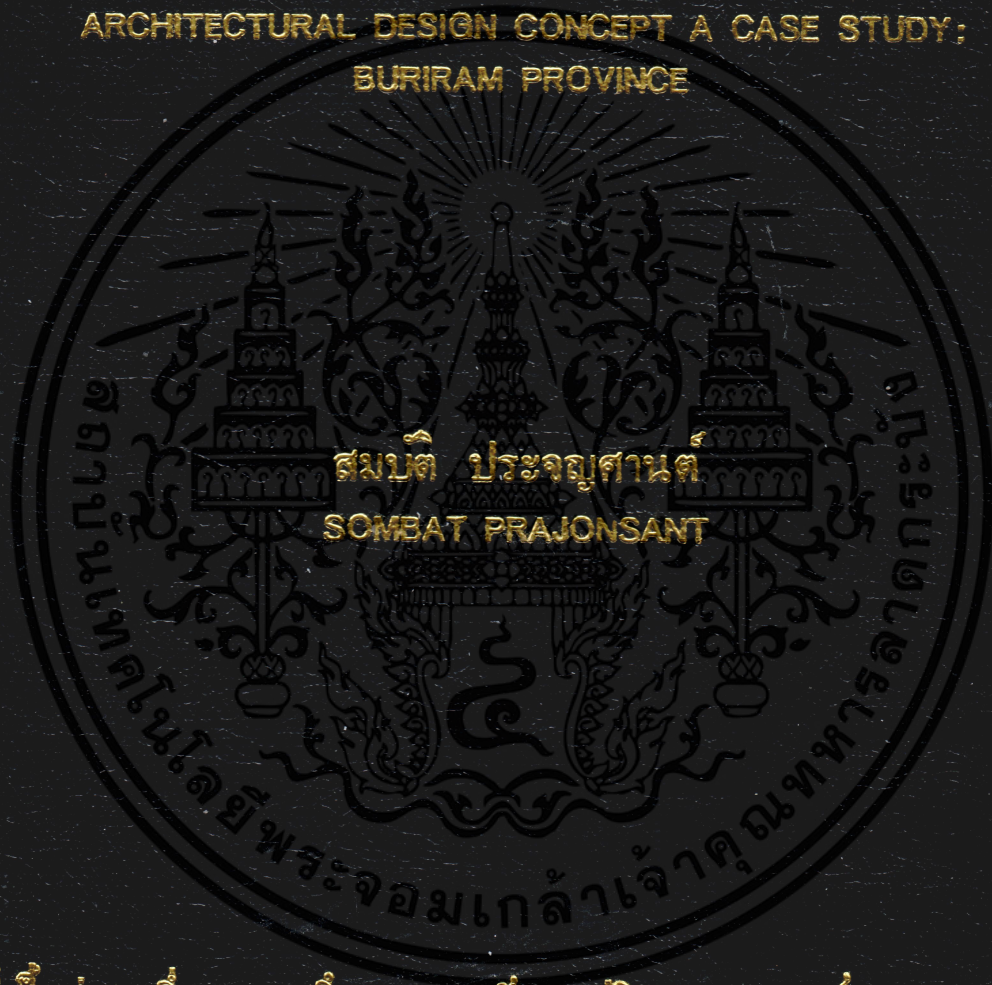

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม
กรณีศึกษา: จังหวัดบุรีรัมย์

THE CONTEMPORARY ARCHITECTURE BASED ON THE PRASAT - KHOM
ARCHITECTURAL DESIGN CONCEPT A CASE STUDY;
BURIRAM PROVINCE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2544

ISBN 974-648-443-5

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม
กรณีศึกษา : จังหวัดบุรีรัมย์

THE CONTEMPORARY ARCHITECTURE BASED ON THE PRASAT-KHOM
ARCHITECTURAL DESIGN CONCEPT A CASE STUDY :
BURIRAM PROVINCE

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน... 41492
วัน, เดือน, ปี 19 ก.พ. 2545

b.....
i.....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2544

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้แบบเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ISBN 974-648-443-5
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE CONTEMPORARY ARCHITECTURE BASED ON THE PRASAT-KHOM
ARCHITECTURAL DESIGN CONCEPT A CASE STUDY :
BURIRAM PROVINCE

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN ARCHITECTURE
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2001

ISBN 974-648-443-5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2001

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์ในชื่อของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม

กรณีศึกษา : จังหวัดบุรีรัมย์

THE CONTEMPORARY ARCHITECTURE BASED ON PRASAT-KHOM
ARCHITECTURAL DESIGN CONCEPT A CASE STUDY : BURIRAM
PROVINCE

ชื่อนักศึกษา

นายสมบัติ ประจัญสานต์

รหัสประจำตัว

42064002

ปริญญา

ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรม

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

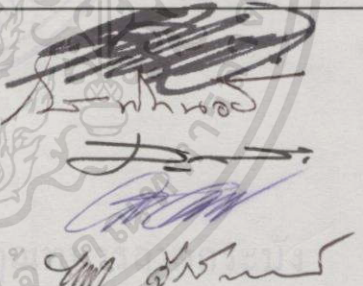
อาจารย์สุรศักดิ์

กึ่งขาว

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

อาจารย์ไพรัตน์

ฟักน้อย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์		ลายมือชื่อ
อาจารย์สุรศักดิ์	กึ่งขาว	
อาจารย์ไพรัตน์	ฟักน้อย	
อาจารย์สุทัศน์	จุฬามณี	
อาจารย์สมพล	ดำรงเสถียร	
ดร.มาลัย	จิรวัดนเกษตร	

วัน/เดือน/ปี ที่สอบ 10 ตุลาคม 2544 เวลา 13.00 น. เป็นต้นไป

สถานที่สอบ ณ ห้องสมาคมศิษย์เก่าบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รศ.ดร.บุญวัฒน์ อัดชู)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่..... 12เดือน..... ตุลาคม..... พ.ศ..... 2544.....

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจาก
ปราสาทขอม กรณีศึกษา : จังหวัดบุรีรัมย์

นักศึกษา

นายสมบัติ ประจัญตานต์

รหัสประจำตัว

42064002

ปริญญา

ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรม

พ.ศ.

2544

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

อาจารย์สุรศักดิ์ กังขาว

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

อาจารย์ไพรัตน์ พักน้อย

บทคัดย่อ

การศึกษาศาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา : จังหวัด บุรีรัมย์ ครั้งนี้ได้ทำการศึกษาลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมจากสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอมในด้านรูปทรงของอาคาร, ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม, ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม, พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคาร จำนวน 7 อาคารในจังหวัด บุรีรัมย์ และศึกษาแนวคิดในการออกแบบจากสถาปนิกผู้ออกแบบ รวมถึงศึกษาการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่ออาคารดังกล่าว และความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอมโดยรวบรวมจากแบบสอบถามของนักวิชาการ และบุคคลทั่วไป

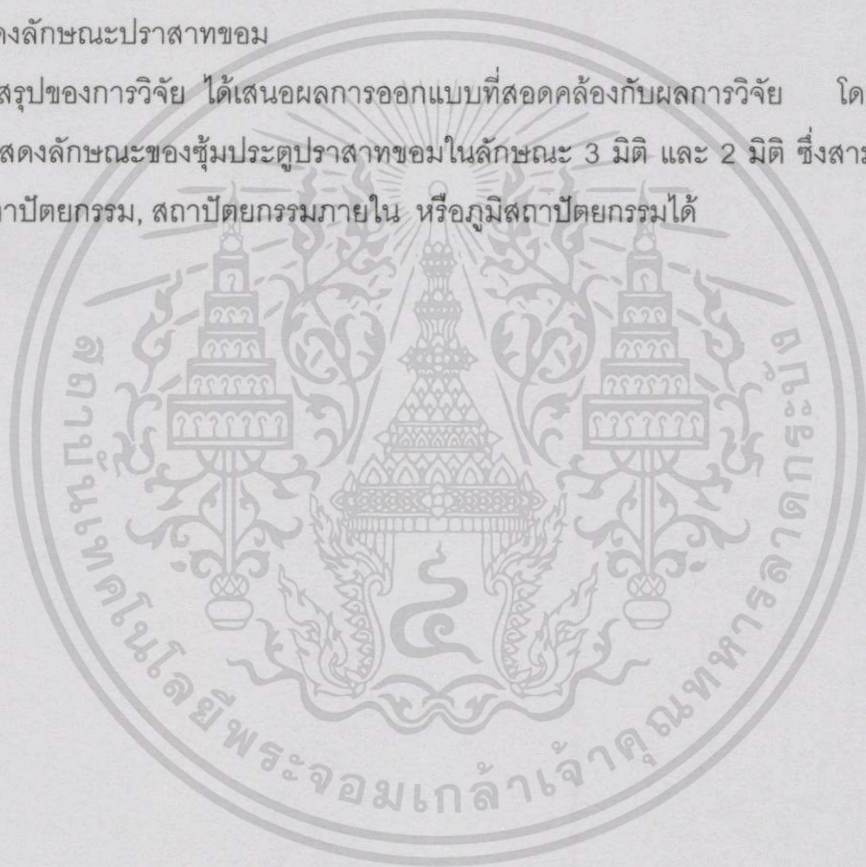
ผลของการวิจัย พบว่าลักษณะทางกายภาพของอาคารที่ทำการศึกษามีรูปทรงของอาคาร, ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม, ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม, พื้นผิวภายนอกของอาคาร และสีภายนอกของอาคารประกอบรวมกันทำให้อาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมในระดับที่แตกต่างกันตามกลวิธีการออกแบบของสถาปนิกซึ่งส่วนใหญ่มีแนวคิดประยุกต์รูปทรง หรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนให้มีลักษณะใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม โดยไม่มีการใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนของปราสาทขอมมาใช้โดยไม่มีการประยุกต์

นอกจากนี้พบว่าการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของนักวิชาการและบุคคลทั่วไปที่มีต่อลักษณะทางกายภาพของอาคารที่ทำการศึกษา ส่วนใหญ่รับรู้ว่าจะแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับปานกลาง มีเพียงบางลักษณะที่นักวิชาการรับรู้ได้ในระดับมาก ได้แก่ รูปทรงของอาคาร(ส่วนหลังคา, ส่วนตัวอาคาร) และซุ้มประตู ส่วนพื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคารนั้น นักวิชาการรับรู้ได้ในระดับน้อย ทั้งนี้กล่าวได้ว่าการรับรู้ที่แตกต่างกันนี้เป็นผลจากประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกันของบุคคลนั่นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาท
ขอม นักวิชาการและบุคคลทั่วไปส่วนใหญ่เห็นด้วยหากสถาปนิกจะนำลักษณะปราสาทขอมมาใช้
ในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยประเภทศูนย์วัฒนธรรม หรือ
พิพิธภัณฑ์ โครงการต่อไปในจังหวัดบุรีรัมย์และยอมรับว่ากลวิธีการออกแบบของสถาปนิกโดยการ
ประยุกต์ใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมให้มีลักษณะใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิมนั้น
ทำให้ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่ปรากฏแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ชัดเจน โดย
ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในบางลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่สถาปนิก
สามารถออกแบบประยุกต์จากลักษณะดั้งเดิมแล้วทำให้สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ออกแบบขึ้นใหม่
ให้ยังคงแสดงลักษณะปราสาทขอม

ผลสรุปของการวิจัย ได้เสนอผลการออกแบบที่สอดคล้องกับผลการวิจัย โดยออกแบบ
ซุ้มประตูที่แสดงลักษณะของซุ้มประตูปราสาทขอมในลักษณะ 3 มิติ และ 2 มิติ ซึ่งสามารถนำไป
ใช้ในงานสถาปัตยกรรม, สถาปัตยกรรมภายใน หรือภูมิสถาปัตยกรรมได้

Thesis Title	The Contemporary Architecture Based On Prasat-Khom Architectural Design Concept A Case Study : Buriram Province
Student	Mr.Sombat Prajongsant
Student ID.	42064002
Degree	Master of Industrial Education
Programme	Architecture
Year	2001
Thesis advisor	Mr.Surasak Kangkao
Thesis co-advisor	Mrs.Pairat Phaknoi

ABSTRACT

The study of contemporary architectures base on Prasat-Khom architectural design concept Case Study: Buriram Province .This study is about physical features of contemporary architectures which show Prasat-Khom features in the buildings forms, architectural elements, architectural ornaments, texture and color outside the buildings. All are 7 buildings case study in Buriram Province. And study concerns design concept from architects, who designs buildings case study, and study architectural perception of buildings case study and study opinions towards contemporary architectures of Phasat-Khom features from academics and general persons.

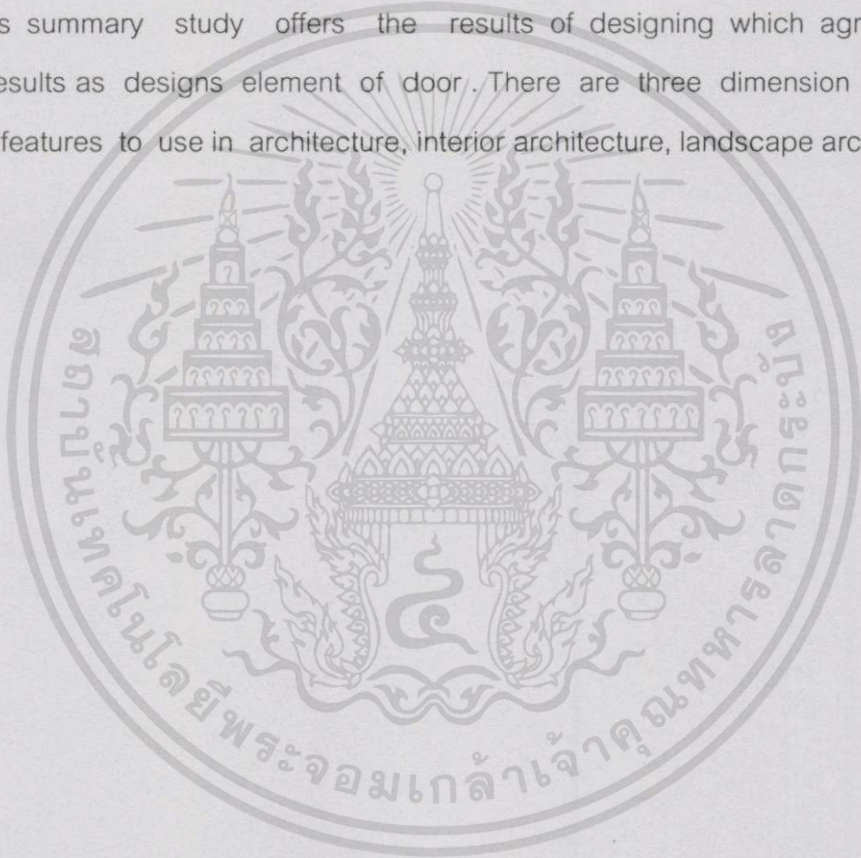
Research Result ; The physical features of most building case study compose the buildings forms, architectural elements, architectural ornaments, texture and color outside the buildings effects the buildings show Prasat-Khom features different level about architect 's design technic. The most architect 's design concept were applying the architectural forms or elements to be similar to original feature. They were not used original architectural forms or elements.

The most academics and general persons 's architectural perception about building case study 's Prasat-Khom features percepts building show middium level Prasat-Khom features. The academics percepts upper level about building forms (roof forms, body forms) and element of door and the academics percepts lower level

about texture and color outside the buildings .This all was effects from different past experiences.

The most of academics and of general persons 's opinions agreed that the architects would carry on using Phasat-Khom features for designing physical features of contemporary architectures as types of cultural centers or museums for next programs in Buriram Province. There was also architect s' design technic by applying the architectural forms or elements to be similar to original features. Physical features of the newly designed architectures remain Phasat-Khom features.

This summary study offers the results of designing which agree to the research results as designs element of door .There are three dimension and two dimension features to use in architecture, interior architecture, landscape architecture.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยคำแนะนำและคำปรึกษาจาก อาจารย์ สุรศักดิ์ กังขาว อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ไพรัตน์ พิكن้อย อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งผู้วิจัยซาบซึ้งในความอนุเคราะห์และขอบขอบพระคุณอย่างสูง และขอขอบพระคุณ ศ.ดร.วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, รศ.ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, รศ.วีระ สมใจ, รศ.บุญสืบ วิมุตตะสูงวิริยะ และอาจารย์ สุวัฒน์ ดันทนุช ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์ และรศ.โกวิท เชื่อมกลาง ที่ให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ เทียนชัย ให้ศิริกุล, คุณ สุกวี ชัยบุตร, คุณ เสาวลักษณ์ โปษะพันธ์, เจ้าหน้าที่นักวิชาการกลุ่มงานวิชาการโบราณคดี สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, นักวิชาการฝ่ายวิชาการ สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 นครราชสีมา, เจ้าหน้าที่ประจำอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง, สมาชิกหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์, สถาบันกลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร รวมถึงประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล และบุคคลอื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดที่มีส่วนร่วมทำให้งานวิจัยสำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ พันธุ์ศักดิ์ พ่วงพงษ์ ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับหัวข้อวิทยานิพนธ์, อาจารย์ เขาวลิต สิมสวย ที่อำนวยความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม รวมถึงคณาจารย์สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ และเพื่อนนักศึกษาที่ให้อำนาจใจต่อผู้วิจัยตลอดมา

ท้ายสุด ขอขอบพระคุณ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ ที่สนับสนุนงบประมาณส่วนหนึ่งเป็นทุนการศึกษา และบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่สนับสนุนงบประมาณส่วนหนึ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านขอให้เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ

สมบัติ ประจัญสานต์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	IX
สารบัญภาพ.....	XII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 นิยามศัพท์.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวกับปราสาทขอม.....	9
2.1.1 แนวคิดแบบประเพณีนิยมหรือคติสัญลักษณ์.....	9
1) ภูมิจักรวาล.....	10
1.1) ภูมิจักรวาล.....	10
1.2) เทพประจำทิศ.....	12
2) ลัทธิเทวราชา.....	13
2.1) กษัตริย์แห่งภูเขาและจักรวาล.....	13
2.2) ศิวลึงค์.....	15
2.1.2 วัตถุประสงค์ในการสร้างปราสาทขอม.....	18
2.1.3 องค์ประกอบของปราสาทขอม.....	18
2.1.4 ประเภทของปราสาทขอม.....	19
2.1.5 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอม.....	20
1) ผังบริเวณ.....	20
2) ผังพื้น.....	24

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3) ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม.....	25
3.1) รูปทรงของอาคาร.....	25
3.2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม.....	27
3.3) ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม.....	29
4) วัสดุก่อสร้าง.....	33
2.1.6 ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	35
2.1.7 ปราสาทเมืองต่ำ.....	52
2.2 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมร่วมสมัย.....	66
2.2.1 ประเภทของสถาปัตยกรรมไทย.....	66
2.2.2 การนำลักษณะไทยประเพณีมาใช้ในสถาปัตยกรรมร่วมสมัย.....	66
2.2.3 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม.....	68
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	71
2.3.1 งานวิจัยด้านภาษาศาสตร์.....	71
2.3.2 งานวิจัยด้านสังคมศาสตร์.....	72
2.3.3 งานวิจัยด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์.....	74
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	77
3.1 ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	77
3.1.1 ประชากรที่เป็นงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย.....	77
3.1.2 ประชากรที่เป็นบุคคล.....	77
3.1.3 ตัวอย่างประชากร.....	78
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	80
3.2.1 ประเภทของเครื่องมือ.....	80
3.2.2 การสร้างเครื่องมือ.....	80
3.2.3 การทดสอบเครื่องมือ.....	82
3.3 การรวบรวมข้อมูล.....	83
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	84

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่ทำการศึกษา.....	85
4.1 ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์.....	85
4.2 ศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง.....	91
4.3 ศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ.....	101
4.4 มุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุทกกิจ พนมพิมาน.....	107
4.5 หอพระพุทธรูปศิรินาย.....	113
4.6 ศาลา ดร.อนุวรรณ วิวัฒน์พงศ์ศิริ.....	119
4.7 ศาลาพักผ่อนนันทอุทยานแห่งชาติ เขากระโดง.....	123
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	129
5.1 ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย.....	129
5.2 แนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาปนิก.....	133
5.3 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมและความคิดเห็นของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป ที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัย.....	136
5.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	136
5.3.2 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	150
5.3.3 ความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจาก ปราสาทขอมของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	159
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	168
6.1 สรุปผลของการวิจัย.....	168
6.2 อภิปรายผล.....	168
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	173
6.3.1 แนวคิดในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย.....	180
6.3.2 การออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย.....	182
6.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต.....	189
บรรณานุกรม.....	190
ภาคผนวก ก. ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	196
ภาคผนวก ข. การออกแบบสถาปัตยกรรม.....	218
ประวัติผู้เขียน.....	232

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
5.1 จำนวนอาคารจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของอาคาร.....	130
5.2 จำนวนอาคารจำแนกตามลักษณะทางกายภาพ.....	130
5.3 จำนวนอาคารจำแนกตามกลวิธีการออกแบบลักษณะทางกายภาพ.....	131
5.4 จำนวนอาคารจำแนกตามแรงบันดาลใจในการออกแบบของสถาปนิก.....	133
5.5 จำนวนอาคารจำแนกตามองค์ประกอบของปราสาทขอมที่สถาปนิกใช้เป็นต้นแบบแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย.....	134
5.6 จำนวนอาคารจำแนกตามลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่ได้มีการประยุกต์จากปราสาทขอม.....	134
5.7 จำนวนอาคารจำแนกตามกลวิธีการออกแบบลักษณะทางกายภาพ.....	135
5.8 จำนวนและร้อยละของนักวิชาการจำแนกตามเพศ.....	137
5.9 จำนวนและร้อยละของนักวิชาการจำแนกตามอายุ.....	137
5.10 จำนวนและร้อยละของนักวิชาการจำแนกตามภูมิลำเนา.....	137
5.11 จำนวนและร้อยละของนักวิชาการจำแนกตามระยะเวลาที่ทำงานใน จ.บุรีรัมย์.....	138
5.12 จำนวนและร้อยละของนักวิชาการจำแนกตามระดับการศึกษา.....	138
5.13 จำนวนและร้อยละของนักวิชาการจำแนกตามสาขาวิชาเชี่ยวชาญ/สนใจ.....	139
5.14 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามเพศ.....	140
5.15 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามอายุ.....	140
5.16 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามภูมิลำเนา.....	140
5.17 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามระยะเวลาที่ทำงานใน จ.บุรีรัมย์.....	141
5.18 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามระดับการศึกษา.....	141
5.19 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามอาชีพ.....	142
5.20 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามประสบการณ์มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ บูรณะ ศึกษา วิจัย ปราสาทขอม.....	142
5.21 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามประสบการณ์ในการเที่ยวชมปราสาทขอมใน จ.บุรีรัมย์.....	142
5.22 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามความถี่ในการเที่ยวชมปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	143

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.23 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามความถี่ในการเที่ยวชม ปราสาทเมืองต่ำ.....	143
5.24 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามความคิดเห็นถึงความสำคัญ ของปราสาทเขาพนมรุ้ง ในระดับจังหวัด.....	144
5.25 จำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามความคิดเห็นถึงความสำคัญ ของปราสาทเมืองต่ำ ในระดับจังหวัด.....	144
5.26 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ.....	145
5.27 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ.....	145
5.28 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามภูมิลำเนา.....	145
5.29 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระดับการศึกษา.....	146
5.30 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ.....	146
5.31 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามจุดประสงค์การมาเยือน จ.บุรีรัมย์.....	146
5.32 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามประสบการณ์มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ บูรณะ ศึกษา วิจัย ปราสาทขอม.....	147
5.33 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามประสบการณ์ในการเที่ยวชม ปราสาทขอมใน จ.บุรีรัมย์.....	147
5.34 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความถี่ในการเที่ยวชมปราสาท เขาพนมรุ้ง	148
5.35 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความถี่ในการเที่ยวชมปราสาทเมืองต่ำ..	148
5.36 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความคิดเห็นถึงความสำคัญ ของปราสาทเขาพนมรุ้ง ในระดับจังหวัด.....	149
5.37 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความคิดเห็นถึงความสำคัญ ของปราสาทเมืองต่ำ ในระดับจังหวัด.....	149
5.38 จำนวน, ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อ รูปทรงของอาคารจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	150
5.39 จำนวน, ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อ ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	152
5.40 จำนวน, ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อ	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
ส่วนประเด็นทางสถาปัตยกรรมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	154
5.41 จำนวน, ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อพื้นผิวและสี ภายนอกของอาคารจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	155
5.42 จำนวน, ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมจำแนก ตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	157
5.43 จำนวน, ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับความรู้สึกที่มีต่อสถาปัตยกรรม จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	158
5.44 จำนวน, ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่สถาปนิกจะนำลักษณะ ปราสาทขอมมาออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยโครงการต่อไปใน จ.บุรีรัมย์จำแนกตาม กลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	160
5.45 จำนวน, ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทของอาคารที่สถาปนิก จะนำลักษณะปราสาทขอมมาออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยจำแนกตามกลุ่มนัก วิชาการและบุคคลทั่วไป.....	161
5.46 จำนวน, ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของ สถาปัตยกรรมที่สถาปนิกประยุกต์จากลักษณะดั้งเดิมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและ บุคคลทั่วไป.....	164
5.47 จำนวน, ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลวิธีในการออกแบบลักษณะ ทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่สถาปนิกจะทำให้อาคารแสดงลักษณะปราสาทขอม จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	165

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 การเปรียบเทียบคติภูมิจักรวาล.....	11
2.2 แนวคิดมิติตามแนวแกนตั้งของ.....	12
2.3 ลักษณะของคิ้วลิ่งค์.....	16
2.4 วิวัฒนาการของปราสาทขอม.....	17
2.5 ผังบริเวณปราสาทหนองกุ.....	24
2.6 ก. แผนภาพของวัสดุปฐมณฑล.....	25
2.6 ข. ผังพื้นปรางค์.....	25
2.7 ผังพื้นและทัศนียภาพของโคปุระชั้นนอกทิศตะวันออก.....	27
2.8 องค์ประกอบของขุมประตูปราสาทขอม.....	28
2.9 เสาเหลี่ยม ปราสาทเขาพระวิหาร.....	29
2.10 ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	30
2.11 ก. รวบบันไดนาค ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	31
2.11 ข. นาคที่ขอบบาราย ปราสาทเมืองต่ำ.....	31
2.12 หน้าบันจำลอง ขุมทิศตะวันออกปรางค์ประธานปราสาทเมืองต่ำ.....	31
2.13 รูปสลักดอกบัวบาน 8 กลีบ อัมรินทร์ปิกกา ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	32
2.14 ลวดลายสลักรูปกลีบบัว บัวเชิงฐาน ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	33
2.15 เครื่องบนยอดปราสาทเมืองต่ำ.....	33
2.16 ทัศนียภาพของปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	35
2.17 ผังบริเวณปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	38
2.18 แสดงทัศนียภาพของปราสาทเขาพนมรุ้งเมื่อมองจากทางดำเนิน.....	40
2.19 ก. ผังบริเวณกลุ่มอาคารในส่วนระเบียงคต ปราสาทหินพิมาย.....	41
2.19 ข. ผังบริเวณกลุ่มอาคารในส่วนระเบียงคต ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	41
2.20 ก. รูปด้านปรางค์ประธานปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	43
2.20 ข. รูปด้านปรางค์ประธานปราสาทหินพิมาย.....	43
2.21 แนวการเดินทางเข้าสู่ห้องครรภคฤหะ ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	44
2.22 โคปุระด้านทิศตะวันออก ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	45
2.23 ปรางค์ประธาน ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	47

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.24 ก. การเน้นทางเข้าสู่โคปุระด้วยสะพานนาคราช ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	48
2.24 ข. การเน้นทางเข้าสู่อาคารด้วยการทำอัมจันทรปิกกา.....	48
2.25 ก. ชุ่มประตุมุขกระสัน ด้านทิศเหนือ.....	48
2.25 ข. ชุ่มประตุมุขกระสัน ด้านทิศใต้.....	48
2.26 ก. ช่องเปิดจำลองประดับลูกมะหวด.....	49
2.26 ข. ช่องเปิดจริง โคปุระปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	49
2.27 ก. บัวเชิงฐาน มณฑปปรางค์ประธาน ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	50
2.27 ข. บัวฐานเสาศิลาแลงติดกับผนัง ของชุ่มประตุมุข ปรางค์ประธาน.....	50
2.28 ลวดลายหน้าบันและทับหลัง มณฑปปรางค์ประธาน ด้านทิศตะวันออก ปราสาทเขาพนมรุ้ง.....	51
2.29 ทศนียภาพของปราสาทเมืองต่ำ.....	54
2.30 ผังบริเวณปราสาทเมืองต่ำ.....	56
2.31 การวางผังกลุ่มอาคารภายในระเบียงคต ปราสาทเมืองต่ำ.....	57
2.32 กลุ่มปรางค์ประธาน ปราสาทเมืองต่ำ.....	57
2.33 รูปทรงโคปุระด้านทิศตะวันออก เมื่อมองจากภายในกำแพงแก้ว.....	59
2.34 รูปทรงปรางค์ประธานปราสาทเมืองต่ำ.....	60
2.35 การเน้นทางเข้าสู่อาคารด้วยการสลักอัมจันทรปิกกา.....	61
2.36 ก. ชุ่มประตุมุขชั้นนอก.....	61
2.36 ข. ชุ่มประตุมุขชั้นใน ปราสาทเมืองต่ำ.....	61
2.37 ก. ช่องเปิดจริงประดับลูกมะหวด โคปุระชั้นนอก.....	62
2.37 ข. ช่องเปิดจำลองประดับลูกมะหวด โคปุระชั้นนอก.....	62
2.38 ก. บัวส่วนบนและบัวเชิงฐาน โคปุระปราสาทเมืองต่ำ.....	63
2.38 ข. บัวส่วนบน ของโคปุระ.....	63
2.38 ค. บัวเชิงฐาน ของโคปุระ.....	63
2.39 ก. บัวฐานเสาศิลาแลงติดกับผนัง ชุ่มประตุมุขปรางค์บริวาร.....	63
2.39 ข. บัวหัวเสาศิลาแลงติดกับผนัง ชุ่มประตุมุขปรางค์บริวาร.....	63
2.40 ลวดลายหน้าบันทับหลัง โคปุระชั้นนอก.....	64
2.41 ทศนียภาพปราสาทเมืองต่ำ.....	65

เอกสารนี้เป็นเอกสารทสงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.1 ทศนียภาพภายนอกโดยรวมของ ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ฯ.....	86
4.3 รูปด้าน ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ฯ.....	87
4.4 ทางเข้าสู่อาคารจัดแสดง ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ฯ.....	88
4.5 ก. การเจาะช่องเปิดของอาคาร.....	89
4.5 ข. ช่องเปิดตกแต่งระหว่างอาคารจัดแสดงกับหอประชุม.....	89
4.6 บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ฯ.....	89
4.7 ลวดลายหน้าบัน อาคารจัดแสดง ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ฯ.....	90
4.8 พื้นผิวจากวัสดุก่อสร้างและสีภายนอกของอาคารจัดแสดง.....	90
4.9 ลักษณะทางกายภาพของอาคารจัดแสดง.....	91
4.10 ป้ายโครงการ ศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง.....	91
4.11 ผังพื้นโครงการ ศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง.....	93
4.12 รูปด้านศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง.....	94
4.13 ก. ทางเข้าสู่อาคาร เน้นด้วยจันทระของส่วนหลังคา.....	95
4.13 ข. อัฒจันทร์ปีกกาที่พื้นประตูทางเข้า.....	95
4.14 ชุ่มประตู อาคารศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว.....	96
4.15 ก. ช่องเปิดจริง อาคารจัดแสดง.....	97
4.15 ข. ช่องเปิดจำลอง อาคารจัดแสดง.....	97
4.16 ก. บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน.....	97
4.16 ข. บัวส่วนบนประดับด้วยกระเบื้องดินเผาลายประจำยาม.....	97
4.17 โครงสร้างเสาลอยที่เชื่อมระหว่างอาคาร.....	98
4.18 ก. โครงสร้างเสาลอยที่เชื่อมระหว่างอาคาร.....	98
4.18 ข. บัวหัวเสา ชุ่มประตู.....	98
4.19 ก. ลวดลายหน้าบัน อาคารศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว.....	99
4.19 ข. ลวดลายหน้าบัน อาคารจัดแสดง.....	99
4.19 ค. กระเบื้องดินเผาลายเศียรนาคประดับส่วนหน้าบัน.....	99
4.19 ง. กระเบื้องดินเผาลายทับหลัง.....	99
4.20 ทศนียภาพของอาคารด้านทิศเหนือ.....	100
4.21 ทศนียภาพของอาคารด้านทิศตะวันออก.....	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.22 อาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ.....	101
4.23 ผังพื้น และผังหลังคาอาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ.....	102
4.24 รูปด้าน อาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ.....	102
4.25 รูปทรง อาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ.....	103
4.26 ส่วนวางน้ำ ค.ส.ล. อาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ.....	103
4.27 ก. ทางเข้าด้านหน้า อาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ.....	104
4.27 ข. ทางเข้าด้านข้าง อาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ.....	104
4.28 ก. ชุ่มประตูทางเข้าอาคาร.....	105
4.28 ข. ช่องเปิดของอาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ.....	105
4.29 ช่องเปิดประดับลูกมะหวดที่รั้วภายนอก.....	105
4.30 บัวส่วนบนของอาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ.....	105
4.31 บัวเชิงฐานและบัวส่วนบน อาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ.....	106
4.32 พื้นผิวจากวัสดุก่อสร้างและสีภายนอกอาคาร.....	106
4.33 อาคารสถานฯพนมพิमान.....	107
4.34 ก. รูปด้านหน้าของมุขด้านหน้าอาคารสถานฯพนมพิमान.....	108
4.34 ข. รูปด้านข้างของมุขด้านหน้าอาคารสถานฯพนมพิमान.....	108
4.35 ก. ผังหลังคา มุขด้านหน้าอาคารสถานฯพนมพิमान.....	109
4.35 ข. ส่วนของหลังคาที่ต้องการช่วงเสาที่กว้าง 8.00 ม.....	109
4.36 รูปทรงของมุขด้านหน้าอาคารสถานฯพนมพิमान.....	109
4.37 ทางเข้าสู่มุขด้านหน้าอาคารสถานฯพนมพิमान.....	110
4.38 ชุ่มประตูมุขด้านหน้าอาคารสถานฯพนมพิमान.....	111
4.39 บัวส่วนบน มุขด้านหน้าอาคารสถานฯพนมพิमान.....	111
4.40 บัวฐานเสา มุขด้านหน้าอาคารสถานฯพนมพิमान.....	112
4.41 ลวดลายหน้าบัน มุขด้านหน้าอาคารสถานฯพนมพิमान.....	112
4.42 พื้นผิวจากวัสดุก่อสร้างและสีภายนอกอาคาร.....	113
4.43 อาคารหอพระพุทธรูปศิริฉาย.....	113
4.44 รูปด้านหน้า หอพระพุทธรูปศิริฉาย.....	114
4.45 รูปด้านหลัง หอพระพุทธรูปศิริฉาย.....	115

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.46 ก. ทางเข้าสู่อาคารเน้นด้วยสะพานนาคราช.....	115
4.46 ข. ทางเข้าสู่อาคารเน้นด้วยโครงสร้างเสา-คาน.....	115
4.47 ก. ชุ่มประตูทางเข้า หอพระพุทธรูปศิริฉาย.....	116
4.47 ข. เสาประดับกรอบประตู หอพระพุทธรูปศิริฉาย.....	116
4.48 การเจาะช่องเปิด หอพระพุทธรูปศิริฉาย.....	117
4.49 บัวเชิงฐาน หอพระพุทธรูปศิริฉาย.....	117
4.50 ลวดลายหน้าบัน หอพระพุทธรูปศิริฉาย.....	118
4.51 พื้นผิวภายนอกและสีภายนอกอาคาร.....	118
4.52 อาคารศาลา ดร.อนุวรรณน์ ฯ.....	119
4.53 รูปด้านหน้าและรูปตัด ก.ของศาลา ดร.อนุวรรณน์ ฯ.....	120
4.54 รูปทรงของศาลา ดร.อนุวรรณน์ ฯ.....	120
4.55 ทางเข้าสู่ศาลา ดร.อนุวรรณน์ ฯ.....	121
4.56 ก. บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบนของศาลา ดร.อนุวรรณน์ ฯ.....	122
4.56 ข. เคียนาคที่มีปัญหาด้านการก่อสร้าง.....	122
4.57 ลวดลายหน้าบัน ศาลา ดร.อนุวรรณน์ ฯ.....	122
4.58 ก. โครงสร้างหลังคา ศาลา ดร.อนุวรรณน์ ฯ.....	123
4.58 ข. รูปทรงด้านหน้า ศาลา ดร.อนุวรรณน์ ฯ.....	123
4.59 ป้ายวนอุทยานฯเขากะโดง.....	123
4.60 รูปทรงของศาลาพักผ่อนวนอุทยานฯเขากะโดง.....	124
4.61 รูปทรงศาลาพักผ่อนวนอุทยานฯเขากะโดง.....	125
4.62 ชุ่มประตู ศาลาพักผ่อนวนอุทยานฯเขากะโดง.....	126
4.63 ก. บัวเชิงฐาน อาคารโคปุระวนอุทยานฯเขากะโดง.....	126
4.63 ข. บัวส่วนบน อาคารโคปุระวนอุทยานฯเขากะโดง.....	126
4.64 ก. เสาประดับกรอบประตู อาคารโคปุระวนอุทยานฯเขากะโดง.....	127
4.64 ข. บัวฐานเสา อาคารโคปุระวนอุทยานฯเขากะโดง.....	127
4.65 ลวดลายหน้าบัน ศาลาพักผ่อนวนอุทยานฯเขากะโดง.....	127
4.66 ลวดลายหน้าบัน ศาลาพักผ่อนวนอุทยานฯเขากะโดง.....	128
4.67 พื้นผิวจากวัสดุก่อสร้างและสีภายนอกของอาคาร.....	128

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้拿去ใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5.1 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมด้านรูปทรงของอาคาร จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	151
5.2 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมด้านส่วนประกอบทาง สถาปัตยกรรมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	153
5.3 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมด้านส่วนประณีตทาง สถาปัตยกรรมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	154
5.4 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมด้านพื้นผิวภายนอกและ สีภายนอกของอาคารจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	156
5.5 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมด้านลักษณะทางกายภาพ โดยรวมแสดงลักษณะปราสาทขอมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการ-บุคคลทั่วไป.....	157
5.6 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมด้านลักษณะภายนอก แสดงถึงหน้าที่ใช้สอยภายในของอาคารจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	158
5.7 แผนภูมิแสดงร้อยละของการตัดสินคุณค่าความงามของอาคารจำแนกตาม กลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	159
5.8 แผนภูมิแสดงร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่สถาปนิกจะนำลักษณะ ปราสาทขอมมาออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยโครงการต่อไปใน จ.บุรีรัมย์ จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	160
5.9 แผนภูมิแสดงร้อยละของความเห็นด้วย-เห็นด้วยอย่างยิ่งเกี่ยวกับประเภท ของอาคารที่สถาปนิกสามารถออกแบบให้แสดงลักษณะปราสาทขอม จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	163
5.10 แผนภูมิแสดงร้อยละของความเห็นด้วย-เห็นด้วยอย่างยิ่งหากสถาปนิกจะ ประยุกต์ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมจากลักษณะดั้งเดิม จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	165
5.11 แผนภูมิแสดงร้อยละของความเห็นด้วย-เห็นด้วยอย่างยิ่งเกี่ยวกับกลวิธีใน การออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอมของสถาปนิก จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป.....	166
6.1 บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน บัวฐานเสา-บัวหัวเสา.....	171

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
6.2 ลวดลายหน้าบ้าน.....	172
6.3 องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของซุ้มประตูปราสาทขอม.....	182
6.4 ผลการแสดงลักษณะซุ้มประตูของปราสาทขอมเมื่อลดทอนองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม.....	183
6.5 สัดส่วนของซุ้มประตูของปราสาทขอม.....	184
6.6 ตัวอย่างการออกแบบซุ้มประตูโดยการยืดสัดส่วนดั้งเดิม.....	184
6.7 ตัวอย่างการออกแบบซุ้มประตูโดยการเปลี่ยนสัดส่วนจากลักษณะดั้งเดิม.....	185
6.8 ตัวอย่างการออกแบบซุ้มประตูที่มีลักษณะ 3 มิติ.....	187
6.9 ตัวอย่างการออกแบบซุ้มประตูที่มีลักษณะ 2 มิติ.....	188
ข.1 แนวคิดการจัดผังบริเวณ.....	220
ข.2 แนวคิดการจัดผังบริเวณและรูปทรงของอาคาร.....	220
ข.3 รูปทรงของอาคารและทัศนียภาพบริเวณสวนจัดแสดงที่เชื่อมต่อกับลานอเนกประสงค์.....	221
ข.4 รูปด้านส่วนฐานของอาคาร.....	222
ข.5 ผังพื้นของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด.....	222
ข.6 รูปด้านของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด.....	223
ข.7 ผังหลังคาอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด.....	223
ข.8 แนวคิดการเพิ่มความสูงของมุขด้านหน้าอาคาร.....	224
ข.9 ทางเข้าสู่อาคารและซุ้มประตูทางเข้า.....	224
ข.10 การเจาะช่องเปิด.....	225
ข.11 บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน และบัวฐานเสา-บัวหัวเสา.....	225
ข.12 มิติของบล็อกประสานของ วท.....	226
ข.13 ผังพื้นอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด.....	227
ข.14 ผังหลังคาอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด.....	227
ข.15 รูปด้านอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด.....	228
ข.16 รูปด้านอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด.....	228
ข.17 รูปตัดอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด.....	229
ข.18-22 ทัศนียภาพภายนอกอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด.....	229

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงเวลาระหว่างพุทธศตวรรษที่ 7-12 ถือเป็นช่วงเวลาที่ยุทธธรรมอินเดียฝังรากลงมั่นในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์มีบทบาทต่อชีวิตและจิตวิญญาณของผู้คนในภูมิภาคแถบนี้ ต่อมามีการผสมผสาน ปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและความเชื่อวิวัฒนาการกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งในแหลมอินโดจีนแถบประเทศกัมพูชาและดินแดนใกล้เคียงตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 - 18 ก็ได้รับอิทธิพลของศิลปะอินเดีย ระยะแรกมีลักษณะคล้ายคลึงกับศิลปะอินเดียมาก แต่ในไม่ช้าก็สร้างเอกลักษณ์เฉพาะเป็นของตนเอง เรียกว่า ศิลปะขอม ซึ่งถือเป็นศิลปะหนึ่งที่สำคัญที่สุดในแหลมอินโดจีน (สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. 2540 : 225) วิวัฒนาการของศิลปะขอมนั้นสืบเนื่องติดต่อกันอย่างชัดเจนโดยเฉพาะงานสถาปัตยกรรม ซึ่งปรากฏอยู่ใน 2 ภูมิภาค ได้แก่ บริเวณรอบทะเลสาบเขมรประเทศกัมพูชาและบริเวณภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย โดยเฉพาะภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบถึง 182 แห่ง และพบมากที่สุดที่จังหวัดบุรีรัมย์ พบถึง 61 แห่ง (กรมศิลปากร. 2531 : 6) ปราสาทขอมในประเทศไทยที่มีความสำคัญโดดเด่นของจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ปราสาทเขาพนมรุ้ง ซึ่งเป็นศาสนสถานที่ตั้งอยู่บนยอดภูเขาไฟที่ดับแล้วแห่งเดียวในประเทศไทย และปราสาทเมืองต่ำ ซึ่งเป็นศาสนสถานที่มีการออกแบบผังบริเวณที่มีเอกลักษณ์ต่างจากปราสาทขอมอื่นๆ ในประเทศไทย โดยปราสาททั้งสองแห่งต่างมีบทบาทสำคัญในอดีต คือ เป็นศาสนสถานศูนย์กลางของชุมชนขนาดใหญ่ ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 ถึงราวพุทธศตวรรษที่ 18 มีการพัฒนาคู่ขนานมากับเมืองพระนคร(ประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน) เป็นเวลาประมาณ 2 ศตวรรษโดยตลอด (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. 2541 : 31) กระทั่งกาลเวลาผ่านไปปราสาททั้งสองได้ถูกปล่อยให้รกร้าง และเปลี่ยนบทบาทกลายเป็นแหล่งโบราณสถานขอมในเขตอีสานใต้ที่ทรงคุณค่า ให้เหล่านักวิชาการด้านโบราณคดีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัยครั้งแล้วครั้งเล่าอย่างไม่รู้สิ้นสุด

จวบจนปี พ.ศ.2472 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จตรวจโบราณวัตถุสถานต่างๆในมณฑลนครราชสีมา ได้ทอดพระเนตรสภาพของปราสาททั้งสองแห่งซึ่งเสื่อมโทรมตามกาลเวลาและผลจากการกระทำของมนุษย์จึงตรัสสั่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดคิดรักษาหินจำหลักกลวดลายไว้มิให้เป็นอันตรายและห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดมานำเอาไปจากที่เดิม (มูลนิธิสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพและหม่อมเจ้าจงจิตรถนอม ดิศกุล พระธิดา. 2531 : 37)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระทั่งปี พ.ศ.2514 ถึง พ.ศ.2531 กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะปราสาทเขาพนมรุ้งแล้วเสร็จ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2531 ส่วนปราสาทเมืองต่ำ กรมศิลปากรทำการบูรณะตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 แล้วเสร็จ พ.ศ.2540 ทำให้โบราณสถานทั้งสองแห่งมีความสมบูรณ์ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม นำความภาคภูมิใจแก่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง นำมาซึ่งการตระหนักถึงคุณค่าของการอนุรักษ์และความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของ เห็นได้ชัดเจนจากกรณีการเรียกร้องทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ จากสถาบันศิลปะแห่งเมืองชิคาโก (The Art Institute of Chicago) ประเทศสหรัฐอเมริกา คืนกลับยังปราสาทเขาพนมรุ้ง โดยความร่วมมือจากนักวิชาการ นักการเมือง ข้าราชการ พ่อค้าและประชาชนในท้องถิ่นผนวกกับนโยบายส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล ทำให้โบราณสถานทั้งสองแห่งมีบทบาทสำคัญเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในระดับประเทศ

ด้านสถาปัตยกรรม รัฐบาลได้กำหนดนโยบายส่งเสริมให้เกิดลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมจึงส่งผลให้เกิดความตื่นตัวพื้นแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยเน้นเอกลักษณ์ท้องถิ่นขึ้นแต่เนื่องจากสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไทย-อีสานในจังหวัดบุรีรัมย์มีลักษณะไม่โดดเด่นเท่าใดนัก สถาปนิกจึงนำลักษณะทางกายภาพของปราสาทขอมซึ่งมีความโดดเด่นกว่ามากำหนดเป็นแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ทั้งศาสนสถาน, อาคารด้านการศึกษาและวัฒนธรรม, อาคารด้านธุรกิจการโรงแรมและท่องเที่ยว เป็นต้น

แต่การที่สถาปนิกได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้นั้นได้มีการประยุกต์ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ สภาพและขนาดที่ตั้งโครงการโดยมีการประยุกต์ในด้านหน้าที่ใช้สอยของอาคาร, วัสดุก่อสร้างและเทคนิคก่อสร้างรวมถึงปัจจัยอื่นที่ส่งผลให้ลักษณะทางกายภาพดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยเหล่านั้น แสดงลักษณะปราสาทขอมในลักษณะแตกต่างกัน ปริมาณมากบ้างน้อยบ้าง ทำให้เกิดการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่ต่างกันของผู้พบเห็น อาจสร้างความสับสน บิดเบือนต่อลักษณะทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอม และส่งผลกระทบต่อความเข้าใจที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยลักษณะดังกล่าวของบุคคลทั่วไปทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้

จึงเห็นควรให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางของการนำลักษณะกายภาพของปราสาทขอมมากำหนดเป็นแนวคิดในการออกแบบด้านลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย โครงการต่อไปโดยเหมาะสมสอดคล้องกับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมและได้รับการยอมรับโดยรวมจากนักวิชาการและบุคคลทั่วไปเพื่อให้งานสถาปัตยกรรมนั้น ๆ บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของงานสถาปัตยกรรมอย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอมที่ทำการศึกษ ในด้านรูปทรงของอาคาร, ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม, ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม, พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคาร

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมจากสถาปนิกผู้ออกแบบงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษา

1.2.3 เพื่อศึกษาการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษา และความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอมของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

1.2.4 เพื่อสรุปและเสนอแนะเป็นแนวทางการออกแบบ ด้านลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอม

1.3 ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีหรือกรอบในการวิจัยตามแต่ละข้อของวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

ทฤษฎีหรือกรอบในการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่ 1

William J.Mitchell (1944 : 11) ยกตัวอย่างลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมอันได้แก่ รูปร่าง (สี่เหลี่ยม, สามเหลี่ยม, วงกลม), ขนาด(ยาว, กว้าง, สูง), ปริมาตร(ทึบตัน, วางเปล่า), สี(แดง, เหลือง, น้ำเงิน), พื้นผิว(ขรุขระ, มันวาว, ไปรุ่งโรจน์)และวัสดุก่อสร้าง(เหล็ก, อิฐ, คอนกรีต, หินอ่อน) เป็นต้น

อนุวิทย์ เจริญศุกกุล (2541 : 21) กล่าวถึง องค์ประกอบของปราสาทขอมที่เป็นลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม ความว่า

...อาคารหนึ่งๆ นั้นจะมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ 1) ตัวโครงสร้างที่เป็นรูปเรือนร่าง (Anatomy) และ 2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Compoment) ที่เป็นหน้าตาของอาคารรวมถึงส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรมที่เป็นลวดลายประดับ

ดังนั้น การศึกษาลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมในการวิจัย จึงนำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรอบแนวคิดทั้งสองมากำหนดเป็นประเด็นที่จะศึกษา ได้แก่ รูปทรงของอาคาร, ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม, ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม, พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคาร

ทฤษฎีหรือกรอบในการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่ 2

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2541 : 291-292) กล่าววิเคราะห์ถึงแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมของสถาปนิก ความว่า

...แนวความคิดในการออกแบบมีความหมายที่กว้างมากในลักษณะที่เป็นพิสัยระหว่างความหมายที่เป็นนามธรรมกับความหมายที่เป็นรูปธรรม ... วิเคราะห์พิสัยของความหมายของแนวความคิดในการออกแบบ ออกเป็น 3 ช่วงความหมาย ได้แก่ 1.แนวความคิดมูลฐาน 2.หลักเกณฑ์หรือแนวทางในการแก้ปัญหา และ 3.ผลลัพธ์ทางกายภาพ

ดังนั้น การศึกษาแนวคิดในการออกแบบของสถาปนิกจึงทำการศึกษา 3 ประเด็น ได้แก่ แนวความคิดมูลฐาน ,หลักเกณฑ์หรือแนวทางในการแก้ปัญหา และ ผลลัพธ์ทางกายภาพ

ทฤษฎีหรือกรอบในการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่ 3

William J.Mitchell (1944 : 31) กล่าวถึง การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม ความว่า

...การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมเป็นการรับรู้ลักษณะทางกายภาพ รวมถึงการรับรู้ด้านหน้าที่ใช้สอยจากรูปทรงภายนอกและการตัดสินคุณค่าความงามของสถาปัตยกรรมนั้น โดยแสดงออกมาในรูปของความรู้สึก

ดังนั้น การศึกษาการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม รวมถึงความรู้สึกที่มีต่อลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป ทำการศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก คือ

- 1) การรับรู้ด้านลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่แสดงลักษณะปราสาทขอม
- 2) การรับรู้ด้านหน้าที่ใช้สอยของอาคารจากรูปทรงภายนอก
- 3) การตัดสินคุณค่าความงามของสถาปัตยกรรม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4.1 ขอบเขตด้านสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

ผู้วิจัยศึกษาสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่สถาปนิกมีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม โดยเป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นในสมัยปัจจุบัน แล้วเสร็จก่อนปีที่ทำการวิจัย คือ ปี พ.ศ.2543 และได้มีการเข้าใช้สอยอย่างสมบูรณ์ ในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ และคำนึงถึงการรวบรวมข้อมูลด้านแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมจากสถาปนิก จึงมีจำนวนรวม 7 อาคาร ได้แก่

1. อาคารจัดแสดง ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. อาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยวและอาคารจัดแสดง ศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง ณ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง
3. ศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ ณ บริเวณโบราณสถานปราสาทเมืองต่ำ
4. มุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพธุรกิจพนมพิมาน สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
5. หอพระพุทธรูปศิรินาย ณ โรงเรียนเมืองตลุงพิทยาสรรพ์
6. ศาลา ดร.อนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ
7. ศาลาพักผ่อนวนอุทยานแห่งชาติเขากระโดง

การศึกษาสถาปัตยกรรมร่วมสมัยทั้ง 7 อาคาร มีประเด็นในการศึกษา ดังนี้

1. วัตถุประสงค์โครงการ และแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม
2. ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ได้แก่
 - 2.1 รูปทรงของอาคาร ได้แก่ ส่วนฐาน, ส่วนตัวอาคาร, ส่วนหลังคา
 - 2.2 ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม ได้แก่ ทางเข้าสู่อาคาร, ซุ้มประตู, การเจาะช่องเปิด, บัวเชิงฐานอาคาร-บัวส่วนบน และบัวฐานเสา-บัวหัวเสา
 - 2.3 ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม ได้แก่ ลวดลายหน้าบัน, ลวดลายทับหลัง
 - 2.4 พื้นผิวภายนอกของอาคาร
 - 2.5 สีภายนอกของอาคาร

1.4.2 ขอบเขตด้านบุคคล

1.4.2.1 สถาปนิก ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมจากสถาปนิกโครงการ (project architect) กรณีเป็นโครงการที่ออกแบบโดยคณะสถาปนิก และสถาปนิก (architect) กรณีเป็นโครงการที่ออกแบบโดยสถาปนิกเพียงคนเดียว ซึ่งเป็นผู้ออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยนั้น

1.4.2.2 นักวิชาการ ประกอบด้วย

1) นักวิชาการด้านโบราณคดีโบราณสถานขอม ศึกษาถึงการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมและความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยจากนักวิชาการด้านโบราณคดี เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มงานวิชาการโบราณคดี สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร และนักวิชาการสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 นครราชสีมา กรมศิลปากร

2) นักวิชาการท้องถิ่น ศึกษาถึงการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมและความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยจากเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งที่มีบทบาทต่อการอนุรักษ์บูรณะปราสาทเขาพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ และสมาชิกหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีบทบาทต่อการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หรือมีความสนใจในงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

3) สถาปนิกกลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน ศึกษาถึงการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม และความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยจากสถาปนิกกลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร

1.4.2.3 บุคคลทั่วไป ศึกษาถึงการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม และความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ และนักท่องเที่ยวผู้เยี่ยมชมเยือนจังหวัดบุรีรัมย์โดยพิจารณาถึงประสบการณ์เข้าใช้สอยหรือพบเห็นปราสาทเขาพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ และสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษา

1.5 นิยามศัพท์

สถาปัตยกรรมร่วมสมัย หมายถึง สถาปัตยกรรมทั้ง 7 อาคารที่ทำการศึกษาซึ่งมีรูปแบบสมัยใหม่ที่ประยุกต์ หรือแฝงลักษณะปราสาทขอมไว้ในลักษณะปลีกย่อยขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

ปราสาทขอม หมายถึง ศาสนสถานในเขตอีสานใต้ ใช้เรียกเฉพาะที่เป็นโบราณสถานเท่านั้น ได้แก่ ปราสาทเขาพนมรุ้ง, ปราสาทเมืองต่ำ

นักวิชาการ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ทางวิชาการด้านโบราณคดีหรือมีความสามารถประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ บูรณะปราสาทขอม หรือมีความสนใจในงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ได้แก่ นักวิชาการกลุ่มงานวิชาการ สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, นักวิชาการสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 นครราชสีมา, เจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และสมาชิกหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ รวมถึงสถาปนิกกลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร ที่ศึกษาและมีผลงานด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยแนวเน้นเอกลักษณ์ไทย หรือแนวเน้นเอกลักษณ์ท้องถิ่น

บุคคลทั่วไป หมายถึง ประชาชนที่มีถิ่นฐานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ และนักท่องเที่ยวผู้เยี่ยมชมเยือนจังหวัดบุรีรัมย์ โดยพิจารณาถึงประสบการณ์การพบเห็นหรือเข้าใช้สอยสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษา

การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม หมายถึง การรับรู้ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม แสดงลักษณะปราสาทขอม และการรับรู้รูปทรงภายนอกอาคารแสดงถึงหน้าที่ใช้สอยภายในอาคาร

การตัดสินใจคุณค่าด้านความงามของสถาปัตยกรรม หมายถึง เป็นความรู้สึกที่มีต่อสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม จากลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมยังผลให้เกิดความประทับใจในความงามของสถาปัตยกรรม

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม หมายถึง ลักษณะภายนอกของสถาปัตยกรรมที่บุคคลสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทางตาผ่านการมองเห็น ได้แก่ รูปทรงของอาคาร, ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม, ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม, พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคาร

รูปทรงของอาคาร หมายถึง รูปทรง(mass) ที่เป็นลักษณะทางกายภาพโดยรวมภายนอกของอาคาร ที่มีลักษณะเป็นสามมิติ ซึ่งประกอบด้วยส่วนหลังคา, ส่วนตัวอาคาร และส่วนฐานอาคาร

ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม หมายถึง ส่วนประกอบต่างๆทางกายภาพภายนอกของอาคาร สำหรับการศึกษานี้ ได้กำหนดประเด็นที่จะศึกษา ได้แก่ ทางเข้าสู่อาคาร, ชุ่มประตู, การเจาะช่องเปิด, บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน และบัวฐานเสา-บัวหัวเสา

ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม หมายถึง ลวดลายประดับประดาส่วนประกอบต่างๆทางกายภาพภายนอกของอาคาร สำหรับการศึกษานี้ ได้กำหนดประเด็นที่จะศึกษา ได้แก่ ลวดลายหน้าบัน และลวดลายทับหลัง

พื้นผิวภายนอกของอาคาร หมายถึง พื้นผิว(texture) ภายนอกของอาคารซึ่งเกิดจากการใช้วัสดุก่อสร้างภายนอกของอาคาร

สีภายนอกของอาคาร หมายถึง สีสีนภายนอกของอาคารซึ่งอาจจะเป็นสีที่เป็นสีเนื้อแท้ของวัสดุก่อสร้าง หรือสีที่เกิดจากการฉาบทา

กลวิธีในการออกแบบสถาปัตยกรรม หมายถึง วิธีการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาปนิก ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 กลวิธี คือ การนำลักษณะดั้งเดิมมาใช้โดยไม่มีการประยุกต์, การประยุกต์ลักษณะใหม่ที่ใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม และการประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิมโดยชัดเจน

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา : จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎี หลักการ โดยสามารถแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

2.1 ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวกับปราสาทขอม ประกอบด้วย

- 2.1.1 แนวคิดแบบประเพณีนิยมหรือคติสัญลักษณ์
- 2.1.2 วัตถุประสงค์ในการสร้างปราสาทขอม
- 2.1.3 องค์ประกอบที่สำคัญของปราสาทขอม
- 2.1.4 ประเภทของปราสาทขอม
- 2.1.5 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอม
- 2.1.6 ปราสาทเขาพนมรุ้ง
- 2.1.7 ปราสาทเมืองต่ำ

2.2 ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ประกอบด้วย

- 2.2.1 ประเภทของสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย
- 2.2.2 การนำลักษณะไทยประเพณีมาใช้ในสถาปัตยกรรมร่วมสมัย
- 2.2.3 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม

ในการศึกษาทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องมีการอ้างอิง ผู้วิจัยขอทำการตกลงในเบื้องต้นเพื่อสร้างความเข้าใจ ดังนี้ คำว่า “ขอม” ไม่ใช่ชื่อเชื้อชาติ แต่เป็นชื่อทางวัฒนธรรม เป็นชื่อที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้เรียกกลุ่มชนที่นับถือศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) ดังที่ สุจิตต์ วงษ์เทศ (2539 : 224 อ้างจาก คีตกฤติ, ม.ร.ว. ปราโมช. 2521) กล่าวว่า

...คำว่า“ขอม” เรียกตามหนังสือที่ใช้ในคัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์มาก่อน

...ไทยหรือเขมรที่นับถือศาสนาพราหมณ์ เราก้เรียกว่า “ขอม” ทั้งสิ้น

ในการเรียกชื่อ “ขอม” หรือ “เขมร” นั้น บางตำรา เอกสาร หรืองานวิจัยจะใช้คำหนึ่งคำใดในการสื่อสาร แต่ในที่นี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “ขอม” ในการสื่อสาร หากแต่เป็นข้อความที่อ้างอิงจากผู้อื่นจะคงใช้คำตามเอกสารอ้างอิงนั้นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. (2533 : 1-3) ทรงกล่าวถึงของชนชาติขอม ความว่า

...อาณาจักรฟูนัน (ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 6 – พ.ศ.1100)...มีเมืองหลวงตั้งอยู่แถบเมืองบาพนม ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศกัมพูชาปัจจุบันนี้ ได้ขยายอาณาเขตออกไปครองแคว้นหลายแคว้น แคว้นหนึ่งมีชื่อว่า เจนละหรือกัมพูชาในปัจจุบัน

...ชนชาติขอมเป็นบรรพบุรุษของชนชาติกัมพูชาในปัจจุบันนี้ ในระยะหนึ่งชนชาติขอมได้เคยแผ่อำนาจเข้ามาในประเทศไทย ลาว และแหลมโคชินไชนา แถบปากแม่น้ำโขง ชนชาติขอมพูดภาษาล้ายกับชนชาติมอญซึ่งอยู่ในประเทศพม่า

2.1 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวกับปราสาทขอม

2.1.1 แนวคิดแบบประเพณีนิยมหรือคติสัญลักษณ์

ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส (อ้างจากอนันวิทย์ เจริญศุกุล. 2541 : 41) เขียนไว้ในหนังสือ พระนครหลวงฯ ความตอนหนึ่งว่า

...ลักษณะทางวัฒนธรรมของปราสาทเขมรนั้น มีสิ่งที่น่าสนใจอยู่ที่ว่างานสถาปัตยกรรมเหล่านั้นล้วนแต่เป็นผลิตผลของวัฒนธรรมฮินดู ซึ่งถูกนำมาปลูกฝังไว้ ณ ดินแดนแถบอินโดจีน แต่งานศิลปกรรมเหล่านั้นล้วนแต่มีความเป็นตัวของตัวเอง...ยามที่มองผ่านรูปภายนอกของงานเหล่านั้นเพื่อเข้าไปแสวงหาแรงผลักดันอันเป็นความบังดาลใจของช่างเหล่านั้นแล้ว เราก็จะพบแนวความคิดของฮินดูเพียงอย่างเดียว

เอเดรียน สนอดกราส (แปลโดย ภัทรพร สิริกาญจน และคณะ. 2541 : 1) กล่าวถึงลักษณะของปราสาทขอม ความว่า

...ถ้าเราเข้าใจเรื่องสิ่งก่อสร้างได้อย่างถูกต้อง เราจะต้องเป็นว่ามันเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ สิ่งก่อสร้างมีหน้าที่อยู่ 2 ประการ ได้แก่ มีหน้าที่ "ด้านประโยชน์ใช้สอย ความมั่นคงแข็งแรง และทำให้เราชื่นชมยินดี" อันเป็นการสนองความต้องการทางกายและทาง

จิตที่สัมพันธ์กันอยู่ตลอดจนสนองความต้องการทางอารมณ์ และทาง
สุนทรียภาพ และอีกประการหนึ่งก็เพื่อรับใช้มนุษย์ในทางปัญญา โดยส่งเสริม
ให้เราพิจารณาหลักการต่างๆ ที่อยู่เหนือประสบการณ์ของเราให้ถ่องแท้

วัฒนธรรมของศาสนาฮินดูที่ถ่ายโอนมาจากอินเดียมีผลอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของชาว
ขอม ดังจะเห็นได้จากงานสถาปัตยกรรมประเภทปราสาทขอมที่สะท้อนถึงแนวคิดแบบประเพณี
นิยมหรือคติสัญลักษณ์ที่สำคัญของฮินดู ยังผลให้ปราสาทขอมนั้นมีเพียงแต่มีหน้าที่ด้าน
ประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ หากแต่ยังสนองถึงความเชื่อและความศรัทธาทางศาสนาและทาง
สุนทรียภาพอีกด้วย ซึ่งแนวคิดแบบประเพณีนิยมหรือคติสัญลักษณ์ที่สำคัญของฮินดูที่มีอิทธิพล
ต่อชนชาติขอม ส่งผลต่องานสถาปัตยกรรม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประการหลัก ได้แก่

1) ภูมิจักรวาล

1.1) ภูมิจักรวาล

อนุวิทย์ เจริญศุกกุล (2541 : 44) กล่าวถึงแนวความคิดแบบประเพณีนิยมเรื่องภูมิ
จักรวาล ความว่า

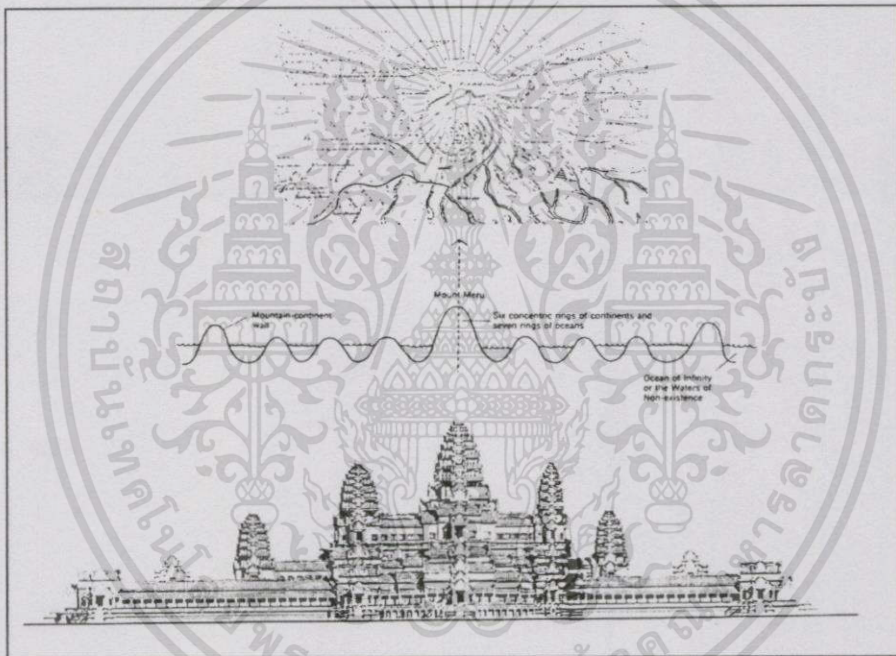
...เรื่องภูมิจักรวาลของฮินดูจะมีชมพูทวีปเป็นศูนย์กลาง มีทิวเขารูปวงแหวน
ล้อมชมพูทวีปนี้อยู่ 7 ชั้น สุดเขตจักรวาลจะเป็นกำแพงหินมีมาล้อมรอบไว้
ในระหว่างช่วงคันของโครงสร้างเหล่านั้นจะมีมหาสมุทรคันแบ่งไว้ 7 ห้วง ณ
ศูนย์กลางของชมพูทวีปนี้เองจะเป็นที่ตั้งของเขาพระสุเมรุ ศูนย์แกนของ
จักรวาลที่พระอาทิตย์ พระจันทร์และดวงดาวทั้งหลายจะโคตรอบเขาพระ
สุเมรุนี้ ยอดเขาพระสุเมรุจะเป็นนครของเทพล้อมด้วยโลกบาลอยู่ทั้ง 8 ทิศ

ธิดา สาระยา (2538 : 27-28) กล่าวถึงแนวความคิดแบบประเพณีนิยมเรื่องภูมิจักรวาล
ความว่า

...ทั้งพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์เชื่อว่าเขาพระสุเมรุ คือ แกนกลางโลก
จึงนิยมสร้างศาสนสถาน เป็นตัวแทนและเป็นศูนย์กลางล้อมรอบด้วยกำแพง
เลยออกไปคือ สระน้ำ หรือบ่อน้ำ เปรียบดังมหาสมุทรที่สี่พันดร

สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา (2539 : 30) ได้ทำการเปรียบเทียบคติภูมิจักรวาล ในคติฮินดูและพุทธกับงานสถาปัตยกรรม ไว้ดังนี้

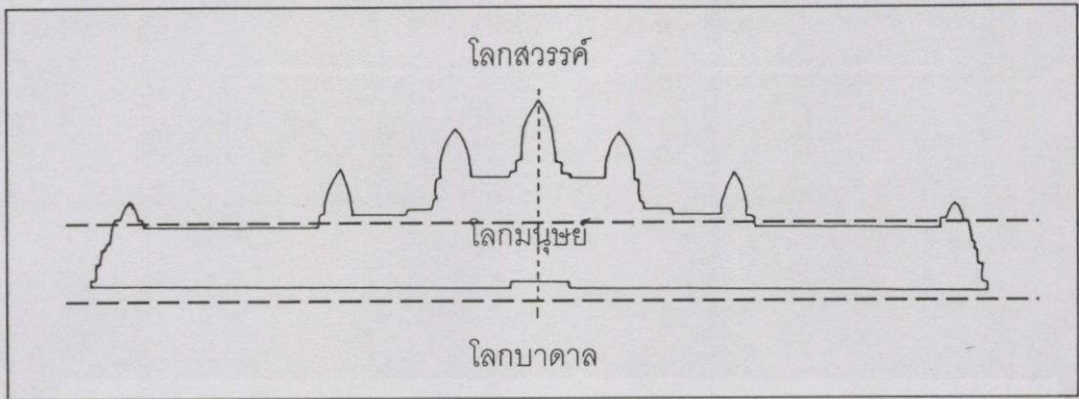
...ตอนบนของรูปเป็นแผนที่ภูเขาหิมาลัย ซึ่งหลวงจีนเฮียว เนิน ชิง เป็นผู้เขียนขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 12 ในรูปดังกล่าวจะเห็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสายสำคัญๆหลายสายไหลลงมาจากภูเขาหิมาลัยอย่างชัดเจน...ถ้าเขียนรูปตัดจากแผนที่นี้ก็จะได้รูปภูมิจักรวาล ซึ่งคือ รูปถัดลงมาและหากเปรียบเทียบภูมิจักรวาลดังกล่าวกับรูปจำลองของงานสถาปัตยกรรมที่สำคัญ เช่น นครวัด ก็ จะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทั้งสองอย่างชัดเจน

ภาพที่ 2.1 แสดงการเปรียบเทียบคติภูมิจักรวาล (สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา. 2539 : 30) รูปด้านทิศตะวันตกของปราสาทนครวัด (Rooney Dawn F.1983 : 91)

การออกแบบปราสาทขอม คือการจำลองภูมิจักรวาลมาไว้บนพื้นพิภพ ปราสาท(ปราสาท)ประธาน เปรียบดัง เขาพระสุเมรุ เป็นแกนจักรวาล บาราย เปรียบดัง มหาสมุทรที่รายล้อมเขาพระสุเมรุ กล่าวว่างค์ปราสาทต่างก็มีมิติของโลกภูมิซ้อนอยู่ในทางตั้งอยู่อีกมิติหนึ่ง นั่นคือ มิติตามแนวแกนตั้งขององค์ปราสาทก็ในระดับชั้นดินจะเป็นบาดาล ส่วนกลางจะเป็นสัญลักษณ์ของโลกมนุษย์ และส่วนยอดจะเป็นโลกสวรรค์ของเทพทั้งปวง (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. 2541 : 45)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.2 แสดงแนวคิดมิติตามแนวแกนตั้งของปราสาทขอม

และหากพิจารณาอีกมิติตามแนวแกนราบจะพบว่า บริเวณศาสนสถานขอม ก็คือ บริเวณโลกสวรรค์ของเทพเจ้า แยกจากบริเวณโดยรอบซึ่งถือเป็นโลกมนุษย์ โดยมีสะพานนาคราช (สะพานทางเดินที่มีราวเป็นรูปตัวพญานาค) เป็นสะพานเชื่อมระหว่างสองโลก

สะพานนาคราช เป็นสะพานเชื่อมโลกมนุษย์กับโลกเทพเจ้าเพราะในความเชื่อเกี่ยวกับจักรวาลของฮินดู สะพานที่เชื่อมระหว่างมนุษย์กับโลกเทพเจ้าเพราะในความเชื่อเกี่ยวกับจักรวาลของฮินดู สะพานที่เชื่อมระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า คือ สายรุ้ง ในเอเชียตะวันออกและอินเดีย มักจะเปรียบรั้งกับงู (นาค) หลากสี (กรมศิลปากร .2531 : 28)

หากพิจารณาถึงภูมิจักรวาล จะพบว่ารอบๆเขาพระสุเมรุ ก็คือ มหาสมุทร คติสัญลักษณ์การนำนาค หรือ พญานาค มาเป็นสื่อแทนมหาสมุทร (โลกบาดาล) สอดคล้องกับแนวคิดของสุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา (2539 : 26) ที่กล่าวว่า พญานาค หรือ นาค ก็คือสัญลักษณ์แห่งธาตุน้ำ นั่นเอง

แนวคิดมิติตามแกนราบของปราสาทเขาพนมรุ้ง ซึ่งเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย ซึ่งนับถือพระศิวะ เป็นเทพสูงสุด ซึ่งประทับ ณ ยอดเขาไกรลาส ซึ่งในคติทางพราหมณ์ถือว่าเขาไกรลาสเป็นส่วนหนึ่งร่วมกับเขาพระสุเมรุ ปรากฏในคัมภีร์ไตรภูมิพระร่วง (โชติ กัลยาณมิตร. 2518 : 132)

แนวคิดประเพณีนิยมเรื่องภูมิจักรวาลสืบเนื่องจากการนับถือเทพเจ้าของวัฒนธรรมฮินดู ในการกำหนดลักษณะของที่ประทับของปวงเทพ และวิธีการเชื่อมโยงของโลกทั้งสาม คือโลกสวรรค์ของเทพเจ้า โลกมนุษย์ และโลกบาดาล

1.2) เทพประจำทิศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตามความเชื่อในศาสนาฮินดู ถือว่ามีเทพผู้รักษาประจำทิศทั้งแปดทิศ คือทิศหลักสี่ทิศ และทิศย่อยอีกสี่ทิศ คัมภีร์ปุราณะ กล่าวว่า เทพผู้รักษาทิศทั้งแปดนี้สถิตอยู่ ณ เขาพระสุเมรุ ส่วนในคัมภีร์ อัคนิ-ปุราณะ กล่าวถึงเทพประจำทิศเพิ่มขึ้นอีกสองทิศ คือทิศเบื้องบนและทิศเบื้องล่าง (สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. 2531 : 154)

สรเซต วรคามวิชัย (2530 : 183) กล่าวถึงรายละเอียดของเทพประจำทิศทั้งสิบทิศ ความว่า

1. ทิศตะวันออก มีพระอินทร์ ทรงช้างเอราวัณเป็นพาหนะ เป็นผู้รักษา
2. ทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีพระอัคนีทรงแรดเป็นพาหนะ เป็นผู้รักษา
3. ทิศใต้ มีพระขันธกุมาร ทรงนกยูงเป็นพาหนะ เป็นผู้รักษา
4. ทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีพระนฤติ ทรงรากบสเป็นพาหนะ เป็นผู้รักษา
5. ทิศตะวันตก มีพระวรุณ ทรงนาครหรือทรงหงส์เป็นพาหนะ เป็นผู้รักษา
6. ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ มีพระพาย ทรงกวางหรือทรงม้าเป็นพาหนะ เป็นผู้รักษา
7. ทิศเหนือ มีท้าวภูเวณหรือเวศสุวัณทรงสิงห์ เป็นพาหนะเป็นผู้รักษา
8. ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีพระอิสาน ทรงโคเป็นพาหนะ เป็นผู้รักษา
9. ทิศเบื้องบน มีพระพรหม เป็นผู้รักษา
10. ทิศเบื้องล่าง มีพระยม ทรงกระบือ เป็นพาหนะ เป็นผู้รักษา

แนวคิดประเพณีนิยมเรื่องเทพประจำทิศ สืบเนื่องจากการนับถือพระศิวะและปางเทพ ทำให้เกิดพิธีบวงสรวงบูชาเทพประจำทิศกระทำเพื่อขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล เพื่อเฉลิมฉลองความสำเร็จ และในโอกาสสำคัญอื่นๆ และส่งผลให้เกิดการสละกิลวดลายเทพประจำทิศยังส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรมประดับตามตำแหน่งทิศของเทพผู้รักษาแต่ละองค์ ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรมที่มีการสลักหินเป็นลวดลายรูปเทพประจำทิศ ได้แก่ ทับหลัง กลิบขนุน เป็นต้น

2) ลัทธิเทวราชา

2.1) กษัตริย์แห่งภูเขาและจักรวาล

ด้านสังคมวัฒนธรรมยอมรับแนวคิดการนับถือเทพเจ้า อาทิ พระศิวะ พระวิษณุ (พระนารายณ์) พระพรหม เป็นต้น จากวัฒนธรรมอินเดีย โดยชาวฮินดูถือว่าพระศิวะเกิดก่อนทุกอย่าง เกิดก่อนโลก เกิดก่อนมนุษย์ เกิดก่อนเทวดา เป็นพระเจ้าผู้สร้างทุกอย่าง เป็นต้นกำเนิด

ของสิ่งทั้งปวง (สรเชต วรคามวิชัย. 2530 : 160) กษัตริย์ได้รับการเคารพว่าเป็นพระศิวะหรือพระวิษณุอวตารมาเกิด จึงสมควรได้รับการเคารพในฐานะเทพผู้ศักดิ์สิทธิ์

ดี.จี.อี. ฮอลล์ (แปลโดย วรณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ. 2530 : 160) กล่าวถึงแนวคิดแบบประเพณีนิยมหรือคติสัญลักษณ์เรื่องกษัตริย์แห่งภูเขาและจักรวาล ความว่า

ในรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 ตามจารึกสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 11 หลักที่เรียกกันว่า จารึกสตอกกัทรม ซึ่งหลุยส์ ฟิโนต์ แปลไว้เมื่อ ค.ศ. 1915 พระองค์เริ่มรัชกาลที่ยาวนานด้วยการสร้างเมืองหลวงชื่อว่า "อินทปุระ" ...พระองค์ได้พราหมณ์ผู้หนึ่งชื่อ "ศิวโกวัลย์" มารับราชการ พราหมณ์ผู้นี้ได้มากลายเป็นนักพรตคนแรกของความเชื่อแบบใหม่ คือ "ลัทธิเทวราชา" หรือการถือว่ากษัตริย์คือพระผู้เป็นเจ้าของเมือง ซึ่งเป็นแบบหนึ่งของลัทธิการบูชาพระศิวะที่มีหลักอยู่ว่า ต้องบูชาเทวสิ่งใดในฐานะที่เป็นบุคลิกภาพอันศักดิ์สิทธิ์ของกษัตริย์ และได้ถ่ายทอดมาถึงพระองค์จากพระศิวะโดยผ่านทางสื่อกลาง คือ พราหมณ์ผู้เป็นพระประจำองค์กษัตริย์ ความรุ่งเรืองของอาณาจักรขึ้นอยู่กับการบูชาสิ่งอันสำคัญนี้ จิวารที่เก็บศิวลึงค์ต้องอยู่บนยอดเขา เป็นทำนอง "ภูเขาจิวาร" อาจจะเป็นภูเขาธรรมชาติหรือจำลองขึ้นก็ได้ที่ตั้งอยู่กลางนครหลวง ที่ตรงนี้จะได้รับการเชื่อถือว่าเป็น "แกนแห่งจักรวาล" ...ตั้งแต่รัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 เป็นต้นมาและต่อมาอีกหลายศตวรรษถือว่าเป็นหน้าที่ของกษัตริย์เขมรทุกองค์ที่จะสร้างภูเขาจิวารขึ้น เพื่อพิทักษ์รักษาราชลึงค์

สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา (2539 : 28-30) กล่าวถึงแนวคิดแบบประเพณีนิยมหรือคติสัญลักษณ์เรื่องกษัตริย์แห่งภูเขาและจักรวาล ความว่า

...เขมรโบราณซึ่งเลียนแบบจากอินเดีย กษัตริย์มีบทบาทเทียบเท่าเทพเจ้าบนยอดภูเขา ด้วยเหตุนี้พระเจ้าแผ่นดินเขมรจึงปราบดาภิเษกเป็น "กษัตริย์แห่งภูเขาและจักรวาล" ...นอกจากนี้กษัตริย์เขมรยังทรงเทียบพระองค์กับพระศิวะผู้ประทับบนยอดเขาไกรลาส ดังจะเห็นได้จากการประดิษฐานศิวลึงค์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระศิวะไว้บนยอดปราสาทหินโดยที่จริงศิวลึงค์เองก็มีความหมายเทียบได้กับ เขาพระสุเมรุ ทั้งสองสิ่งมีน้ำไหลจากยอดบนลงมาสู่ที่รองรับข้างล่าง ในกรณีของศิวลึงค์มีฐานที่เรียกว่า โยนี

ซึ่งเป็นคำหมายถึง *อวัยวะเพศหญิง* เป็นจุดกำเนิดแห่งชีวิตและสิ่งเดียวกับ
กับศิวลึงค์ ทั้งเขาพระสุเมรุและศิวลึงค์จึงเป็นสัญลักษณ์ของการออกดอกออก
ผลของพืช สัตว์และมนุษย์

ธิดา สาระยา (2539 : 267) กล่าวถึงแนวคิดแบบประเพณีนิยมลัทธิเทวราชา ความว่า

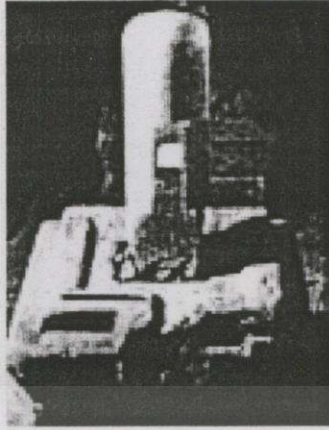
...ลัทธิเทวราชา เป็นเสมือนอุดมการณ์ทางด้านศาสนาความเชื่อของรัฐ
ใหม่ที่สร้างพระราชอำนาจของกษัตริย์ให้เป็นเทพกษัตริย์ เหนือคนต่างเผ่า
ต่างความเชื่อ ...ลัทธิเทวราชผสมผสานกับการนับถือพระศิวะในศาสนา
ฮินดู ตลอดจนการนับถือบรรพบุรุษและลัทธิภูเข่าได้กลายเป็นลัทธิของ
เทวราชาในนามของ "ลัทธิเทวราช" ...พรหมณ์ประกอบพิธีความเป็นเทพ
เจ้ากษัตริย์ในโอกาสสำคัญ อาทิ วาระการขึ้นครองราชสมบัติ วาระการ
สถาปนาราชธานีใหม่ และถือเป็นธรรมเนียมว่าต้องสถาปนา ศิวลึงค์อันศักดิ์
สิทธิ์ที่สถิตสวาระแห่งความเป็นกษัตริย์ไว้บนที่สูง เช่น ศูนย์กลางเมือง ศูนย์
กลางแผ่นดินหรือบนภูเขาอันศักดิ์สิทธิ์แห่งจักรวาล

2.2) ศิวลึงค์

จากแนวคิดลัทธิเทวราชา ที่กำหนดใช้อวัยวะเพศชาย หรือ ลึงค์ เป็นรูปเคารพสื่อถึงองค์
เทพเจ้า เช่น ศิวลึงค์ หมายถึงองค์พระศิวะ โดยลักษณะของศิวลึงค์ที่มีการสร้างขึ้นนั้นมี
ลักษณะแบ่งถึงเทพเจ้าที่สำคัญ 3 องค์ของลัทธิไศวนิกาย ได้แก่ พระพรหม พระวิษณุและพระ
ศิวะ ซึ่งเรียกว่า ตริอมูรติ

สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์ (2531 : 90) กล่าวถึงนัยของตริอมูรติ ความว่า

...ตริอมูรติ ประกอบด้วย ส่วนล่างสุด ซึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ซึ่งเรียก
ว่า พรหมภาค หมายถึง ผู้สร้าง ส่วนที่สองเป็นรูปแปดเหลี่ยม เรียกว่า
วิษณุภาค หมายถึงพระวิษณุ คือผู้รักษา ส่วนที่สามซึ่งเป็นส่วนยอดรูปทรง
กระบอก เรียกว่า รุทภาค หรือบุษภาค หมายถึง พระรุท หรือพระศิวะ
คือผู้ทำลาย

ภาพที่ 2.3 แสดงลักษณะของคิวลิ่งค์ ที่พบในปราสาทเขาพนมรุ้ง (สุริยวุฒิ,ม.ร.ว. สุขสวัสดิ์. 2531 : 91)

แนวคิดการบูชาคิวลิ่งค์ รุ่งเรืองและแพร่หลายในเขตอาณาจักรขอมมีการทำพิธีกรรมถวายสักการะด้วยเครื่องบูชาต่างๆและสวดขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคลสืบเนื่องเป็นประเพณีนิยม ดังเช่นที่ปราสาทเขาพนมรุ้ง ภายในปราสาทประธานประดิษฐานคิวลิ่งค์บนแท่นโยนีโรจนะและร่องน้ำโสมสูตร (สรเชต วรรคคามวิชัย. 2530 : 56)

ส่วนลักษณะปราสาทของปราสาทขอมนั้นสืบมาจากสิ่งขรของอินเดีย (น. ณ ปากน้ำ. 2530 : 295) รูปทรงเดิมของปราสาทแบบขอมนั้น กล่าวกันว่าได้เค้าเดิมมาจากลักษณะของคิวลิ่งค์โดยตรง (โชติ ภัลยาณมิตร. 2518 : 472)

ดังจะเห็นได้ว่า แนวคิดประเพณีนิยมของขอมข้างต้นมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก กล่าวคือ สืบเนื่องจากการนับถือศาสนาฮินดูลัทธิไควนิกายของชาวขอม ที่นับถือพระศิวะเป็นมหาเทพ เป็นเทพสูงสุดโดยถือเป็นผู้สร้าง โดยเหล่าปวงเทพประทับ ณ ยอดเขาพระสุเมรุ (เขาไกรลาส) ซึ่งเป็นแกนกลางของชมพูทวีป และชมพูทวีปนี้เป็นศูนย์กลางของภูมิจักรวาล เขาพระสุเมรุล้อมด้วยโลกบาลอยู่ทั้ง 8 ทิศ คุ้มครองรักษาด้วยเทพประจำทิศทั้ง 8 ซึ่งเป็นพื้นความเชื่อดั้งเดิม

กระทั่งในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 ได้สร้างกรอบแนวคิดลัทธิเทวราชาขึ้น เพื่อประโยชน์ด้านรัฐศาสตร์การปกครองและเพื่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร โดยสร้างความเชื่อว่ากษัตริย์คือองค์พระศิวะอวตารมาเกิด กษัตริย์จึงเป็นเทพผู้ศักดิ์สิทธิ์ เป็นกษัตริย์แห่งภูเขา (เขาพระสุเมรุ) และจักรวาล (ภูมิจักรวาล) รวมเอกภาพเดียวกับพระศิวะบนสวรรค์ ด้วยรูปเคารพคิวลิ่งค์ ซึ่งความรุ่งเรืองแห่งราชอาณาจักรก็ขึ้นอยู่กับคิวลิ่งค์นี้ จึงมีพิธีกรรมเพื่อสักการะ และสร้างปราสาทขึ้นเพื่อเป็นที่ประดิษฐานคิวลิ่งค์ ทำให้การสร้างปราสาทสร้างจากพลังแห่งศรัทธาแห่งองค์พระศิวะ ซึ่งสถาปนิกผู้ออกแบบก็ได้อาศัยพื้นฐานแห่งความเชื่อดั้งเดิมข้างต้นในการสร้างสรรคปราสาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอมกล่าวได้ว่าการสร้างปราสาทขอมนี้ก็เหมือนการจำลองเขาพระสุเมรุไว้บนพื้นพิภพ โดยรูปทรงของปราสาทขอมนี้ได้เค้าเดิมจากลักษณะของศิวลึงค์นั่นเอง

ภาพที่ 2.4 แสดงวิวัฒนาการของปราสาทขอม (เฉลิม รัตนทัศนีย์. 2534 : 25, 29)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 วัตถุประสงค์ในการสร้างปราสาทขอม

นักวิชาการด้านโบราณคดีได้ทำการสันนิษฐานสาเหตุของการสร้างปราสาทขอมไว้ดังนี้

...ปราสาทเขมร ล้วนเป็นศาสนสถาน คือ สถานที่ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ทางศาสนาทั้งนั้น ไม่เป็นพุทธฝ่ายมหายาน ก็ต้องเป็นของพราหมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเสมอไป มักจะมีจุดมุ่งหมายและบทบาทอีกอย่างหนึ่งควบคู่ไปด้วย คือ เป็นที่บรรจุศพหรือบรรจุกระดูกหรือขี้เถ้าของศพ ...อาจเป็นของกษัตริย์ผู้สร้างเอง หรือของผู้อื่นที่ถูกหลานมาสร้างอุทิศให้ในภายหลังนัยว่าให้เป็นที่สังสถิตย์ของดวงวิญญาณของผู้ตายนั้นๆ ฉะนั้นถ้าเรียกปราสาทหินของเขมรเป็น "เทวาลัย" คือที่บูชาและประดิษฐานเทวดา หรือ "วัด" อย่างเดียวก็ไม่ถูกต้อง ความประสงค์ที่เดียวจะเรียกว่า "มฤตกาฬาลัย" ที่บรรจุศพหรืออัฐิของผู้ตาย อย่างเดียวก็ไม่ถูกต้องตามความคิดและวัตถุประสงค์ของผู้สร้าง และบทบาทอันแท้จริงของมัน ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ จึงได้คิดคำเรียกขึ้นมาใหม่ว่าเป็น Funeral temple คือ เป็นศาสนสถานที่เกี่ยวเนื่องกับศพหรือการตาย คำนี้มีผู้คิดศัพท์เป็นไทย เรียกว่า "มฤตกเทวาลัย" คือเป็นทั้งเทวาลัยด้วยเป็นทั้งมฤตกาฬาลัยด้วย(จิตร ภูมิศักดิ์อ้างจากกรมหมื่นทวงศ์โรทัย. 2525 :168)

ทั้งนี้สอดคล้องกันแนวคิดของ คีตกฤษ์ ปราโมช,พลตรี ม.ร.ว.(2534 :31) ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์การสร้างปราสาทขอม ความว่า

...การสร้างปราสาทหินนั้นเป็นวิธีเดียวของขอมที่จะจัดการกับศพผู้มีบุญในทำนองเดียวกับที่ไทยเราเรียกว่า "พระเมรุมาศ" นั้นเองซ้ำแต่ว่าทำขึ้นไว้ถาวรด้วยศิลาไม้ไผ่ทำด้วยไม้ด้วยผ้าด้วยกระดาษอย่างของไทย ซึ่งใช้เป็นการชั่วคราว

จากแนวคิดประเพณีนิยมลัทธิเทวราชสามารถสรุปได้ว่า ปราสาทขอมมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ นั่นคือการเป็นที่แสดงถึงพระบุญญาธิการของกษัตริย์ทั้งยามมีชีวิตและเมื่อเสด็จสวรรคต กล่าวคือเป็นที่ประดิษฐานศิวลึงค์รูปเคารพแทนองค์พระศิวะซึ่งถือว่าเป็นเอกภาพเดียวกับกษัตริย์ และเมื่อกษัตริย์เสด็จสวรรคต ปราสาทขอมจะเป็นที่สังสถิตย์ของดวงพระวิญญาณ ควรค่าแก่การเคารพและศรัทธาตลอดกาล

2.1.3 องค์ประกอบของปราสาทขอม

สรเชต วรรณวิชัย (2541 : 125-126) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของปราสาทขอม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความว่า ปราสาทที่สมบูรณ์มักประกอบด้วยปราสาทประธาน, ปราสาทบริวาร, บรรณาลัย, ระเบียงคตและซุ้มโคปุระ, สระน้ำ (บาราย), ถนนพิธี, กำแพงชั้นนอกและซุ้มประตูเข้า

อนุวิทย์ เจริญศุกกุล (2541 : 58) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของปราสาทขอม ได้แก่ ปรากฏ-กลุ่มปรากฏประธาน, บรรณาลัย, โคปุระชั้นในหรือระเบียงคต, สระน้ำ และโคปุระชั้นนอกหรือกำแพงแก้ว

องค์ประกอบของปราสาทขอมขึ้นอยู่กับประเภท หน้าที่ใช้สอยของปราสาท ปราสาทที่มีองค์ประกอบครบถ้วนมากเท่าใด ก็แสดงถึงความสำคัญหรือบทบาทที่มีต่อชุมชนโดยรอบ เช่น ปราสาทเขาพนมรุ้ง ถือเป็นปราสาทขนาดใหญ่เป็นศูนย์กลางของชุมชนขนาดใหญ่ที่มีเส้นทางคมนาคมไปยังปราสาทนครวัด เป็นต้น

2.1.4 ประเภทของปราสาทขอม

ปราสาทขอมในประเทศไทยนั้นมีลักษณะต่างจากสถาปัตยกรรมแบบทวารวดี และแบบศรีวิชัย ที่ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียโดยตรง แต่ปราสาทขอมในประเทศไทยนั้นไม่ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียโดยตรงแต่ได้รับแบบมาจากศูนย์กลางของอาณาจักรต่อเนื่องกันเป็นระยะ ๆ ซึ่งมักจะเป็นอาณาจักรที่อยู่ในประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสมัยพระนคร โดยได้รับจากเมืองพระนคร ปราสาทขอมในประเทศไทยมีวิวัฒนาการอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกเฉียงใต้ ต่อมาในช่วงสมัยพระนคร (พุทธศตวรรษที่ 14-18) จึงได้แพร่เข้าสู่ภาคกลางของประเทศไทย โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองลพบุรีและศรีเทพ ในเขตลุ่มแม่น้ำป่าสัก บริเวณเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ (อนุวิทย์ เจริญศุกกุล, 2541 : 3-4)

อนุวิทย์ เจริญศุกกุล (2541 : 76) ได้แบ่งประเภทของปราสาทขอมโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการสร้าง ไว้ 3 ประเภท ได้แก่

- 1) ปราสาทศิรี ปราสาทประเภทนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเทวาลัย ประกอบด้วยพิธีราชาภิเษกเป็นกษัตริย์ และรวมตัวเข้าเป็นเอกภาพเดียวกับพระมหากษัตริย์ในรูปของศิวลึงค์
- 2) ปราสาทบรรพบุรุษ ปราสาทประเภทนี้สร้างขึ้นเพื่ออุทิศแก่ผู้ล่วงลับ บรรพบุรุษ พระราชโอรส ราชครูหลวง เป็นต้น การสร้างปราสาทบรรพบุรุษก็เพื่อสร้างความมั่นคงแก่ราชบัลลังก์
- 3) ปราสาทเทวาลัยของชุมชนระดับต่างๆ ปราสาทประเภทนี้นอกจากเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาแล้วยังเป็นศูนย์กลางการรวบรวมทรัพยากรต่างๆในข่ายโครงของพระราชอาณาจักร บางครั้งก็สร้างขึ้นตามพระราชโองการของกษัตริย์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติหรือประกาศชัยชนะศึกหรือเป็น

การสืบศาสนาของสถาบันพราหมณ์ ณ ศูนย์กลางพระนคร หรือบางแห่งก็คงจะเป็นศาสนสถานตามรายทางที่กษัตริย์ใช้เดินทางจาริกแสวงบุญตามพระราชประเพณี

อนุวิทย์ เจริญศุภกุล (2541 : 12-17) ได้แบ่งประเภทของปราสาทขอมโดยแบ่งตามหน้าที่ใช้สอย โครงสร้างผังและวัสดุก่อสร้าง แบ่งเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1) ปราสาทที่มีปรางค์อิฐเป็นประธาน

2) ปราสาทแบบมีระเบียงคดล้อมปรางค์ประธาน ปราสาทแบบนี้มีขนาดใหญ่เป็นปราสาทที่มีความสำคัญมากจะก่อด้วยหินเกือบทั้งหมดโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะมีระเบียงคดหินหรือศิลาแลงล้อมปรางค์ประธานในรูปสี่เหลี่ยม ปราสาทประเภทนี้จะเป็นปราสาทที่สำคัญ จึงมีหลักฐานปรากฏเสมอว่ากษัตริย์หรือผู้ครองแคว้นจะมีส่วนร่วมในการก่อสร้างและเกื้อหนุนทางเศรษฐกิจอย่างสำคัญ

3) ปราสาทที่มีปรางค์องค์เดียวเป็นประธาน ปราสาทประเภทนี้จะเป็นปราสาทของชุมชนขนาดเล็กในสมัยพระนครตอนต้นลงมาจนถึงช่วงกลางของสมัยพระนคร

4) ปราสาทหอโรคยาศาล หรือ กู่ฤาษี เป็นปราสาทแบบนี้เป็นปราสาทศิลาแลงขนาดเล็กถือเป็นศาสนสถานแบบสุดท้ายของสกุลช่างเขมรในประเทศไทยก่อนการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง วัฒนธรรมและสังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเวลาต่อมา

ปราสาทแต่ละแห่งมีขนาด และองค์ประกอบต่างกัน ทั้งนี้แสดงถึงบทบาทของปราสาทนั้น ๆ ที่มีต่อขนาดและความสำคัญของชุมชนที่ปราสาทนั้นตั้งเป็นศูนย์กลาง รวมถึงการแสดงซึ่งแสนยานุภาพราชอำนาจของกษัตริย์หรือผู้สร้างด้วย

2.1.5 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอม

การออกแบบปราสาทขอม ยึดหลักเกณฑ์ด้านสถาปัตยกรรมควบคู่กับหลักเกณฑ์ด้านเทววิทยา ประกอบด้วยระเบียบแบบแผนแสดงซึ่งอำนาจ ปรากฏอยู่ในลักษณะทางสถาปัตยกรรม การศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอม สามารถแบ่งเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1) ผังบริเวณ (Layout)

1.1) ทำเลที่ตั้ง

การเลือกทำเลที่ตั้งของปราสาทขอมนั้น สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องภูมิจักรวาล จึงมักเลือกทำเลที่ตั้งเป็นที่สูง หรือบนภูเขา หรือหากศูนย์กลางชุมชนนั้นเป็นที่ราบ การสร้างปราสาทก็มักยกฐานขึ้นไปหลายชั้นทำให้เกิดความสูง เสมือนเขาพระสุเมรุหรือเขาไกรลาส

1.2) ทิศ

ปราสาทขอมที่เป็นศาสนสถานของศาสนาฮินดู ส่วนใหญ่จะหันด้านหน้าปราสาทสู่ทิศ ตะวันออก ตามข้อสังเกตของ สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์,ม.ร.ว. (2531 : 41) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า

...คงเป็นเช่นเดียวกับสถาปัตยกรรมอินเดีย ที่มีมณฑปตั้งอยู่เกือบเสมอ ทางทิศตะวันออก...อันอาจจะมีเหตุผลเกี่ยวข้องกับลัทธิความเชื่อโบราณซึ่งเชื่อว่าแสงสว่างของพระอาทิตย์ได้ก่อให้เกิดพลังแก่รูปเคารพ

สอดคล้องกับแนวคิดของ จิตร ภูมิศักดิ์ (2531 : 172) ที่กล่าวว่า ทิศตะวันออกนี้เป็น ความเชื่อถือของเขมรแต่โบราณว่า เป็นทิศของการเกิดเป็นทิศแห่งความรุ่งเรืองเป็นมงคล ส่วน ทิศตะวันตกนั้นถือว่าเป็นทิศแห่งความตาย

ปราสาทขอมในเขตอีสานใต้ที่หันด้านหน้าไปสู่ทิศตะวันออก ได้แก่ ปราสาทพนมวัน จ.นครราชสีมา ปราสาทหนองหงส์ ปราสาทละลมธม ปราสาทกุ้งสวนแดง ภูฏาชีหนองบัวลาย ปราสาทเมืองต่ำ ปราสาทเขาพนมรุ้ง จ.บุรีรัมย์ ปราสาทภูมิโพน ปราสาทศรีขรภูมิ จ.สุรินทร์ เป็นต้น

ความเชื่อนี้ได้ถูกจำกัดเพียงการสร้างศาสนสถานขอมเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อการสร้างที่ ฟานักของชนชั้นสูง ในพระนครหลวงอีกด้วยดังบันทึกของ จิวตาทกวน (Tcheou Ta-kouan) ชาว จีนที่ได้เข้ามายังราชอาณาจักรขอม ใน พ.ศ.1839 พร้อมกับคณะทูตจีน เมื่อได้กลับยังประเทศ จีนแล้วได้เขียนเรื่อง บันทึกความทรงจำเกี่ยวกับประเพณีราชอาณาจักรขอม ขึ้น มาดแสน จีโต (ทรงแปลโดย สุภัทรทิศ ดิศกุล,ม.จ. 2526 : 73) กล่าวถึงบันทึกของจิวตาทกวนทำให้ทราบถึง เมืองพระนครหลวงในต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ความตอนหนึ่งว่า เมื่อเดินอยู่ตามถนนในเมือง จิวตาทกวนก็สามารถมองเห็นที่ประทับของเจ้านาย และที่อยู่ของขุนนางชั้นสูงที่ฟานักทั้งหมดนี้จะหันหน้า ไปทางทิศตะวันออก

แม้ว่าปราสาทขอมส่วนใหญ่จะหันหน้าไปทางทิศตะวันออก แต่ก็มีข้อยกเว้นดังเช่น ปราสาทเขาพระวิหาร (ขึ้นทางจ.ศรีสะเกษ) หันหน้าไปทางทิศเหนือ ซึ่งอาจเป็นด้วยสภาพทาง ด้านภูมิศาสตร์บังคับมากกว่า ซึ่งลักษณะเช่นนี้ได้พบที่ปราสาทธม เกาะแกร์ เช่นเดียวกัน (สมิทธิ ศิริภัทร์. 2532 : 8) หรือปราสาทหินพิมาย จ.นครราชสีมา (ศาสนสถานทางพุทธศาสนา ลัทธิมหายาน)ก็หันหน้าไปทางทิศใต้ นักวิชาการเคยมีความเห็นว่า คงมีความประสงค์ที่จะหัน หน้าออกไปรับกับตำแหน่งของเมืองพระนคร หรือรับกับแนวถนนที่ตัดมาจากเมืองพระนคร หรือ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการหลุดพ้นที่เวไนยสัตว์ผ่านเข้ามาทางประตูด้านทิศเหนือได้ แล้วเดิน เวียนขวาไปออกที่ประตูด้านทิศเหนือซึ่งเป็นทวารดวงอาทิตย์หรือประตูแห่งการหลุดพ้น ซึ่งเป็น

คติของลัทธิวัชรยาน (อนุวิทย์ เจริญศุกกุล. 2533 : 55) หรือแม้แต่การสร้างปราสาทนครวัด ก็
ได้เห็นหน้าไปทางทิศตะวันตก สันนิษฐานว่าเพราะเกี่ยวกับกิจพิธีในการศพพระเจ้าสุริยวรมันที่
2 (สุภัทรทิศ ดิศกุล,ม.จ. 2537 : 55)

1.3) หลักการวางผังบริเวณปราสาทขอม

การสร้างปราสาทขอม คำนึงถึงแนวแกนประธาน โดยจัดผังให้มีลักษณะตั้งเข้าสู่จะศูนย์
กลาง คือ ปราสาท(ปรางค์)ประธาน ความสมมาตร และเน้นความสำคัญของการนำเข้าด้าน
หน้า โดยทั่วไปปราสาทขอมที่มีองค์ประกอบครบถ้วนจะประกอบด้วย ปรางค์ประธาน โคปุระ/
ระเบียงคตและหรือกำแพงแก้ว บรรณาลัย และบาราย โดยมีหลักการวางผังบริเวณ ดังนี้

1.3.1) ปรางค์ประธาน ถือเป็นส่วนสำคัญที่สุดของผังเพราะเป็นที่สถิต
ของเทพเจ้าเป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพและเป็นสัญลักษณ์เสมือนแกนของจักรวาล หรือเขาพระ
สุเมรุด้วย จึงกำหนดให้มีตำแหน่งตั้งอยู่จุดศูนย์กลางของผัง การจัดผังมีลักษณะวิ่งเข้าสู่จุดศูนย์
กลาง คือ ปรางค์ประธาน คำนึงถึงแกนประธานและเน้นความสำคัญของการนำเข้าด้านหน้า
โดยมีผังในลักษณะสมมาตร

เฉลิม รัตนทัศนีย์ (2534 : 36) ได้กล่าวถึงลักษณะของปราสาทขอมโดยทั่วไป ความว่า
...ขอมสร้างปราสาทเพื่อเป็นที่ประทับของเทพโดยใช้รูปเคารพ ประดิษฐาน
ไว้ภายใน เช่น ศิวลึงค์ หรือเทวรูป ปราสาทมีคูหาเป็นห้องสี่เหลี่ยมจัตุรัส มี
ส่วนครอบคลุม คือ หลังคาเป็นชั้นลดบรรจบกันที่ยอดรูปพีระมิดชั้นซ้อน ส่วน
ประกอบอื่นๆ คือ ประตูทางเข้า ซึ่งมักมีรูปการเป็นมุข ยื่นออกมาจากตัวคูหา
ทั้งสี่ด้านโดยเฉพาะด้านหน้าเป็นมุขยื่นออกมามากกว่าด้านอื่น บางครั้งยื่น
ออกมามากจนกลายเป็นห้องคูหาหน้าอีกห้องหนึ่ง ส่วนทางด้านอื่นแสดง
ออกเพียงเป็นซุ้มประตูปิดตัน

1.3.2) โคปุระ/ระเบียงคตและหรือกำแพงแก้ว ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ
รองลงมา โคปุระเหมือนกันอาณาเขตระหว่างแดนมนุษย์กับแดนเทพเจ้า ก่อนผู้ผ่านเข้าโคปุระจะ
ต้องแหงนจ้องดูภาพจำลองเทพเจ้าบนทับหลังและซุ้มประตู คุงได้รับการต้อนรับจากเทพเจ้า
(สรเชต วรคามวิชัย.2530:63)

อนุวิทย์ เจริญศุกกุล (2541 : 19) กล่าวถึงหลักการสร้างโคปุระ/ระเบียงคตและหรือ
กำแพงแก้ว ความว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

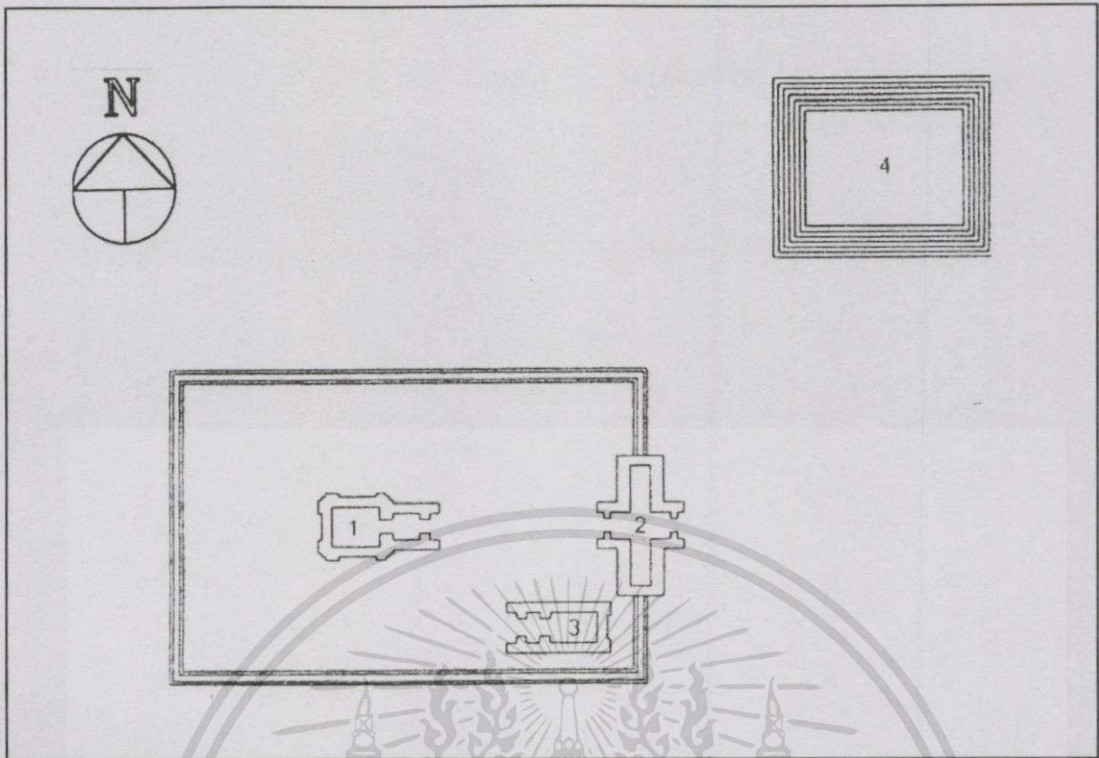
...ถ้าปราสาทที่มีศักดิ์สูง และมีเจตจำนงที่จะแสดงสัญลักษณ์ของปราสาท
 ประธานให้เป็นเขาพระสุเมรุอย่างเด่นชัด ก็จะมีระเบียงคดล้อมปราสาท
 ประธานหรือกลุ่มปราสาทประธาน ณ จุดกลางด้านของกำแพงแก้ว หรือ
 ระเบียงคตก็จะสร้างโคปุระ ณ จุดกลางด้านตามคติของยันต์ไปพร้อมๆกัน
 ด้วย ถ้าเป็นปราสาทขนาดเล็กในลักษณะของเทวาลัย จะไม่มีระเบียงมีแต่
 กำแพงแก้วเท่านั้น แต่จะต้องมีโคปุระประกอบตามคติอย่างน้อยหนึ่งตำแหน่ง
 ณ จุดกลางด้านหน้าในลักษณะของประตูทางเข้า

โคปุระ/ระเบียงคตและหรือกำแพงแก้วจะมีลักษณะล้อมรอบปราสาทประธาน ปราสาท
 บัณฑิต บัณฑิตหรืออาคารประกอบอื่นๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณที่ว่างภายใน
 1.3.3) **บรรณาลัย** หรือห้องเก็บพระคัมภีร์จะเป็นอาคารที่อยู่ภายใน
 ระเบียงคตและหรือกำแพงแก้ว จะมีตำแหน่งอยู่ด้านหน้าปราสาทประธานและหันหน้าเข้าสู่ปราสาท
 ประธานเสมอ

สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. (2531 : 68) กล่าวถึงหลักการสร้างบรรณาลัย ความว่า

...โดยทั่วไปบรรณาลัยในศิลปะเขมรนั้น หากมีสองหลังจักสร้างขึ้นที่มุมทิศ
 ตะวันออกเฉียงเหนือและมุมทิศตะวันออกเฉียงใต้ของปราสาทประธาน เป็น
 หลักดังเช่น บรรณาลัยทั้งสองหลังของปราสาทเขาพนมรุ้ง แต่ถ้าก่อสร้าง
 บรรณาลัยเพียงหลังเดียวแล้วอาคารดังกล่าว มักสร้างที่มุมทิศตะวันออกเฉียงใต้
 ของปราสาทประธานดังเช่น บรรณาลัยของปราสาทเมืองสิงห์ จ.กาญจนบุรี เป็นต้น

1.3.4) **บาราย** ตามคติภูมิจักรวาล บารายมีความหมายเสมือนมหาสมุทรที่
 รายล้อมเขาพระสุเมรุ ตำแหน่งของบาราย หรือคูน้ำจึงอยู่ล้อมรอบผังปราสาทไว้ โดยบารายมีรูป
 ร่างเป็นรูปสี่เหลี่ยม การสร้างศาสนสถานจะสร้างควบคู่กับการสร้างบารายเสมอ ความเชื่อนี้สืบ
 เนื่องจนถึงปัจจุบันซึ่งถือเป็นความเชื่อที่ตรงกันระหว่างศาสนาฮินดูและพุทธศาสนาว่างาน 6 อย่าง
 ที่ทำให้ผู้สร้างได้บุญกุศลเพิ่มขึ้นทุกคืนวัน คือ การสร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ สร้างสระน้ำ ปลูกต้นไม้
 ปลูกป่าและสร้างศาลาพักร้อน (สรเชต วรคามวิชัย. 2530 : 35)

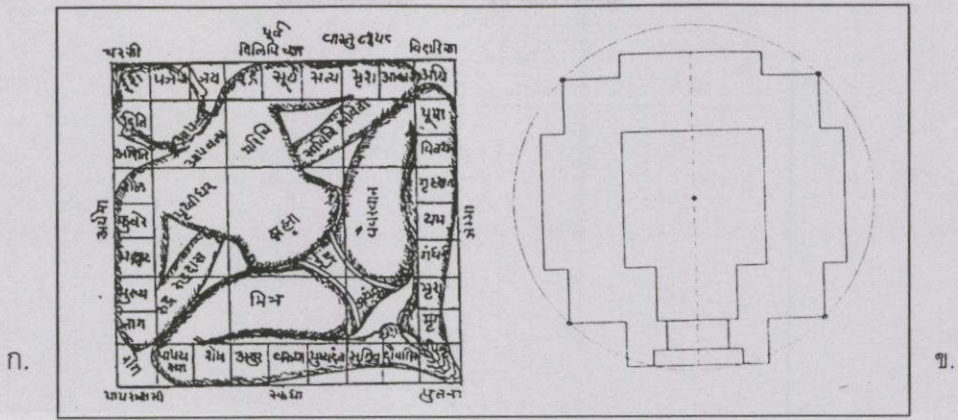

ภาพที่ 2.5 แสดงผังบริเวณปราสาทหนองกู่ โดยมีองค์ประกอบที่เป็นแบบฉบับของปราสาทขอม โดยสังเขป คือ 1)ปรางค์ประธาน 2)โคปุระและกำแพงแก้ว 3)บรรณาลัย 4)บาราย (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. 2541 : 18)

2) ผังพื้น (Plan)

อนุวิทย์ เจริญศุภกุล (2541 : 9) กล่าวถึงหลักการขั้นพื้นฐานในการออกแบบปราสาทขอมฮินดู(ซึ่งถ่ายอิทธิพลสู่ขอมในภายหลัง) ความว่า *

...การออกแบบผังจะต้องใช้จุดพิงทุ เป็นจุดกำเนิดสรรพสิ่งทั้งปวงขององค์ปราสาทนั้น...กรอบโครงของผังก็จะถูกกำหนดด้วยวัสดุบุษมณฑลในแผนภาพสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือยันต์/มณฑลหนึ่งมณฑลใดโดยเฉพาะ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าได้ว่าปรางค์ประธานหรือปรางค์ทิศ/ปรางค์บริวาร ฯลฯ จะมีส่วนเรือนธาตุเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสทั้งสิ้น

ภาพที่ 2.6 แสดง ก.แผนภาพของวัดสุปุมณฑลในคติการสร้างปราสาทในศาสนาฮินดูเทียบ
 ข.ผังพื้นปรางค์ (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. 2541 : 9)

อย่างไรก็ตามผังปราสาทโดยทั่วไปแล้วจะไม่เป็นรูปจัตุรัสอย่างปรางค์เพราะจะต้องออกแบบปรับปรุงไปตามเงื่อนไขของการออกแบบเฉพาะปราสาทหรือแบบแผนของการใช้ที่ว่างตามคตินิยมของยุคสมัยและพลังของตำแหน่งที่ตั้งด้วย แต่ทั้งนี้ผังปราสาทจึงมักจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสี่เหลี่ยมผืนผ้า

3) ลักษณะทางกายภาพของปราสาทขอม

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอม ได้มีวิวัฒนาการจากสถาปัตยกรรมอินเดีย พัฒนารูปแบบจนเกิดเป็นเอกลักษณ์ ลักษณะโดยรวมแล้วมีระเบียบและความงาม ลวดลายเครื่องประดับของขอมก็แสดงถึงการตกแต่งอย่างมากมายและรังเกียจพื้นที่ว่างเปล่า แต่ในขณะเดียวกัน องค์ประกอบก็ยังคงรักษาความได้สัดส่วนไว้เสมอ (สุภัทรดิศ ดิศกุล,ม.จ. 2540 : 225) และแสดงถึงความเป็นปึกแผ่นเป็นอนุสรณ์ มีเอกภาพทั้งในแปลนและรูปทรง (ศิลป์ พีระศรี แปล โดย เขียน ยิ้มศิริ. 2512 : 130) การศึกษาจากลักษณะทางกายภาพที่สำคัญมีรายละเอียด ดังนี้

3.1) รูปทรงของอาคาร

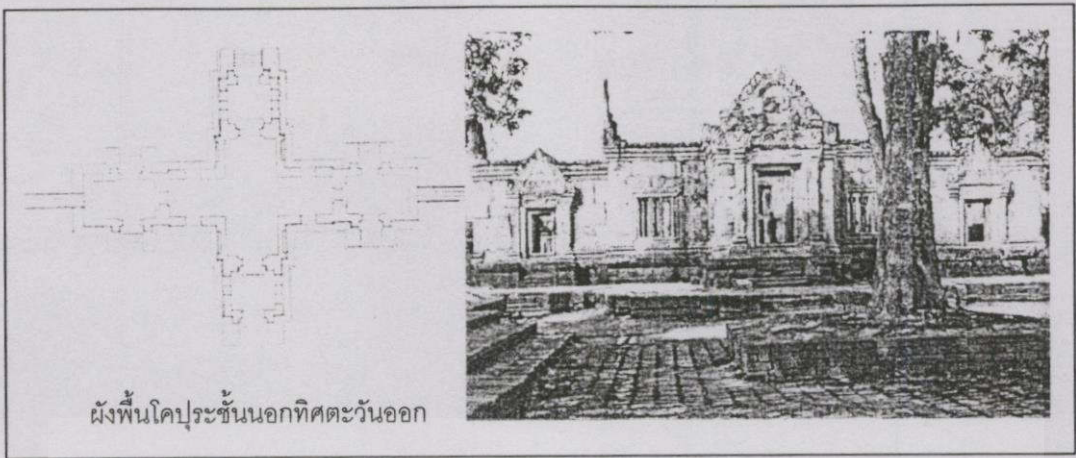
3.1.1) ปรางค์ ตัวอาคารประธาน คือ ปรางค์ประธาน ลักษณะของปรางค์จะมีผังพื้นเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีการย่อมุมมีทั้งแบบที่มีเพียง 1 คูหา มีประตูทางเข้าทางด้านหน้าเพียงด้านเดียว อีก 3 ด้านปิดทึบหรืออาจทำประตูจำลองไว้หรือเป็นปรางค์แบบมีมุขยื่นอยู่ด้านหน้า และปรางค์แบบมีมณฑป ซึ่งถือเป็นศาสนสถานขนาดใหญ่ มีประตูเข้าออกทั้ง 4 ทิศ มัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สร้างมุขยื่นออกทั้ง 4 ทิศเรียกว่า มุขฉนวน เชื่อมต่อกับมณฑป พบทั้งก่อสร้างด้วยอิฐ หินทราย ศิลาแลง มีการประดับด้วยองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่มีการจำหลักลวดลาย

รูปทรงของปราสาท ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนฐาน ส่วนเรือนธาตุ และส่วนยอด ซึ่งส่วนฐานและส่วนเรือนธาตุนั้น ปราสาทแต่ละแบบแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ส่วนยอดอาจมีลักษณะแตกต่างกันเฉพาะ เช่น ส่วนยอดของปราสาทบิหารด้านทิศใต้ ของปราสาทศรีขรภูมิ จ.สุรินทร์ มีลักษณะยอดหักเหลี่ยมย่อมุมแบบศิลปะล้านช้าง ซึ่งเข้ามามีอิทธิพลในพุทธศตวรรษที่ 22 (สมัย สุทธิธรรม. 2537 : 29) ส่วนยอดของปราสาทประธานปราสาทเขาพนมรุ้ง จ.บุรีรัมย์ จะมีสัดส่วนพุ่มเรียกว่ายอดปราสาทปราสาทหินพิมาย จ.นครราชสีมา เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของปราสาทปราสาทขอมนี้ต่อมาได้วิวัฒนาการกลายเป็นพุทธปราสาท และยอดพระปราสาทของปราสาทในสถาปัตยกรรมไทย

3.1.2) โคปุระ / ระเบียงคต ระเบียงคตมีลักษณะเป็นห้องที่มีความกว้างไม่มากนักแต่ยาวติดต่อกันเป็นกำแพงล้อมรอบบริเวณที่ตั้งของปราสาทประธาน ปราสาทบิหาร และอาคารประกอบอื่นๆ ก่อสร้างด้วยหินทราย หรือศิลาแลง ระบบผนังรับน้ำหนัก (Wall bearing) หรืออาจมีการใช้เสาหินช่วยรับน้ำหนัก มุงหลังคาโดยใช้วิธีเหลื่อมหินเข้าหากันเป็นรูปโค้งคล้ายประทุนเรือ ประดับสันหลังคาด้วยบราลี หรือบางแห่งใช้หลังคาเป็นเครื่องไม้มุงกระเบื้อง ผนังของระเบียงคตมักมีการสลักช่องหน้าต่างจำลองที่ผนังด้านนอก หรือมีการเจาะช่องหน้าต่างจริงประดับด้วยลูกมะหวด ส่วนโคปุระ (Gopuram) เป็นภาษาบาลีและสันสกฤต หมายถึงประตูเมือง (สรเชต วรคามวิชัย.2530:63) คือ พุ่มประตูทางเข้าออกมีลักษณะผนังเป็นรูปกากบาท หลังคาจตุรมุข มีการยื่นหลังคาออกทั้ง 4 ทิศ มีการซ้อนชั้นของหลังคา และหน้าบัน โคปุระมีส่วนประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ 1) ส่วนฐาน ซึ่งมักเป็นฐานเขียงหรือฐานบัวเป็นชั้นๆ 2) ส่วนผนัง และ 3) ส่วนหลังคา อาจใช้การเรียงหินเหลื่อมกันเป็นโค้งประทุนเรือ ประดับสันหลังคาด้วยบราลี หินทรายหรือใช้หลังคาโครงสร้างไม้มุงกระเบื้องเคลือบ ตำแหน่งของโคปุระมักอยู่ในตำแหน่งที่ถ่ายแนวแกนตรงมาจากจุดศูนย์กลางทั้ง 4 ทิศของปราสาทประธาน หรือมีเฉพาะทางเข้าด้านหน้า และที่มุมบรรจบกันของระเบียงคตทั้ง 4 ทิศ จะทำเป็นพุ่มรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปแบบของโคปุระมีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นลักษณะเด่นหลายประการ

ผังพื้นที่โคปุระชั้นนอกทิศตะวันออก

ภาพที่ 2.7 แสดงผังพื้นที่และทัศนียภาพของโคปุระชั้นนอกทิศตะวันออก ปราสาทเมืองต่ำ
(อนุวิทย์ เจริญศุกกุล. 2541 : 20, 283)

3.2) ส่วนประกอบสถาปัตยกรรม ประกอบด้วย

ส่วนยอดปราสาท ตกแต่งด้วย บัวกลุ่ม, นาคปัก, บัวเชิงบาตร, ชุ่มบัญชรหรือบัน
แถลง, ชั้นรัตตะคต

ส่วนหลังคาของมณฑปและมุขทิศ ตกแต่งด้วยบรรลือที่สันหลังคา

ส่วนเรือนธาตุของปราสาทและมณฑป ประกอบด้วย ชุ่มหน้าบัน, ทับหลัง, เสาคึ่ง
ประตู่ หรือเสารับทับหลัง(เสาคึ่งประดับกรอบประตู่), กรอบประตู่, เสาชุ่มประตู่ที่รองรับส่วนหน้าบัน
(เสาคติดกับผนัง), กรอบเข็ดหน้า, ลูกมะหวด, ประตู่จำลอง, บัวส่วนบน, บัวเชิงฐาน

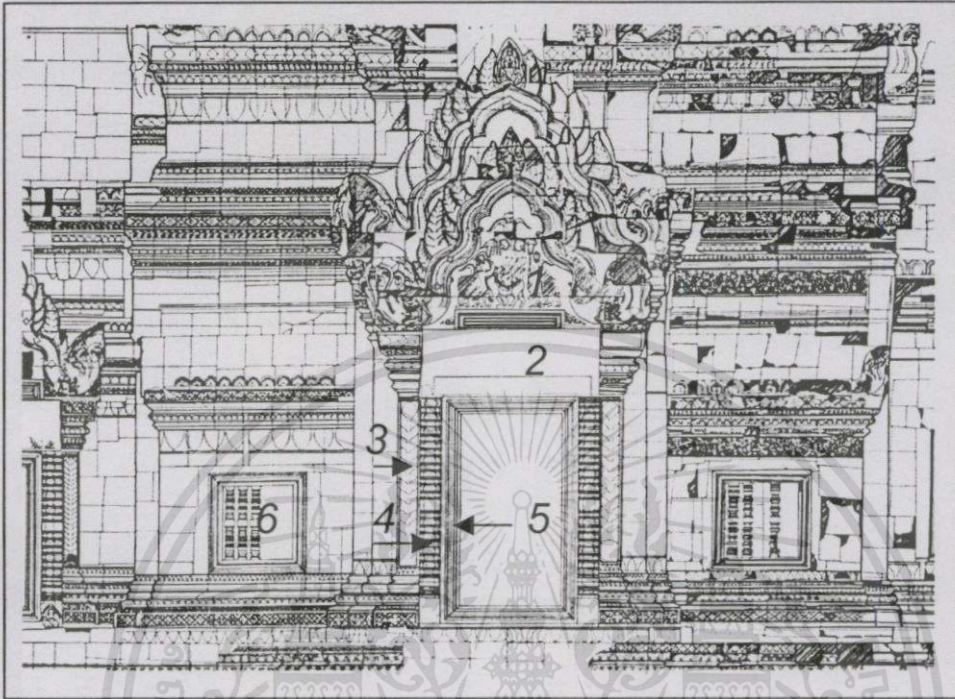
ส่วนฐาน ประกอบด้วย ฐานเขียง, ฐานบัวหรือฐานปัทม์

ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม ที่สำคัญ ได้แก่

3.2.1) ชุ่มประตู่ องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ถือเป็นลักษณะหนึ่งของปราสาท
ขอม ได้แก่ ชุ่มประตู่ (คิลปี พีระศรี. 2512 : 137) ประกอบด้วย เสาคติดกับผนัง (Pilastre)
เสาคึ่งประดับกรอบประตู่ (Colonnette) ทับหลัง (linite) และหน้าบัน (Pediment) (สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์,
ม.ร.ว. 2531 : 57) ซึ่งแต่ละส่วนจะมีการจำหลักลวดลายอย่างวิจิตรบรรจง และลวดลายเหล่านั้น
ยังทำให้นักโบราณคดีสามารถจำแนกอายุสมัยการสร้างตามแบบของศิลปะขอมทั้ง 14 สมัยได้
โดยเฉพาะลวดลายจำหลักที่ทับหลัง และหน้าบัน

อนุวิทย์ เจริญศุกกุล (2531 : 81) กล่าวว่ารูปแบบและสัญลักษณ์ของโคปุระนั้น
จะเน้นอยู่ที่ชุ่มประตู่ ณ ประตูทางเข้าของมุขทั้งสองด้าน ชุ่มประตู่จะประกอบด้วยทับหลัง
(และเสาคึ่งกรอบประตู่) หน้าบัน และเสาคึ่งชุ่ม เป็นสำคัญ ชุ่มหน้าบันของปราสาท
ขอมนี้ ภายหลังได้วิวัฒนาการเป็นส่วนหน้าบันของสถาปัตยกรรมไทย และชุ่มประตู่ของขอมนี้

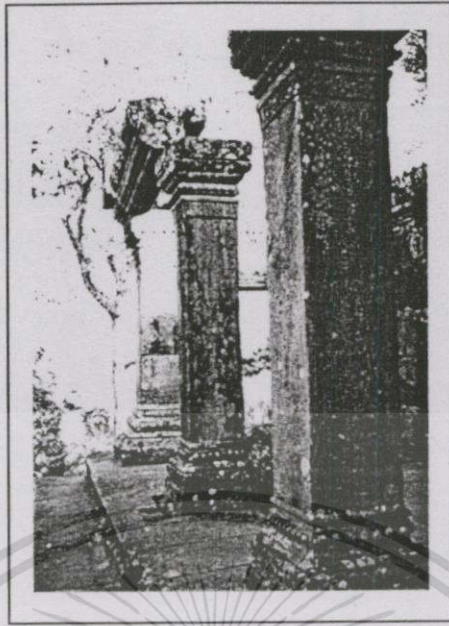
ได้ถ่ายทอดมาสู่สถาปัตยกรรมไทยโดยเฉพาะในภาคกลางในการก่อสร้างซุ้มประตูหน้าต่าง จน
ถึงปัจจุบันที่เรียกว่า ซุ้มเรือนแก้ว (ธาดา สุทธิธรรมและคณะ. 2540 : 54)

ภาพที่ 2.8 แสดงองค์ประกอบของซุ้มประตูที่แสดงลักษณะปราสาทขอม ประกอบด้วย 1) หน้าบัน
2) ทับหลัง 3) เสาติดกับผนัง 4) เสาประดับกรอบประตู 5) กรอบประตู 6) ช่องหน้าต่าง
ต่างประดับด้วยลูกมะหวด (กรมศิลปากร. 2531 : 50)

3.2.2) เสาเหลี่ยม ศิลป์ พีระศรี (2512 : 131) กล่าวถึงเอกลักษณ์ขององค์
ประกอบทางสถาปัตยกรรมขอมความว่า ...เสาสี่เหลี่ยมจัตุรัส ซึ่งมีหัวเสา เป็นแบบของเขมรเอง
(Original) คือรูปครุฑใช้ในลักษณะ เช่น เสาแบบ Caryatids ของพวกกรีกและโรมัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

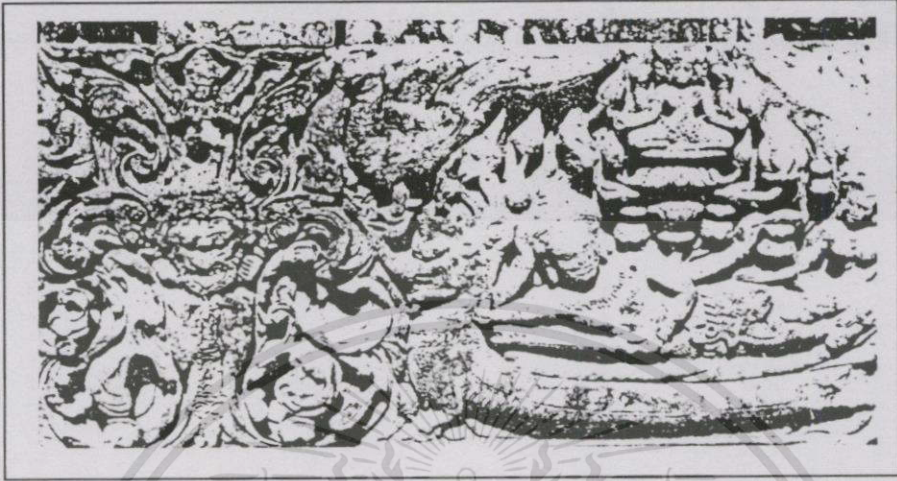
ภาพที่ 2.9 แสดงเสาเหลี่ยมที่ปราสาทเขาพระวิหาร

3.3) ส่วนประณีตสถาปัตยกรรม ได้แก่ ลวดลายที่เกิดจากการสลักหินในบริเวณต่างๆ เช่น ลวดลายที่หน้าบัน, ทับหลัง, ฐานเสา, หัวเสา, ฐานอาคาร, ส่วนยอด เป็นต้น ในการสลักลวดลายส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวเทพเจ้า, รามายณะ, กษัตริย์ผู้ปกครอง, วิถีชีวิตประจำวัน, งานพิธีกรรมสำคัญต่างๆ, สัตว์ในตำนาน ซึ่งลวดลายเหล่านี้มักแฝงนัยยะของความเชื่อทางศาสนาฮินดู รวมถึงลวดลายตกแต่งอื่น ๆ เช่น ลายประจำยาม, ลายดอกบัวตูม, ลายกลีบบัว, เป็นต้น

ลวดลายที่สำคัญที่พบในส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม ได้แก่

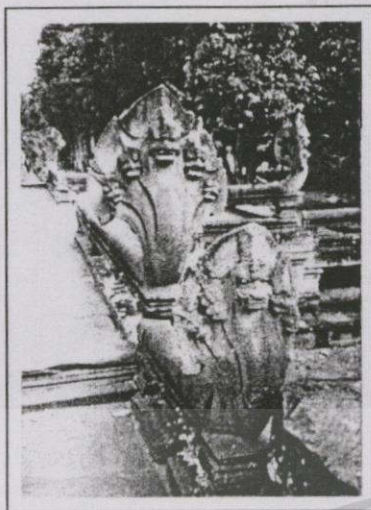
3.3.1) นาคหรือพญานาค ในภาษาสันสกฤต นาค แปลว่า งู ถือว่านาคมีบทบาทสำคัญต่อคติความเชื่อทางศาสนาฮินดูและพุทธศาสนา ปรากฏตัวอยู่ในคัมภีร์หลายแห่ง เช่น พญานาคขดตัวเป็นฐานรองรับพระวิษณุ(พระนารายณ์) ซึ่งเอนองค์พิงและบรรทมหลับอยู่ท่ามกลางมหาสมุทรในยุคซึ่งโลกกำลังสลายเพื่อก่อตัวเป็นรูปร่างขึ้นมาใหม่ (สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา. 2539 : 27) หรือจากตำนานเรื่องพระวิษณุ(พระนารายณ์)กวณเกษียรสมุทร โดยใช้บริวาร ซึ่งมีเทวดาและยักษ์พันลำตัวพญานาคเข้ากับเขาพระสุเมรุแล้วขึงลำตัวเพื่อรัดเขาน้ำออกมาหล่อเลี้ยงชีวิตในโลก กล่าวกันว่าการกวณเกษียรสมุทร หมายถึง ชัยชนะและความรุ่งเรืองของกษัตริราช ธิราช เป็นพิธีกวนน้ำอมฤต โดยฝ่ายใดได้ไปความเป็นอมตะและชัยชนะจะเกิดแก่ฝ่ายนั้น (ธิดา สาระยา. 2538 : 28) และในฐานะพาหนะแห่งเทพพระวรุณ เทพประจำทิศตะวันตก ตามคัมภีร์ปุราณะ แม้แต่นิยายของขอม กล่าวว่า นาคราช หรือพระยานาค เป็นบรรพบุรุษของชาว

ขอม ดังนั้นสถาปนิกและประติมากรขอมจึงยึดถือว่า พระยานาคซึ่งเป็นผู้ปกป้องอาณาจักรขอม ก็ย่อมเป็นผู้รักษาศาสนสถานด้วย (สุภัทรดิศ,ม.จ. ดิศกุล. 2533 : 24-25)

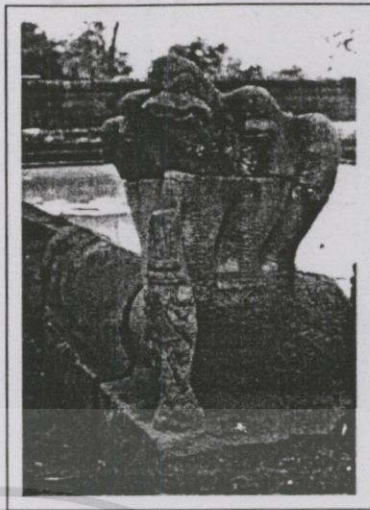

ภาพที่ 2.10 แสดงทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ ปราสาทเขาพนมรุ้ง จ.บุรีรัมย์

ด้วยเหตุแห่งความเชื่อนี้เอง นาคจึงปรากฏอยู่ในงานปราสาทขอม ทั้งในส่วนราวบันได
 อัฒจันทร์ปีกกา หน้าบัน กลิบบนูน ฯลฯ จนกลายเป็นลักษณะที่สำคัญส่วนหนึ่งของปราสาท
 ขอม โดยลักษณะของนาค ก็มีวิวัฒนาการตามแบบศิลปะขอมสมัยต่างๆ

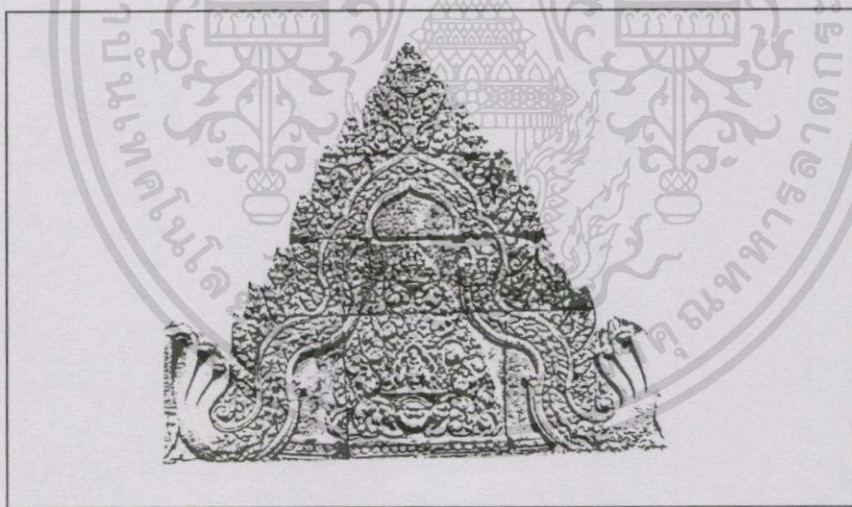

ก

ข

- ภาพที่ 2.11 ก. แสดงราวบันไดนาค ที่สะพานนาคราช ปราสาทเขาพนมรุ้ง นาคศิลปะแบบ นครวัด (พ.ศ.1643-1718) สังเกตเป็นนาคหน้าเศียรแฉีกมีรอบเศียรที่ค่อนาคจะ เห็นสัตว์ที่กำลังคายนาคออกมา เรียกว่า มกร
- ข. แสดงนาคที่ขอบบาราย ปราสาทเมืองต่ำ ศิลปะแบบเกลียง-บาปวน สังเกตหัว นาคไม่มีเครื่องประดับ และมีการคายพวงอุบะเพชรพลอยออกจากปาก

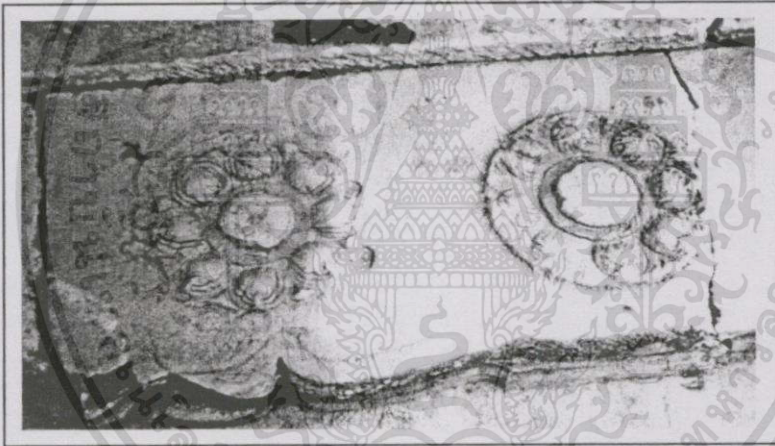

ภาพที่ 2.12 แสดงหน้าบันจำลอง ชุ่มมุขทิศตะวันออก ปรารงค์ประธาน ปราสาทเมืองต่ำ

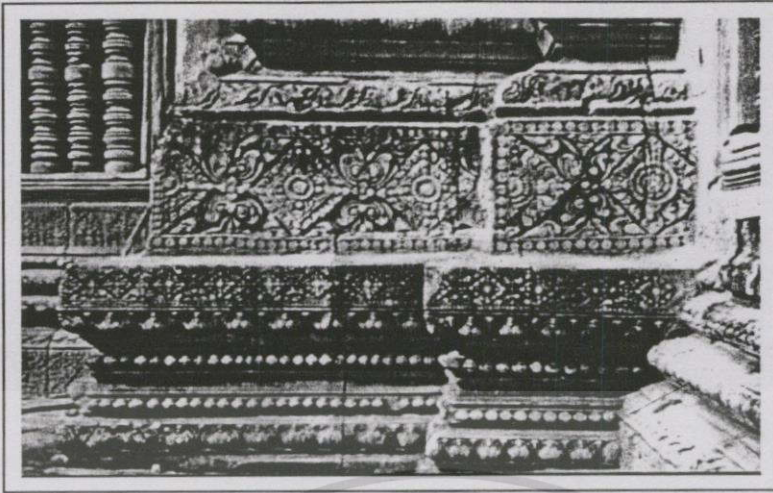
3.3.2) ดอกบัว บัวเป็นดอกไม้ที่มีบทบาทสำคัญตามความเชื่อของพุทธ ศาสนาและศาสนาฮินดู บัทมะ หมายถึง ดอกบัวสี่ชมพู เป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ พลัง การสร้างสรรค์และความอุดมสมบูรณ์มักแสดงด้วยภาพดอกบัวบาน(พริยะ ไกรฤกษ์. 2528 : 21) ในศาสนาฮินดูปรากฏดอกบัวในหลายตำนาน เช่น พระศิวเทพทรงแบ่งภาคเป็นพระวิษณุ (พระ นารายณ์) ประทับนอนเหนือน้ำ มีดอกบัวเกิดขึ้นที่พระนาภี มีลำต้นยาวจนหาที่สุดได้ยาก มีดอก

กว้างใหญ่ มีรัศมีโชติช่วง พระศิเวได้บันดาลให้เกิดพระพรหมขึ้นในเกษรดอกบัว (สรเชต วรรณวิชัย. 2530 : 161, 163) เป็นต้น

ดอกบัวปรากฏในส่วนประณีตสถาปัตยกรรม ในลักษณะเป็นดอกบัวบาน 8 กลีบ หรือมากกว่า ล้อมรอบเกษร ขนาดใหญ่เล็กตามตำแหน่งที่ต่างกัน เช่น ที่พื้นชานกลางสะพานนาคราช ที่อัมรินทร์ปึกกาหน้าซุ้มโคปุระทิศตะวันออก ปราสาทเขาพนมรุ้ง ดอกบัวเหล่านั้นอาจจะเป็นเครื่องหมายที่ทำให้ผู้ที่ผ่านเข้ามาสู่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์มีความบริสุทธิ์ปราศจากมลทิน (กรมศิลปากร. 2540 : 85) ดอกบัว 8 กลีบที่เป็นรูปสลักลงบนแผ่นทองคำ สันนิษฐานว่าคงเป็นแผ่นทองในแท่งศิลาฤกษ์ (กรมศิลปากร. 2531 : 25) หรือปรากฏอยู่ที่ลำตัวของนาคศิลปะแบบนครวัด เป็นต้น นอกจากนี้ดอกบัวดูมยังปรากฏเป็นลวดลายที่บัวเชิงและบัวรดเกล้าที่ฐานและส่วนบนอาคาร ฐานเสาและหัวเสา ในลักษณะกลีบบัว ดอกบัวยังปรากฏเป็นเครื่องบนประดับยอดของปราสาท ลักษณะรูปทรงพุ่ม

ภาพที่ 2.13 แสดงรูปสลักดอกบัวบาน 8 กลีบ จำนวน 3 ดอก ที่อัมรินทร์ปึกกา ซุ้มประตูทางเข้ามณฑปทางทิศตะวันออก ปราสาทเขาพนมรุ้ง ซึ่งหมายถึงความอุดมสมบูรณ์

ภาพที่ 2.14 แสดงลวดลายจำหลักรูปกลีบบัวที่บัวเชิงฐาน ปรางค์ประธาน ปราสาทเขาพนมรุ้ง

ภาพที่ 2.15 แสดงเครื่องบนยอดปราสาท มีลักษณะเป็นพุ่มประกอบด้วยกลีบบัว ปกติทำเป็น 3 ชั้น ตีความตามหลักศาสนาว่าเป็น *ตรีมูรติ*

4) วัสดุก่อสร้าง (Material)

ธิดา สาระยา (2538 : 26) กล่าวถึงวัสดุธรรมชาติที่ชาวขอมนำมาใช้เป็นวัสดุก่อสร้างปราสาท แบ่งได้เป็น 4 ชนิด ได้แก่ หินทรายแดง, หินทรายขาวหม่น, ศิลาแลง และทองแดง ซึ่งสันนิษฐานว่ามีการใช้ทองแดงบุยอดปราสาทด้วย เช่นที่ปราสาทหินพิมาย

กรมศิลปากร (2536 : 25) กล่าวถึงวิวัฒนาการการใช้วัสดุก่อสร้างปราสาทขอม ความว่า

...อิฐนั้นเป็นวัสดุที่นิยมนำไปใช้ทำเป็นสิ่งก่อสร้างตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 13-15

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จนถึงพุทธศตวรรษที่ 16 จึงนิยมนำเอาศิลาทรายมาเป็นวัสดุก่อสร้าง ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 จึงนิยมเอาศิลาแลงมาเป็นวัสดุก่อสร้าง แม้ว่าในระยะแรกจะนำอิฐมาเป็นวัสดุก่อสร้างแต่ส่วนฐานรากก็มักใช้ศิลาแลง และกรอบวงกบประตูทางเข้ารวมทั้งทับหลัง ส่วนประกอบหรือเครื่องประดับอาคารปลีกย่อยเล็กน้อยที่ไม่สำคัญหรือรับน้ำหนักมากก็มักนำศิลาทรายมาใช้ปะปนกันไป

การใช้วัสดุก่อสร้างปราสาทขอมมีวิวัฒนาการตามความนิยม และเทคนิควิธีการก่อสร้างของแต่ละยุคสมัยซึ่งสัมพันธ์กับวิวัฒนาการด้านรูปแบบของปราสาทขอม ซึ่งถือได้ว่าวัสดุหลักที่ใช้ก่อสร้างปราสาทขอม ได้แก่ อิฐ หินทราย และศิลาแลง

2.1.6 ปราสาทเขาพนมรุ้ง

1) ที่ตั้ง อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง บ้านตาเป็ก ตำบลตาเป็ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

2) ประวัติการสร้าง ปราสาทเขาพนมรุ้งเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวะนิกาย เป็นปราสาทหินที่สร้างบนยอดภูเขาไฟที่ดับแล้วชื่อ เขาพนมรุ้ง (ความสูง 383 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง) ปรากฏคือสูงองค์แรกสร้างขึ้นเมื่อประมาณกลางพุทธศตวรรษที่ 15 และเชื่อกันว่าได้รับการบูรณะซ่อมแซมโดยพระเจ้าราเชนทรวรมันที่ 2 (พ.ศ.1487-1511) และพระเจ้าชัยวรมันที่ 5 (พ.ศ.1511-1544) ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 ได้มีการสร้างปรากฏน้อย ในสมัยพระเจ้าหริถยวรมัน (กรมศิลปากร.2531:86) ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 17 มีการสร้างปราสาทหินทรายองค์ประธาน ชุ่มประตู่ ระเบียงคต ตลอดจนสะพานนาคราชและบันไดสู่ปราสาท(หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดบุรีรัมย์.2541:5) ในสมัยของนเรนทราทิตย์ ศาสนาฮินดูลัทธิไศวะนิกายรุ่งเรืองตลอดพุทธศตวรรษที่ 17 -18 ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 จึงถูกเปลี่ยนเป็นศาสนสถานทางพุทธศาสนาลัทธิมหายาน

ภาพที่ 2.16 แสดงทัศนียภาพของปราสาทเขาพนมรุ้งบนยอดเขาพนมรุ้งจากการถ่ายภาพทางอากาศ (อภิวันทร์ อดุลยพิเชฏฐ์. 2542 : 16)

3) องค์ประกอบของโบราณสถาน

ปราสาทเขาพนมรุ้ง ประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างจากเชิงเขา - ยอด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เขาตามลำดับคือ สิ่งก่อสร้างนอกระเบียงชั้นนอก, ระเบียงชั้นนอก, ระเบียงคตชั้นใน และโบราณสถาน ที่สร้างด้วยหินทรายและศิลาแลงภายในระเบียงคตชั้นใน จำนวน 6 หลัง ดังนี้

ก. บันไดต้นทาง จากกระทักเขาด้านล่างทางทิศตะวันออก ก่อด้วยศิลาแลงเป็นขั้นๆ 3 ชุด สุดบันไดเป็นซาลารูปกากบาท

ข. พลับพลา เป็นอาคารโถงสร้างด้วยหินทรายและศิลาแลง มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาด 6.40x20.40 เมตร ตั้งอยู่เยื้องซาลารูปกากบาทไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประมาณ 13 เมตร อาคารหลังนี้คงใช้เป็นที่พักเปลื้องเครื่องทรงของกษัตริย์และจัดกระบวนเสด็จก่อนที่จะเสด็จขึ้นไปประกอบพิธีกรรมบนปราสาทเขาพนมรุ้ง (กรมศิลปากร. 2531 : 60) ก่อสร้างด้วยศิลาแลงมีการจำหลักลวดลายกลีบบัวบนหัวเสาและลายดอกไม้ไม่มีกลีบบนยอดเสาเป็นลักษณะของศิลปะขอมแบบบายน ประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 แต่เศียรนาคที่กรอบหน้าบันเป็นลักษณะศิลปะขอมแบบคลัง ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 แสดงถึงการนำวัสดุเก่ามาใช้

ค. ทางดำเนิน เป็นทางเดินที่ต่อมาจากบันไดซาลารูปกากบาท ปูพื้นด้วยศิลาแลงขอบเป็นหินทราย มีขนาด 160.00x9.20 เมตร บนขอบหินทรายเป็นเสานหินทรายยอดคล้ายดอกบัวตูม เรียกว่า เสานางเรียง สูง 1.60 เมตร จำนวน 68 ต้น ตั้งเรียงกันเป็นระยะๆ ตรงกัน ทั้ง 2 แถว

ง. สะพานนาคราช สร้างด้วยหินทราย มีแผนผังเป็นรูปกากบาท มี 3 ช่วง คือ ช่วงแรกที่หน้าซุ้มประตูทางเข้าสู่ปราสาท มีขนาด 8.20x20.00 เมตร ยกพื้นสูงจากถนน 1.50 เมตร ราวสะพานทำเป็นลำตัวพญานาค 5 เศียร เชื่อมทางดำเนินกับบันไดทางขึ้นปราสาทและทางสู่บาราย สะพานนาคราชช่วงที่ 2 อยู่ภายในระเบียงคตตรงหน้าปราสาทมีขนาด 5.20x12.40 เมตร ยกระดับสูง 1.20 เมตร ช่วงที่ 3 เชื่อมระหว่างซุ้มประตูกับปราสาทประธาน มีขนาด 3.40x9.90 เมตร อายุราวพุทธศตวรรษที่ 17

จ. บันไดขึ้นปราสาท สร้างด้วยหินทราย ตั้งอยู่ต่อจากสะพานนาคราชช่วงแรก เป็นทางเดินขึ้นไปยังลานบนยอดเขา มีขนาด 16.00x52.00 เมตร สูง 10.00 เมตร มี 5 ชั้น แต่ละชั้นมีชานพัก บันไดขึ้นปราสาทนี้มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 17

ฉ. ทางสู่ปราสาท คือ บันไดทางขึ้นทั้งสองข้างของบันไดขึ้นปราสาท ชั้นที่ 4 ใช้เป็นทางขึ้นสู่ปราสาทด้านข้างได้อีกสองทางถัดจากบันไดชั้นที่ 5 เข้าไป ยกพื้นเตี้ยรูปกากบาท มีสะพานนาคราชช่วงที่ 2 ก่อนที่จะถึงซุ้มประตูกลางระเบียงชั้นในที่พื้นกลางซาลามีการสลักหินเป็นรูปดอกบัวบาน 8 กลีบอยู่ในวงกลมล้อมรอบด้วยเส้นคู่ขนานตัดกันไปตามผังรูปกากบาท กล่าวว่าเป็นยันต์ในลัทธิตันตระ แสดงถึงมณฑลจุดหนึ่งสำหรับบวงสรวงและประกอบพิธีเพื่อความสำเร็จ ช่ม ปราบศัตรู ป้องกันภัยอันตรายทั้งปวง (สรเชต วรคามวิชัย. 2530 : 219) มีทางขึ้นเป็นอัมจันทรปิกกา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข. ระเบียงชั้นนอก ขนาดกว้าง 3.10 เมตร อยู่อยู่ห่างจากระเบียงคตชั้นใน ประมาณ 10.00 เมตร ปัจจุบันเห็นเป็นทางเดินโล่งยกพื้นเตี้ยๆ ปูพื้นด้วยศิลาแลง บรรจบกันทางเดินเข้าสู่ปราสาททางด้านข้างทั้งสองข้าง บริเวณลานภายในวงล้อมของระเบียงชั้นนอกด้านทิศใต้ทางซีกตะวันออกมีร่องรอยว่าเคยมีสิ่งก่อสร้างอื่นอยู่ด้วย

ข. ซุ้มประตูและระเบียงคตชั้นใน สร้างด้วยหินทราย และศิลาแลง ลักษณะเป็นห้องยาวต่อเนื่องกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีหลักคาคลุมแต่ไม่ทะลุถึงกัน เนื่องจากทำผนังกันเป็นช่องๆ ระเบียงคตทางด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกมีขนาด 2.60x59.00 เมตร ด้านทิศเหนือและทิศใต้ ยาวประมาณ 68.00 เมตร ระเบียงทั้ง 4 ด้านมีซุ้มประตูอยู่ตรงกลางด้านละ 1 ประตู และมีซุ้มประตูรองอีกด้านละ 2 ประตู ยกเว้นด้านทิศเหนือมีซุ้มประตูกลางเพียงประตูเดียว ระเบียงด้านทิศตะวันออกเจาะช่องหน้าต่างจริงเป็นระยะๆ ระเบียงด้านทิศตะวันตกมีการสลักช่องหน้าต่างจำลอง ด้านทิศเหนือและใต้เจาะช่องหน้าต่างที่ผนังด้านใน

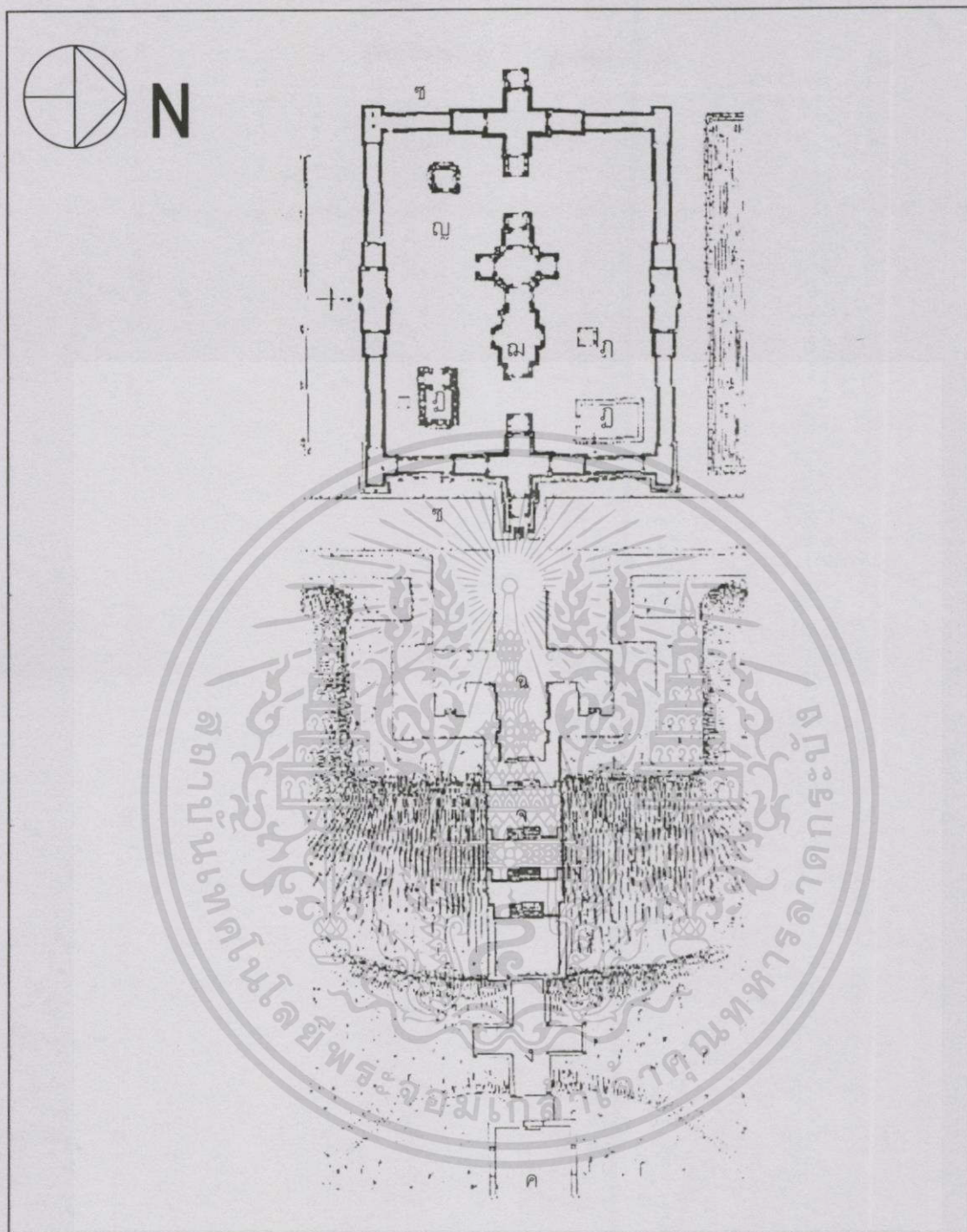
ภายในระเบียงคตชั้นในประกอบด้วยโบราณสถานสร้างด้วยหินทรายและศิลาแลง จำนวน 6 หลัง ดังนี้

ฉ. ปราสาทประธาน สร้างด้วยหินทราย ตั้งอยู่กลางลานปราสาทชั้นใน มีผังพื้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุม ขนาด 8.20x8.20 เมตร สูง 27 เมตร มีมุข 2 ชั้น ทางด้านทิศเหนือทิศใต้ และทิศตะวันตก ส่วนทางด้านหน้าคือทิศตะวันออกทำเป็นมณฑป ขนาด 8.00x10.00 เมตร โดยมีฉนวนขนาด 3.60x8.10 เมตร เชื่อมมณฑปนี้ ยังมีมุขเล็กด้านหน้าอีกที่หนึ่ง ทั้งหมดของปราสาทประธานตั้งอยู่บนฐานเตี้ย 2 ชั้นย่อมุมรับกับอาคารอายุสมัยราวพุทธศตวรรษที่ 16-17

ญ. ปราสาทน้อย สร้างด้วยหินทรายและศิลาแลง ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของปราสาทประธาน มีผังพื้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุม ขนาด 6.00x6.00 เมตร สูง 5.50 เมตร ส่วนยอดหักหายไป อายุสมัยราวพุทธศตวรรษที่ 16

ฎ. ปราสาทอิฐ จำนวน 2 องค์ สร้างด้วยอิฐและหินทราย ตั้งอยู่ใกล้ๆกับปราสาทประธานด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ องค์หนึ่งมีขนาด 5.00x5.00 เมตร หันหน้าไปทางทิศใต้ อายุสมัยราวพุทธศตวรรษที่ 15

ฏ. บรรณาลัย สร้างด้วยศิลาแลง เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีประตูเข้า-ออกทางด้านหน้าทางเดียว หลังคาเป็นรูปโค้งประทุนเรือ มีจำนวน 2 หลัง คือ ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของปราสาทประธาน มีขนาด 11.60x7.10 เมตร สูง 5.00 เมตร และทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของปราสาทประธาน มีขนาด 14.50x8.50 เมตร สูง 3 เมตร ลักษณะอาคารประเภทนี้เป็นที่นิยมสร้างในสมัยบาเยน(พ.ศ.1720-1773) (กรมศิลปากร. 2531 : 59) อายุสมัยราวพุทธศตวรรษที่ 18

ภาพที่ 2.17 แสดงผังบริเวณปราสาทเขาพนมรุ้ง จังหวัด บุรีรัมย์ ประกอบด้วย
 ก.บันไดต้นทาง ข.พลับพลา ค.ทางดำเนิน ง.สะพานนาคราช จ.บันไดขึ้น
 ปราสาท ฉ.ทางสู่ปราสาท ช.ระเบียงชั้นนอก ซ.ซุ้มประตูและระเบียงคดชั้นใน
 ฅ.ปราสาทประธาน ญ.ปราสาทน้อย ฎ.ปราสาทอิฐ ฏ.บรรณาลัย

4) อายุสมัย ประมาณกลางพุทธศตวรรษที่ 15-18

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) ประโยชน์ใช้สอย ศาสนสถาน

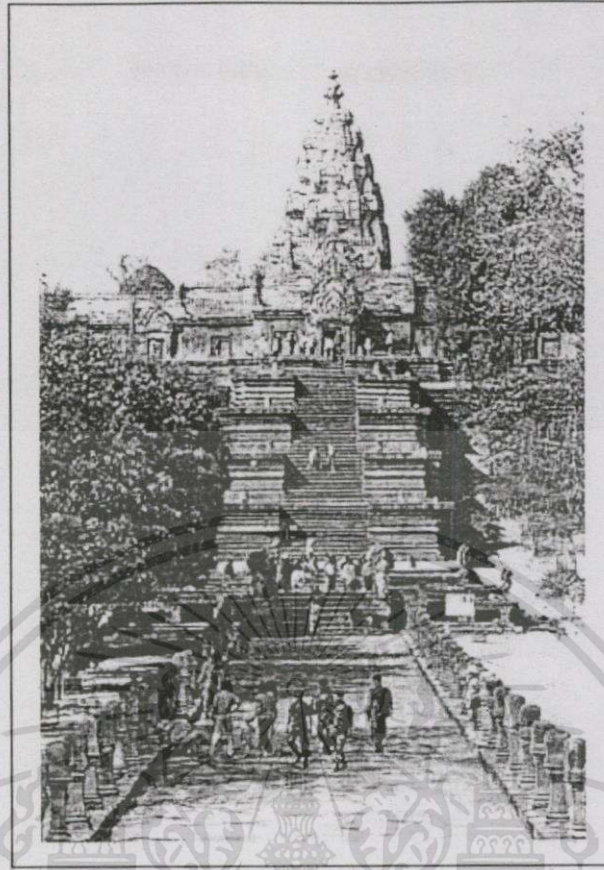
6) การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 ตอนที่ 75 วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2478 (กรมศิลปากร. 2516 : 407)

7) การประกาศกำหนดขอบเขตโบราณสถาน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 93 ตอนที่ 141 วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ.2519 เนื้อที่ประมาณ 451 ไร่-งาน 11 ตารางวา (กรมศิลปากร. 2531 : 62)

8) การบูรณะ กรมศิลปากรดำเนินการขุดแต่งและบูรณะด้วยวิธีอนัสติโลซิส (Anastylosis) ตั้งแต่ พ.ศ.2514-2531

9) ลักษณะเด่นของปราสาทเขาพนมรุ้ง

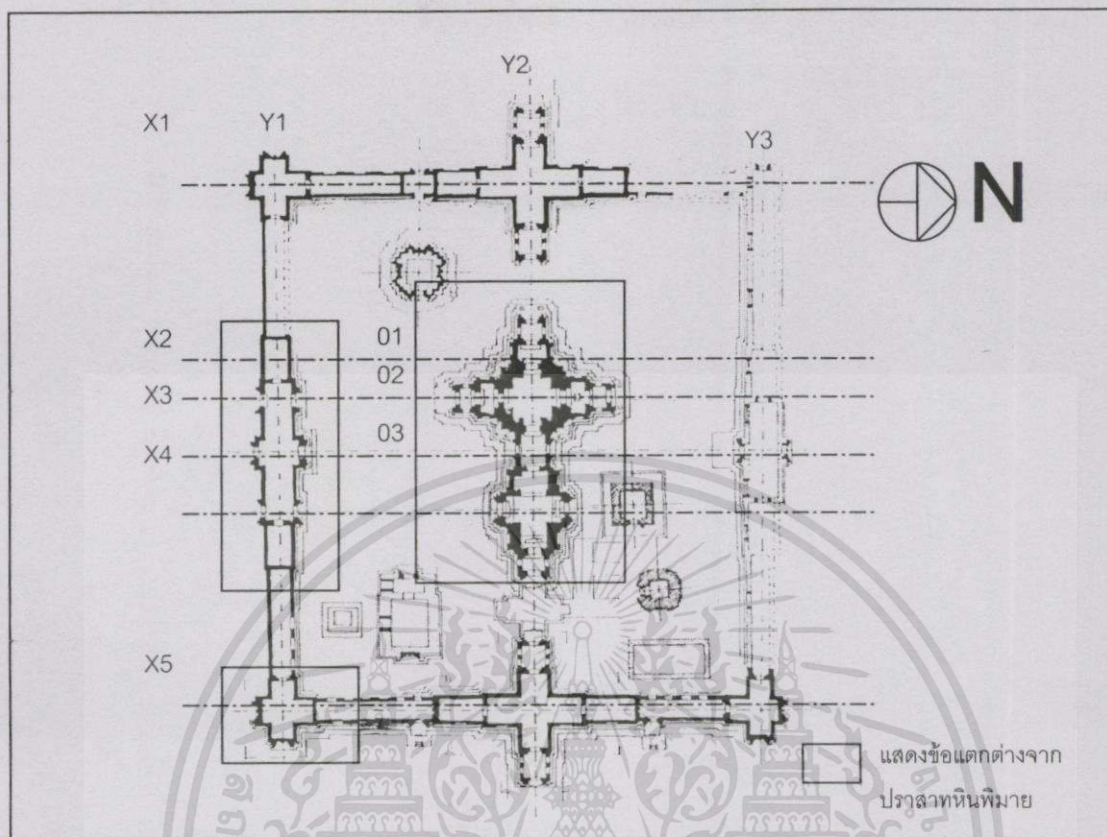
9.1) ทำเลที่ตั้ง ตามคติสัญลักษณ์เรื่องภูมิจักรวาลทำให้การสร้างปราสาทขอมกระทำใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก หากสร้างบนที่ราบ ปราสาทก็จะถูกสร้างบนฐานเป็นชั้นๆ ดังเช่น ปราสาทในเมืองพระนคร (ประเทศกัมพูชา) เช่น ปราสาทแปรรูป ปราสาทบักชีจำกรง เป็นต้น ซึ่งมีฐานสูงมาก หรือมีเช่นนั้นก็จะเป็นฐานเป็นชั้นมีความสูงไม่มาก เช่น ปราสาทบันทายศรี ปราสาทพระโค เป็นต้น แม้แต่ปราสาทขอมในเขตอีสานใต้ ประเทศไทย ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน เช่น ปราสาทภูมิโพน ปราสาทศรีขรภูมิ ปราสาทเมืองต่ำ ปราสาทสระกำแพงใหญ่ เป็นต้น และอีกลักษณะคือ การเลือกทำเลที่ตั้งปราสาทบนยอดเขาสูง ดังเช่น ปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขาพระวิหาร และปราสาทเขาพนมรุ้ง ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้ง เป็นต้น โดยถือว่าปราสาทเขาพนมรุ้ง เป็นปราสาทขอมแห่งเดียวในประเทศไทย ที่ตั้งอยู่บนยอดภูเขา (ในอดีตกาล ประมาณ 9 แสน-15 ล้านปี เป็นภูเขาไฟที่มีการปะทุของลาวา) (สรเชต วรรณวิชัยและสมมาตร ผลเกิด.มปป.:1) แห่งเดียวในประเทศไทย ผลของการเลือกทำเลที่ตั้งบนยอดเขานอกจากจะได้รับความงามตามภูมิทัศน์ทางธรรมชาติแล้ว ยังผลให้เกิดความสง่างามโดดเด่นแก่ปราสาทตั้งที่ผู้สร้างได้รังสรรค์ไว้อย่างดีเยี่ยม ขณะที่ผู้เดินไปตามทางเดินที่มีความสูงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่บันไดต้นทาง พลับพลา ทางดำเนิน บันไดขึ้นสู่ปราสาทจะแลเห็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา นั่นคือ ปรางค์ประธาน จากส่วนยอดมากขึ้นๆทีละน้อยตามระยะทางและความสูงที่เพิ่มขึ้น กระทั่งเมื่อถึงสะพานนาคราช จึงสามารถมองเห็น ปรางค์ประธานและโคปุระ ระเบียงคตทางด้านทิศตะวันออก การวางผังบริเวณที่สอดคล้องกับที่ตั้ง โดยยึดแนวแกนที่ตั้งตรงถ่ายมาจากจุดศูนย์กลางของปรางค์ประธาน เน้นให้เกิดความสำคัญของทางเข้าด้านหน้า สอดคล้องกับภาวะทางจิตของผู้ศรัทธาเดินทางเพื่อมาร่วมพิธีกรรม ทำให้ปราสาทเขาพนมรุ้ง ถือเป็นสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่ายิ่ง

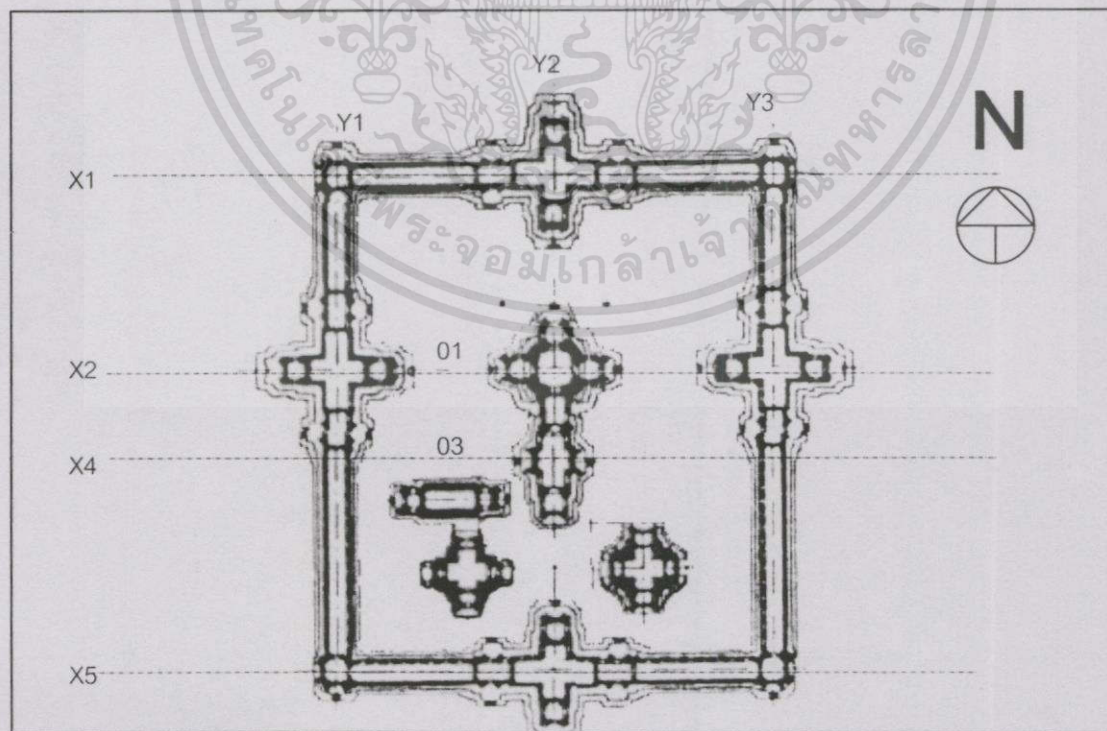
ภาพที่ 2.18 แสดงทัศนียภาพปราสาทเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อมองจากทางดำเนิน

9.2) การจัดวางผังบริเวณ ลักษณะการวางผังบริเวณของปราสาทเขาพนมรุ้งที่โดดเด่นกว่าปราสาทขอมอื่นๆ ได้แก่ ผังบริเวณกลุ่มอาคารในส่วนระเบียงคต ทำให้เกิดลักษณะพิเศษที่ปรากฏประธาน โคปุระและระเบียงคต โดยมีไฮ้เกิดจากความบังเอิญแต่น่าที่จะมีการวางแผน ออกแบบเป็นอย่างดี เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนจึงทำการเปรียบเทียบกับ ผังบริเวณกลุ่มอาคารในส่วนระเบียงคตของปราสาทเขาพนมรุ้งกับปราสาทหินพิมาย ซึ่งมีลักษณะปรากฏประธานแบบมีมณฑปเช่นเดียวกัน

ในการวางผังบริเวณปราสาทขอมตามคติภูมิจักรวาลนั้น จุดศูนย์กลางของผังบริเวณ คือ จุดศูนย์กลางของผังพื้นปรากฏประธานจากภาพ ข. คือ จุด 01 เป็นตำแหน่งประดิษฐานรูปเคารพ เทวรูป ศิวลึงค์ ตามแต่ความเชื่อทางศาสนา จากภาพ ก. แสดงผังบริเวณกลุ่มอาคารในส่วนระเบียงคต ปราสาทเขาพนมรุ้ง จะใช้จุด 02 เป็นจุดศูนย์กลางของผังและจะเห็นแนวแกนที่ใช้ในการวางผัง คือ แนวแกน X และแนวแกน Y โดยแกน Y มี 3 แกน คือ Y1 Y2 Y3 เช่นเดียวกับภาพ ข. แสดงผังบริเวณกลุ่มอาคารในส่วนระเบียงคต ปราสาทหินพิมาย แตกต่างกันที่แนวแกน X คือ ปราสาทเขาพนมรุ้ง จะมีแกน X3 ที่เพิ่มขึ้นต่างจากปราสาทหินพิมาย

ภาพที่ 2.19 ก. แสดงผังบริเวณกลุ่มอาคารในส่วนระเบียงคต ปราสาทเขาพนมรุ้ง

ภาพที่ 2.19 ข. แสดงผังบริเวณกลุ่มอาคารในส่วนระเบียงคต ปราสาทหินพิมาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวแกน X1 เป็นแนวราบศูนย์กลางของระเบียงคตและโคปุระ

แนวแกน X2 ของปราสาทเขาพนมรุ้งจะตรงกับศูนย์กลางของปราสาทประธาน (จุด 01) ซึ่งเป็นแนวตรงกับศูนย์กลางของช่องประตูโคปุระด้านทิศเหนือและทิศใต้

แนวแกน X3 เป็นแนวตรงกับศูนย์กลางของมุขกระสัน (จุด 02) ซึ่งเป็นแนวตรงกับศูนย์กลางของช่องประตูโคปุระด้านทิศเหนือและทิศใต้

แนวแกน X4 เป็นแนวตรงกับศูนย์กลางของมณฑป (จุด 03) ซึ่งเป็นแนวตรงกับศูนย์กลางของช่องประตูโคปุระด้านทิศเหนือและทิศใต้

แนวแกน Y1 และ Y3 เป็นแนวศูนย์กลางของระเบียงคต และโคปุระ

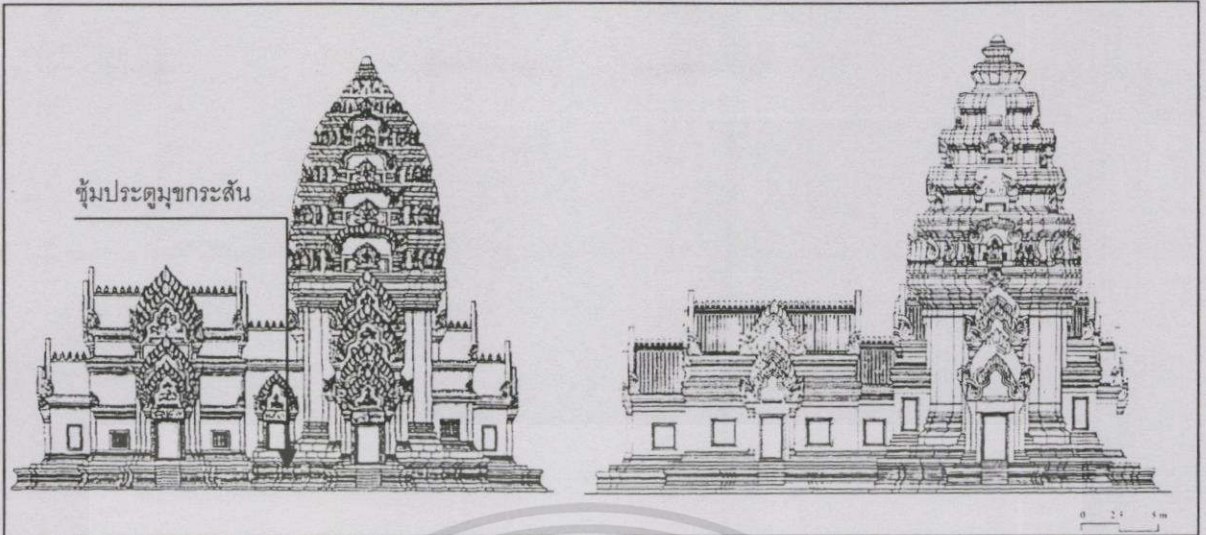
แนวแกน Y2 เป็นแนวศูนย์กลางของช่องประตูโคปุระทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ตรงมายังศูนย์กลางของมณฑป (จุด 03) ศูนย์กลางของมุขกระสัน (จุด 02) และศูนย์กลางของปราสาทประธาน(จุด 01)

9.3) ปราสาทประธาน โคปุระ และระเบียงคต

อนุวิทย์ เจริญศุภกุล (2533 : 69) อธิบายลักษณะเด่นของปราสาทประธานปราสาทเขาพนมรุ้ง ความว่า

...ปราสาทประธานจะเป็นปราสาทแบบมีมณฑปแบบปราสาทพิมาย แต่โดยที่ความสมบูรณ์ได้ถึงจุดอิมตัวลงที่ปราสาทพิมายเสียแล้ว ทางออกของผู้ออกแบบปราสาทเขาพนมรุ้ง จึงต้องหนีออกไปทางเพิ่มรูปทรงให้อลังการยิ่งขึ้น โดยจะเพิ่มหนึ่งองค์ประกอขึ้นในตำแหน่งขององค์ประกอที่เป็นหน้าตาหรือรูปทรงลงไป อาทิเช่น จะเพิ่มมุขของปราสาทประธานขึ้นมาอีก 1 ส่วน จนทำให้องค์ประกอส่วนนี้มีทับหลังกับหน้าบันเพิ่มขึ้นมาอีก 1 ตำแหน่ง จึงมีทับหลังภายในมุขปราสาทประธานอยู่สองตำแหน่ง หน้าบันจะซ้อนกันเป็น 3 ชั้น ตามองค์ประกอที่เพิ่มขึ้นด้วย การเอาศูนย์กลางของมุขกระสันมาอยู่ในตำแหน่งของจุดกำเนิดของผังนั้น ...คงเป็นความตั้งใจที่จะเปิดซุ้มประตูกลางมุขขึ้นมาอีกสองด้าน

ตำแหน่งจุดกำเนิดของผังปราสาทเขาพนมรุ้ง ผู้ออกแบบต้องการจะเปิดซุ้มประตูกลางมุขก็คือ จุด 02 ตามแนวแกน X3 ซึ่งมีผลให้รูปทรงของปราสาทประธานมีมุขกระสันอีก 1 ส่วนและรูปทรงของโคปุระที่ระเบียงคตขึ้นในด้านทิศเหนือ และได้มีลักษณะพิเศษ รวมถึงมุขของระเบียงคตก็มีใช้ผังสี่เหลี่ยมจัตุรัสเช่นเคยแต่เป็นผังรูปกากบาท

ก.

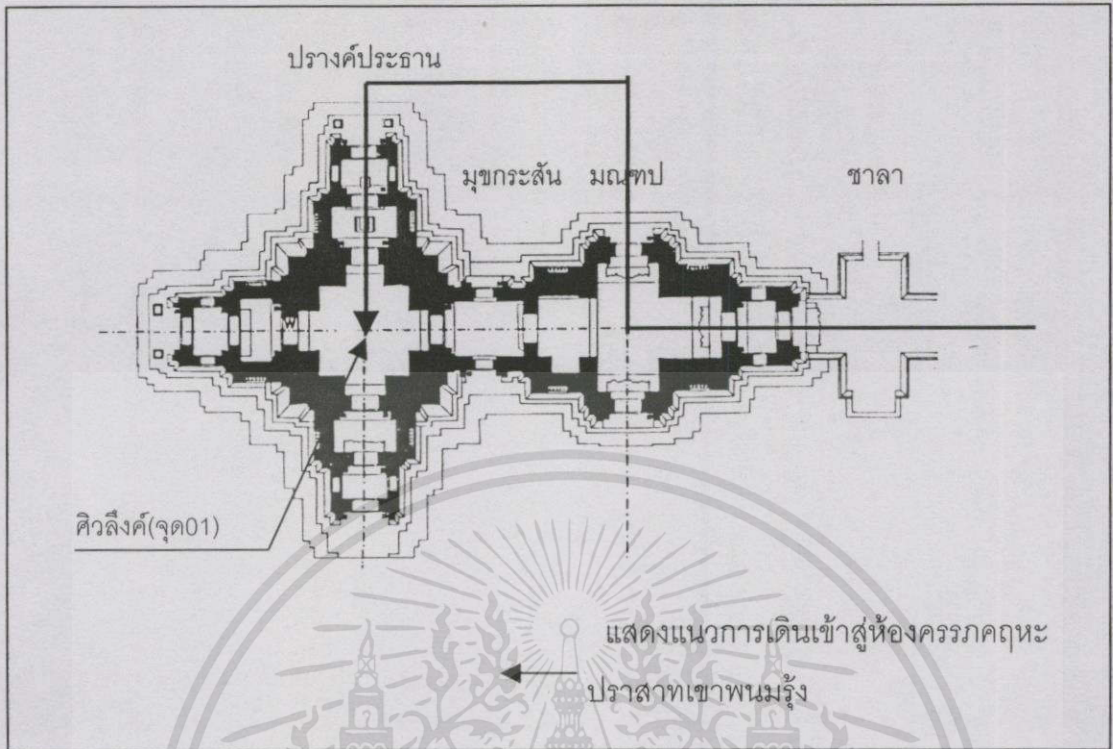
ข.

ภาพที่ 2.20 ก. แสดงรูปด้านของปราสาทประธาน ปราสาทเขาพนมรุ้ง

เขียนโดย หลวงวิศาลศิลปกรรม (วิมลสิทธิ์ ทรยางกูรและคณะ. 2536 : 155)

ข. แสดงรูปด้านของปราสาทประธานปราสาทหินพิมาย (Aasen, Clarence. 1998 : 47)

ประตูทางเข้าที่มุขกระสันทางด้านทิศเหนือและใต้นี้เป็นประตูเข้าสู่ห้องครรภคฤหะ ที่ประดิษฐานศิวลึงค์ในปราสาทประธาน ซึ่งต่างจากศาสนสถานอื่นๆ ที่จะเข้าสู่ครรภคฤหะทางประตูทางด้านทิศตะวันออก ถึงแม้ปราสาทเขาพนมรุ้งจะมีประตูทางด้านทิศตะวันออกของมณฑปที่ได้รับการก่อสร้างอย่างวิจิตรกว่าด้านอื่น ซึ่งหมายถึงแสดงถึงการเป็นทางเข้าหลักก็ตาม แต่ลักษณะเช่นนี้แสดงว่าประตูด้านทิศตะวันออกเป็นประตูที่ผ่านเข้าสู่มณฑปเท่านั้น แต่ไม่อาจผ่านเข้าสู่มุขกระสันได้ เนื่องจากระดับพื้นของทั้งสองส่วนที่บริเวณประตูทางเข้ามุขกระสันทางด้านทิศตะวันออกนั้นมีระดับสูงเกินกว่าบุคคลจะก้าวเดินข้ามได้ (สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. 2531 : 49)

ภาพที่ 2.21 แสดงแนวการเดินทางเข้าสู่ห้องครรภคฤหะ ปราสาทประธาน ปราสาทเขาพนมรุ้ง

ในส่วนของรูปทรงของปราสาทประธาน ปราสาทเขาพนมรุ้งนั้นจะมีส่วนยอดปราสาทที่มีสัดส่วนพุ่มเพรียวแหลมกว่าปราสาทหินพิมาย ทำให้ลดความกระด้าง บังเกิดความอ่อนช้อยขึ้น และระหว่างเรือนธาตุกับพุ่มยอดจะไม่มีครุฑอย่างปราสาทหินพิมาย นอกจากนี้ขั้วมัญชรหลังรูปเทพประจำทิศ จะสลักภาพเรื่องต่างๆ อาทิเช่น มหาภาพยักรัตนยุทธ์ รามเกียรติ์ และฤๅษีห้าตน เป็นต้น (อนุวิทย์ เจริญศุกกุล, 2533 : 69)

9.4) วัสดุก่อสร้าง วัสดุที่ใช้ก่อสร้างปราสาทเขาพนมรุ้ง มีทั้งอิฐศิลาแลง และหินทราย สันนิษฐานว่าหินที่นำมาสร้างปราสาทนี้มีได้นำมาจากบริเวณใกล้เคียง แต่นำมาจากบริเวณเทือกเขาตงรักซึ่งอยู่ห่างออกไปถึงประมาณ 30 กิโลเมตร (สรเชต วรคามวิชัย, 2530:22) โดยลักษณะเด่นของหินทรายที่นำมาสร้างปราสาทแต่ละแห่งอยู่ที่สีของหิน ซึ่งจะมีสีที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับแร่ธาตุของหินจากแหล่งต่างๆ เช่น ปราสาทหินพิมาย หินทรายมีสีชมพู-เทา, ปราสาทเมืองต่ำ หินทรายมีสีชมพู-เหลือง, ปราสาทเขาพระวิหาร หินทรายมีสีเหลือง เป็นต้น ส่วนปราสาทเขาพนมรุ้ง ได้รับสมญาว่าปราสาทหินทรายสีชมพูบนยอดภูเขาไฟ (A pinkish sandstone sanetuary on inactive volcano peak) (อภิวันทร์ อดุลยพิเชฏฐ์, 2542 : 16)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมปราสาทเขาพนมรุ้ง

การศึกษาภาคสนาม ณ สถานที่ตั้งปราสาทเขาพนมรุ้งในประเด็นที่ทำการศึกษาศาสามารถบันทึกผลลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมได้ ดังนี้

ก. โคปุระและระเบียงคด

1) รูปทรงของอาคาร

1.1) ส่วนหลังคา มีลักษณะ ดังนี้

โคปุระมีหลังคาทรงจั่ว ไม่มีการยื่นชาย เพราะวิธีการมุงหลังคาโดยใช้การเหลื่อมหินเข้าหากันเป็นรูปโค้งคล้ายประทุนเรือ จนบรรจบกันที่สัน มีการยื่นมุขออกทั้งสี่ทิศ ซ้อนชั้นเหนือหลังคาของระเบียงคดที่มีลักษณะหลังคาทรงจั่วรูปโค้งคล้ายประทุนเรือเช่นเดียวกัน กับหลังคาโคปุระ สันของหลังคาประดับด้วยบราลี

1.2) ส่วนตัวอาคาร มีลักษณะ ดังนี้

โคปุระด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก มีมุขทั้งด้านในและด้านนอก ด้านข้างซีกปีกออกไปต่อกับส่วนของระเบียงคด จึงมีลักษณะผังเป็นรูปกากบาท ส่วนโคปุระด้านทิศเหนือ และทิศใต้ไม่มีมุข จึงมีลักษณะเป็นห้องยาว ระเบียงคดมีลักษณะเป็นห้องรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีหลังคาคลุมตลอดแต่มีการทำผนังกันเป็นช่วงๆ ไม่ทะลุถึงกัน ส่วนตัวอาคารโคปุระโดยรวม มีลักษณะค่อนข้างทึบตัน มีการเจาะช่องเปิดแต่น้อย เนื่องจากการก่อสร้างอาคารเป็นระบบผนังรับน้ำหนัก ทำให้ต้องการผนังอาคารที่มีความหนามากเพียงพอต่อการรับน้ำหนักองค์อาคาร มีช่องประตูหลักตรงกลาง 1 ช่อง และมีซุ้มทิศเป็นช่องประตูรองอีกด้านละ 1 ช่อง โดยสถาปนิกได้มีการเจาะช่องเปิดจำลอง ด้านนอกประดับด้วยลูกมะหวด เพื่อลดความรู้สึกทึบตันของอาคาร ตอนบนของส่วนตัวอาคารมีการทำบัวส่วนบน เรียกว่า บั้วรดเกล้า และมีการทำบัวเชิงฐาน ที่ตอนล่างของส่วนตัวอาคาร

ภาพที่ 2.22 แสดงโคปุระด้านทิศตะวันออก ปราสาทเขาพนมรุ้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3) ส่วนฐานอาคาร มีลักษณะ ดังนี้

ฐานอาคาร มีลักษณะเป็นฐานเตี้ย ๆ เป็นฐานเขียง เกิดจากการเรียงหินทราย หรือศิลาแลงเป็นชั้นๆ

ข. ปรากฏประธาน

1) รูปทรงของอาคาร

ปรากฏประธาน เป็นแบบมีมณฑป ซึ่งมีประตูทั้งสี่ทิศและสร้างมุขยื่นออกทั้งสี่ทิศ เรียกว่า มุขฉนวน เชื่อมต่อกับมณฑปด้านทิศตะวันออก

1.1) ส่วนหลังคา มีลักษณะ ดังนี้

ส่วนหลังคายอดปรากฏประธานประกอบด้วยชั้นเชิงบาตร 5 ชั้น ประดับด้วยชুমบัฏชร และกลีบขนุน รูปสามเหลี่ยมสลักรูปเศียรนาค ฤๅษี เทพสตรี และเทพประจำทิศ ยอดเครื่องบนมีลักษณะเป็นพุ่มบัวกลุ่ม

มณฑปทางทิศตะวันออกของปรากฏประธานแบ่งออกเป็นสองชั้น โดยมีหน้าบันสองชั้นคู่ซ้อนลดหลั่นกันทางด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออกและทิศใต้ และมีหน้าบันชั้นเดียวทางด้านทิศตะวันตก หลังคามณฑปและมุขฉนวน มีลักษณะหลังคาจั่วโดยใช้วิธีการก่อหินทรายแบบสันเหลี่ยมเป็นหลังคาโค้งคล้ายเรือประทุน จนบรรจบกันที่สันหลังคา ประดับสันหลังคาด้วยบราลี

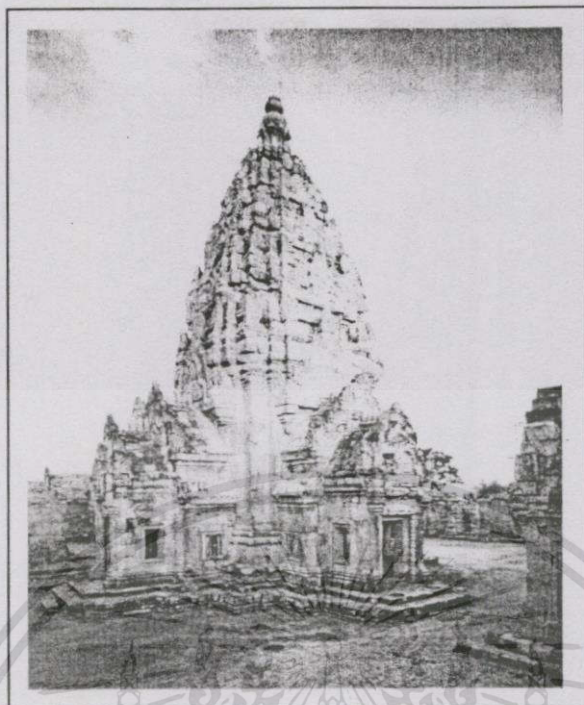
1.2) ส่วนตัวอาคาร มีลักษณะ ดังนี้

ส่วนปรากฏมีลักษณะผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุม ซึ่งมีประตูทั้งสี่ทิศและสร้างมุขยื่นออกทั้งสี่ทิศ เรียกว่า มุขฉนวน เชื่อมต่อกับมณฑปด้านทิศตะวันออก มีประตูทางเข้ามณฑปทางทิศเหนือ-ทิศใต้ ระหว่างส่วนปรากฏประธาน และส่วนมณฑป มีส่วนมุขกระสันเป็นส่วนเชื่อมโดยมีประตูทางเข้าทางทิศเหนือ-ทิศใต้

ปรากฏประธานมีลักษณะที่ขบถัน เพราะการก่อหินทรายเป็นโครงสร้างผนังรับน้ำหนัก ตอนบนของส่วนตัวอาคารมีการทำบัวส่วนบน เรียกว่า บัววัดเกล้า และมีการทำบัวเชิงฐาน ที่ตอนล่างของส่วนตัว

1.3) ส่วนฐานอาคาร มีลักษณะ ดังนี้

ฐานอาคาร มีลักษณะเป็นฐานเตี้ยๆ เป็นฐานเขียง เกิดจากการเรียงหินทราย ชั้นๆ แต่แต่งลวดบัวโดยตลอด ฐานปรากฏประธานที่ตอนบนมีการสลักลวดลาย

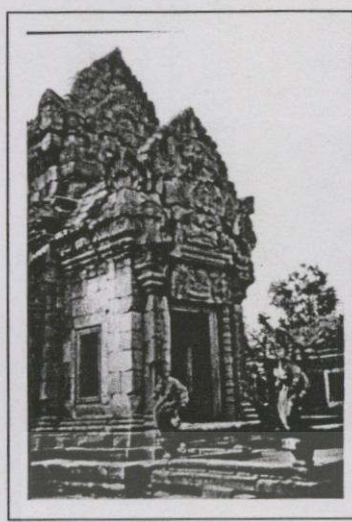
ภาพที่ 2.23 แสดงปราสาทประธาน ปราสาทเขาพนมรุ้ง

2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

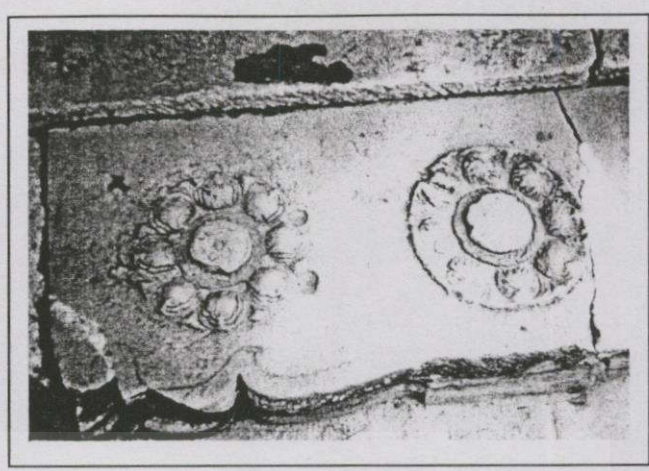
2.1) ทางเข้าสู่อาคาร

สถาปนิกมีการเน้นทางเข้าสู่อาคารหลายระดับ โดยการออกแบบที่เน้นแกนหลัก จึงให้ความสำคัญและศักดิ์ของอาคารทางทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก โดยมีการเน้นทางเข้าสู่อาคาร ดังนี้

- เน้นทางเข้าสู่โคปุระและปราสาทประธาน เน้นทางเข้าสู่อาคารด้วยสะพานนาคราชตามคติสัญลักษณ์
- เน้นทางเข้าสู่ปราสาทประธานด้วยโคปุระทั้งสี่ทิศโดยให้ศักดิ์แก่โคปุระทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก มากกว่าโคปุระทิศเหนือ-ทิศใต้ด้วยการใช้รูปทรงอาคารและการสลักภาพ
- เน้นทางเข้าสู่อาคารด้วยการทำอฒจันทร์ปีกกา ที่พื้นหน้าประตูทางเข้าทั้งโคปุระ และปราสาทประธาน

ก.

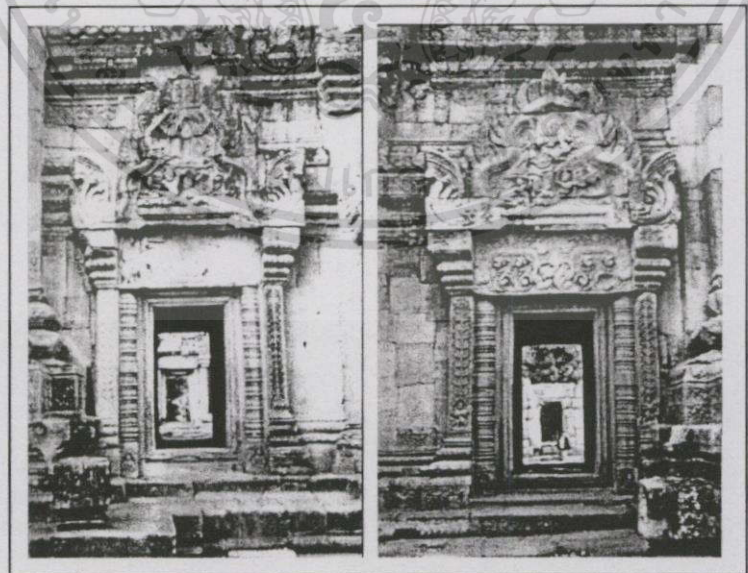

ข.

ภาพที่ 2.24 ก. แสดงการเน้นทางเข้าโคปุระ ด้วย สะพานนาคราชตามคติสัญลักษณ์
ข. แสดงการเน้นทางเข้าด้วย การทำอัมจันทร์ปึกกาที่พื้นหน้าประตูทางเข้า

2.2) ชุ่มประตู

ชุ่มประตู ประกอบด้วย หน้าบัน ทับหลัง เสาติดกับผนัง เสาประดับ
กรอบประตู และกรอบประตู โดยมีการสลักลวดลายในส่วนหน้าบัน ทับหลัง เสาติดกับผนัง
และเสาประดับกรอบประตู ทั้งนี้ชุ่มประตูของปราสาทประธานมีสัดส่วนความสูงหน้าบัน:ความสูง
จากพื้นถึงหัวเสา:ความกว้างของชุ่มประตู เป็น 0.75:1.10:1.00 ส่วนโดยประมาณ

ก.

ข.

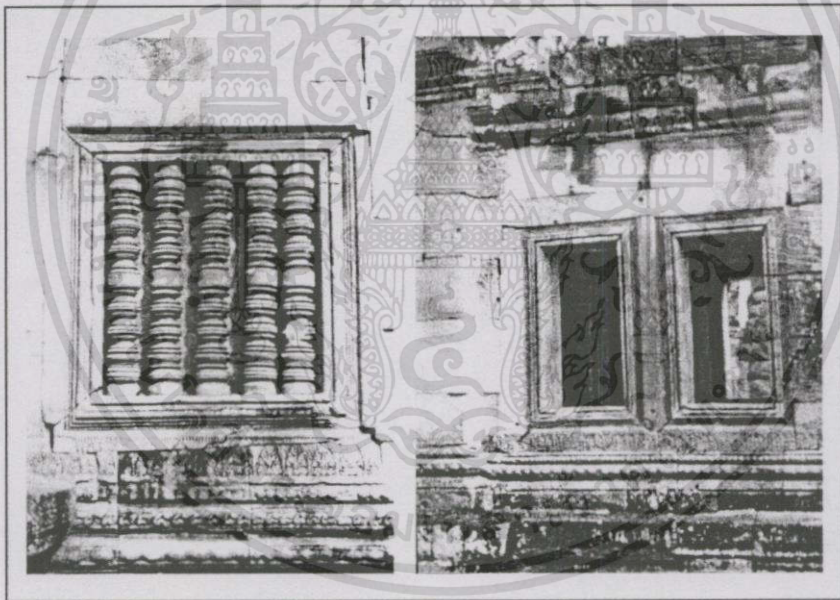
ภาพที่ 2.25 ก. แสดงชุ่มประตูมุขกระสันด้านทิศเหนือ ปราสาทประธาน ปราสาทเขาพนมรุ้ง
ข. แสดงชุ่มประตูมุขกระสันด้านทิศใต้ ปราสาทประธาน ปราสาทเขาพนมรุ้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3) การเจาะช่องเปิด

ช่องเปิดจริง มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม อาจเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือผืนผ้า ขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่ของผนัง แต่ความสูงจะมีระดับเดียวกันทั้งอาคาร มีการสลักกรอบช่องเปิดที่มีลักษณะเลียนการเข้าเครื่องไม้ เรียกว่า กรอบเข็ดหน้า ภายในช่องเปิด ประดับลูกมะหวด หินทรายกลิ้งโดยฝังเดือยที่รูของกรอบหน้าต่าง ระเบียบของการควั่นวงแหวนและลวดบัวของลูกมะหวดใช้ระเบียบที่ออกจากส่วนกลางและควั่นออกบน-ล่าง โดยที่จะเพิ่มความกระชั้นของวงแหวนและลวดบัวที่ปลายทั้งสอง

ช่องเปิดจำลอง มีลักษณะเป็นผนังที่ปิดรูปสี่เหลี่ยม อาจเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือผืนผ้า ขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่ของผนัง แต่ความสูงจะมีระดับเดียวกันทั้งอาคาร มีการสลักกรอบช่องเปิดที่มีลักษณะเลียนการเข้าเครื่องไม้ เรียกว่า กรอบเข็ดหน้า ชั้นนอกของช่องเปิดประดับลูกมะหวดหินทรายกลิ้ง เมื่อมองจากภายนอกจะเห็นเสมือนช่องเปิดจริง และช่องเปิดจำลองบางช่อง ไม่ได้ประดับลูกมะหวด เพียงแต่สลักกรอบเข็ดหน้าไว้

ก.

ข.

ภาพที่ 2.26 ก. แสดงช่องเปิดจำลองประดับลูกมะหวด โคปุระปราสาทเขาพนมรุ้ง

ข. แสดงช่องเปิดจริง โคปุระปราสาทเขาพนมรุ้ง

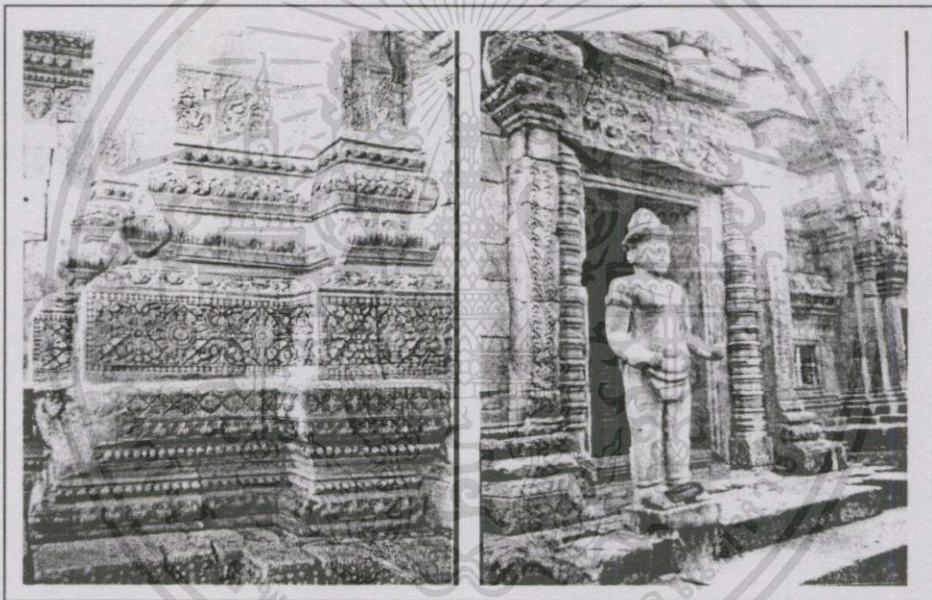
2.4) บัวเชิงฐาน - บัวส่วนบน

ตอนบนของส่วนตัวอาคารปราสาทประธานมีการทำบัวส่วนบน เรียกว่า บัวรัดเกล้า และมีการทำบัวเชิงฐาน ที่ตอนล่างของส่วนตัวอาคาร มีลักษณะเป็นฐาน 2 ชั้น ประกอบด้วยฐานบัวและฐานเชิง ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน โดยมีชั้นประดับลวดลายตกแต่งโดยตลอด ชั้นประดับลวดลายแต่ละชั้นประกอบด้วยลวดลาย เช่น ลายลูกแก้ว ลายบัวหงาย ลายเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้ากระดาน ลายกรวยใบไม้ ฯลฯ เนื้อที่ระหว่างลวดลายถูกแบ่งออกเป็นลายเจาะลึกรูปตัว V หรือทำเป็นแนวยื่นรูปสามเหลี่ยมหรือทำเป็นพื้นเรียบ การสลักเข้าเข้าไปนี้ทำให้เกิดสันคมตัดกับแสงสว่างทำให้ลวดลายที่สลักนั้นเด่นชัด

2.5) บั้วฐานเสา - บั้วหัวเสา

ตอนบนของเสาดัดกับผนัง ที่บริเวณซุ้มประตูมีการทำบั้วหัวเสาและที่ตอนล่างของเสามีการทำบั้วฐานเสา มีลักษณะเป็นฐานประกอบด้วยแท่นหน้ากระดานบัวหงาย (บั้วฐานเสา) บั้วคว่ำ (บั้วฐานเสา) ท้องไม้ และหน้าตัดเฉียง สลักลวดลายแต่ละชั้นประกอบด้วยลวดลาย เช่น ลายลูกแก้ว ลายบัวหงาย ลายหน้ากระดานสลักลายประจำยามขนาดด้วยแนวลูกประคำ เนื้อลายหน้ากระดานสลักลายบัวคว่ำ ลายกลีบบัว ลายใบไม้ม้วน ลายบัวกุ่มพ และลายใบไม้ตั้งขึ้นตามลำดับ

ก.

ข.

ภาพที่ 2.27 ก. แสดงบั้วเชิงฐาน มณฑป ปรางค์ประธาน

ข. แสดงบั้วฐานเสา ของเสาดัดกับผนังของซุ้มประตูปรางค์ประธาน

3) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม

3.1) ลวดลายหน้าบัน

ลวดลายหน้าบันจะเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า กรอบรอบนอกของหน้าบัน ใช้ลำตัวมกรบิดลำตัว จรดหางบรรจบกันที่ยอดแหลมด้านบน หัวของมกรคายขนาด 5 เศียร เศียรกลางซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดแต่มีรัศมีรวมเป็นแผ่นเดียวกัน แบบศิลปะสมัยนครวัด ด้านบนของลำตัวมกรประดับด้วยใบระกาสลักลวดลาย ตรงกลางหน้าบันเป็นการสลักหินเป็นประติมากรรมนูนต่ำ หน้าบันที่อยู่โดยรอบปรางค์ประธาน หน้าบันโคปุระด้านทิศตะวันออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สลักเป็นภาพเล่าเรื่องอย่างแท้จริง (สุริยวุฒิ,ม.ร.ว. สุขสวัสดิ์. 2531 : 124) มีทั้งแบบที่สลักเฉพาะตรงกลางและแบบที่สลักเต็มพื้นที่ เรื่องราวส่วนใหญ่ ได้แก่

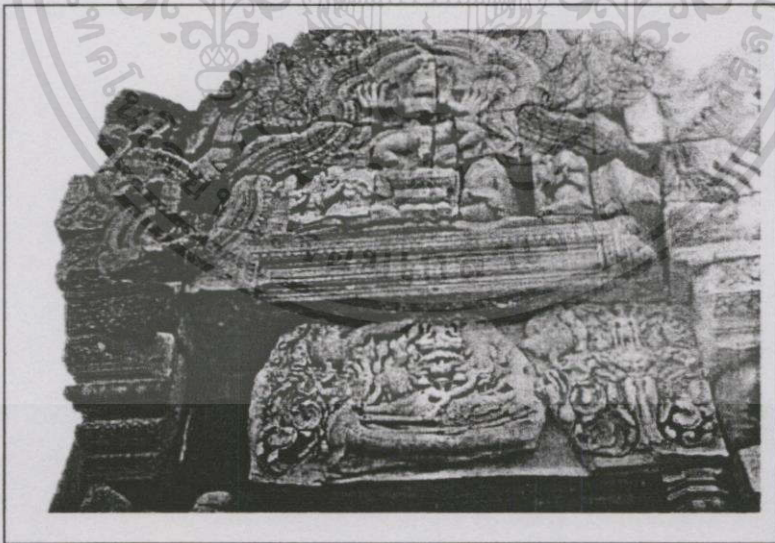
- เรื่องราวในลัทธิไศวนิกาย เช่น รูปศิวนาฏราช (หน้าบันด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑป ปรากฏประธาน) รูปอุมาเหศวรราช(หน้าบันชั้นที่1 ด้านทิศใต้ของมณฑป ปรากฏประธาน) รูปศิวมหาเทพราช(หน้าบันชั้นที่1 ด้านทิศใต้ของมุข ปรากฏประธาน)

- เรื่องราวในลัทธิไวษณพนิกาย เช่น รูปพระวิษณุตรีวิกรม (หน้าบันชั้นที่3 ด้านทิศเหนือของปรากฏประธาน)

- เรื่องราวรามายณะ เช่น รูปรามาวตาร, พระรามเดินดง, วิราชลักพานางสีดา, พระรามและพระลักษมณ์รบวิราช, ท้าวราชนัดกนางสีดา, สุครีพรบพาลี, พระรามยกทัพ, นาคบาดและนางสีดาเสด็จโดยบุษบกมายังสนามรบ ,กุมภกรรณรบกองทัพวานร เป็นต้น

3.2) ลวดลายทับหลัง

ลวดลายทับหลัง เป็นการสลักหินเป็นประติมากรรมนูนต่ำ ทับหลังที่อยู่โดยรอบปรากฏประธาน ทับหลังโคปุระด้านทิศตะวันออกสลักเป็นภาพเล่าเรื่องราวในลัทธิไศวนิกาย ลัทธิไวษณพนิกาย และเรื่องรารามายณะ ทับหลังที่สำคัญ ได้แก่ รูปพระวิษณุอนันตศायิน (นารายณ์บรรทมสินธุ์) ทับหลังด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑป ปรากฏประธาน

ภาพที่ 2.28 แสดงลวดลายหน้าบันและทับหลัง มณฑป ปรากฏประธานด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ที่มีชื่อเสียงหน้าบันลวดลายศิวนาฏราช และทับหลังลวดลายนารายณ์บรรทมสินธุ์

4) พื้นผิวภายนอกของอาคาร

พื้นผิวภายนอกของอาคาร มีลักษณะพื้นผิวหยาบจากการตัดหินทราย ไม่มีพื้นผิวมันวาว ยกเว้นส่วนระเบียงคดด้านทิศเหนือมีลักษณะพื้นผิวขรุขระจากวัสดุศิลาแลง ทั้งนี้ยังเกิดพื้นผิวที่เกิดจากการเรียงก้อนหินทราย และศิลาแลง

5) สีภายนอกของอาคาร

สีภายนอกของอาคารเป็นสีเนื้อแท้จากวัสดุก่อสร้างหลัก คือ หินทราย และศิลาแลง โดยหินทรายที่ใช้ก่อสร้างปราสาทเขาพนมรุ้ง มีเฉดสีชมพูออกขาว

2.1.7 ปราสาทเมืองต่ำ

1) ที่ตั้ง บ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้มาก

อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

2) ประวัติการสร้าง ปราสาทเมืองต่ำ เป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู สร้างขึ้นเมื่อประมาณกลางพุทธศตวรรษที่ 16 ไม่พบศิลาจารึกเกี่ยวกับประวัติการสร้าง จึงต้องพิจารณาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรมของปราสาทเพื่อสันนิษฐานถึงประวัติการสร้าง

ศาสตราจารย์ โกรสลิเย่ (อ่างจาก อนุวัติ เจริญศุภกุล. 2541 : 37) ได้กล่าวเกี่ยวกับบทบาทของปราสาทเมืองต่ำ ความว่า

...ปราสาทเมืองต่ำ น่าจะเป็นปราสาทศูนย์กลางเมืองมโหฬารปุระ จึงเป็นศูนย์กลางการติดต่อระหว่างเมืองพระนคร กับภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย โดยผ่านมาทางช่องเสม็ด ปราสาทตาเมือนธม จ.สุรินทร์ ปราสาทเมืองต่ำ พนมรุ้ง จ.บุรีรัมย์ ไปสู่อปราสาทหินพิมาย ปราสาทพนมวัน จ.นครราชสีมา ฯลฯ

...ฝีมือการออกแบบปราสาทเมืองต่ำก็ดี ฝีมือทางการช่างก็ดี ล้วนแต่เป็นฝีมือในระดับช่างหลวงของท้องถิ่น ในระดับหรือชุดเดียวกันกับปราสาทน้อยงานศิลปกรรมของปราสาทเมืองต่ำ จัดในแบบบาปวนตอนต้น (พ.ศ.1550) หรือกลางรัชสมัยของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 ต่อต้นรัชสมัยของพระเจ้าอุทัยทิตยวรมันที่ 2 (พ.ศ.1550-1609) ...ปราสาทเมืองต่ำนั้น

เป็นปราสาทแบบมีระเบียงล้อมปราสาทประธาน ที่ส่งผลแก่ปราสาทพนมวัน ปราสาทพิมาย แล้วส่งผลย้อนกลับมาเป็นต้นแบบให้แก่การพัฒนาการบน ปราสาทพนมรุ้ง ในช่วงกลางตอนปลายของพุทธศตวรรษที่ 17 อีกทีหนึ่ง

3) องค์ประกอบของโบราณสถาน ประกอบด้วย

3.1) ปราสาทก่ออิฐ 5 องค์ เรียงเป็น 2 แถวๆหน้า จำนวน 3 องค์ แถวหลัง จำนวน 2 องค์ ตั้งอยู่บนฐานชั้นเดียว ผังพื้นของปราสาทเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุม ก่อด้วยอิฐขัดเรียบ

แถวหน้า

ปราสาทประธาน

ตั้งอยู่ตรงกลางเอียงไปข้างหน้าเล็กน้อยระหว่าง ปราสาทบริวารทั้งสอง มีสภาพพังทลายเหลือแต่ฐานมีขนาดใหญ่กว่าปราสาทบริวารอีก 4 องค์ ทับหลังเป็นหินทรายจำหลักภาพเทวะ นั่งยกเข้าซ้ายอยู่บนแท่นเหนือเศียรเกียรติมุข ส่วนบนของทับหลังจำหลักภาพฤาษีนั่งประนมมือเป็นแถว จำนวน 7 คน

ปราสาทด้านทิศเหนือ มีขนาด 4.40x4.40 เมตร มีประตูทางด้านทิศตะวันออก ทับหลังหินทรายจำหลักภาพพระอิศวรทรงโคนนทิ พระหัตถ์ซ้ายอุ้มนางปารพตี พระหัตถ์ขวาทรงตรีศูล โคนนทิยืนอยู่บนแท่นเหนือเศียรเกียรติมุขซึ่งคายนพวงมาลัยออกมาทั้งสองข้าง ขอบบนของทับหลังจำหลักภาพฤาษีนั่งรดเข้าประนมมือ จำนวน 10 คน

ปราสาทด้านทิศใต้ มีขนาด 4.40x4.40 เมตร มีประตูทางด้านทิศตะวันออก ทับหลังหินทรายจำหลักภาพเทวะนั่งชันเข้าอยู่เหนือเศียรเกียรติมุขซึ่งคายนพวงมาลัยออกมาทั้งสองข้าง ขอบบนของทับหลังจำหลักภาพฤาษีนั่งจำนวน 9 คน

แถวหลัง

ปราสาทด้านทิศเหนือ มีขนาด 4.00x4.00 เมตร มีประตูทางด้านทิศตะวันออก ทับหลังหินทรายจำหลักภาพพระกฤษณะยกเขาโควรรณะ

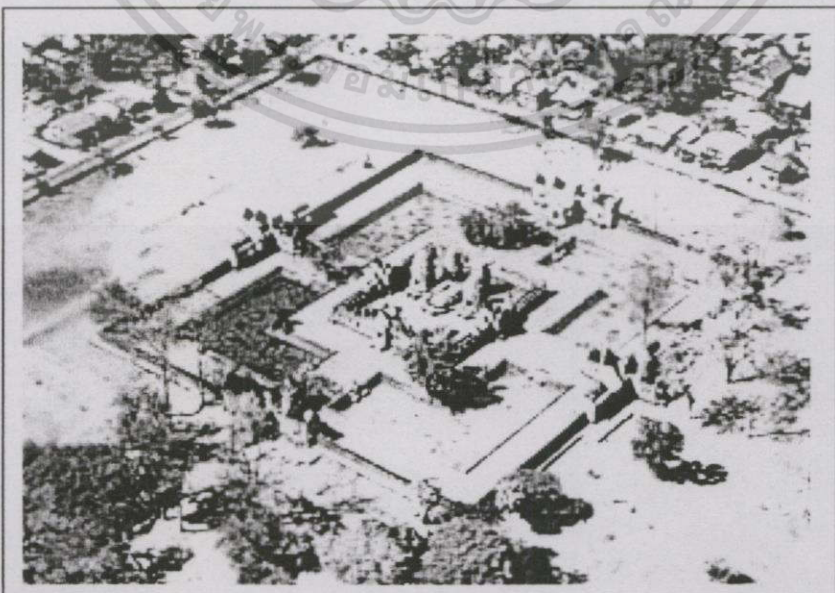
ปราสาทด้านทิศใต้ มีขนาด 4.00x4.00 เมตร มีประตูทางด้านทิศตะวันออก ทับหลังหินทรายจำหลักภาพพระอรุณนั่งชันเข้าในซุ้มเหนือแท่นซึ่งมีหงส์ 3 ตัว ยืนแบกอยู่เหนือเศียรเกียรติมุขซึ่งคายนพวงมาลัยออกมาทั้งสองข้าง

3.2) ระเบียงคตและซุ้มประตู ก่อด้วยอิฐ มีขนาดประมาณ 38.60x38.60 เมตร มีซุ้มประตูทั้ง 4 ด้านก่อด้วยหินทราย ระเบียงคตนี้มีลักษณะเป็นห้องแบบระเบียงคตทั่วไป หลังคาเป็นหินทรายทำเป็นรูปโค้งประทุนเรือ มีประตู 3 ด้านพื้นของซุ้มประตูยกสูงชันจากพื้นลานโดยรอบ ประตูทำเป็นช่องหน้าต่างที่ด้านละ 2 ช่อง ด้านนอกติดลูกกรงลูกมะหวด

ที่หน้าบ้านซุ้มประตูด้านทิศตะวันออกด้านนอกจำหลักภาพเทวะนั่งชันเข่าอยู่เหนือเศียรเกียรติมุข เหนือขึ้นไปเป็นนาค 5 เศียรครอบ 2 ชั้น ทั้งสองข้าง ทับหลังหินทราย จำหลักภาพเกียรติมุขคายนทอนพวงมาลัยออกมาทั้งสองข้าง เสากรอบประตูกลาง จำหลักภาพสิงห์ยืนเท้าสะเอวจับพุ่มกนกและโคนเสาเป็นภาพฤษีนั่งยองๆ ประนมมือ ที่หน้าบ้านซุ้มประตูด้านทิศตะวันออกด้านในจำหลักภาพสิงห์ท่ามกลางลิงและช้าง ประดับด้วยลวดลายพันธุ์พฤกษา ทับหลังจำหลักภาพพระกฤษณะตอนปราบนาคกาลิยะ

3.3) บาราย ตั้งอยู่ที่ลานขนาด 10.00x10.00 เมตร รอบนอกระเบียงคดทั้ง 4 ด้าน บารายทั้งสี่สระนี้มีขนาดประมาณ 20.00x40.00 เมตร กรูพื้นสระด้วยหินทรายซ้อนเป็นชั้น ๆ แบบบันได ปากผายกันสอบที่มุมขอบสระทุกมุมทำเป็นตัวพญานาคชูคอสองข้างบาทวิถี ระหว่างซุ้มประตูระเบียงคดกับซุ้มประตูกำแพงทุกด้านมีบันไดลงสู่สระน้ำอยู่ทั้งสองข้างทาง เหนือบันไดทำเป็นเสาซุ้มประตูทั้งสองข้างปัจจุบันล้มลงทั้งหมด

3.4) กำแพงแก้วและซุ้มประตู ตั้งอยู่รอบนอกห่างจากสระน้ำประมาณ 10.00 เมตร กำแพงแก้วก่อด้วยศิลาแลงเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ 140.00x114.50 เมตร บนสันกำแพงเขาจะเป็นรางตื้นๆ สำหรับวางท่อนหินสี่เหลี่ยมยาวๆ ซึ่งถูกเจาะรูกลมเป็นระยะๆ คงใช้เป็นที่ปักปราสาทตรงกลางกำแพงทั้งสี่ด้านทำเป็นซุ้มประตูคตุรมุข มีประตูด้านละ 3 ช่องมุงหลังคาด้วยหินทรายโค้งเป็นรูปประทุนเรือ ทับหลังหินทรายเหนือประตูของซุ้มประตูทางด้านทิศตะวันออกจำหลักภาพพระกฤษณะปราบนาคกาลิยะที่ซุ้มประตูทางด้านทิศตะวันตกมีร่องรอยแสดงว่ายังตกแต่งลวดลายไม่เสร็จระหว่างประตูทั้ง 3 ช่อง เป็นหน้าต่างจำลองติดลูกกรงลูกมะหวด เลียบกำแพงศิลาแลง มีทางเท้าปูด้วยก้อนศิลาแลง ขนาดกว้าง 1.00 เมตรรอบทุกด้าน

ห่างจากปราสาทเมืองต่ำไปทางทิศเหนือประมาณ 200 เมตร เป็นบารายขนาดใหญ่ เรียกว่า ทะเลเมืองต่ำ

4) **อายุสมัย** ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงกำหนดอายุ การก่อสร้างปราสาทเมืองต่ำจากภาพจำลองบนเสาดิถผนัง หน้าบัน และทับหลังว่าเป็นลักษณะ ของศิลปะขอมแบบคลัง ประมาณ พ.ศ.1510-1560 ส่วนทับหลังจำลองภาพพระกฤษณะตอน ปราบนาคกาสิยะนั้น นักวิชาการชาวฝรั่งเศส กล่าวว่า เป็นลักษณะศิลปะขอมแบบบาปวน อายุ ประมาณ พ.ศ.1550-1630 ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าปราสาทเมืองต่ำ มีอายุการก่อสร้างในราว พุทธศตวรรษที่ 16-17 (พ.ศ.1510-1630) (กรมศิลปากร. 2531 : 130)

5) **ประโยชน์ใช้สอย** ศาสนสถานในศาสนาฮินดูและในศาสนาจาริกที่พบบริเวณ โคปุระชั้นนอกทางด้านทิศตะวันออกมีข้อความระบุถึงชื่อเทพสององค์ที่มีหน้าที่พิทักษ์แหล่งน้ำ และพืชพันธุ์ธัญญาหาร (ข้าว) ของชุมชนรอบปราสาทเมืองต่ำ สันนิษฐานว่าปราสาทเมืองต่ำหลัง หนึ่งใช้เป็นเทวสถานแล้วต้องมีอีกหลังเป็นสถานที่เก็บข้าวเปลือกด้วย (กรมศิลปากร. 2536 : 56)

6) **การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน** ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ที่ 52 ตอนที่ 75 วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2478 (กรมศิลปากร. 2516 : 413)

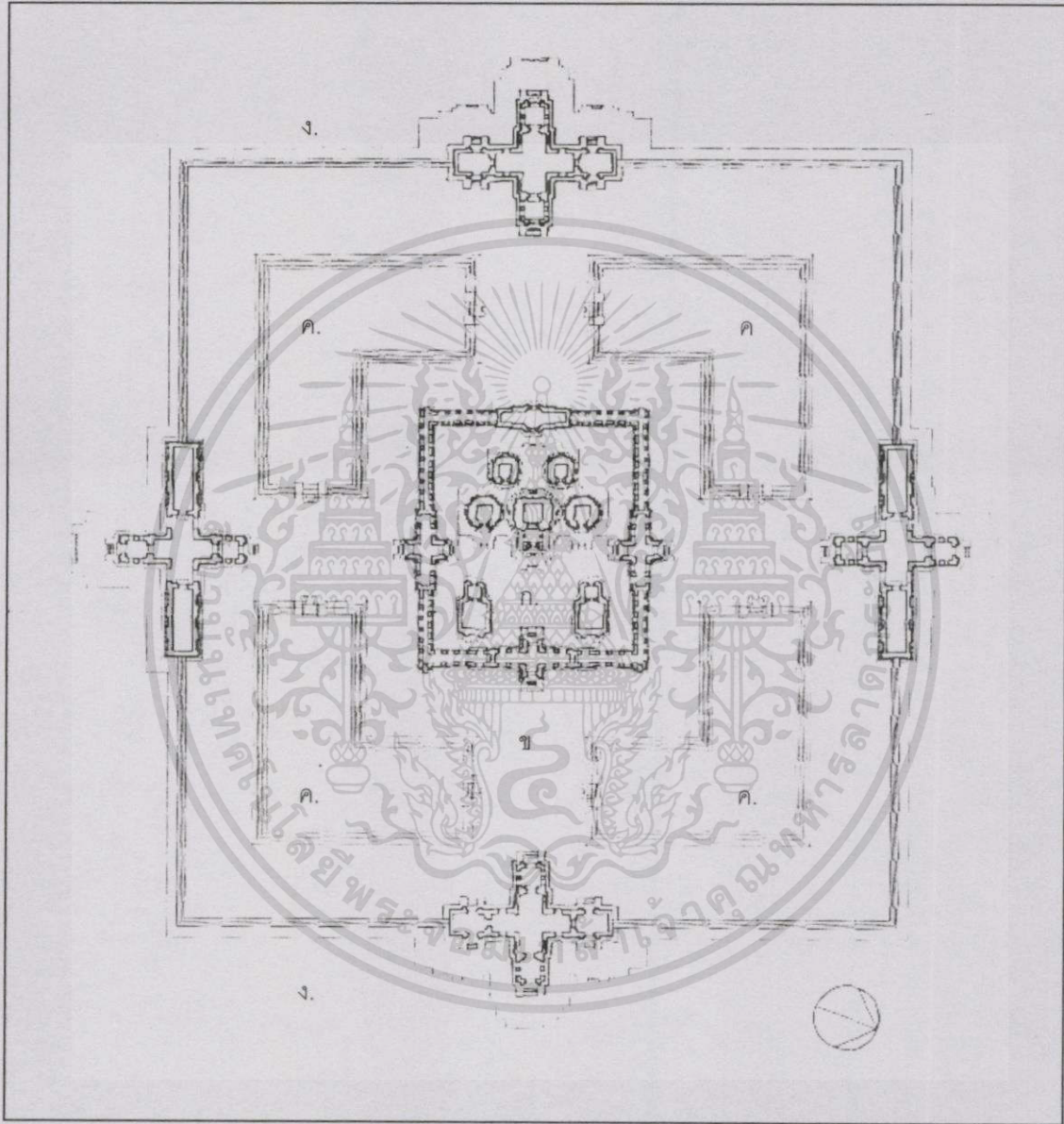
7) **ลักษณะเด่นของปราสาทเมืองต่ำ**

การสร้างปราสาทเมืองต่ำ ยังคงกระทำตามแนวคิดประเพณีนิยมหรือคติ สัญลักษณ์ขอม คือ การหันหน้าปราสาทไปทางทิศตะวันออก คำนึงถึงแกนประธาน การจัดวาง ผังในลักษณะตั้งเข้าสู่จุดศูนย์กลาง การเน้นความสำคัญของการนำเข้าด้านหน้า แต่มีลักษณะ บางประการทำให้ผังบริเวณของปราสาทเมืองต่ำเป็นแบบแผนที่ไม่มีในอินโดจีน ซึ่งอาจจะสรุปได้ ว่ามีความเป็นต้นแบบของตนเองหรือเป็นแบบเฉพาะกรณี (อนุวิทย์ เจริญศุกกุล. 2536 : 81)

ลักษณะของโครงสร้างผัง ประกอบด้วยโครงสร้างรูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก 2 ชั้น ชั้นในเป็นระเบียงคต ล้อมกลุ่มปราสาทประธาน 5 องค์ ซึ่งตั้งอยู่บนฐานเดียวกัน และบรรณาลัย 2 หลังที่หันหน้าเข้าสู่กลุ่มปราสาทประธาน โดยมีโคปุระทั้งสี่ทิศตั้งอยู่ในแนวแกน X แกน Y ของ ระเบียงคต และสี่เหลี่ยมชั้นนอกเป็นกำแพงแก้ว โดยมีโคปุระทั้งสี่ทิศตั้งอยู่ในแนวแกน X แกน Y ของกำแพงแก้ว ที่ว่างระหว่างสี่เหลี่ยมทั้งสองชั้นมีการสร้างบารายรูปรางสี่เหลี่ยมหักฉาก ทั้งสี่มุม ของที่ว่างนั้น โดยที่ขอบบารายทุกมุมทำเป็นตัวพญานาค 5 เศียรโดยมีขุมประตูทางลงบาราย ๗ ละ 2 ขุม ซึ่งรูปร่างของบารายหรือสระน้ำในลักษณะนี้ถือว่าเป็นสิ่งแปลกใหม่ในการตัดผังอาคาร ในแบบขอมโดยทั่วไป (อนุวิทย์ เจริญศุกกุล. 2533 : 50)

7.1) **การวางผังกลุ่มอาคารภายในระเบียงคต** ลักษณะเฉพาะของการวาง ผังอาคารภายในระเบียงคตของปราสาทเมืองต่ำอยู่ที่จุดศูนย์กลางของปราสาทประธาน โดยทั่วไป จุดศูนย์กลางของปราสาทมักเป็นจุดศูนย์กลางของผังด้วย แต่ที่ปราสาทเมืองต่ำ จุดศูนย์กลางของ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผังมิได้เป็นศูนย์กลางของปราสาทประธาน แต่เป็นจุดกึ่งกลางของประตูทางเข้าปราสาทประธาน
 ลักษณะเช่นนี้ทำให้กลุ่มปราสาทเลื่อนตำแหน่งเลื่อนค่อนไปทางทิศตะวันตก ลดการประชิดของ
 กลุ่มปราสาทกับบรรณาลัยทั้งสองหลัง แต่ยังคงรักษาแนวแกนประธานที่ตรงมาจากโคปุระทิศ
 ตะวันออก ซึ่งเป็นทางเข้าหลัก

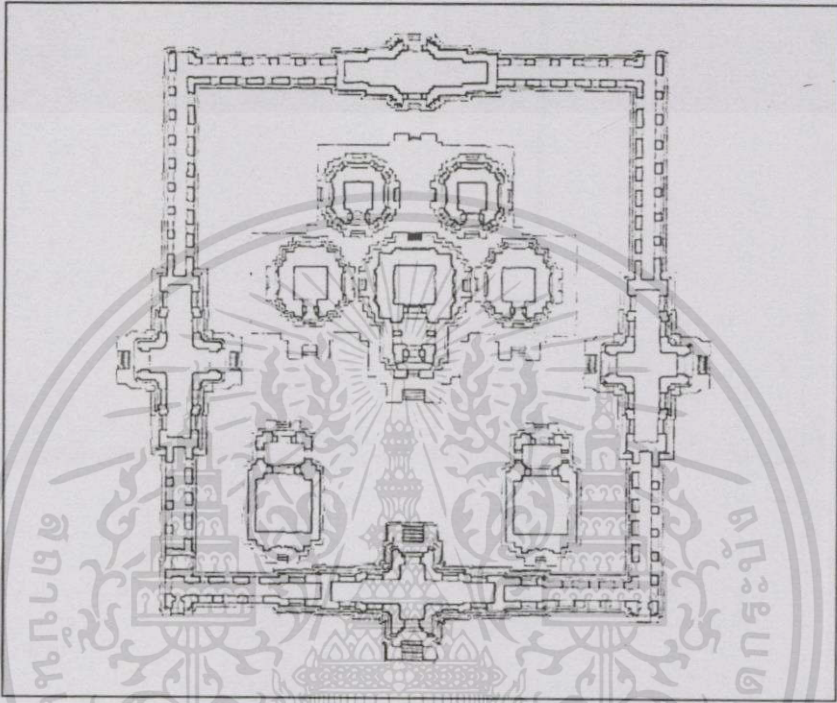

ภาพที่ 2.30 แสดงผังบริเวณของปราสาทเมืองต่ำ ก.ปราสาทก่ออิฐห้าองค์ ข.ซุ้มประตูและโคปุระ
 ค.บาราย ง.กำแพงแก้วและโคปุระ (อนุวิทย์ เจริญศุกกุล. 2541 : 45)

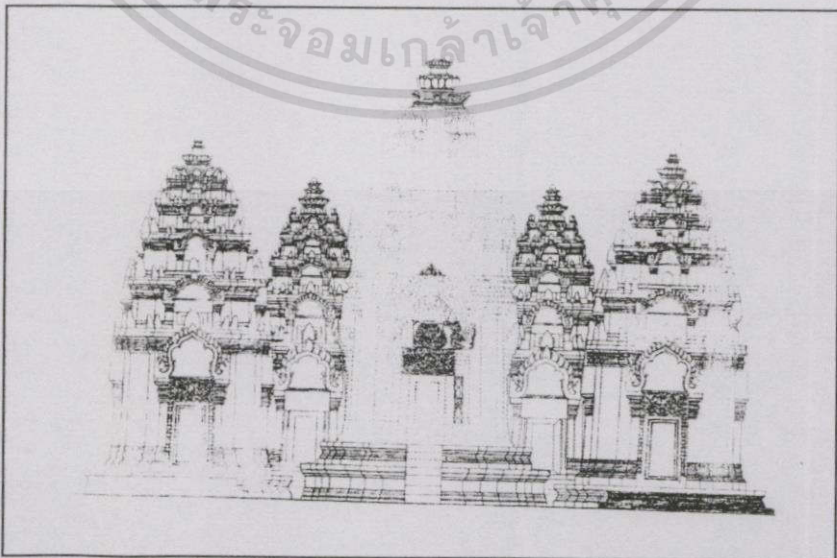
นอกจากนี้ในการออกแบบโคปุระที่ระเบียงคตยังได้ยึดหลัก ศักดิ์-สัญลักษณ์
 ให้ความสำคัญแก่โคปุระทางด้านทิศตะวันออก (ทางเข้าด้านหน้า) โดยมีการเพิ่มองค์ประกอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถาปัตยกรรมในส่วนที่เชื่อมกับระเบียงคต และเพิ่มมิติในทางสูงด้วยระบบทางโครงสร้าง ให้ต่างจากโคปุระในแนวแกนรอง คือทิศเหนือ-ใต้ รวมถึงคำนึงถึงศักดิ์ของลวดลายที่มีการสลักลงบนทับหลัง เสารับทับหลัง หน้าบัน และเสาซุ้มทิศ ที่มีตำแหน่งตามศักดิ์-สัญลักษณ์ของโคปุระแต่ละทิศอีกด้วย (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. 2541 : 261)

ภาพที่ 2.31 การวางผังกลุ่มอาคารภายในระเบียงคต ปราสาทเมืองต่ำ
(อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. 2541 : 55)

ภาพที่ 2.32 แสดงกลุ่มปราสาทประธาน ปราสาทเมืองต่ำ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมปราสาทเมืองต่ำ

การศึกษาภาคสนาม ณ สถานที่ตั้งปราสาทเมืองต่ำในประเด็นที่ทำการศึกษสามารถบันทึกผลลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมได้ ดังนี้

ก.โคปุระ

ปราสาทเมืองต่ำ มีการสร้างโคปุระและกำแพงแก้ว /ระเบียงคตเป็น 2 ชั้น ซึ่งมีโคปุระชั้นละ 4 อาคารประจำทิศตามคติสัญลักษณ์ มีผังพื้น 5 แบบ โดยโคปุระประจำทิศตะวันออกจะมีศักดิ์สูงสุด โคปุระมีลักษณะทางกายภาพโดยรวม ดังนี้

1) รูปทรงของอาคาร

1.1) ส่วนหลังคา มีลักษณะ ดังนี้

โคปุระมีหลังคาทรงจั่ว ไม่มีการยื่นชาย เพราะวิธีการมุงหลังคาโดยใช้การเหลื่อมหินเข้าหากันเป็นรูปโค้งคล้ายประทุนเรือ จนบรรจบกันที่สัน มีการยื่นมุขออกทั้งสี่ทิศ สันของหลังคาประดับด้วยบราลี

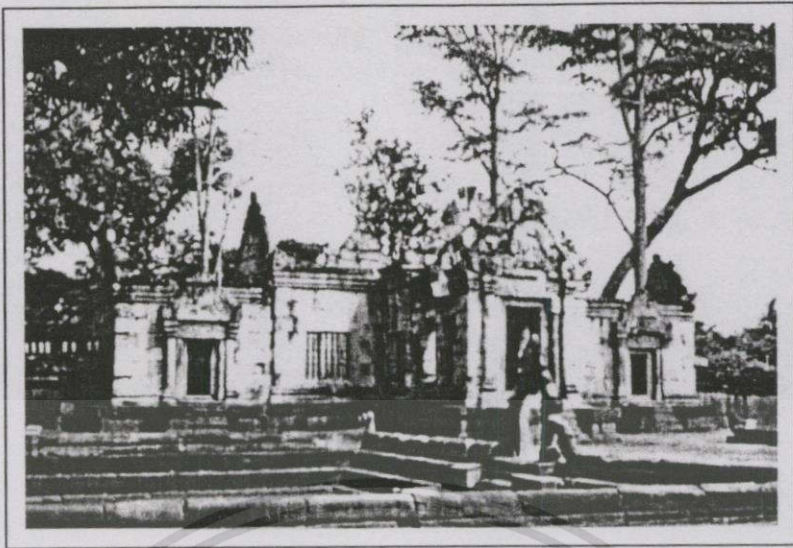
1.2) ส่วนตัวอาคาร มีลักษณะ ดังนี้

โคปุระชั้นนอกด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก มีผังรูปกากบาทและต่อปีกทั้งสองข้างออกเป็นห้อง จึงมีลักษณะผังที่สง่างามกว่าโคปุระด้านทิศเหนือและทิศใต้ ที่มีลักษณะเป็นห้องยาว ส่วนโคปุระชั้นในเน้นความสำคัญแก่โคปุระด้านทิศตะวันออก ส่วนตัวอาคารโคปุระโดยรวม มีลักษณะค่อนข้างทึบตัน เนื่องจากการก่อสร้างอาคารเป็นระบบผนังรับน้ำหนัก ทำให้ต้องการผนังอาคารที่มีความหนามากเพียงพอต่อการรับน้ำหนักองค์อาคาร มีซุ้มประตูทางเข้าหลัก โดยเฉพาะโคปุระชั้นนอกด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกมีซุ้มทิศที่ปีกทั้งสองข้างของโคปุระ ผนังโคปุระจะมีการเจาะช่องเปิดจริงหรือช่องเปิดจำลอง ประดับด้วยลูกมะหวด โดยสถาปนิกได้มีการเจาะช่องเปิดจำลอง เพื่อลดความรู้สึกทึบตันของอาคาร

ตอนบนของส่วนตัวอาคารมีการทำบัวส่วนบน เรียกว่า บัวรดเกล้า และมีการทำบัวเชิงฐาน ที่ตอนล่างของส่วนตัวอาคาร

1.3) ส่วนฐานอาคาร มีลักษณะ ดังนี้

ฐานอาคาร มีลักษณะเป็นฐานเตี้ย ๆ เป็นฐานปัทม์ ฐานเดียวเกิดจากการเรียงศิลาแลงเป็นชั้นๆ โดยให้ความสูงของฐานโคปุระทิศตะวันออก-ทิศตะวันตกมีระดับความสูงกว่าทิศเหนือ-ทิศใต้ โดยเฉพาะฐานโคปุระชั้นนอกทางทิศตะวันออก(ทางเข้าหลัก)มีการทำฐานเป็น 2 ชั้น ตามคติสัญลักษณ์เรื่องทิศทั้ง 10 ทิศ ฐานชั้นล่างมีบันไดหมายถึงการขึ้นจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนหรือจากโลกสู่สวรรค์ ซึ่งต่างจากปราสาทเขาพนมรุ้งที่ใช้สะพานนาคราช

ภาพที่ 2.33 แสดงรูปทรงโคปุระด้านทิศตะวันออก เมื่อมองจากภายในกำแพงแก้ว

ข. ปรากฏการณ์

1) รูปทรงของอาคาร

ปรากฏการณ์ เป็นปรากฏการณ์แบบกลุ่ม 5 หลังบนฐานเดียวกัน ตั้ง 2 แถว แถวหน้า 3 หลัง แถวหลัง 2 หลัง ผังปรากฏมี 2 แบบ

1.1) ส่วนหลังคา มีลักษณะ ดังนี้

ส่วนหลังคาของอาคารประกอบด้วยชั้นเชิงบาตร 5 ชั้น ประดับด้วย ชุ่มบัวชุน และกลีบชุน ยอดเครื่องบนมีลักษณะเป็นพุ่มบัวกลุ่มด้วยวัสดุหินทราย

1.2) ส่วนตัวอาคาร มีลักษณะ ดังนี้

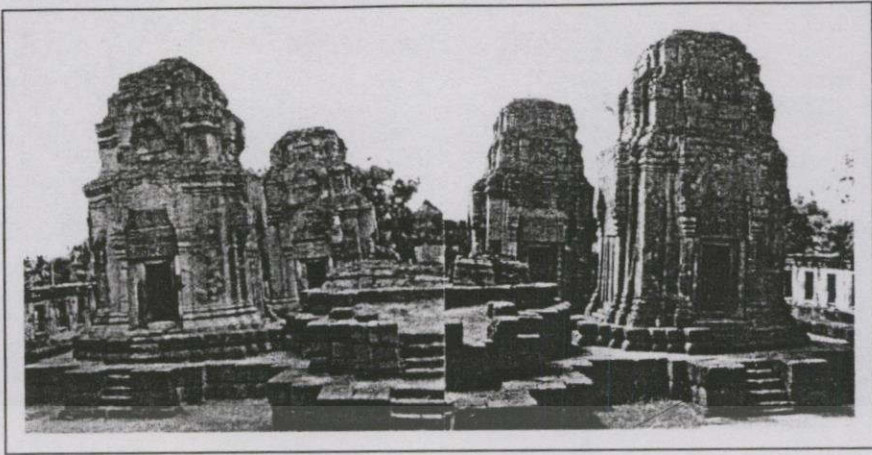
ส่วนปรากฏมีลักษณะผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีการก่อผนังเสริมและมีชุ่มทิศทั้ง 4 ทิศ (ในเชิงคติสัญลักษณ์หมายถึงชุ่มวิมานประจำของเทพประจำทิศ) โดยมีประตูจริงที่ด้านหน้าซึ่งจะมีชุดเครื่องประตูลง ส่วนด้านอื่นๆ จะสลักผนังเป็นประตูลง โดยมีบัวรัดเกล้าที่ตอนบนของอาคาร และมีบัวเชิงฐานที่ตอนล่างของอาคาร โดยเฉพาะปรากฏเป็น ปรากฏแบบมีมุขทิศยื่นออกสู่ด้านหน้า

ปรากฏมีลักษณะที่ปิดตัน เพราะการก่ออิฐเป็นโครงสร้างผนังรับน้ำหนัก มีชุ่มประตูทางเข้าด้านหน้าเพียงทางเดียว อีกสามด้านสลักผนังอิฐเป็นชุ่มประตูและสลักประตูลง เลียนประตูบานไม้

1.3) ส่วนฐานอาคาร มีลักษณะ ดังนี้

ฐานอาคาร มีลักษณะเป็นฐานเดี่ยวๆ 2 ชั้นใช้ฐานปัทม์เป็นฐานชั้นบน และใช้ฐานเชิงเป็นฐานชั้นล่างแต่ที่เชิงขอบส่วนบนและล่างเดินลวดบัวโดยตลอด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.34 แสดงรูปทรงกลุ่มปราสาทประธาน ปราสาทเมืองต่ำ

2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

2.1) ทางเข้าสู่อาคาร

สถาปนิกมีการเน้นทางเข้าสู่อาคารหลายระดับ โดยการออกแบบที่เน้นแกนหลัก จึงให้ความสำคัญและศักดิ์ของอาคารทางทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก โดยมีการเน้นทางเข้าสู่อาคาร ดังนี้

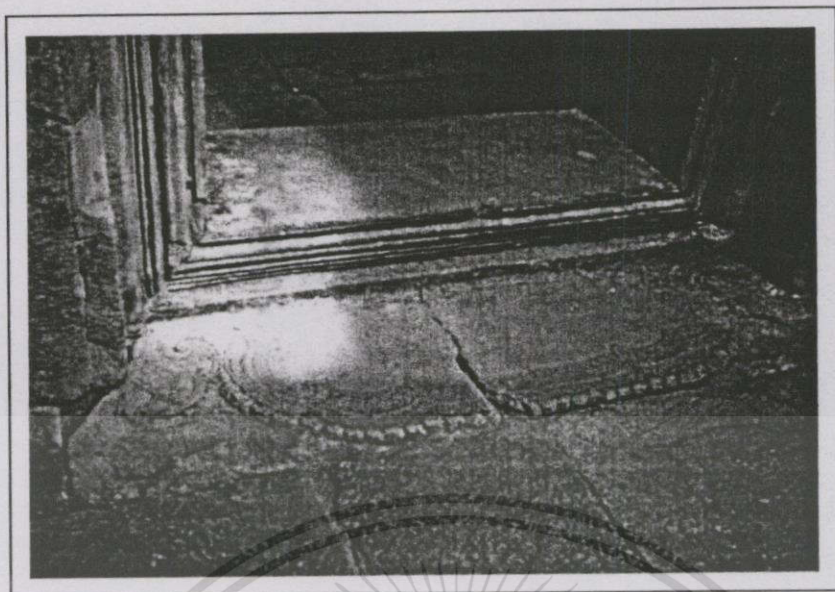
- เน้นทางเข้าสู่ปราสาทประธานด้วยโคปุระทั้งสี่ทิศโดยให้ศักดิ์แก่โคปุระทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก มากกว่าโคปุระทิศเหนือ-ทิศใต้ด้วยการใช้รูปทรงอาคารและการใช้ภาพประติมานวิทยา

- เน้นทางเข้าสู่โคปุระชั้นนอกด้านทิศตะวันออก ซึ่งเป็นทางเข้าหลัก ด้วยการทำฐานของอาคารถึง 2 ชั้น ตามคติสัญลักษณ์

- เน้นทางเข้าสู่อาคารด้วยการทำอัมฉันทรีปกกา ที่พื้นหน้าประตูทางเข้าโคปุระ

2.2) ชุ่มประตู่

ชุ่มประตู่ ประกอบด้วย หน้าบัน ทับหลัง เสาดัดกับผนัง เสาดัดกับกรอบประตู่ และกรอบประตู่ โดยมีการสลักลวดลายในส่วนหน้าบัน ทับหลัง เสาดัดกับผนัง และเสาดัดกับกรอบประตู่

ภาพที่ 2.35 แสดงการเน้นทางเข้าด้วยการสลักอัดฉันทริปภกาทที่พื้นหน้าประตูทางเข้าหลัก

ก.

ข.

ภาพที่ 2.36 ก. แสดงซุ้มประตูโคปุระชั้นนอก

ข. แสดงซุ้มประตูโคปุระชั้นในซึ่งมีสัดส่วนความสูงประตูต่ำกว่าโคปุระชั้นนอก

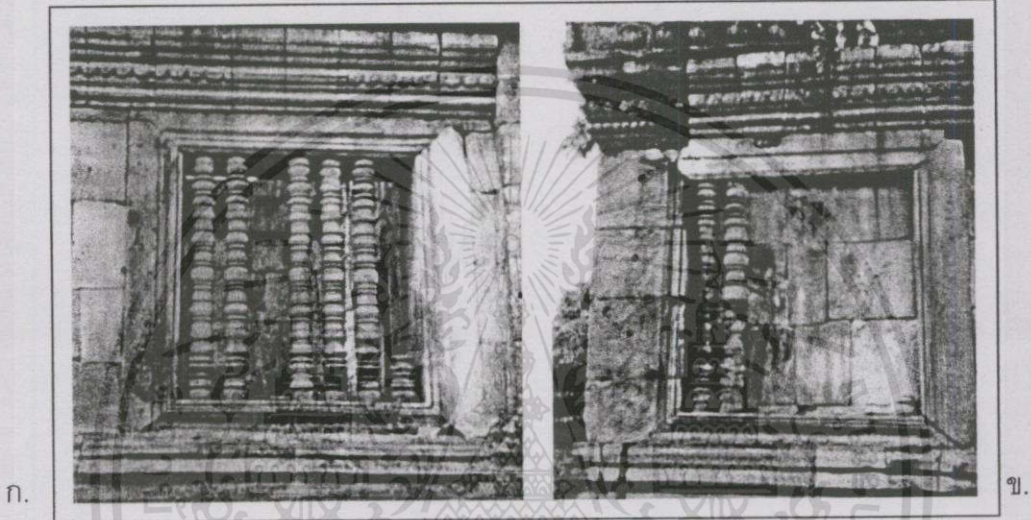
2.3) การเจาะช่องเปิด

ช่องเปิดจริง มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส โดยมีความสูงจะมีระดับเดียวกันทั้งอาคาร มีการสลักกรอบช่องเปิดที่มีลักษณะเลียนการเข้าเครื่องไม้ เรียกว่า กรอบเซ็ดหน้า ภายในช่องเปิด ประดับลูกมะหวดวัสดุหินทรายกลิ้ง โดยฝังเดียวที่รูของกรอบหน้าต่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระเบียบของการควั่นวงแหวน และลวดบัวของลูกมะหวดใช้ระเบียบที่ออกจากส่วนกลางและควั่นออกบน-ล่าง โดยที่จะเพิ่มความกระชั้นของแหวนและลวดบัวที่ปลายทั้งสอง

ช่องเปิดจำลอง มีลักษณะเป็นผนังที่แบนรูปสี่เหลี่ยม อาจเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือผืนผ้า ขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่ของผนัง แต่ความสูงจะมีระดับเดียวกันทั้งอาคาร มีการสลักกรอบช่องเปิดที่มีลักษณะเลียนการเข้าเครื่องไม้ เรียกว่า กรอบเข็ดหน้า ชั้นนอกของช่องเปิดประดับลูกมะหวดหินทรายกลิ้ง เมื่อมองจากภายนอกจะเห็นเสมือนช่องเปิดจริง และช่องเปิดจำลองบางช่อง ไม่ได้ประดับลูกมะหวด เพียงแต่สลักกรอบเข็ดหน้าไว้

ภาพที่ 2.37 ก. แสดงช่องเปิดจริงประดับลูกมะหวด โคปุระชั้นนอก

ข. แสดงช่องเปิดจำลองประดับลูกมะหวด โคปุระชั้นนอก

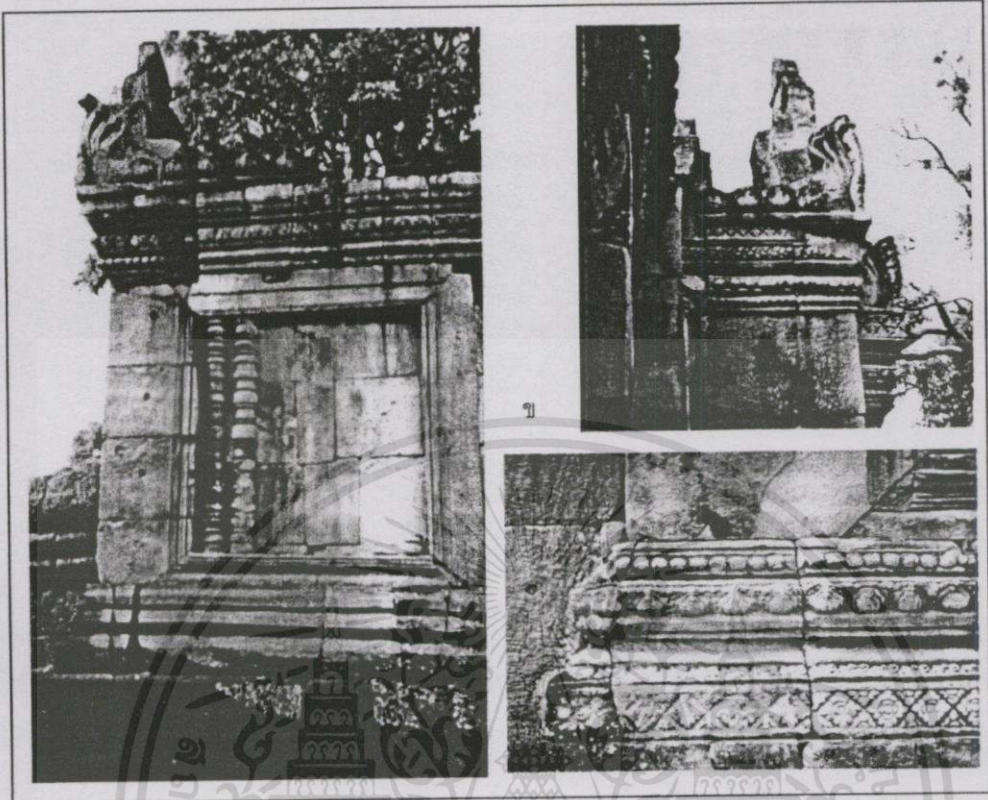
2.4) บัวเชิงฐาน - บัวส่วนบน

ตอนบนของส่วนตัวอาคารปราสาทประธานมีการทำบัวส่วนบน เรียกว่า บัวรดเกล้า และมีการทำบัวเชิงฐาน ที่ตอนล่างของส่วนตัวอาคาร องค์ประกอบแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนบนใช้ลายหน้ากระดานที่รับด้วยลายชอกนกเปลว ส่วนกลางจะเป็นลายบัวหงาย(บัวเชิงฐาน) ลายบัวคว่ำ (บัวรดเกล้า) 2 ชั้น และส่วนล่างจะเป็นลายดอกบัวตูม

2.5) บัวฐานเสา - บัวหัวเสา

ตอนบนของเสาดัดกับผนัง ที่บริเวณซุ้มประตูมีการทำบัวหัวเสาและที่ตอนล่างของเสามีการทำบัวฐานเสา องค์ประกอบแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนบนใช้ลายหน้ากระดานที่รับด้วยลายชอกนกเปลว ส่วนกลางจะเป็นลายบัวหงาย(บัวฐานเสา) ลายบัวคว่ำ (บัวหัวเสา) 2 ชั้น และส่วนล่างจะเป็นลายดอกบัวตูม ตั้งแต่ในส่วนของลายหน้ากระดานลงมา สันฐานของปริมาตรหัวเสาจะเอียงสอบประมาณ 65 องศา (อนูวิทย์ เจริญศุภกุล:2541:73)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก.

ข.

ภาพที่ 2.38 ก. แสดงบัวส่วนบน และบัวเชิงฐานของโคปุระ ปราสาทเมืองต่ำ

ข. แสดงบัวส่วนบนของโคปุระ

ค. แสดงบัวเชิงฐานของโคปุระ

ก.

ข.

ภาพที่ 2.39 ก. แสดงบัวฐานเสาดัดกับผนัง ชุ่มประตูปรางค์บิรวาร

ข. แสดงบัวหัวเสาดัดกับผนัง ชุ่มประตูปรางค์บิรวาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการเรียนการสอนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม

3.1) ลวดลายหน้าบัน

ลักษณะของหน้าบันจะเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า กรอบรอบนอกของหน้าบัน ใช้ลวดตัวมกรบิดลำตัว จรดหางบรรจบกันที่ยอดแหลมด้านบน หัวของมกรคายนาศ 5 เศียร เศียรกลางซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดคายพวงอุระตามแบบศิลปะสมัยบาปวน เป็นรูปประติมากรรมแบบลอยตัว ด้านบนของลวดตัวมกรประดับด้วยใบระกาสลักลวดลาย ตรงกลางหน้าบันสลักหินเป็นประติมากรรมนูนต่ำ หน้าบันที่อยู่โดยรอบปราสาทประธาน หน้าบันโคปุระสลักเป็นภาพเล่าเรื่อง มีทั้งแบบที่สลักเฉพาะตรงกลางและแบบที่สลักเต็มพื้นที่ ได้แก่ รูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ(หน้าบันปราสาทประธาน) ,รูปเทวะนั่งชันเข่าอยู่เหนือเศียรเกียรติมุข (หน้าบันโคปุระชั้นนอก ด้านทิศตะวันออก) เป็นต้น

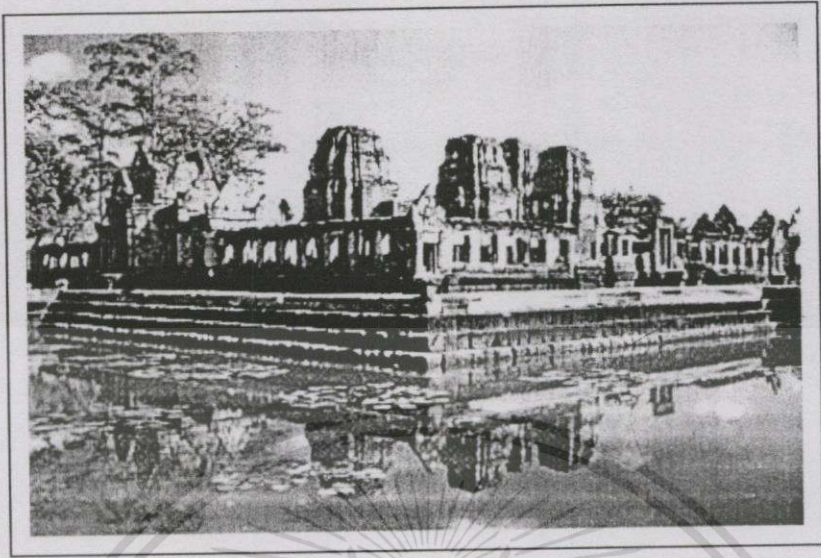
3.2) ลวดลายทับหลัง

ลวดลายทับหลัง เป็นการสลักหินเป็นประติมากรรมนูนต่ำ ทับหลังที่อยู่โดยรอบปราสาทประธาน ทับหลังโคปุระสลักเป็นภาพเล่าเรื่องราวในลัทธิไศวนิกาย ลัทธิไวษณพนิกาย ทับหลังที่สำคัญ ได้แก่ รูปอุมาเมศวร คือพระศิวะและพระอุมาทรงโคนนทิเหนือหน้ากาล (ทับหลังปราสาทด้านทิศเหนือ แถวหน้า) ,รูปเทวะนั่งท่อมหาราชสีสาสนะ(ชันเข่า) (ทับหลังปราสาทด้านทิศใต้ แถวหน้า) ,รูปพระกฤษณะยกเขาโควรวรณะ(ทับหลังปราสาทด้านทิศเหนือ แถวหลัง) ,รูปพระวรุณนั่งชันเข่าในขุมเหนือแท่นซึ่งมีหงส์ 3 ตัวยืนแบกอยู่เหนือเศียรเกียรติมุข (ทับหลังปราสาทด้านทิศใต้ แถวหลัง) ,รูปพระกฤษณะต่อสู้กับนาคกาลิยะ (ทับหลังประตูชั้นในของโคปุระด้านทิศตะวันออก) เป็นต้น

ภาพที่ 2.40 แสดงลวดลายหน้าบัน ลวดลายทับหลัง โคปุระชั้นนอก ปราสาทเมืองต่ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.41 แสดงทัศนียภาพปราสาทเมืองต่ำ มองจากโคปุระชั้นในด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

4) พื้นผิวภายนอกของอาคาร

พื้นผิวภายนอกของอาคาร มีลักษณะพื้นผิวหยาบจากการตัดหินทราย ไม่มีพื้นผิวมันวาว ส่วนฐานของอาคารมีลักษณะพื้นผิวขรุขระจากวัสดุศิลาแลง ส่วนปราสาทมีพื้นผิวเรียบจากวัสดุอิฐสุก ทั้งนี้ยังเกิดพื้นผิวที่เกิดจากการเรียงก้อนหินทราย ศิลาแลง และอิฐ

5) สีภายนอกของอาคาร

สีภายนอกของอาคารเป็นสีเนื้อแท้จากวัสดุก่อสร้างหลัก ในส่วนของโคปุระ คือ หินทราย และศิลาแลง โดยหินทรายที่ใช้ก่อสร้างปราสาทเมืองต่ำ มีออกสีชมพู-ขาว แต่ไม่มากหรือเด่นชัดเท่ากับปราสาทเขาพนมรุ้ง ส่วนปราสาทมีสีส้มของอิฐสุก

2.2 ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

ในการศึกษาทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของไทยนั้นยังมิได้มีการอ้างอิงถึงสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่สถาปนิกมีแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมจากปราสาทขอมโดยตรง จึงจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยเป็นการเทียบเคียง

2.2.1 ประเภทของสถาปัตยกรรมไทย

จากการศึกษาของ วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ (2536 :160) เรื่องพัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม อดีต ปัจจุบันและอนาคต แบ่งแนวทางของสถาปัตยกรรมไทยเป็น 3 แนวทางใหญ่ ๆ ได้แก่

แนวสถาปัตยกรรมไทยประเพณี คือ สถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบที่คงระเบียบแบบแผนในการออกแบบตามแบบฉบับของงานสถาปัตยกรรมต้นรัตนโกสินทร์ อาจมีการใช้วัสดุใหม่ๆ ที่โดยรวมตามแบบอย่างงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณี

แนวสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ คือ สถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบผสมผสานงานสถาปัตยกรรมไทยและโมเดิร์นเข้าด้วยกัน มีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การพลิกแพลงรูปทรงของหลังคาจั่วแบบไทย จนเกิดเป็นรูปแบบไทยประยุกต์ หลังคาทรงสูง, หลังคาทรงแฉ่, หลังคาตรีมุข เป็นต้น โดยมีการใช้วัสดุหลายระดับที่ประยุกต์ให้เรียบง่ายขึ้น มีรายละเอียดของลายน้อยลงเรียบง่ายขึ้น หรือมีการใช้วัสดุคอนกรีตเป็นเครื่องคอนกรีตแทนเครื่องไม้ของหลังคาอาคารไทยประเพณี การปรับเส้นโค้งหรือการสอบเข้าของอาคารอย่างแนวไทยประเพณีให้เป็นเส้นตรงหรือดิ่งที่ดูมั่นคง หนักแน่น แทนลักษณะอ่อนช้อย เบา ลอยตัวตามแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี

แนวสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย คือ สถาปัตยกรรมที่มีลักษณะซึ่งปรากฏเค้าของงานสถาปัตยกรรมไทยในลักษณะปลีกย่อยแตกต่างกันไปหลายแนวรูปแบบ ได้แก่ แนวรูปทรงปะติมากรรม, แนวเน้นเอกลักษณ์ไทยด้วยบรรยากาศรวม, แนวเน้นเอกลักษณ์ไทยเชิงนามธรรม, แนวเน้นเอกลักษณ์ไทยเฉพาะส่วน และแนวเน้นเอกลักษณ์ท้องถิ่นโดยสถาปัตยกรรมร่วมสมัยมีรูปแบบทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน แสดงออกถึงลักษณะไทยเหมาะสมกับวัสดุเทคโนโลยีการก่อสร้างใหม่ สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยใหม่ที่แปรเปลี่ยนไปจากเดิม

ดังจะเห็นได้ว่าลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยที่สร้างสรรค์ตามแนวความคิดและกลวิธีการออกแบบของสถาปนิกปรากฏลักษณะทางกายภาพแตกต่างกัน หากเทียบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีกับปราสาทขอม จึงถือได้ว่าเป็นสถาปัตยกรรมต้นแบบ ซึ่งสถาปนิกสามารถนำมาเป็นแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยได้หลายแนวทาง

2.2.2 การนำลักษณะไทยประเพณีมาใช้ในสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

สมภพ ภิรมย์ (อ้างจาก ผุสดี ทิพทัส. 2539 : 280) กล่าวถึงแนวทางในการสืบสานสถาปัตยกรรมไทยในทางปฏิบัติ ก็คือ ต้องคำนึงถึงฐานานุศักดิ์ นั่นคือ มีลำดับชั้นของรูปแบบและส่วนประกอบอาคารที่มีข้อกำหนดให้สอดคล้องกับความสำคัญของตำแหน่งและศักดิ์ของเจ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของอาคาร ดังความว่า

...การจะสร้างสถาปัตยกรรมไทยจึงต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์หรือฐานานุศักดิ์
ของสถาปัตยกรรมไทย...เช่นถึงแม้จะมีเงินมากมายขนาดไหน แต่ก็ไม่สมควร
สร้างปราสาทสำหรับเป็นที่พักอาศัยส่วนตัว แม้ว่าจะไม่ผิดกฎหมายก็ตาม

อนวิทย์ เจริญศุกกุล (2532 : 28) กล่าวถึงแนวทางการนำลักษณะสถาปัตยกรรมไทย
ประเพณี มาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ความว่า

...การอนุรักษ์ค่านิยมทางประเพณีในอาคาร ก็คือ การ(พัฒนา)การออกแบบ
อาคารหรืองานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย(ในประเทศไทย) ให้มีคุณลักษณะเป็น
เอกลักษณ์ไทย ...เพื่ออำนวยความสะดวกสบายทางกายภาพและเพื่อสนอง
ความพึงพอใจทางวัฒนธรรม

ตริงใจ บุรณสมภพ (2537 : 52) (2533 : 118-120) กล่าวถึงแนวความคิดการนำลักษณะ
สถาปัตยกรรมไทยประเพณี มาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ความว่า

...สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่คงไม่ใช้การนำสถาปัตยกรรมประเพณีมาทั้งดุ้น
แต่เป็นการนำความรู้สึก และวิญญาณไทยมาสอดแทรก โดยเฉพาะอาคาร
ขนาดใหญ่ที่ไม่สามารถนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมา ใช้ได้อย่าง
เหมาะสม อาจทำได้โดยการเน้นตรงจุดทางเข้า การจัดพื้นที่ว่าง การจัด
ผังบริเวณ การสอดแทรกรายละเอียดและการตกแต่งภายใน

... การนำลักษณะสถาปัตยกรรมไทย มาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรม
ร่วมสมัย จำแนกเป็น 3 แนวทางใหญ่ๆ ได้แก่ 1)รูปแบบอาคาร การวางผัง
และการจัดพื้นที่ว่าง 2)วัสดุและวิธีการก่อสร้าง และ 3)ส่วนประกอบของ
อาคาร ลวดลายแกะสลัก และรายละเอียดอื่นๆ ซึ่งบ่งบอกลักษณะ
สถาปัตยกรรมไทย เช่น การทำหลังคาจั่ว การทำเสาลอย ค้ำยัน ฝาผนัง
ราวและลูกกรงระเบียง เป็นต้น

แนวความคิดข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วิมลสิทธิ์ หรยางกูรและคณะ (2536:
376-377) ในการสอบถามความคิดเห็นของสถาปนิก จำนวน 336 คน เกี่ยวกับเอกลักษณ์ไทยใน
งานสถาปัตยกรรมปัจจุบันซึ่งในประเด็นของการนำเอกลักษณ์ไทยมาใช้กับสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นั้นสถาปนิกโดยรวมมีความเห็นว่า

...การทำให้มีเอกลักษณ์ไทย ไม่จำเป็นต้องมีองค์ประกอบ เช่น ซ่อฟ้า หางหงส์ ไบระกา กาแล ฯลฯ ...ลักษณะไทยเกี่ยวข้องกับความสามารถ ในการกันแดด กันฝน การรับลม การใช้วัสดุท้องถิ่น และสีที่เกิดจาก วัสดุและโดยเฉพาะการจัดปริภูมิ(Space) แบบไทย ๆ และลักษณะไทยใน เชิงนามธรรมที่แสดงออกในความโปร่งสบาย ความร่มรื่นจากการมีส่วนร่วมใน มาก ๆ รวมถึงความอ่อนช้อย ...โดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับรูปแบบเก่า ๆ ...ให้สอดคล้องกับลักษณะนิสัยของคนไทย และสภาพการใช้ชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดพื้นที่ใช้สอยต่างๆอย่างเหมาะสม ประยุกต์เทคโนโลยีใหม่ๆ ...อาคารแต่ละประเภทอาคารควรแสดงเอกลักษณ์ไทยในระดับที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความจำเป็นในการตอบสนองการรับรู้ที่ไม่ผิดต่อความรู้สึก ของคนทั่วไป

วิธีการนำลักษณะไทยประเพณีมาใช้ในสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ควรคำนึงถึงฐานานุรูป และฐานานุศักดิ์ของอาคารโดยยึดถือสืบต่อมาเป็นประเพณี จึงทำให้มีเงื่อนไขความเหมาะสม ในการนำมาใช้กับอาคารประเภทต่าง ๆ แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายบังคับแต่เงื่อนไขข้างต้นเป็นสิ่งที่ สถาปนิกต้องยอมรับและปฏิบัติตาม

ทั้งนี้จากแนวคิดของนักวิชาการกล่าวได้ว่า การนำลักษณะไทยประเพณีมาใช้ใน สถาปัตยกรรมร่วมสมัยไม่เหมาะสมที่จะนำลักษณะดั้งเดิมมาใช้ทั้งหมดโดยไม่มี การประยุกต์ และได้ให้แนวทางในการนำลักษณะไทยประเพณีมาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ว่าควรมีการประยุกต์ลักษณะทางกายภาพบางอย่าง หรือการนำลักษณะทางนามธรรมเรื่อง ความรู้สึกที่มีต่อสถาปัตยกรรมมาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยเป็นวิธีเหมาะสม (ซึ่งมีข้อสังเกตว่านักวิชาการมิได้กล่าวยอมรับถึงการนำลักษณะทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมมาใช้ เพียงมีการเปลี่ยนแปลงการใช้วัสดุให้เป็นวัสดุอื่น ๆ ที่แตกต่างจากวัสดุก่อสร้างดั้งเดิม หรือเป็น วัสดุสมัยใหม่ที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสม) โดยมีการนำ เทคโนโลยีการก่อสร้าง และวัสดุก่อสร้างในปัจจุบันมาประยุกต์ใช้กับอาคาร และคำนึงถึงความ เหมาะสมกับสภาพดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน และคำนึงถึงความเหมาะสมแก่การรับรู้ทาง สถาปัตยกรรมของบุคคลทั่วไปด้วย

2.2.3 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพลโต (อ้างจาก William J. Mitchell, 1944 : 1) กล่าวถึงนิยามของงานสถาปัตยกรรมว่า งานสถาปัตยกรรมถือกำเนิดจากการสร้างสรรค์ซึ่งสามารถรับรู้ทางประสาทสัมผัสผ่านการมองเห็น และมีบางสิ่งที่รับรู้ทางความรู้สึก

วิลลิสทรี ทรยางกูร (2541 : 37) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมกายภาพทำให้เกิดกระบวนการทางพฤติกรรมซึ่งจำแนกขั้นตอนของกระบวนการได้เป็น 3 ลักษณะ คือ 1)กระบวนการรับรู้ 2)กระบวนการรู้ และ3)กระบวนการเกิดพฤติกรรมในสภาพแวดล้อม โดยอธิบายความถึงกระบวนการรับรู้ ความว่า

...กระบวนการรับรู้(Perception) คือ กระบวนการที่รับข่าวสารจากสภาพแวดล้อมโดยผ่านทางระบบประสาทสัมผัสกระบวนการนี้จึงรวมการรู้สึก (Sensation) ด้วย ...กระบวนการรับรู้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในขณะนั้นและเกี่ยวข้องกับสิ่งเร้า กล่าวคือ มีพฤติกรรมตอบสนองทันที ภายหลังจากเกิดการกระตุ้นของพลังงานผ่านประสาทสัมผัส ...ส่วนมากเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติทางกายภาพของสิ่งเร้า

Sven Hesseigren (1975 : 74-75) กล่าวถึงการรับรู้ด้านความหมายทางสัญลักษณ์ ความว่า

...การรับรู้ด้านความหมายทางสัญลักษณ์ เกิดขึ้นจาก 1 ใน 3 วิธีการ ดังนี้ 1)เปรียบเทียบแบบแผนค่านิยมที่ยึดถือ 2)ประสบการณ์เดิม และ 3)การรับรู้ความหมายซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ทั้ง3วิธีเกิดขึ้นได้ต่างกัน ตามความแตกต่างของบุคคล

Miles Danby (1963 : 145) กล่าวถึงการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม ความว่า

...การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมเป็นกระบวนการทางจิต เมื่อบุคคลพยายามที่จะรวบรวมแนวคิดจากตัวแปรที่หลากหลายของสี และผิวสัมผัสที่เกิดจากพื้นผิวของอาคาร ขอบเขตของพื้นที่ สัดส่วนและรูปร่าง รวมถึงปฏิกิริยาทางสมองในการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพของสิ่งที่รวบรวมทั้งรูปร่างและที่ว่าง ซึ่งแสดงออกมาในรูปความรู้สึกต่างๆ เช่น ความสงบ ความเคลื่อนไหว การมีจังหวะ ความกลมกลืน เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

William J. Mitchell (1944 : 31) กล่าวถึง การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม ความว่า

...การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมเป็นการรับรู้ลักษณะทางกายภาพ รวมถึงการรับรู้ด้านหน้าที่ใช้สอยจากรูปทรงภายนอกและการตัดสินคุณค่าความงามของสถาปัตยกรรมนั้น โดยแสดงออกมาในรูปของความรู้สึก

การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม เป็นกระบวนการทางจิตของบุคคลที่มีต่อสถาปัตยกรรม โดยการตีความเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม การสื่อสัญลักษณ์จากลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมนั้น ซึ่งอาจหมายถึงการตีความหมายจากลักษณะที่เป็นนามธรรม หรือการสะท้อนถึงแนวคิดในการออกแบบของสถาปนิก รวมถึงการรับรู้หน้าที่ใช้สอยภายในจากรูปทรงภายนอกของอาคาร และการตัดสินคุณค่าของอาคารแสดงในรูปของความรู้สึกที่มีต่ออาคารซึ่งบุคคลทั่วไปมักตัดสินคุณค่าความงามของสถาปัตยกรรม หากเห็นว่าสถาปัตยกรรมนั้น มีความงามก็บังเกิดความประทับใจได้

กล่าวว่าการรับรู้นี้บุคคลต้องอาศัยวิธีการตีความจากระเบียบแบบแผนค่านิยมที่ยึดถือ, ประสบการณ์เดิม หรือการรับรู้ความหมายซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติโดยอัตโนมัติของมนุษย์

ทั้งนี้การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของแต่ละบุคคลอาจไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ประสบการณ์เดิม การเอาใจใส่ การเห็นคุณค่า เป็นต้น และการรู้นั้นอาจไม่เป็นในทำนองเดียวกับแนวคิดของสถาปนิกผู้ออกแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของวิลลิสทรี หยางกูร (2537 : 95) กล่าวถึง ปัญหาการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของบุคคลทั่วไปที่แตกต่างไปจากแนวคิดของสถาปนิก ความว่า

...นักออกแบบ มักพยายามออกแบบที่คิดว่าเหมาะสมบนมูลฐานของประสบการณ์และระบบคุณค่าของตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสุนทรียภาพของรูปทรง สิ่งที่สถาปนิกบรรจุออกแบบให้ดูสวยงามแท้จริงแล้ว บุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่สถาปนิก อาจไม่ได้รับรู้อะไรในทำนองเดียวกันกับสถาปนิกก็ได้

สอดคล้องกับแนวคิดของ เฉลิม สุจริตและคณะ (อ้างจาก บัณฑิต จุลาสัย. 2541:17-18) กล่าวถึงความสำคัญของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม ความว่า

...สถาปัตยกรรมเป็นขบวนการสร้างสรรค์ ...สถาปนิกมีความคิดอยู่ในใจแล้ว ส่วนผลที่ออกมา และความสะเทือนใจเป็นสิ่งที่สถาปนิกหวังจะแสดงออกใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปลักษณะของตัวอาคาร ...ผู้ดู(ประชาชนทั่วไป) ไม่ได้รับการชี้แจงให้รู้ถึงจุดมุ่งหมายของสถาปนิกเลย เขามองเห็นอาคารโดยที่ภาพปรากฏบนจอรับภาพของนัยน์ตา ...ภาพนี้จะไม่มี ความหมายอย่างใดกับผู้ดู จนกว่าจิตของเขาจะแปลความหมายนี้ได้ และเกิดความสะเทือนใจต่อภาพนั้น ที่จริงการตอบสนองทางการแปลความหมาย และความสะเทือนใจขึ้นอยู่กับความรู้สึกอ่อนไหวเฉพาะตัวและระดับของการได้รับการฝึกอบรมของเขาร่วมกันหรือจะว่าความสำนึกรู้ทางสถาปัตยกรรมของผู้ดูก็เป็นเรื่องของอัตนัย (ของผู้ดู)

อริศรี ปาณินท์ (2538 : 76) กล่าวลักษณะของสถาปัตยกรรมที่สนองต่อการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของบุคคลทั่วไป ความว่า

...สถาปนิกไม่สามารถยึดยึดความรู้สึกในด้านความงามแบบฉบับใด ๆ ทางทฤษฎีให้แก่สาธารณชนได้ แต่จำเป็นต้องให้งานสถาปัตยกรรมที่สนองความต้องการพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย และจิตใจ พร้อมกับแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมไปด้วย

การศึกษาในครั้งนี้ สืบเนื่องจากการเล็งเห็นความสำคัญของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของบุคคลทั่วไปที่มีต่องานสถาปัตยกรรมโดยเฉพาะงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม การรับรู้จำเป็นต้องมีการตีความหมายจากลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่มีการประยุกต์ต่างๆ เพื่อสื่อความถึงลักษณะดั้งเดิมของปราสาทขอมได้ รวมถึงความรู้สึกที่มีต่อสถาปัตยกรรม ซึ่งหากบุคคลทั่วไปมีการรับรู้ได้ชัดเจนและรู้สึกในทำนองเดียวกับแนวคิดของสถาปนิกผู้ออกแบบ จึงถือว่าการออกแบบสถาปัตยกรรมนั้นบรรลุผลสำเร็จในระดับที่น่าพึงพอใจ

ดังนั้น สถาปนิกจึงไม่อาจละเลยให้ความสำคัญกับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของบุคคล โดยเฉพาะงานออกแบบที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายกลุ่ม ย่อมมีการรับรู้แตกต่างกัน ก็ยังต้องให้ความสำคัญ เพราะหากสถาปัตยกรรมนั้นไม่เหมาะสมต่อการรับรู้ จะทำให้เกิดการตีความที่หลากหลาย ไม่บรรลุผลตามแนวคิดของสถาปนิก อาจสร้างความสับสนให้เกิดขึ้นได้

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยด้านภาษาศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชวิทยานิพนธ์ เรื่อง จารึกพบที่ปราสาทพนมรุ้ง โดยทรงแปลความหมาย ที่ความจากการอ่านศิลาจารึกที่ขุดพบที่ปราสาทเขาพนมรุ้ง โดยมีประเด็นสรุป ดังนี้

ในพระราชวิทยานิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงแปลศิลาจารึกหลักที่ K1092 เนื้อหาระบุถึงนามผู้สร้างปราสาทเขาพนมรุ้ง คือ นเรนทราทิตย์ พระญาติสนิทของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 และหิรัญยะ(บุตรแห่งนเรนทราทิตย์) โดยศิลาจารึกส่วนแรกเป็นการสรรเสริญนเรนทราทิตย์โดยได้รับการยกย่องขึ้นเสมอพระศิวะเทพโดยการประพันธ์บทสรรเสริญโดยหิรัญยะผู้เป็นบุตร

ศิลาจารึกหลักที่ K1068 กล่าวถึงเครื่องบูชาต่างๆที่นำมาถวายเทพเจ้าแห่งเขาพนมรุ้ง ได้แก่ น้ำมัน งาม ถั่ว เปลือก ข้าว แปะ หมู และสุรา (ในศาสนายินดูไสวณิกายที่มีอิทธิพลของลัทธิตันตระจะมีการถวายสุราหรือของมีเมาในพิธีได้) (2521 : 155)

ศิลาจารึกหลักที่ K.384(bis) กล่าวถึง ลำดับกษัตริย์ในสายราชวงศ์มหิธรปุระ และผู้สืบเชื้อสายของราชวงศ์ในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 และสมัยต่อมา (2521 : 144)

ศิลาจารึก หลักที่ K384 อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 จะพบร่องรอยของการนับถือไสวณิกาย (2521 : 157) และพิธีการสร้างรูปเคารพแทนบรรพบุรุษหรือพ่อแม่ซึ่งเป็นที่เคารพ

ทั้งนี้จากพระราชวิทยานิพนธ์ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทำให้ทราบประเด็นที่สอดคล้องกับแนวคิดประเพณีนิยมหรือคติสัญลักษณ์ของขอม ในการสร้างปราสาทเขาพนมรุ้งเกี่ยวกับลัทธิเทวราชาที่แพร่หลายและฝังแน่นในวัฒนธรรมของชาวขอม ตั้งแต่รัชสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 โดยจุดประสงค์ของการสร้างปราสาทเขาพนมรุ้ง คือการใช้เป็นปราสาทศิรของกษัตริย์ผู้สร้างนั่นเอง

2.3.2 งานวิจัยด้านสังคมศาสตร์

1) ทักษะคติของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อปราสาท

ทักษะคติของประชาชนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่รอบๆปราสาทหรือบริเวณใกล้เคียงปราสาทที่มีต่อปราสาทขอมนั้น ลรเชต วรรณวิชัย (2540 : 28) กล่าวว่า

ทักษะคติของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อปราสาทนั้นขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องและประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

- 1) ปราสาทเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ ใครละเมิดจะมีอันเป็นไป
- 2) ปราสาทเป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา(ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บุญในวันเพ็ญเดือน 5)

- 3) ปราสาทเป็นแหล่งขุมทรัพย์
- 4) ปราสาทเป็นที่มาแห่งนิยายโบราณ
- 5) ปราสาทเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 6) ปราสาทเป็นที่อยู่ของเทพ
- 7) ปราสาทเป็นที่มาแห่งปรากฏการณ์ประหลาด อัจฉริยะ
- 8) ปราสาทเป็นเกียรติเป็นศักดิ์ศรีของท้องถิ่น
- 9) ปราสาทเป็นแหล่งทำธุรกิจการค้า

จะเห็นได้ว่าทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อปราสาทมีความหลากหลาย ทั้งนี้สะท้อนถึงบทบาทที่หลากหลายของปราสาทขอมในปัจจุบันที่เพิ่มจากในอดีตนั่นเอง สรเชต วรรคามวิชัย (2540 : 33-34) กล่าวว่าโดยส่วนรวมเมื่อออกสัมภาษณ์สอบถามบุคคลในหมู่บ้านต่างๆแล้ว ได้ข้อสรุปถึงบทบาทของปราสาทในปัจจุบันว่า ประชาชนส่วนใหญ่ถือว่าโบราณสถานเป็นที่ท่องเที่ยวมากกว่าจะถือว่าเป็นศาสนสถาน และการที่มีนักท่องเที่ยวเข้าชมโบราณสถานมาก ชาวบ้านส่วนใหญ่พอใจเพราะทำให้ได้ประโยชน์ทางการค้า และเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณีของตน

ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เทียนชัย ให้ศิริกุล (2538 : 62) เรื่อง บทบาทของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กรณีศึกษา : ปราสาทหินพนมรุ้งและปราสาททุ่งสวนแดง จังหวัด บุรีรัมย์ ที่ทำการสอบถามความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน ที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบและบริเวณใกล้เคียงโบราณสถาน โดยประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กล่าวถึงความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อโบราณสถาน ความว่า

...ส่วนรวม (ร้อยละ 64.0) ถือว่าโบราณสถานทั้งสองเป็นความภาคภูมิใจของท้องถิ่น โบราณสถานมีความน่าสนใจทำให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมส่วนใหญ่ (ร้อยละ 30.0) เห็นด้วยมากที่สุด ให้รื้อถอนแล้วก่อสร้างปรับแต่งใหม่สมบูรณ์สวยงาม แต่ส่วนมากรองลงมา (ร้อยละ 22.4) ไม่เห็นด้วย อย่างที่สุด โดยกลุ่มนี้อาจพิจารณาในแง่การรื้อถอนปรับแต่งใหม่ให้สมบูรณ์สวยงาม อาจทำให้รูปแบบความเป็นเอกลักษณ์ ความมีคุณค่าเปลี่ยนไปจากเดิมหากการบูรณะปรับแต่งใหม่โดยขาดความรู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจทำให้สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมบางอย่างเสียหายไปได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการวิจัยสามารถตั้งข้อสันนิษฐานได้ว่า ในปัจจุบัน คุณค่าของปราสาทขอมในปัจจุบันที่มีต่อประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นคุณค่าที่มาจากบทบาทด้านการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ทั้งคุณค่าในเรื่องความภาคภูมิใจ หรือผลประโยชน์ที่มาจากธุรกิจการค้าการบริการที่ประชาชนจะได้รับ

2) บทบาทของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อปราสาทขอม

เทียนชัย ให้ศิริกุล (2540 : 58) กล่าวถึงบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อปราสาทขอม โบราณสถานในท้องถิ่น ความว่า

ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 33.8) มีความคิดเห็นว่ามีส่วนร่วมปานกลาง ในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมงานประเพณีของท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนการช่วยดูแลตรวจสอบสภาพโบราณสถานอยู่เสมอเพื่อลดความเสี่ยงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 28.4 ส่วนการมีส่วนร่วมด้านอื่นๆ คือ เคยเก็บโบราณวัตถุหรือรายงานการค้นพบโบราณวัตถุกับเจ้าหน้าที่ การเข้าร่วมทำความสะอาดบริเวณโบราณสถานในท้องถิ่น การรวบรวมแจกจ่าย เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประวัติ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมให้แก่ชุมชน การเข้าร่วมรณรงค์เรียกร้องศิลปกรรมของประเทศ เหล่านี้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ในระดับน้อย

จากการวิจัยสามารถตั้งข้อสันนิษฐานได้ว่า ประชาชนส่วนน้อยมีบทบาทด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในชุมชน ในรูปของกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งหามาตรการแก้ไข เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และเข้าร่วมกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ในรูปแบบต่างๆ

3) งานวิจัยด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์

โชติช่วงศรีหิรัญรัตน์ (2541 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์เรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ : รูปทรงและที่ว่าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป กลุ่มละ 150 คน โดยมุ่งศึกษาค่าความเป็นลักษณะไทยและค่าความเหมาะสม จากการใช้รูปทรงและที่ว่างในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่สร้างสรรค์ขึ้นเปรียบเทียบกับการสร้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพจำลอง การศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้และการยอมรับลักษณะไทยระหว่างกลุ่มสถาปนิกและบุคคลทั่วไป ผลการวิจัยได้ข้อสรุปว่า

1. ทั้งสองกลุ่มสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความเป็นลักษณะไทยในงาน

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่มีความสอดคล้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการออกแบบให้มีลักษณะไทยสมัยใหม่ เช่น ปัจจัยในด้านความต่อเนื่องจากรูปแบบสถาปัตยกรรมในอดีต การนำลักษณะไทยมาออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อสนองประโยชน์ใช้สอย วัสดุและเทคโนโลยีสมัยใหม่

2. ระหว่างกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป มีความเห็นที่แตกต่างกันในแนวทางการพัฒนาสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ทางด้านสถาปัตยกรรม กลุ่มสถาปนิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปทรงและที่ว่างของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ได้ดีกว่ากลุ่มบุคคลทั่วไป

จิรวัดณ์ เหลืองอร่าม (2541:บทคัดย่อ)ทำวิทยานิพนธ์เรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่:องค์ประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป กลุ่มละ 150 คน โดยมุ่งศึกษาค่าความเป็นลักษณะไทยและค่าความเหมาะสม จากการใช้องค์ประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่สร้างสรรค์ขึ้นเปรียบเทียบกับกรสร้างภาพจำลอง การศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้และการยอมรับลักษณะไทยระหว่างกลุ่มสถาปนิกและบุคคลทั่วไป ผลการวิจัยได้ข้อสรุปว่า

1. ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในการใช้องค์ประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่มีลักษณะไทยเด่นชัดในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ได้แก่ การมีกาแล การมียอดจั่ว (ภาคใต้) การมีค้ำยัน (ภาคเหนือ) รายละเอียดหน้าจั่วลายโครงสร้างและรายละเอียดการมีย่อมมุมนเสา ที่มีรูปแบบสอดคล้องกับองค์ประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรมไทยในอดีต

2. ระหว่างกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป มีความเห็นที่แตกต่างกันในแนวทางการพัฒนาสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ทางด้านสถาปัตยกรรม กลุ่มสถาปนิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ได้ดีกว่ากลุ่มบุคคลทั่วไป

จากผลการวิจัยทั้งสอง สามารถสรุปผลได้ว่า การรับรู้ของกลุ่มสถาปนิกแตกต่างจากกลุ่มบุคคลทั่วไป กล่าวคือ กลุ่มสถาปนิกรับรู้ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยที่ประยุกต์จากสถาปัตยกรรมไทยประเพณี รวมถึงแนวทางในการพัฒนารูปแบบของลักษณะ

ทางกายภาพที่พัฒนาจากลักษณะไทยประเพณี ทั้งนี้เป็นผลมาจากประสบการณ์เดิมที่แตกต่าง
กันของกลุ่มทั้งสองนั่นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาศาปัติยกรรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา :จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ทางพฤติกรรมการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม และความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอม เพื่อนำผลของการวิจัยมาเสนอแนวทางการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม

ดังนั้น เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ จึงสามารถกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและตัวอย่างประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเภทของประชากรที่จะศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ ประชากรที่เป็นงานสถาปัตยกรรม และประชากรที่เป็นบุคคล โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1.1 ประชากรที่เป็นงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย จำนวน 7 อาคาร ได้แก่

- 1) อาคารจัดแสดง ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
- 2) อาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยวและอาคารจัดแสดง ศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง
- 3) ศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ
- 4) มุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพธุรกิจ พนมพิมาน
- 5) หอพระพุทธรูปศิโรฉาย โรงเรียนเมืองตลุงพิทยาสรรพ์
- 6) ศาลา ดร.อนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ
- 7) ศาลาพักผ่อนวนอุทยานแห่งชาติเขากระโดง

3.1.2 ประชากรที่เป็นบุคคล ได้แก่ สถาปนิกผู้ออกแบบสถาปัตยกรรมที่ทำการศึกษประกอบด้วย

1) สถาปนิกโครงการ ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ คือ นาย สุกวี ชัยบุตร ตำแหน่ง สถาปนิก 7 กองก่อสร้างและพัฒนาอาคาร สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ

2) สถาปนิกผู้ออกแบบ ศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งคือ นาย พรรธรรม ธรรมวิมล ตำแหน่ง ภูมิสถาปนิก 5 กลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร

3) สถาปนิกผู้ออกแบบศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ ปราสาทเมืองต่ำ คือ นางเสาวลักษณ์ โปษะพันธ์ (พงษา) ตำแหน่ง สถาปนิก 6ว. กลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร

4) สถาปนิกผู้ออกแบบมุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพธุรกิจ พนมพิมาน, ศาลา ดร.อนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ คือ นาย เทียนชัย ให้ศิริกุล ตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7 ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายก่อสร้างและพัฒนาอาคาร สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

3.1.3 ตัวอย่างประชากร ประกอบด้วย

3.1.3.1 นักวิชาการ

ผู้วิจัยทำการรวบรวมรายชื่อของนักวิชาการของแต่ละหน่วยงานที่ทำการศึกษา แล้วนำเสนอเพื่อขอคำปรึกษาในการเลือกรายชื่อจากหัวหน้าหน่วยงานนั้น โดยพิจารณาจากหน้าที่ความรับผิดชอบของนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา

จึงถือว่านักวิชาการเป็นตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) นักวิชาการประกอบด้วย

1) นักวิชาการด้านโบราณคดี จำนวนรวม 10 คน ประกอบด้วย

1.1) นักวิชาการด้านโบราณคดี กลุ่มงานวิชาการโบราณคดี สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร จำนวน 5 คน ได้แก่

- นางสุนิสา มั่นคง ตำแหน่ง นักโบราณคดี 7 ว.
- นางพาสุข ดิษยเดช ตำแหน่ง นักโบราณคดี 7 ว.
- นางสาวอรพินธุ์ การุณจิตต์ ตำแหน่ง นักโบราณคดี 6 ว.
- นางระวีวรรณ แสงวัฒน์ ตำแหน่ง นักโบราณคดี 6 ว.
- นางสิริกุล วิริยารมภ์ ตำแหน่ง นักโบราณคดี 6 ว.

1.2) นักวิชาการด้านโบราณคดี ฝ่ายวิชาการ สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 นครราชสีมา กรมศิลปากร จำนวน 5 คน ได้แก่

- นางรัชณี ทศรัตน์ ตำแหน่ง นักโบราณคดี 7 ว.
- นายดุสิต ทุมมาภรณ์ ตำแหน่ง นักโบราณคดี 5
- นายสมเดช ลีลามโนธรรม ตำแหน่ง นักโบราณคดี 4
- นายพงศ์อินวี บรรทม ตำแหน่ง นักโบราณคดี 4
- นางวาสนา นาคติลก ตำแหน่ง ช่างศิลปกรรม 3

1.3) เจ้าหน้าที่ประจำอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จำนวน 3 คน ได้แก่

- นายประทีป เพ็งตะโก ตำแหน่ง ผู้อำนวยการอุทยานฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- นางสาวศักดิ์ศรี เบ็ญจลักษณ์ ตำแหน่งนายช่างศิลปกรรม 5
- นายชำนาญ ฤชณสุวรรณ ตำแหน่งนายช่างโยธา 3

1.4) สมาชิกหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจ.บุรีรัมย์ ผู้วิจัยศึกษาจากสมาชิกที่มีความรู้ประสบการณ์หรือความสนใจด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านโบราณคดี และด้านสถาปัตยกรรม และปัจจุบันพักอาศัยในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 12 คน ได้แก่

- ผศ.ดร.สรเชต วรคามวิชัย	- อาจารย์เทียนชัย ให้ศิริกุล
- รศ.สงบ บุญคล้าย	- อาจารย์สมนึก ยวงเอียดมโย
- ผศ.วันทนี นามสวัสดิ์	- อาจารย์อัญชลี เปล่งวิทยา
- ผศ.พัชรินทร์ ศิริอำพันกุล	- อาจารย์พันธ์ศักดิ์ พ่วงพงษ์
- รศ.บุญสืบ วิมุตตะสูงวิริยะ	- อาจารย์กรรัตน์ พ่วงพงษ์
- รศ.วีระ สมใจ	- อาจารย์ปิยะนันท์ สายัณห์ปทุม

1.5) สถาปนิกกลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน ผู้วิจัยศึกษาจากสถาปนิกกลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์การออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยแนวเน้นเอกลักษณ์ไทยหรือแนวเน้นเอกลักษณ์ท้องถิ่น จำนวน 10 คน ได้แก่

-นางศศิธร คงประกายวุฒิ	ตำแหน่ง สถาปนิก 7 ว.
-นายวโรภาส วงศ์จตุรภัทร	ตำแหน่ง ภูมิสถาปนิก 6ว.
-นายรณฤทธิ์ ธนโกเศศ	ตำแหน่ง ภูมิสถาปนิก 6ว.
-นายกิจจา อยู่โพธิ์	ตำแหน่ง สถาปนิก 6ว.
-นายวสุ ไปษะนันท์	ตำแหน่ง สถาปนิก 6ว.
-นายพงศ์ธร เขียงแก้ว	ตำแหน่ง สถาปนิก 5
-นายอลงกรณ์ แสงนิกร	ตำแหน่ง สถาปนิก 4
-นางสาวพิชญา บุญภินันท์	ตำแหน่ง สถาปนิก 4
-นางสาวมนัญญา วาจกวิศุทธิ์	ตำแหน่ง สถาปนิก 4
-นายสุรยุทธ วิริยะดำรงค์	ตำแหน่ง สถาปนิก 3

3.1.3.2 บุคคลทั่วไป ผู้วิจัยศึกษาจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ และใกล้เคียงกับที่ตั้งโครงการสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษา และนักท่องเที่ยวผู้เยี่ยมชมเยือนจังหวัดบุรีรัมย์ โดยพิจารณาถึงประสบการณ์เข้าใช้สอย หรือพบเห็นปราสาทเขาพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ และสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

ประชากรที่เป็นบุคคลทั่วไป มีลักษณะเป็นประชากรที่ไม่ทราบจำนวน (Infinite population) จึงจะศึกษาจากตัวอย่างประชากร โดยมีจำนวนไม่น้อยกว่า จำนวน 500 คน ตามเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกณฑ์ โดยทั่วไปงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งจะใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบไม่คำนึงถึงโอกาสที่ประชากรจะได้รับเลือก (Non-Probability Sampling) โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในสถานที่ตั้งของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษากัน 7 อาคาร

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดประเภทของข้อมูล เพื่อกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

- 1) แบบสังเกต (observation schedule) สำหรับรวบรวมข้อมูลลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษา
- 2) แบบสัมภาษณ์ (Interview schedule) สำหรับรวบรวมข้อมูลจากสถาปนิก โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย รวมถึงวัตถุประสงค์โครงการ และความคิดเห็นของสถาปนิกที่มีต่อผลงานที่ได้ออกแบบ ส่วนนายพรธรรม ธรรมวิมล ซึ่งลาศึกษาต่อต่างประเทศ ผู้วิจัยจะใช้บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมโครงการศูนย์บริการข้อมูลพมมรุ่งที่ลงพิมพ์ในวารสารทางวิชาการแทนการสัมภาษณ์โดยตรง
- 3) แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับรวบรวมข้อมูลจากนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

3.2.2 การสร้างเครื่องมือ

- 1) ผู้วิจัยสำรวจสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ศึกษา เพื่อถ่ายภาพ นำมาใช้เป็นแนวทางสร้างเครื่องมือ
- 2) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและประเด็นที่จะศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - 2.1) แบบสังเกต ประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย
 - ข้อมูลทั่วไปของอาคาร
 - ลักษณะทางกายภาพของอาคารที่แสดงลักษณะปราสาทขอม ได้แก่ รูปทรงของอาคาร ,ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม ,ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม ,พื้นผิวจากวัสดุภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคาร
 - 2.2) แบบสัมภาษณ์ ประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย
 - แนวความคิดมูลฐาน

- หลักเกณฑ์หรือแนวทางในการแก้ปัญหา
- ผลลัพธ์ทางกายภาพ

2.3) แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลลักษณะทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถาม กับสถาปัตยกรรมร่วมสมัย แยกข้อคำถามตามแต่ละประเภทของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

- ส่วนที่ 2 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม ประกอบด้วย การรับรู้ ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอม, การรับรู้ด้านหน้าที่ใช้สอยของอาคารจากรูปทรงภายนอกและการตัดสินใจคุณค่าความงามของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ทั้ง 7 อาคารโดยมีลักษณะการถามเพื่อตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่าเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1	แทนค่า	แสดงความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด
2	แทนค่า	แสดงความคิดเห็นด้วยน้อย
3	แทนค่า	แสดงความคิดเห็นด้วยปานกลาง
4	แทนค่า	แสดงความคิดเห็นด้วยมาก
5	แทนค่า	แสดงความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

- ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม ประกอบด้วย ความคิดเห็นที่มีต่อประเภทของอาคารที่สถาปนิกสามารถออกแบบให้แสดงลักษณะปราสาทขอม, ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่สถาปนิกสามารถประยุกต์จากลักษณะดั้งเดิมและกลวิธีการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาปนิกเพื่อให้แสดงลักษณะปราสาทขอม โดยมีลักษณะการถามเพื่อตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่าเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1	แทนค่า	แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2	แทนค่า	แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วย
3	แทนค่า	แสดงความคิดเห็นไม่แน่ใจ
4	แทนค่า	แสดงความคิดเห็นด้วย
5	แทนค่า	แสดงความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ภาพถ่ายลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ประกอบข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถามทุกชุด เพื่อให้เกิดความสะดวกในการพิจารณาของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2.3 การทดสอบเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยได้นำแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเสนอต่อผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมทำการตรวจสอบเนื้อหาของเครื่องมือ (Content) และความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขเครื่องมือตามที่คุณควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมได้ตรวจสอบแล้วจากนั้น ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาตรวจสอบเนื้อหา และภาษาที่ใช้ โดยมีรายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้

- ศ.ดร.วิมลสิทธิ์ หรยางกูร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโครงการจัดการศึกษาศาสาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- รศ.บุญสืบ วิมุตตะสูงวิริยะ ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ (ข้าราชการบำนาญ)

- รศ.วีระ สมใจ ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ (ข้าราชการบำนาญ)

- รศ.ดร.ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

- อาจารย์สุวัฒน์ ตันทนุช ตำแหน่ง อาจารย์ ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา

3) หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบเครื่องมือแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการแก้ไขเครื่องมือร่วมกับผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม เมื่อแก้ไขแล้วเสร็จจึงนำเสนอต่อผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมทำการตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อแก้ไขปรับปรุงก่อนการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับบุคคลทั่วไป จำนวน 30 ชุด

4) ทำการตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Alpha Coefficient) ของ Conbrach โดยจากวิเคราะห์รวมทั้งส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ของแบบสอบถามรวม 32 ข้อได้ความเชื่อมั่นที่ 0.8440 จากการวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ 2 รวม 10 ข้อ ได้ความเชื่อมั่นที่ 0.8558 และจากการวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ 3 รวม 22 ข้อ ได้ความเชื่อมั่นที่ 0.7756 ซึ่งกำหนดว่าถ้าได้ความเชื่อมั่นที่ 0.75 ขึ้นไป จึงถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นพอที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

5) นำข้อผิดพลาดในการสร้างเครื่องมือ และปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ปัญหาในการตอบแบบสอบถาม นำไปปรับปรุงเครื่องมืออีกครั้ง ก่อนนำไปใช้จริง

3.3 การรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วารสารวิชาการและแบบสถาปัตยกรรม โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปราสาทขอม, ปราสาทเขาพนมรุ้ง และ ปราสาทเมืองต่ำ ด้านประวัติความเป็นมา, องค์ประกอบ, ประโยชน์ใช้สอย และลักษณะทางกายภาพที่สำคัญของปราสาทขอมในเขตอีสานใต้ และวารสารทางสถาปัตยกรรมที่มีรายละเอียดของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ใช้ในการศึกษา รวมถึงจากแบบสถาปัตยกรรมและแบบก่อสร้างของอาคารที่ทำการศึกษจากหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือจากสถาปนิกผู้ออกแบบ

3.3.2 การสำรวจภาคสนาม ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากสถานที่ตั้งปราสาทเขาพนมรุ้ง, ปราสาทเมืองต่ำและสถาปัตยกรรมร่วมสมัยทั้ง 7 อาคาร โดยการใช้แบบสังเกตร่วมกับการบันทึกภาพ ในประเด็นลักษณะทางกายภาพทางสถาปัตยกรรมที่ทำการศึกษา

3.3.3 การรวบรวมข้อมูลจากสถาปนิก ดำเนินการแนะนำตัวผู้วิจัย รายละเอียดการวิจัยและนัดหมายเพื่อการสัมภาษณ์ ซึ่งมีการเตรียมคำถามตามแบบสัมภาษณ์ ที่มีภาพถ่ายของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยจากสถานที่จริงประกอบในการสัมภาษณ์

3.3.4 การรวบรวมข้อมูลจากนักวิชาการ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตัวผู้วิจัยเอง โดยมีหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์จากทางบัณฑิตศึกษา และนัดหมายวัน เวลา สถานที่ล่วงหน้า โดยเข้าพบหัวหน้าหน่วยงานนั้นๆ และมอบแบบสอบถามมอบให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อนำไปมอบให้นักวิชาการแต่ละคน แล้วนัดหมายวันมารับแบบสอบถามคืนด้วยตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งหากมีนักวิชาการท่านใดมีข้อสงสัยในแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ไปเรียนพบเพื่ออธิบายความแล้วจึงตอบแบบสอบถาม ส่วนสมาชิกหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปกรรมจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปมอบให้ และรอรับคืนด้วยตนเอง ส่วนนักวิชาการด้านโบราณคดี ฝ่ายวิชาการ สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 นครราชสีมา และเจ้าหน้าที่ประจำอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พร้อมสอตของเปล่าสำหรับส่งแบบสอบถามคืนยังผู้วิจัย ทั้งนี้ได้โทรศัพท์ถึงนักวิชาการที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเพื่ออธิบายรายละเอียดให้ทราบล่วงหน้า โดยนักวิชาการจะได้รับแบบสอบถาม 1 ฉบับ ซึ่งมีคำถามเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมร่วมสมัย จำนวน 1 อาคาร ทั้งนี้การรวบรวมข้อมูลจากนักวิชาการได้รับแบบสอบถามครบถ้วนทุกฉบับ

3.3.5 การรวบรวมข้อมูลจากบุคคลทั่วไป ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่ได้รับการฝึกฝนในการรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี ร่วมดำเนินการโดยใช้ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลประมาณ 2 เดือน เพื่อให้ได้ข้อมูลในลักษณะกระจาย โดยวางแผนกำหนดเส้นทางเดินทางไปยังสถานที่ตั้งอาคารทั้ง 7 ที่สัมพันธ์กับระยะเวลาในแต่ละวัน ซึ่งจำเป็นต้องเดินทางไปหลายครั้งในแต่ละอาคารจนกระทั่งได้ข้อมูลครบถ้วน โดยเดินทางเป็นคณะ มีผู้วิจัยเป็นผู้ควบคุมทุกครั้ง ทั้งนี้

บุคคลทั่วไปแต่ละคนจะได้รับแบบสอบถาม 1 ฉบับซึ่งมีคำถามเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมร่วมสมัย จำนวน 1 อาคาร และรับแบบสอบถามคืนในแต่ละวันจนครบถ้วนตามจำนวนโดยกำหนดว่าแต่ละอาคารต้องได้รับคำตอบไม่น้อยกว่า 72 ชุด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกต วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติเศษส่วน

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติเศษส่วน

3.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ , ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น 5 ระดับ ดังนี้

1.00 – 1.49	หมายถึง	แสดงความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด
1.50 – 2.49	หมายถึง	แสดงความคิดเห็นด้วยน้อย
2.50 – 3.49	หมายถึง	แสดงความคิดเห็นด้วยปานกลาง
3.50 – 4.49	หมายถึง	แสดงความคิดเห็นด้วยมาก
4.50 – 5.00	หมายถึง	แสดงความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ , ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น 5 ระดับ ดังนี้

1.00 – 1.49	หมายถึง	แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.50 – 2.49	หมายถึง	แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วย
2.50 – 3.49	หมายถึง	แสดงความคิดเห็นไม่แน่ใจ
3.50 – 4.49	หมายถึง	แสดงความคิดเห็นด้วย
4.50 – 5.00	หมายถึง	แสดงความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่ง

บทที่ 4

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่ทำการศึกษา

เพื่อให้วัตถุประสงค์ของการการวิจัยได้ดำเนินการศึกษาภาคสนาม โดยการสังเกตถึงลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม ในจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 7 อาคารตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารนั้น ๆ มาประกอบการเขียนรายงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพที่ 4.1 แสดงทัศนียภาพภายนอกของโครงการศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ สรภ.บร.

ที่ตั้งโครงการ

ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์

สถาปนิกโครงการ

นาย สุกวี ชัยบุตร ตำแหน่ง สถาปนิก 7 กองก่อสร้างและ

พัฒนาอาคาร สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ

อายุอาคาร

10 ปี

ลักษณะอาคาร

กลุ่มอาคารประกอบด้วย อาคารจัดแสดง ,อาคารหอประชุม และโคปุระจำนวน 2 หลัง ลักษณะอาคารเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

หน้าที่ใช้สอยหลักของอาคาร แสดงนิทรรศการถาวร,นิทรรศการชั่วคราวและหอประชุม

แนวคิดหลักในการออกแบบสถาปัตยกรรม

แนวคิดหลัก

คือ

ความต้องการแสดงเอกลักษณ์ของ

สถาปัตยกรรมในท้องถิ่น โดยประยุกต์รูปทรงของปราสาทโบราณ ปราสาทเขาพนมรุ้งมาใช้กับ

เอกอาคารจัดแสดงที่ส และเน้นความสำคัญของ Grouping ที่ Zoning โดยจัดให้ส่วนจัดแสดงซึ่งเป็นการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

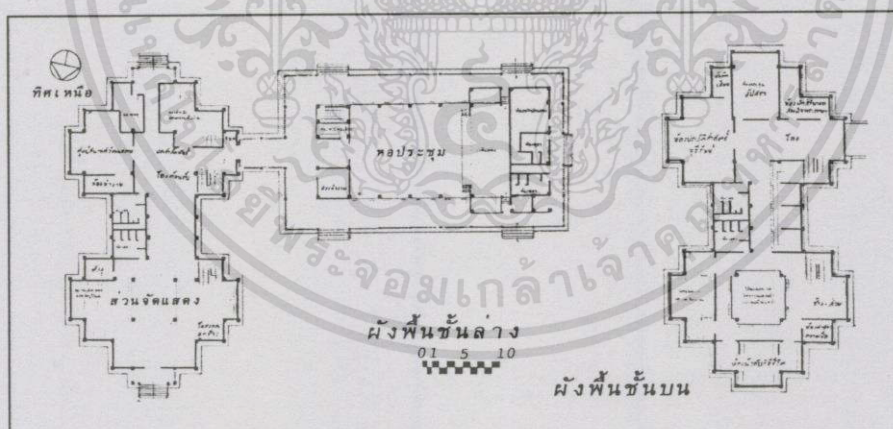
ส่วนที่มีความสำคัญที่สุดอยู่ในตำแหน่งที่เป็นศูนย์กลางของโครงการ นั่นคือบริเวณในส่วนของรูปทรงที่มียอดปรางค์ ให้ผลด้านความสง่างาม และเน้นการเคลื่อนไหว คล่องตัวของทางสัญจรของส่วนจัดแสดง รวมทั้งแนวคิดด้านการก่อสร้างค้ำเนื่องเรื่องข้อจำกัดด้านงบประมาณการก่อสร้างและฝีมือของแรงงานในท้องถิ่น จึงเลือกโครงสร้างระบบเสา-คาน และยอดปรางค์ใช้โครงสร้างแบบ A-Frame ซึ่งเป็นระบบการก่อสร้างทั่วไปในปัจจุบัน แทนการเรียงก้อนหินเป็นปราสาทเช่นลักษณะการก่อสร้างดั้งเดิม

อาคารจัดแสดงถือเป็นอาคารที่สถาปนิกได้มีการใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ใกล้เคียงกับรูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอมโดยการประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม

1) รูปทรงของอาคาร อาคารจัดแสดง สถาปนิกได้นำรูปทรงของปรางค์ประธานของปราสาทเขาพนมรุ้งมาประยุกต์ใช้ โดยมีการปรับสัดส่วนของมณฑปทั้ง 4 ทิศ ให้เหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยของอาคารที่ต้องการช่องเสาที่กว้างโดยออกแบบอาคารโดยยึดแนวแกนเช่นเดียวกับรูปทรงของปรางค์ประธาน

อาคารหอประชุม สถาปนิกมีได้เลือกรูปทรงอาคารโดของปราสาทขอม เป็นรูปทรงที่ออกแบบขึ้นใหม่ จึงไม่นำมาศึกษาและวิเคราะห์

ภาพที่ 4.2 แสดงผังพื้นที่ชั้นล่างและผังพื้นที่ชั้นบนศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้

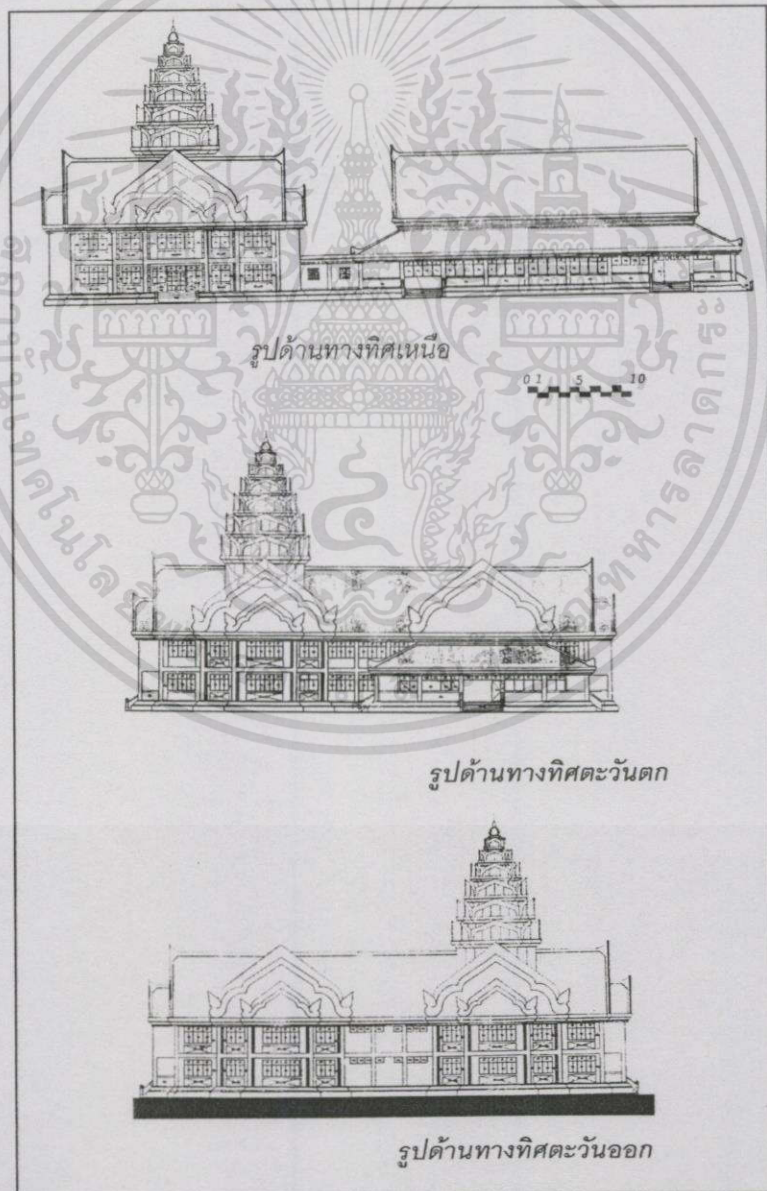
ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้นำอาคารจัดแสดงมาใช้ในการสร้างเครื่องมือ และการวิเคราะห์ เพราะเป็นอาคารที่สถาปนิกเจตนาแสดงลักษณะปราสาทขอม

1.1) ส่วนหลังคา ส่วนหลังคาอาคารจัดแสดงได้นำส่วนของยอดปรางค์และหลังคาส่วนมณฑปมาประยุกต์ใช้ โดยมีสัดส่วนของหลังคาไม้คองของเดิมและที่ชายคาใช้เส้นโค้งที่เกิด

จากการใช้วัสดุผนังกระเบื้องซีเมนต์ใยหินชนิดลอนโค้งเลียนระบบการเรียงหินเหลื่อมเป็น
สันโค้งแบบเรือประทุนของหลังคา ปราสาทขอม แต่ที่หน้าบ้านมีการเล่นระนาบ 2 ระนาบทำให้
เกิดมิติ

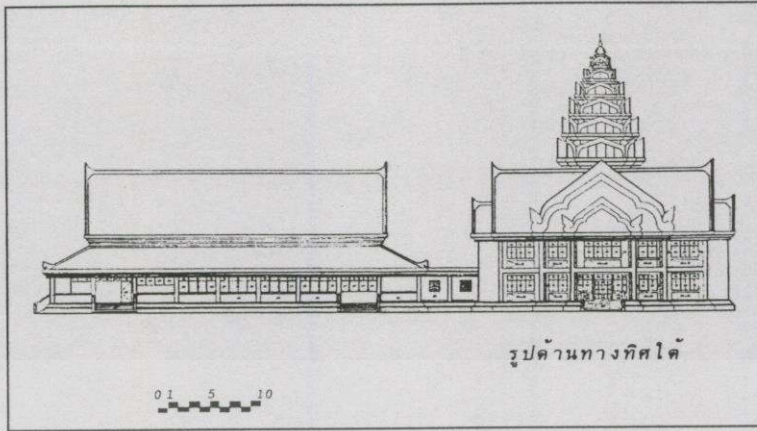
1.2) ส่วนตัวอาคาร ส่วนตัวอาคารจัดแสดง ประยุกต์จากตัวอาคารปราสาท
ประธานมาใช้โดยการลดระนาบผนังให้ต่ำกว่าเสาโครงสร้างอาคาร ประยุกต์เสาประดับกรอบ
ประตูของซุ้มประตูปราสาทของมาใช้ โดยลดทอนรายละเอียด เสาะร่องทางแนวดิ่งและแนวนอน
เป็นช่วงๆ รวมถึงการประยุกต์ลูกมะหวดภายในช่องเปิดของปราสาทขอม มาประดับส่วนผนัง
บริเวณได้หน้าต่าง

1.3) ส่วนฐานอาคาร อาคารจัดแสดงไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานอาคาร

ภาพที่ 4.3 แสดงรูปด้าน โครงการศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้

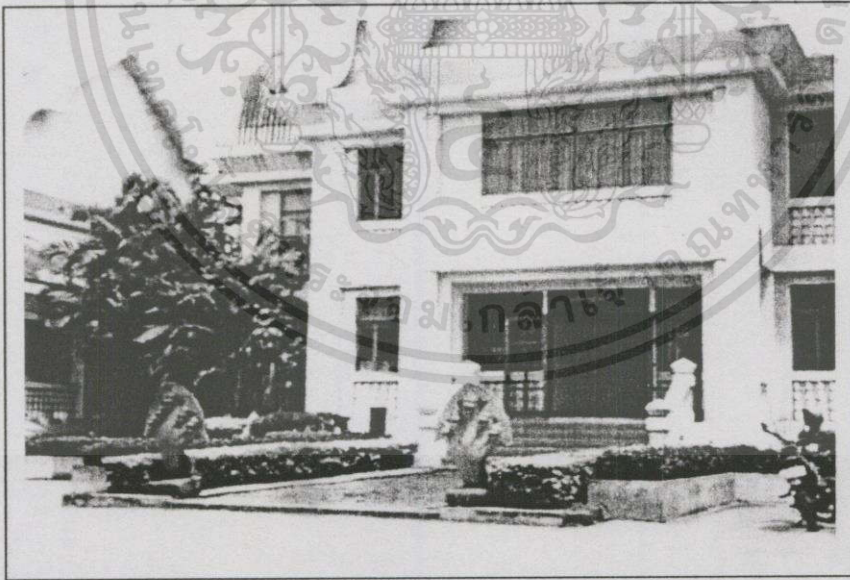
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.3 (ต่อ)

2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

2.1) ทางเข้าสู่อาคาร อาคารจัดแสดงมีเศียรนาคสลักหินทรายตั้งอยู่บนเส้นแนวของพื้นวัสดุหินทราย โดยที่พื้นทางเข้าปูด้วยวัสดุศิลาแลง การใช้เศียรนาคนี้เพื่อนำทางเข้าสู่อาคารด้านทิศใต้ เลียนสะพานนาคราชของปราสาทขอม

ภาพที่ 4.4 แสดงทางเข้าสู่อาคารจัดแสดง เน้นด้วยสะพานนาคราช

2.2) การเจาะช่องเปิด การเจาะช่องเปิดของอาคารมีได้อิงจากช่องเปิดของปราสาทขอม แต่ให้รูปแบบการเจาะช่องเปิดที่มีลักษณะบานเปิดคู่ ลูกฟักเป็นกระจกโลมีช่องแสงลูกฟัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระหว่างอาคารจัดแสดงกับอาคารหอประชุม มีการนำรูปแบบช่องเปิดของปราสาทขอมมาใช้ โดยเฉพาะเป็นช่องโค้งมีกรอบปูนปั้น ภายในช่องประดับด้วยลูกมะหวดปูนหล่อที่ประยุกต์รูปแบบจากลูกมะหวดหินทรายกลิ้งของปราสาทขอม ซึ่งลูกมะหวดที่ประยุกต์ขึ้นใหม่นี้ สถาปนิกได้นำไปตกแต่งผนังภายนอกบริเวณได้หน้าต่างด้วย

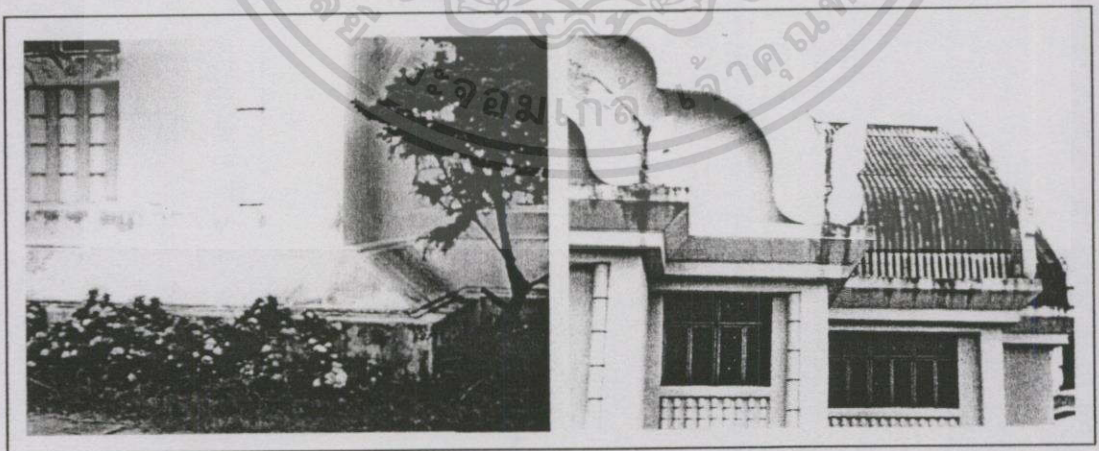
ก.

ข.

ภาพที่ 4.5 ก. แสดงการเจาะช่องเปิดของอาคาร

ข. แสดงการเจาะช่องเปิดตกแต่งระหว่างอาคารจัดแสดงกับหอประชุม

2.3) บัวเชิงฐาน – บัวส่วนบน – บัวเชิงฐานและบัวส่วนบนของอาคารจัดแสดง มีได้นำรูปแบบบัวเชิงฐาน และบัวส่วนบนของปราสาทขอมมาใช้ แต่ออกแบบให้มีลักษณะที่เรียบง่าย ลวดบัวเหลือเพียง 3 ชั้น และไม่มีการตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ

ก.

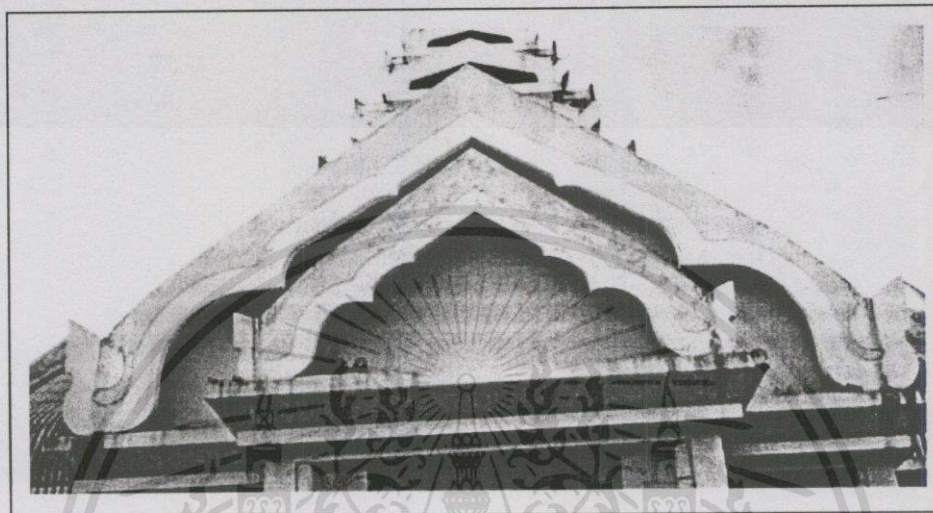
ข.

ภาพที่ 4.6 ก. แสดงบัวเชิงฐาน

ข. แสดงบัวส่วนบน

เอกสารนี้เป็น 3) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม การศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1) ลวดลายหน้าบัน อาคารจัดแสดงไม่มีการสลักลวดลายเช่นลวดลายหน้าบันของปราสาทขอม แต่ขีดร่องเป็นลำตัวของรายนมกรคายนาค เน้นสีของมกรและเศียรนาคด้วยสีขาว ต่างจากสีผนังทั่วไปของอาคาร การแบ่งระนาบของส่วนหน้าบันเป็น 2 ระนาบโดยมีลำตัวของรายนมกรคายนาคเป็นเส้นแบ่ง ทำให้เกิดมิติของแสง-เงาที่ส่วนหน้าบัน

ภาพที่ 4.7 แสดงลวดลายหน้าบันอาคารจัดแสดง

4) พื้นผิวภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาของอาคารจัดแสดงมีพื้นผิวภายนอกของอาคารที่มีลักษณะผิวเป็นลอนโค้งจากวัสดุกระเบื้องซีเมนต์ไยหิน ส่วนตัวอาคารมีลักษณะผิวเรียบจากวัสดุปูนฉาบเรียบ

ภาพที่ 4.8 แสดงพื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคารจัดแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) สีภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาที่หน้าบ้านทาสีเฉดชมพู-ขาว ส่วนรวมกรคายนาคทาสีขาว ส่วนตัวอาคารทาสีเฉดชมพู-ขาว เน้นสีของบัวเชิงฐาน - บัวส่วนบนและลูกมะหวดตกแต่งผนังด้วยการทาสีขาว

สถาปนิกเจตนาให้เฉดสีชมพู-ขาวนี้สื่อถึงวัสดุหินทรายสีชมพู ซึ่งเป็นวัสดุในการก่อสร้างปราสาทเขาพนมรุ้ง

ภาพที่ 4.9 แสดงลักษณะทางกายภาพของอาคารจัดแสดง ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้

4.2 ศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง

ภาพที่ 4.10 แสดงป้ายชื่อโครงการศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง

ที่ตั้งโครงการ

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์

สถาปนิก

นาย พชรธรรม ธรรมวิมล ตำแหน่ง ภูมิสถาปนิก 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร
 อาคารได้รับรางวัลยอดเยี่ยมเหรียญทอง ประเภทสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ จัดโดย
 มูลนิธิหม่อมเจ้าโศภนยากร วรวรรณและสมาคมสถาปนิกสยาม ฯ พ.ศ.2535

อายุอาคาร 9 ปี

ลักษณะอาคาร กลุ่มอาคารประกอบด้วย อาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยวและ
 สำนักงานเจ้าหน้าที่, อาคารจัดแสดงและห้องประชุม และอาคารโรงอาหาร ลักษณะอาคารเป็น
 อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นเดียวเกาะกลุ่มกันไปตามความลาดเอียงของพื้นที่

หน้าที่ใช้สอยหลักของอาคาร

บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยมีการจัดแสดงนิทรรศการถาวร, ห้องประชุม , โรงอาหาร

แนวคิดหลักในการออกแบบสถาปัตยกรรม

การวางผังอาคารสถาปนิกพยายามยึดหลักปรัชญาการวางผังเทวสถานของขอมที่เน้น
 แกน และการรักษาสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด โดยรักษาบ่อน้ำและไม้ยืนต้นเดิม
 ในพื้นที่ไว้ โดยกำหนดให้พื้นที่ใช้สอยของอาคาร และการเว้นที่ว่าง ให้มีลักษณะกลมกลืนกับการ
 วางผังบนสภาพภูมิประเทศที่มีความลาดชัน

กำหนดให้รูปแบบของอาคารมีความกลมกลืนกับโบราณสถานในพื้นที่ และสภาพภูมิ
 ประเทศ โดยสถาปนิกกำหนดว่าถ้ามองจากมุมปราสาทหินกลับไปต้องไม่เห็นอาคารศูนย์บริการ
 ข้อมูล เพราะอาคารถือเป็นสิ่งแปลกปลอมในพื้นที่ ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้อยู่ในบรรยากาศที่
 มีแต่โบราณสถานอันสง่างาม มีต้นไม้รายรอบ จึงออกแบบให้อาคารมีลักษณะเตี้ยและนำ
 ลักษณะการวางผังหรือลักษณะทางสถาปัตยกรรมขอมมาทำให้กลมกลืนกัน

ดังนั้น จึงถือได้ว่าเป็นอาคารที่สถาปนิกได้มีการใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทาง
 สถาปัตยกรรมที่ใกล้เคียงกับรูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอมโดยการ
 ประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม

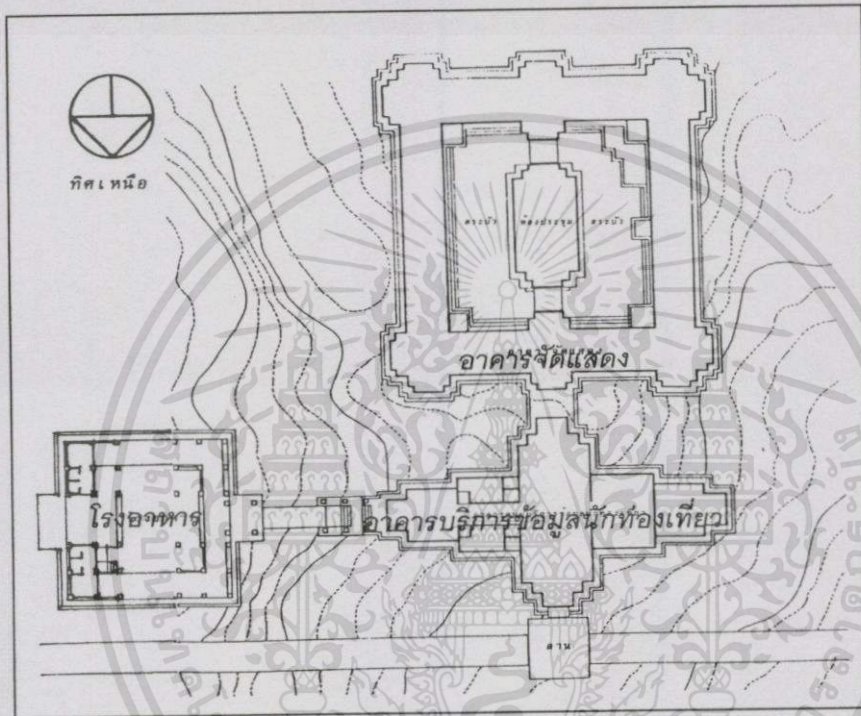
1) **รูปทรงของอาคาร** อาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว สถาปนิกได้นำชั้นหลัก
 ทางสถาปัตยกรรม (Order) ด้านการออกแบบผังอาคารโดยยึดแนวแกนกลางและความสมมาตร
 และนำชั้นหลักทางสถาปัตยกรรมด้านรูปทรงของโคปุระของปราสาทเขาพนมรุ้งมาประยุกต์
 ลักษณะทางกายภาพแต่คงยึดสัดส่วนของเดิมไว้

อาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยวและอาคารจัดแสดง สถาปนิกได้นำชั้นหลัก
 ทางสถาปัตยกรรม (Order) ด้านรูปทรงของระเบียงคตของปราสาทเขาพนมรุ้งมาประยุกต์ลักษณะ
 ทางกายภาพ แต่คงยึดสัดส่วนของเดิมไว้ ทำให้ภาพรวมของอาคารเกิดความเป็นปึกแผ่น
 (UNITY) อันเป็นลักษณะเด่นของปราสาทขอมไว้ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

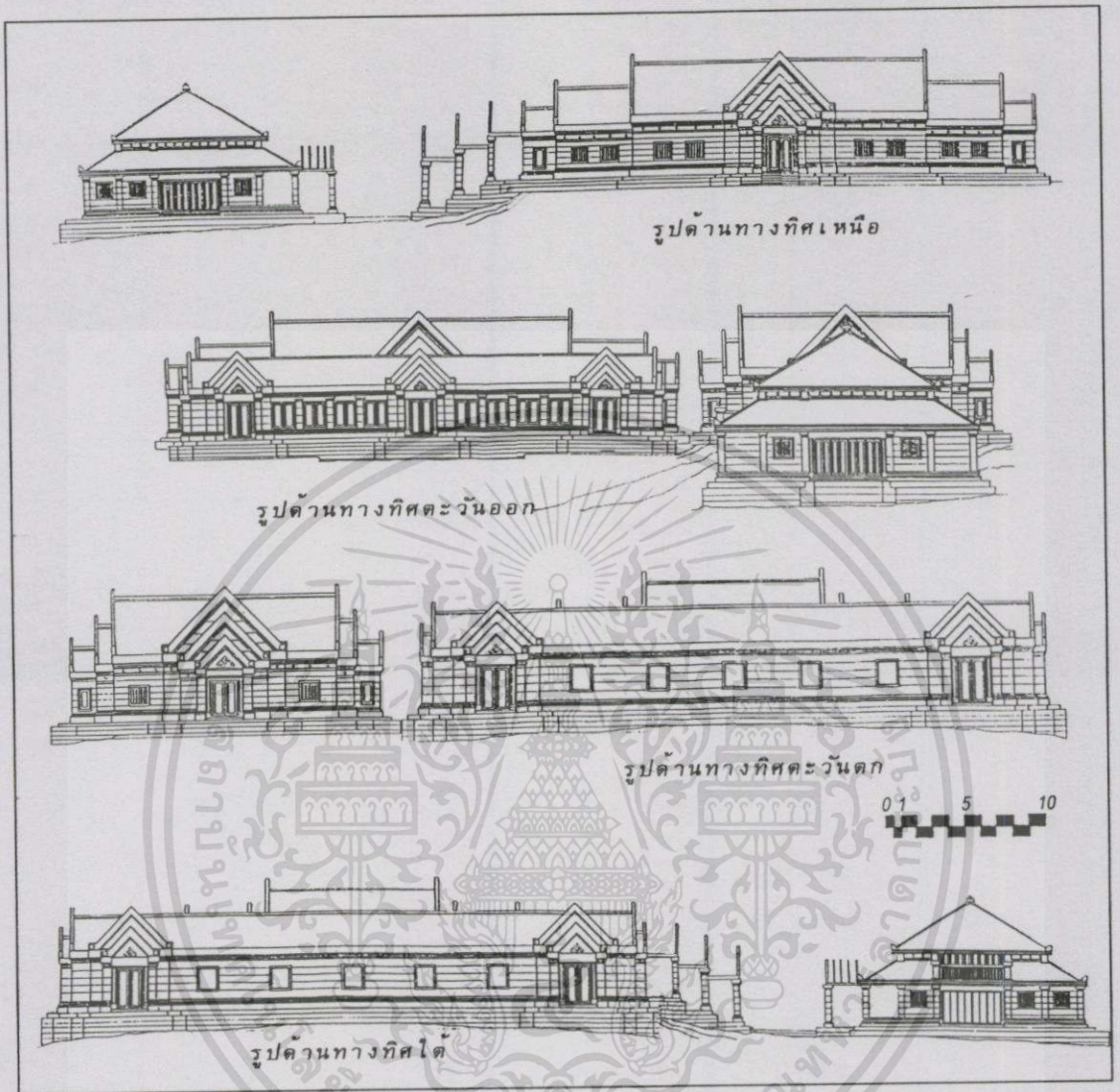
อาคารโรงอาหาร สถาปนิกมีได้อิงรูปทรงอาคารโดของปราสาทขอมเป็นรูปทรงที่ ออกแบบขึ้นใหม่ และเนื่องจากอาคารโรงอาหารมีระยะห่างจากอาคารศูนย์บริการข้อมูล และมีความลาดชันที่ต่างกัน จึงใช้ซุ้มที่มีลักษณะเป็นเสาลอยและโครงหน้าบัน เป็นตัวเชื่อม เป็นการ เปลี่ยนความรู้สึกจากภายในอาคารไปสู่ภายนอก

ผู้วิจัยจึงได้นำอาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยวและอาคารจัดแสดงมาใช้ในการสร้าง เครื่องมือและการวิเคราะห์เพราะเป็นอาคารที่สถาปนิกเจตนาแสดงลักษณะปราสาทขอม

ภาพที่ 4.11 แสดงผังพื้นโครงการศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง

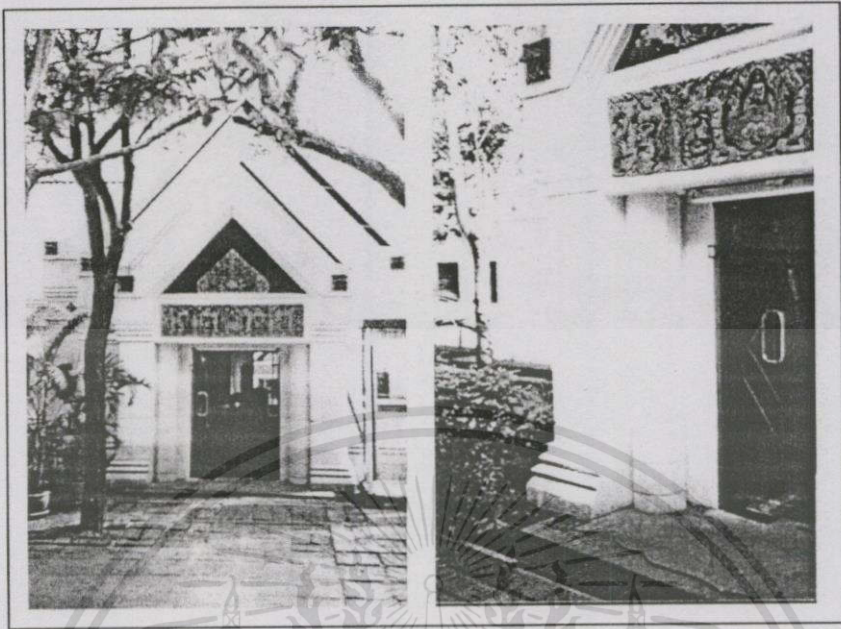
- 1.1) ส่วนหลังคา ส่วนหลังคาอาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว, อาคารจัดแสดง ได้นำส่วนหลังคาของโคปุระและระเบียงคตมาประยุกต์ใช้ โดยคงสัดส่วนของหลังคาไว้
- 1.2) ส่วนตัวอาคาร ส่วนตัวอาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว, อาคารจัดแสดง ประยุกต์จากตัวอาคารโคปุระและระเบียงคตมาใช้โดยการลดทอนรายละเอียด มีเสาช่องทางแนวนอนเป็นช่วงๆ ตกแต่งบัวเชิงฐาน และบัวส่วนบน
- 1.3) ส่วนฐานอาคาร เนื่องจากกลุ่มอาคารตั้งตามความลาดเอียงของพื้นที่ตั้งจึงมีการปรับความลาดเอียงดังกล่าวด้วยการใช้ฐานของอาคาร ซึ่งมีลักษณะอิงฐานของอาคาร ปราสาทขอมทั้งด้านลักษณะและวัสดุก่อสร้างที่ใช้

ภาพที่ 4.12 แสดงรูปด้าน โครงการศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง

2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

2.1) ทางเข้าสู่อาคาร เน้นทางเข้าสู่อาคารทุกด้านด้วยการทำอัมจันทร์ปึกกาที่พื้นหน้าประตูทางเข้า และมีการเน้นทางเข้าสู่อาคารด้วยการซ้อนชั้นของหลังคาเป็น 3 ชั้น 3 ขนาดเล่นจังหวะ(Rhythm) เส้นมุขทิศของปราสาทขอม

ก.

ข.

ภาพที่ 4.13 ก. แสดงทางเข้าสู่อาคาร เน้นด้วยจันทระของส่วนหลังคา

ข. แสดงอัมจันทร์ปึกกาที่พื้นประตูทางเข้า

2.2) **ซุ้มประตู** ซุ้มประตู ประกอบด้วย หน้าบัน ,ทับหลัง ,เสาดัดผนัง และเสาประดับกรอบประตู โดยปรับสัดส่วนด้านความสูงของเสาให้น้อยลงและเพิ่มความกว้างมากขึ้นจากของเดิม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- **หน้าบัน** นำสัดส่วนรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าของหน้าบันปราสาทขอมมาใช้ ลดรายละเอียด ประยุกต์รูปร่างของหน้าบันเป็นรูปสามเหลี่ยม ลดเส้นโค้งจากลักษณะดั้งเดิม มีการเจาะช่องแสงตรงกลางประดับลวดลายกระเบื้องดินเผา โดยนำบางส่วนของลวดลายหน้าบันของดั้งเดิมมาใช้

- **รายนมกร** ลดรายละเอียดประยุกต์เป็นเส้นตรงไม่บิดตัวเป็นเส้นโค้งและมีการทำบัวด้านข้างของรายนมกร

- **นาค** ไม่ปรากฏเป็นส่วนเศียรนาคอย่างชัดเจน คงไว้เพียงการประดับลวดลายกระเบื้องดินเผารูปเศียรนาค เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ที่สื่อถึงแทน

- **ทับหลัง** ระนาบของหน้าบันเป็นระนาบเดียวกับทับหลัง แต่มีการปั้นบัวแบ่งระนาบทั้งสอง ซึ่งต่างจากของดั้งเดิมที่ระนาบของทับหลังจะลึกกว่าระนาบของหน้าบันอย่างชัดเจน และทับหลังของอาคารนี้จะประดับลวดลายกระเบื้องดินเผา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

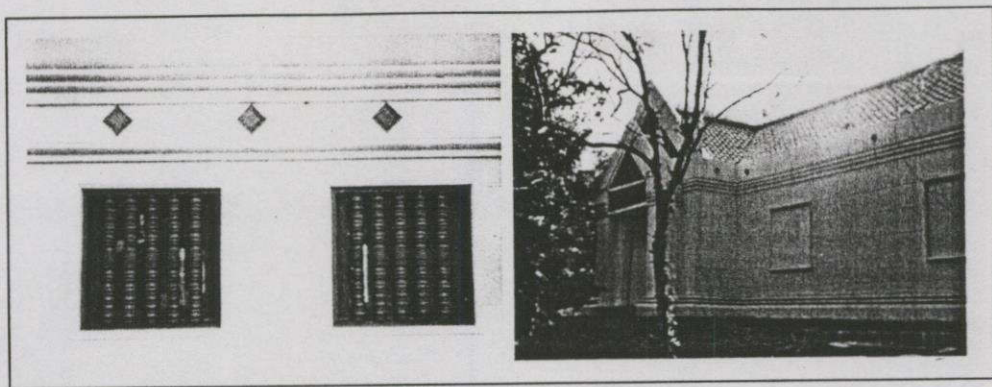
- เสาดิดผนัง คือรูปแบบเสาดิดผนังของขอม ที่มีบัวหัวเสาและบัวฐานเสา แต่ลดรายละเอียดไม่มีการตกแต่งลวดลาย แต่เขาระ่องเป็นเส้นตามแนวนอนเป็นช่วงๆ สัมพันธ์กับผนัง
- เสาประดับกรอบประตู คือรูปแบบเสาเหลี่ยมแบบขอม แต่ลดรายละเอียดลวดบัว และไม่มีการตกแต่งลวดลาย แต่เขาระ่องเป็นเส้นตามแนวนอน เป็นช่วงๆ แนวเดียวการเขาระ่องเป็นเส้นที่เสาดิดผนังและผนังอาคาร
- กรอบประตู ไม่มีการทำกรอบประตูตามลักษณะปราสาทขอม

ภาพที่ 4.14 แสดงซุ้มประตู อาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว

2.3) การเจาะช่องเปิด การเจาะช่องเปิดของอาคารได้อิงจากช่องเปิดของปราสาทขอม แต่ใช้รูปแบบการเจาะช่องเปิดที่มีบันปุ่นเป็นกรอบขีดหน้า ประดับภายในช่องด้วยลูกมะหวดปุ่นหล่อที่ประยุกต์รูปแบบจากลูกมะหวดหินทรายกลิ้งของปราสาทขอม แต่ทำหน้าที่ต่างบานเลื่อนลูกฟักกระจกซ้อนภายในอีกชั้นหนึ่ง

ช่องเปิดจำลอง ในส่วนผนังอาคารจัดแสดงด้านทิศตะวันตก มีการนำลักษณะของช่องเปิดจำลองของปราสาทขอมมาใช้ โดยบันปุ่นเป็นกรอบขีดหน้า แต่ไม่มีการเจาะช่อง และไม่มีการประดับด้วยลูกมะหวด

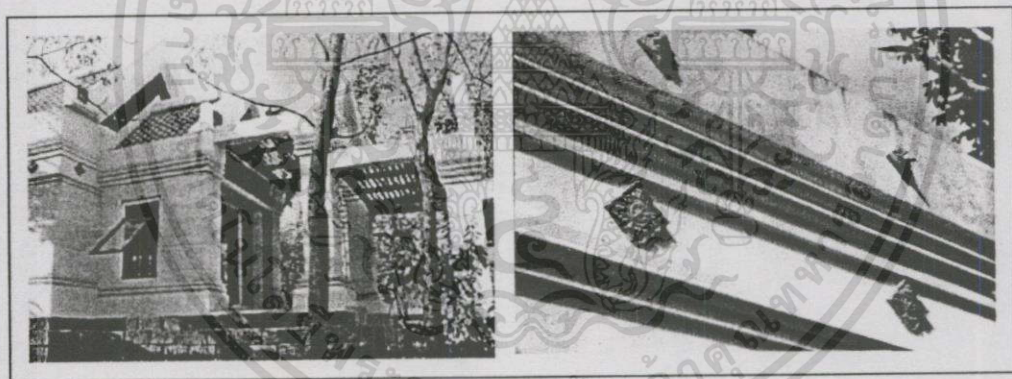

ก

ข

ภาพที่ 4.15 ก. แสดงช่องเปิดจริง ข. ช่องเปิดจำลองของอาคารจัดแสดง

2.3) บัวเชิงฐาน – บัวส่วนบน บัวเชิงฐานและบัวส่วนบนของอาคาร ได้ประยุกต์ลักษณะบัวเชิงฐาน และบัวส่วนบนของปราสาทขอมมาใช้โดยออกแบบให้มีลักษณะที่เรียบง่าย ลดรายละเอียดของลวดบัว ไม่มีการตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ และที่ใต้บัวส่วนบนมีการประดับด้วยกระเบื้องดินเผา ลวดลายประจำยาม เลียนลวดลายสลักของเดิม

ก

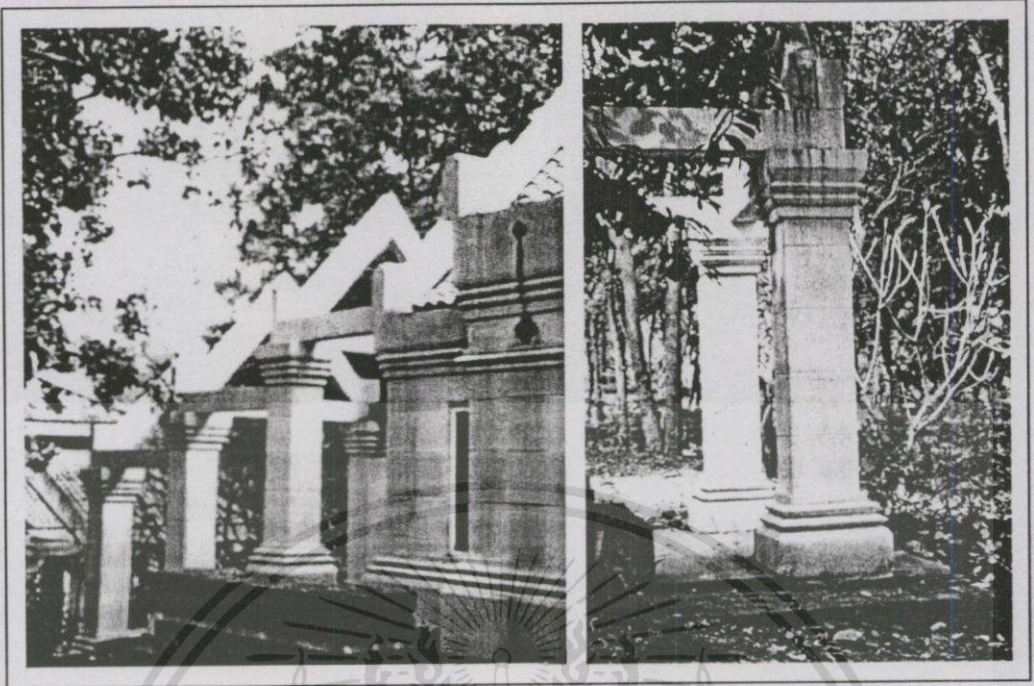
ข

ภาพที่ 4.16 ก. แสดงบัวเชิงฐานและบัวส่วนบนอาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว

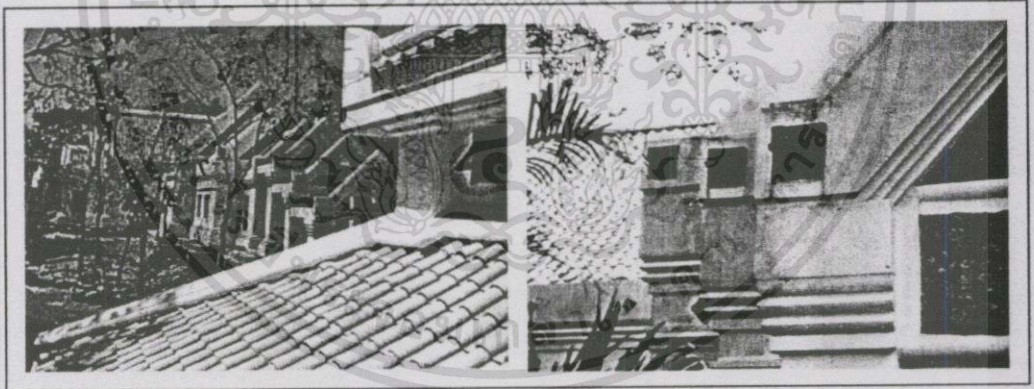
ข. แสดงบัวส่วนบน ประดับด้วยกระเบื้องดินเผา ลวดลายประจำยาม

2.4) บัวฐานเสา – บัวหัวเสา บัวฐานเสา – บัวหัวเสาของอาคาร ได้ประยุกต์ลักษณะบัวฐานเสา – บัวหัวเสาของปราสาทขอมมาใช้โดยออกแบบให้มีลักษณะที่เรียบง่าย ลดรายละเอียดของลวดบัวและไม่มีการตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ

เสาLOYที่เชื่อมระหว่างอาคารศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวกับโรงอาหาร ใช้เสาแบบขอม ที่มีบัวฐานเสา และบัวหัวเสา

ภาพที่ 4.17 แสดงโครงสร้างเสาถอยที่เชื่อมระหว่างอาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยวกับ
โรงอาหาร

ก.

ข.

ภาพที่ 4.18 ก. แสดงโครงสร้างเสาถอยที่เชื่อมระหว่างอาคารอาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยวกับ
โรงอาหาร

ข. แสดงบัวหัวเสา ชุ่มประตู่

3) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม

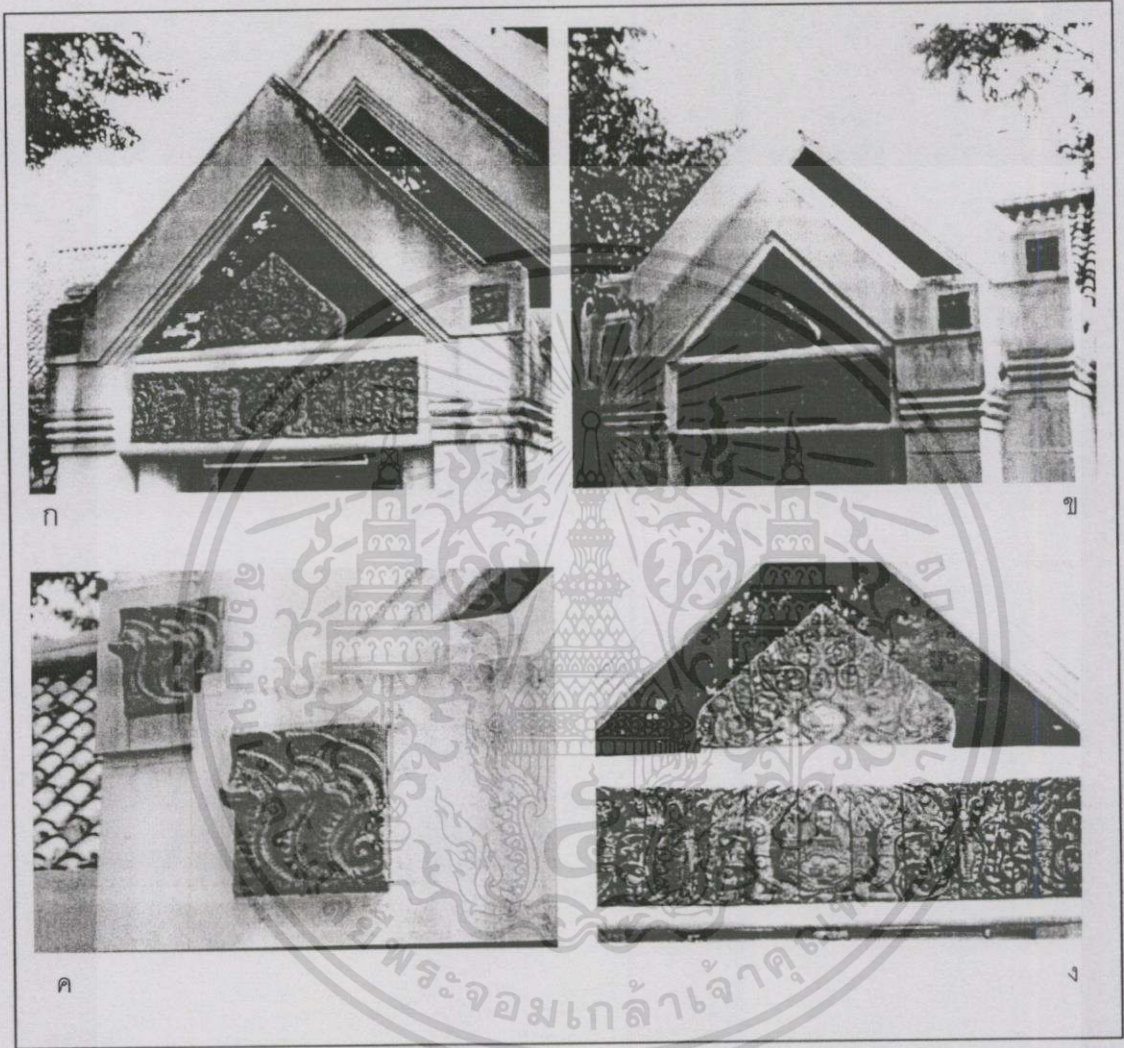
3.1) ลวดลายหน้าบัน มีการเจาะช่องแสงที่หน้าบัน และตรงกลางประดับด้วย

กระเบื้องดินเผา ลวดลายเลียนลวดลายพุ่มหน้าบันปราสาทขอม ตรงกลางเป็นรูปเทพสถิตเหนือ

แท่นหรือบัลลังก์ ภายในชุ่มเหนือหน้ากาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2) ลวดลายทับหลัง ทับหลังประดับด้วยกระเบื้องดินเผา ลวดลายเลียนลวดลายทับหลังดั้งเดิม เช่น ลวดลายเทพประทับที่ขุ่มเหนือน้ำกาลกายท่อนมาลัย, ลวดลายทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ เป็นต้น

ภาพที่ 4.19 ก. แสดงลวดลายหน้าบัน อาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว
 ข. แสดงลวดลายหน้าบัน อาคารจัดแสดง
 ค. แสดงกระเบื้องดินเผาลายเศียรนาค ประดับส่วนหน้าบัน
 ง. แสดงกระเบื้องดินเผาเลียนลวดลายทับหลังปราสาทขอม

4) พื้นผิวภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาของอาคารมีพื้นผิวภายนอกของอาคารที่มีลักษณะผิวเป็นลอนโค้งจากวัสดุกระเบื้องดินเผาชนิดกาบกล้วย ส่วนตัวอาคารมีลักษณะผิวหยาบจากวัสดุสีพื้นทราย และส่วนฐานอาคารมีลักษณะผิวขรุขระจากวัสดุศิลาแลง

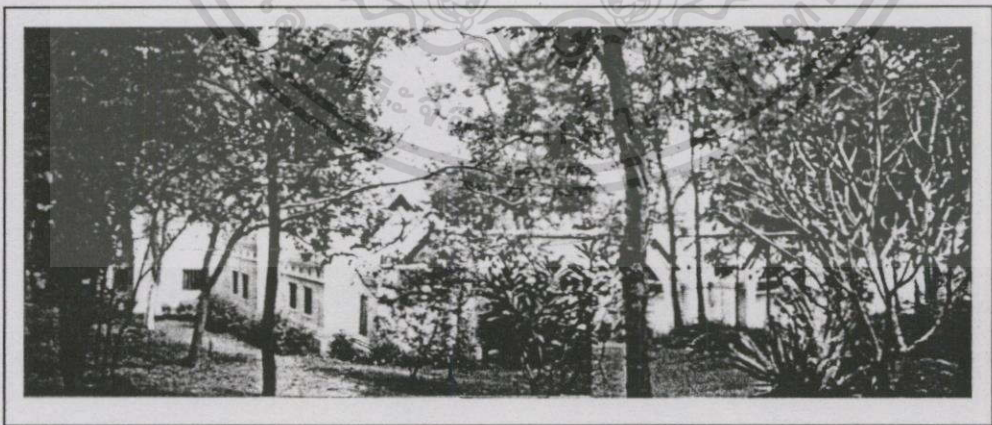
5) สีภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาที่หน้าบันพื้นสีขาว ส่วนตัวอาคารพื้นเป็นแถบ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจดีย์ชมพู-ขาว สลับกับแถบสีขาว เน้นสีของบัวเชิงฐาน - บัวส่วนบน กรอบช่องเปิดด้วยสีขาว และลูกมะหวดใช้สีน้ำตาล ส่วนลวดลายประดับกระเบื้องดินเผาใช้สีส้มแดง

สถาปนิกเจตนาให้สีชมพูนี้สื่อถึงวัตถุประสงค์หินทรายสีชมพู และเส้นในแนวนอนที่ผนังสื่อถึงการเรียงหิน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์และวิธีในการก่อสร้างปราสาทเขพนมรู้ง โดยความตั้งใจของสถาปนิกต้องการให้สีภายนอกออกเจดีย์ชมพู-เทา มากกว่าเจดีย์ชมพู-ขาวอย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

ภาพที่ 4.20 แสดงทัศนียภาพของอาคารด้านทิศเหนือ ซึ่งอาคารถูกปกคลุมด้วยพืชพันธุ์ตามแนวคิดของสถาปนิกที่ต้องการให้อาคารกลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่

ภาพที่ 4.21 แสดงทัศนียภาพของอาคารด้านทิศตะวันออก เมื่อมองจากบันไดทางขึ้นปราสาทเขพนมรู้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 ศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ

ภาพที่ 4.22 แสดงอาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ

ที่ตั้งโครงการ โบราณสถานปราสาทเมืองต่ำ อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์

สถาปนิก นาง เสาวลักษณ์ ไบษยะนันท์ (พงษชา) ตำแหน่งสถาปนิก 6ว.

กลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร

อายุอาคาร 10 ปี

ลักษณะอาคาร ลักษณะอาคารเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นเดียว

หน้าที่ใช้สอยหลักของอาคาร บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว โดยมีการจัดแสดงนิทรรศการข้อมูลเกี่ยวกับปราสาทขอมในเขตอีสานใต้ และปราสาทเมืองต่ำ

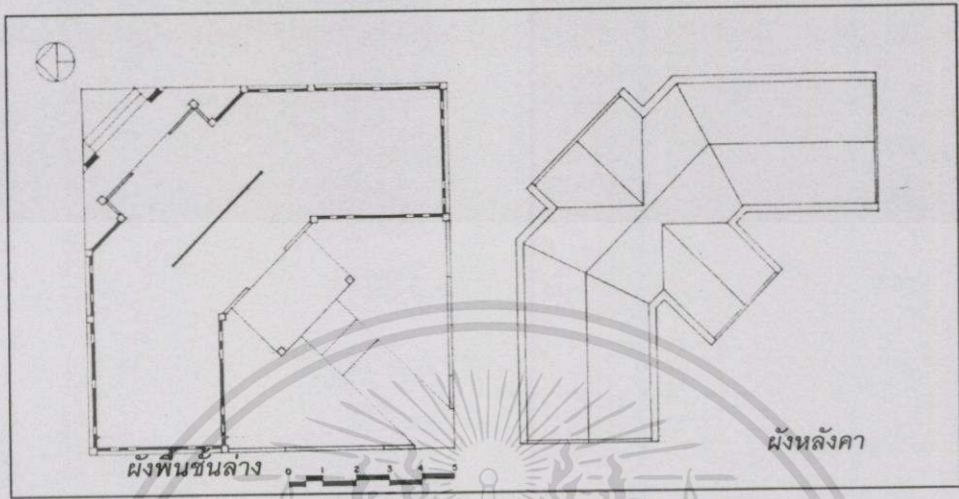
แนวคิดหลักในการออกแบบสถาปัตยกรรม สถาปนิกกำหนดแนวคิดให้อาคารมีลักษณะที่เป็นก้อนที่บิดันเพียงก้อนเดียว ดูก่อนศิลปะที่เป็นวัสดุในการก่อสร้างปราสาทขอม ซึ่งเป็นการตีความและสร้างสรรค์ให้ผู้พบเห็นคงความรู้สึกที่มีต่ออาคารเช่นเดียวกับความรู้สึกที่มีต่อปราสาทขอมที่ให้ความเป็นปึกแผ่น (Unity)

เนื่องจากความจำกัดของพื้นที่ และการกำหนดผังบริเวณที่เชื่อมโยงกับลานจอดรถและบริเวณปราสาทเมืองต่ำ ทำให้เกิด MASS ของอาคารที่มีลักษณะเป็นรูปตัว L ลบมุม ดังก้อนศิลปะที่ถูกลัก และเพื่อเปิดมุมมองสู่ตัวปราสาทและทางเข้าสู่อาคาร

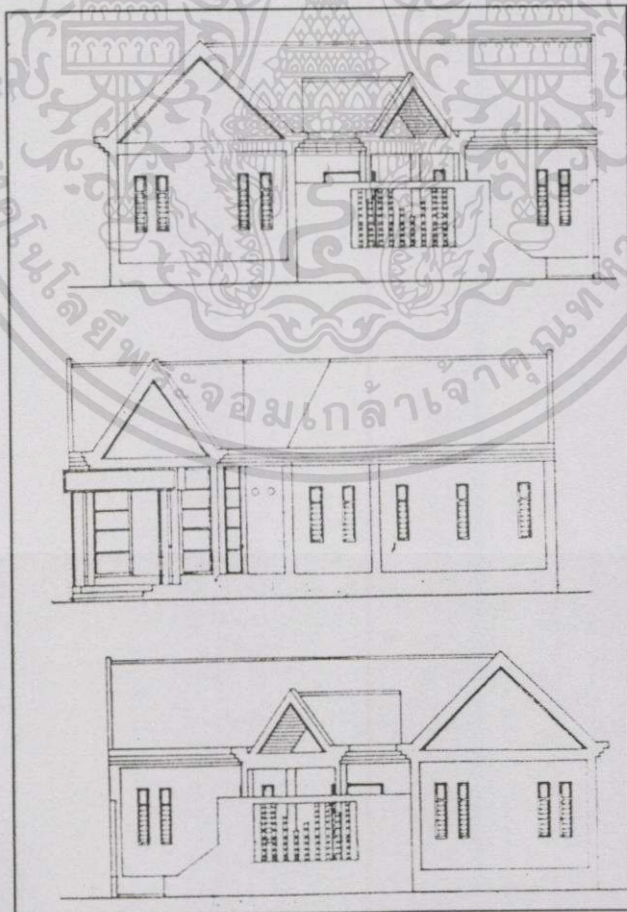
การนำลักษณะปราสาทขอมมาพัฒนาขึ้นใหม่โดยใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบที่แตกต่างจากของเดิมโดยชัดเจน โดยไม่นำลักษณะดั้งเดิมมาใช้เช่นนี้ เนื่องจากสถาปนิกมีแนวคิดว่าสถาปัตยกรรมปราสาทขอมเป็นสถาปัตยกรรมชั้นสูง มีหน้าที่ใช้สอยเป็นศาสนสถานอันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งหากนำมาใช้กับอาคารปัจจุบัน รูปทรงและลักษณะของอาคารอาจไม่มีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยของอาคารในปัจจุบัน รวมถึงไม่สามารถเข้ากับส่วนบริการและส่วนสนับสนุนโครงการ

เช่น ห้องน้ำ ห้องเครื่อง ระบบปรับอากาศ ระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง ฯลฯ ที่เป็นสิ่งจำเป็นในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การออกแบบอาคารในปัจจุบันได้ และยังคงอาศัยงบประมาณจำนวนมาก จึงไม่สมเหตุผลผลที่จะลงทุน สถาปนิกเห็นควรให้มีการออกแบบอาคารที่สะท้อนถึงเทคนิควิทยาการและเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันแทน

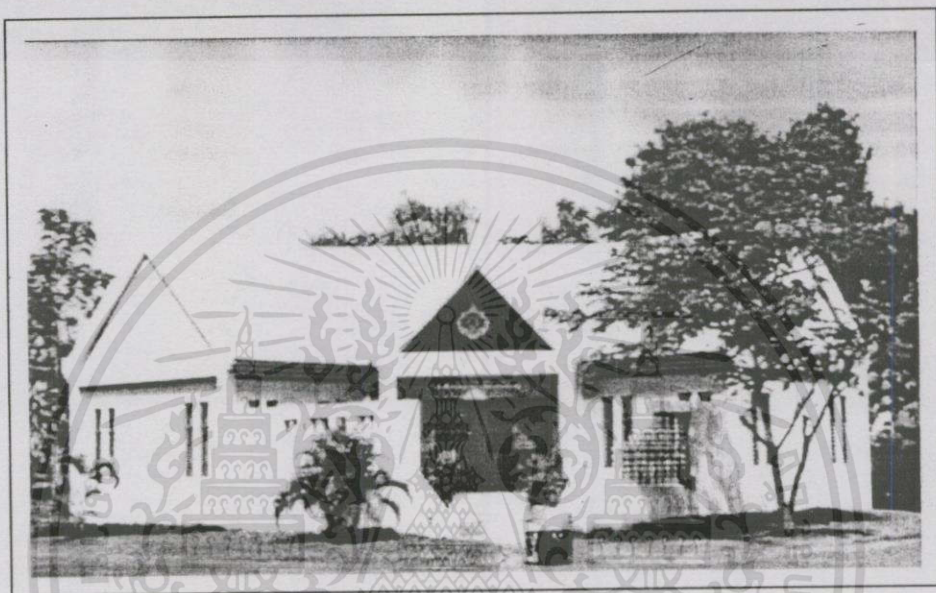
ภาพที่ 4.23 แสดงผังพื้นที่และผังหลังคาอาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต้า

ภาพที่ 4.24 แสดงรูปด้านทางทิศตะวันตก, ทิศเหนือและทิศตะวันออกศูนย์บริการข้อมูลเมืองต้า
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์บริการเชิงวิชาการเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

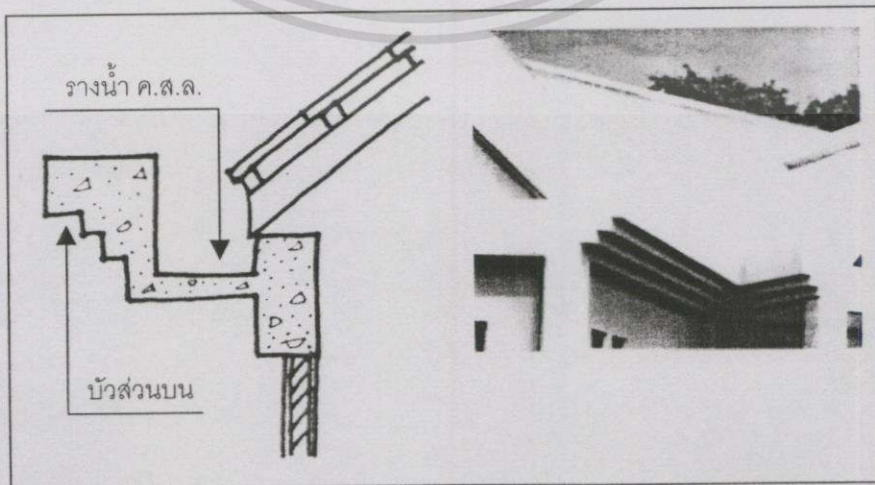
ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม

1) รูปทรงของอาคาร สถาปนิกมิได้นำชั้นหลังคาชั้นด้านการวางผังของปราสาทขอมมาใช้ ส่วนด้านรูปทรงมีสัดส่วนเฉพาะของอาคาร แต่สถาปนิกได้นำลักษณะเด่นของรูปทรงของปราสาทขอมมาใช้บางประการ และมีการตกแต่งบางส่วนเพื่อแสดงลักษณะปราสาทขอม ซึ่งถือว่าเป็นอาคารที่มีรูปทรงหรือส่วนประกอบบางส่วนของที่พัฒนาจากปราสาทขอมโดยการประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิมโดยชัดเจน

ภาพที่ 4.25 แสดงรูปทรงของอาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต้า

1.1) ส่วนหลังคา ส่วนหลังคาได้นำลักษณะของหลังคากระเบื้องคตมาประยุกต์ใช้ โดยคงลักษณะเด่นของหลังคา คือ หลังคาที่ไม่มีชายคา และการมีบัวส่วนบนของอาคาร ซึ่งมีการช้อนนรางระบายน้ำ ค.ส.ล.ไว้ภายใน

ภาพที่ 4.26 แสดงส่วนรางน้ำ ค.ส.ล. ของอาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต้า

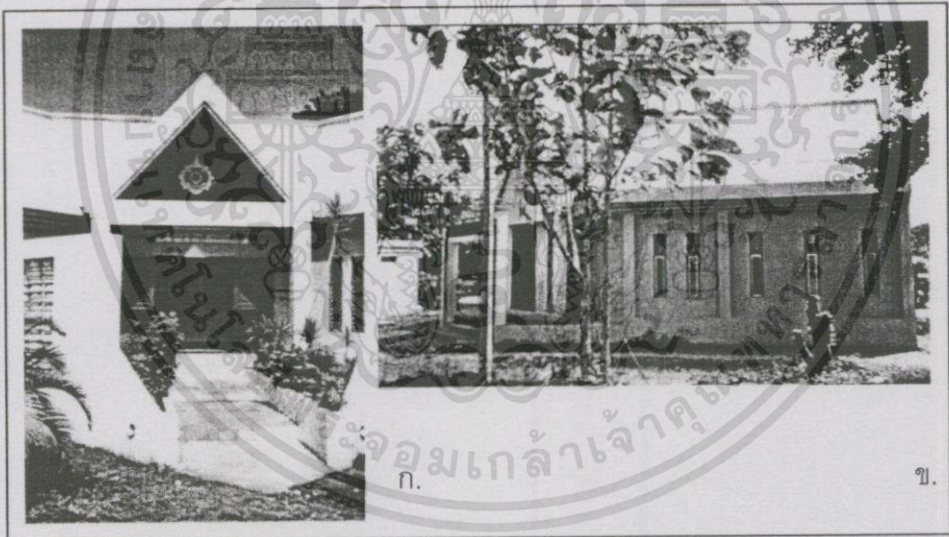
1.2) ส่วนตัวอาคาร สถาปนิกมีแนวคิดที่จะแสดงสัจจะของโครงสร้างอาคาร คือ ระบบเสา - คาน จึงกำหนดให้ผนังภายนอกของอาคาร ก่อขีดแนวเสาด้านใน ทำให้เมื่อมองจากภายนอกปรากฏแนวของเสาอย่างชัดเจน และมีตกแต่งบัวเชิงฐาน และบัวส่วนบนที่สร้างสรรคัลักษณะใหม่

1.3) ส่วนฐานอาคาร อาคารนี้ได้ตั้งอยู่บนฐานอาคาร

2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

2.1) ทางเข้าสู่อาคาร เน้นทางเข้าสู่อาคารด้วยรูปทรงของอาคารที่มีลักษณะเป็นรูปตัว L ยื่นมุขด้านหน้ารับกับทางเข้าสู่อาคาร ออกแบบส่วนรั้วของอาคารประดับด้วยลูกมะหวดปูนหล่อ ลักษณะเลียนลูกมะหวดหินทรายสลักของปราสาทขอม

ทางเข้าอีกด้านหนึ่งเป็นทางเข้าที่ด้านข้างของอาคารซึ่งเชื่อมโยงกับบาราย สถาปนิกโครงการออกแบบให้ซุ้มทางเข้าที่มีลักษณะเป็นเสา-คาน สื่อถึงระบบโครงสร้างของซุ้มประตูของปราสาทขอม คือ เสา - ทับหลัง แต่ลักษณะทางกายภาพไม่คงของดั้งเดิม และพื้นผิวและสี ใช้หินอ่อนสีพื้นผิวขรุขระสีเทา-ดำ

ภาพที่ 4.27 ก. แสดงทางเข้าด้านหน้าของอาคาร

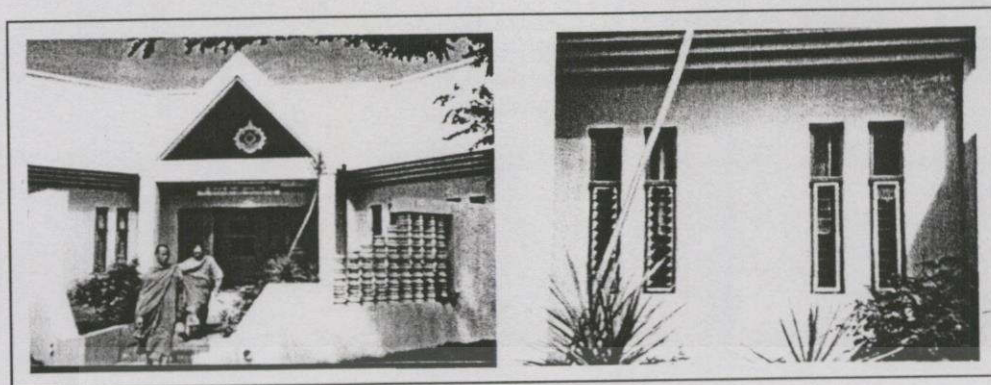
ข. แสดงทางเข้าด้านข้างของอาคารที่เชื่อมโยงกับบาราย

2.2) ซุ้มประตู การออกแบบซุ้มประตูมิได้ยึดตามฉันทลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมปราสาทขอมมาใช้ แต่ออกแบบเป็นซุ้มหน้าจั่วมีหน้าบัน มีเสารองรับยื่นจากส่วนอาคารที่มีลักษณะเป็นรูปตัว L

2.3) การเจาะช่องเปิด การเจาะช่องเปิดของอาคารมิได้อิงการเจาะช่องเปิดของปราสาทขอม แต่ใช้ช่องเปิดที่มีลักษณะแคบ ลูกฟักกระจากบานเกล็ด ช่องเปิดที่ห้องน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจาะเป็นรูวงกลมเล็กๆ ซึ่งสถาปนิกได้แนวคิดจากรูของก้อนหินที่มีไว้สำหรับยก

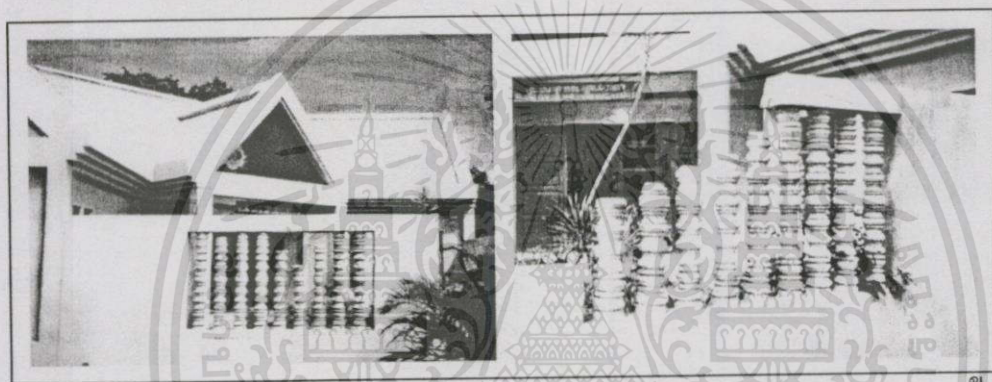

ก.

ข.

ภาพที่ 4.28 ก. แสดงซุ้มประตูทางเข้าอาคาร

ข. แสดงช่องเปิดของอาคาร

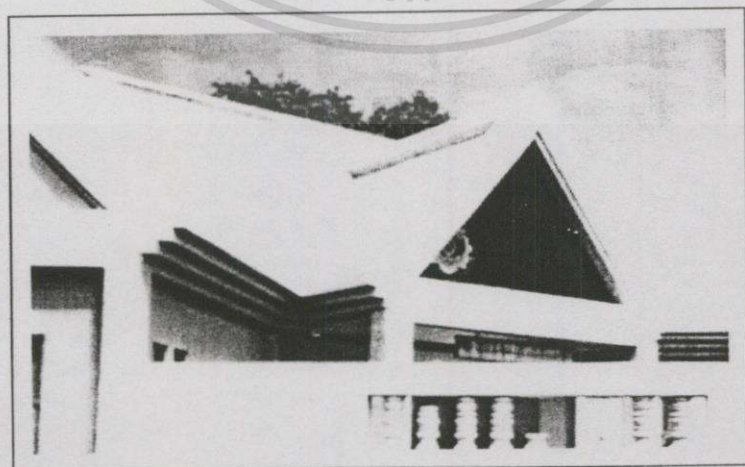

ก.

ข.

ภาพที่ 4.29 ก./ข. แสดงช่องเปิดประดับลูกมะหวดที่รั้วภายนอกบริเวณทางเข้าอาคาร

2.4) บัวเชิงฐาน – บัวส่วนบน บัวเชิงฐาน มีได้นำลักษณะบัวเชิงฐานของปราสาท
ขอมมาใช้ โดยทำเป็นชั้นเดียวไม่มีการซ้อนบัวเป็นชั้นๆ บัวส่วนบนของอาคาร ได้พัฒนา
ลักษณะบัวส่วนบนขึ้นโดยให้มีลักษณะที่เรียบง่าย ใช้เส้นตรงไม่มีการตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ

ภาพที่ 4.30 แสดงบัวส่วนบนของอาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.31 แสดงบัวเชิงฐานและบัวส่วนบนของอาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต้า

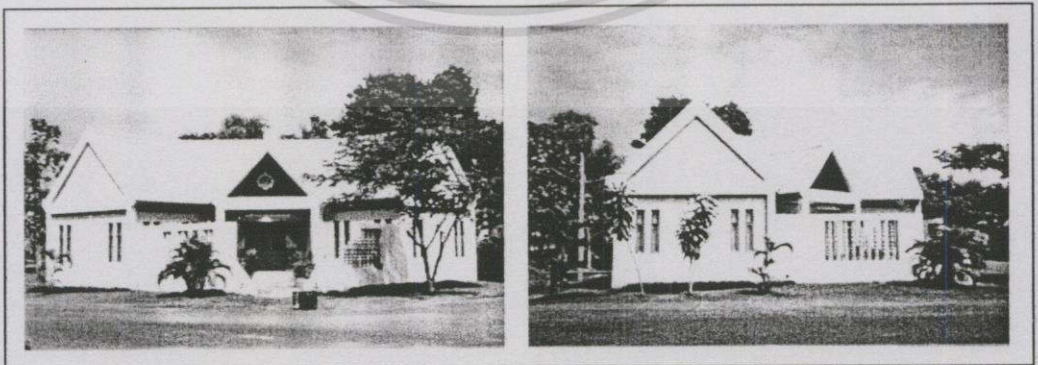
3) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม

3.1) ลวดลายหน้าบัน ปรากฏจากการประดับตกแต่งลวดลาย

3.2) ลวดลายทับหลัง ปรากฏจากการประดับตกแต่งลวดลาย

4) พื้นผิวภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาของอาคารมีพื้นผิวภายนอกของอาคารที่มีลักษณะผิวเป็นลอนโค้งจากวัสดุกระเบื้องซีเมนต์ใยหินชนิดลอนเล็ก ส่วนตัวอาคารมีลักษณะผิวเรียบจากปูนฉาบเรียบ ทาสี ซึ่งแต่เดิมสถาปนิกกำหนดให้มีลักษณะผิวคล้ายพื้นผิวของหินทราย

5) สีภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาสีของวัสดุกระเบื้องซีเมนต์ใยหิน ส่วนตัวอาคารทาเจดสีม่วง-เทา ซึ่งปัจจุบันสีของอาคารได้ซีดจางไปตามกาลเวลาทำให้กลายเป็นสีขาว ซึ่งสถาปนิกพึงพอใจว่าทำให้อาคารดูเป็นกลุ่มก้อนเดียว ดังแนวคิดหลักที่ได้วางไว้

ภาพที่ 4.32 แสดงพื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 มุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพธุรกิจ พนมพิมาน

ภาพที่ 4.33 แสดงอาคารสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพธุรกิจพนมพิมาน

ที่ตั้งโครงการ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ อ.เมือง จ.บุรีรัมย์

สถาปนิก นาย เทียนชัย ให้ศิริกุล ตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายก่อสร้างและพัฒนาอาคาร สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

อายุอาคาร 2 ปี

ลักษณะอาคาร ลักษณะอาคารเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นเดียว

หน้าที่ใช้สอยหลักของอาคาร มุขด้านหน้าอาคาร และสำหรับเทียบรถยนต์รับ-ส่งผู้ใช้อาคาร

อาคาร

แนวคิดหลักในการออกแบบสถาปัตยกรรม

มุขด้านหน้าอาคารฯ ถือเป็นการต่อเติมอาคารจากแบบมาตรฐานซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารเรียน โดยมีฝ่ายก่อสร้างและพัฒนาอาคาร สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏเป็นผู้ออกแบบอาคารเรียนดังกล่าว แต่นโยบายของสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ที่ต้องการปรับปรุงหน้าที่ใช้สอยหลักของอาคารจากอาคารเรียนให้เป็นอาคารที่ให้บริการห้องพัก จำนวน 40 ห้อง ,ห้องประชุมสัมมนา และห้องบริการอาหารและเครื่องดื่ม สถาปนิกจึงมีแนวคิดต่อเติมมุขด้านหน้า โดยนำลักษณะของโคปุระ ปราสาทขอม ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นในจังหวัดบุรีรัมย์ มาประยุกต์ใช้ รวมถึงนำมาใช้ในส่วนอื่นๆของอาคาร เช่น รั้วด้านหน้า ,การตกแต่งภายในอาคาร เพื่อเป็นการสร้างเอกลักษณ์ให้กับอาคารให้แตกต่าง โดดเด่นจากอาคารที่ก่อสร้างจากแบบมาตรฐานเดียวกัน ณ สถาบันราชภัฏแห่งอื่น

ดังนั้นจึงถือว่าเป็นอาคารที่สถาปนิกได้มีการใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

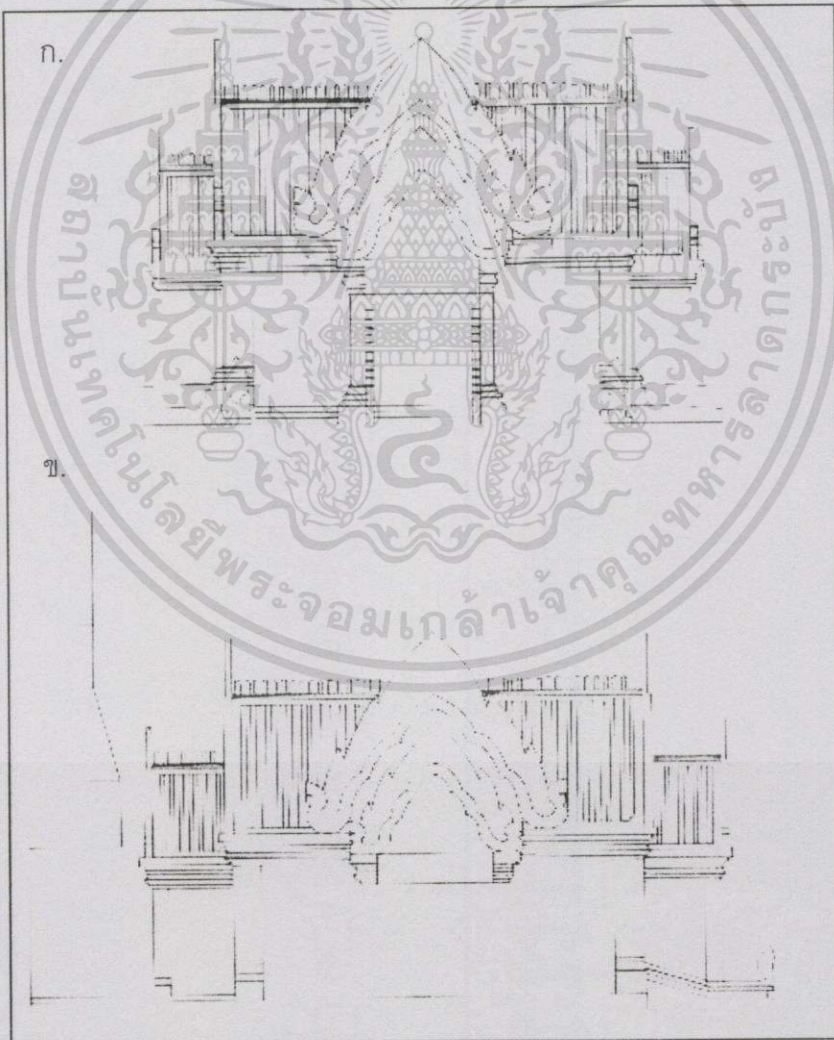
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ใกล้เคียงกับรูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอมโดยการประยุกต์
ลักษณะใหม่ แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม

1) รูปทรงของอาคาร สถาปนิกโครงการได้นำฉันทลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม (Order)
ด้านรูปทรงของโคปุระของปราสาทเขาพนมรุ้งมาประยุกต์ลักษณะทางกายภาพ แต่ยึดสัดส่วนของ
เดิมไว้

เนื่องจากการก่อสร้างต่อเติมมุขด้านหน้าจากอาคารเดิม จึงได้นำมุขด้านหน้ามา
ใช้ในการสร้างเครื่องมือ และการวิเคราะห์ เพราะเป็นอาคารที่สถาปนิกโครงการเจตนาแสดง
ลักษณะปราสาทขอม โดยไม่นำอาคารที่ก่อสร้างตามแบบมาตรฐานมาใช้ในการสร้างเครื่องมือ
และการวิเคราะห์

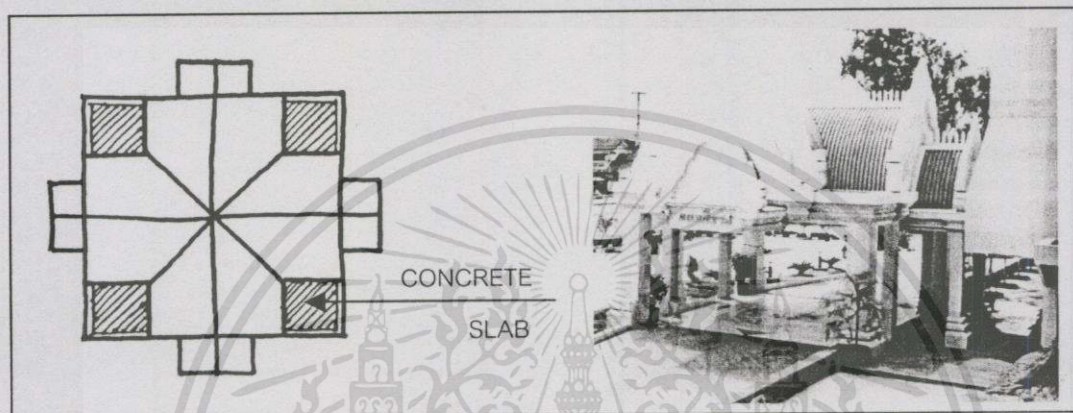

ภาพที่ 4.34 ก. แสดงรูปด้านหน้าของมุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกฯ พนมพิมาน

ข. แสดงรูปด้านข้างของมุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกฯ พนมพิมาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.1) ส่วนหลังคา ส่วนหลังคาอาคารได้ประยุกต์ลักษณะของส่วนหลังคาโคปุระที่เป็นหลังคาจตุมุข และมีมุขทิศ ทั้ง 4 ทิศมาใช้ โดยคงสัดส่วนของหลังคา แต่เนื่องจากผังอาคารมีลักษณะสี่เหลี่ยมจัตุรัส ต้องการช่วงเสาที่มีความกว้างประมาณ 8.00 ม. ในด้านทิศเหนือและทิศใต้ เพื่อให้รถยนต์สามารถลอดผ่านได้ จึงมีการใช้หลังคาคอนกรีตแผ่น (Slab Roof) มาเป็นบางส่วนของหลังคา และยื่นคานเพื่อรองรับมุขทิศด้านทิศเหนือและทิศใต้ โดยไม่มีเสามารองรับลักษณะของหลังคาเป็นลอนโค้งปูนหล่อ ส่วนหลังคาประดับบราลีปูนหล่อ

ภาพที่ 4.35 ก. แสดงผังหลังคาของมุขด้านหน้า อาคาร สถานฝึกฯ พนมพิमान
ข. แสดงส่วนของหลังคา ที่ต้องการช่วงเสาที่กว้าง 8.00 ม.

1.2) ส่วนตัวอาคาร ส่วนตัวอาคารมีลักษณะเปิดโล่ง ไม่มีผนัง และตกแต่งด้วยบัวฐานเสา - บัวหัวเสา และบัวส่วนบน

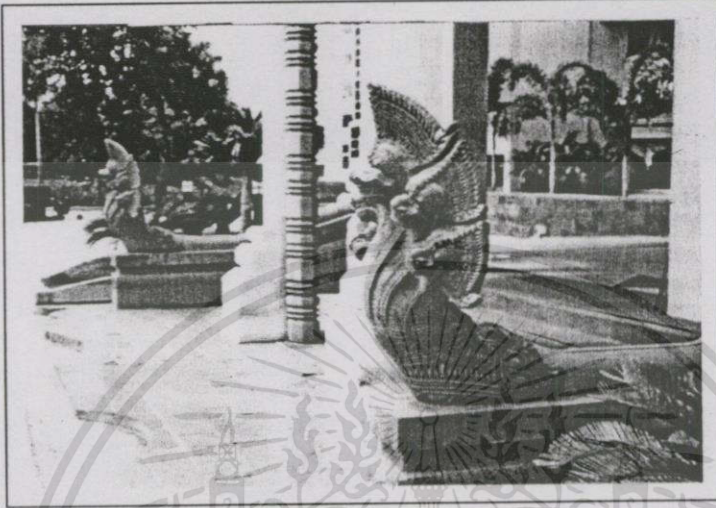
1.3) ส่วนฐานอาคาร อาคารนี้ได้ตั้งบนฐานอาคาร

ภาพที่ 4.36 แสดงรูปทรงของมุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกฯ พนมพิमान
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับวิชาการเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

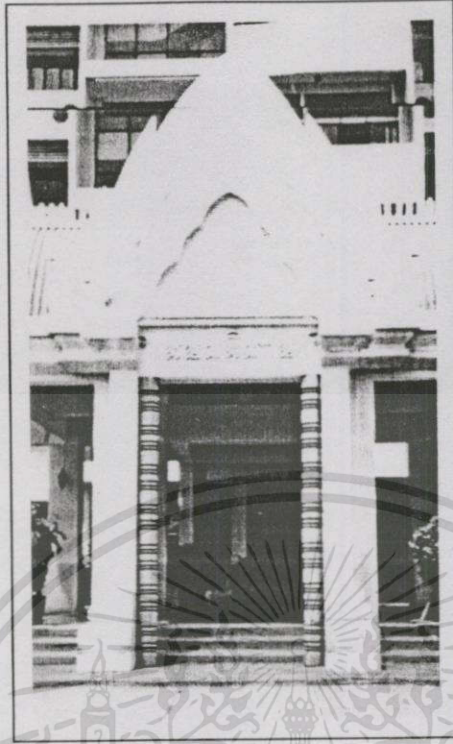
2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

2.1) **ทางเข้าสู่อาคาร** เน้นทางเข้าสู่อาคารด้วยการใช้สะพานนาค โดยให้การหล่อปูนผสมหินทรายเป็นเศียรนาคและมกร ส่วนลำตัวของมกรใช้การปั้นปูน และการทำฉลิมจันทร์ ปีกกาที่พื้นหน้าบันไดทางขึ้นอาคาร ด้วยการปูวัสดุแผ่นหินทราย

ภาพที่ 4.37 แสดงทางเข้าสู่มุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกฯ พนมพิฆาน

- 2.2) **ซุ้มประตู** ซุ้มประตู ประกอบด้วย หน้าบัน ,ทับหลัง ,เสาดัดผนัง และเสาประดับกรอบประตู ไม่ใช้กรอบประตู โดยคงสัดส่วนซุ้มประตูของเดิม โดยมีรายละเอียด ดังนี้
- **หน้าบัน** นำรูปร่างหน้าบันที่ประดับใบระกา ลดรายละเอียด ไม่มีการประดับลวดลาย สัดส่วนของหน้าบันมีลักษณะพุ่มสูงกว่า หน้าบันของปราสาทขอม
 - **รอยมกร** ปั้นปูนเป็นเส้นนูน ไม่มีการตกแต่งลวดลาย
 - **นาค** ปั้นปูนเป็นส่วนเดียวกับรอยมกร ไม่มีการแยกส่วนจากมกร ไม่มีการตกแต่งลวดลาย เศียรนาคมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะจากลักษณะดั้งเดิมเป็นเศียรที่มีลักษณะแบน
 - **ทับหลัง** ไม่มีการตกแต่งลวดลาย แต่ติดชื่ออาคารเป็นปูนปั้น ทาสี โดยที่ระนาบของส่วนทับหลังเป็นระนาบเดียวกับส่วนทับหลัง แต่มีการปั้นปูนเป็นบัวเพื่อแยกส่วนทั้งสอง
 - **เสาดัดผนัง** คงรูปแบบเสาดัดผนังของขอม ที่มีบัวหัวเสาและบัวฐานเสา แต่ลดรายละเอียด ไม่มีการตกแต่งลวดลาย ไม่มีการเจาะร่องเป็นเส้นตามแนวนอนเป็นช่วงๆ
 - **เสาประดับกรอบประตู** คงรูปแบบเสาเหลี่ยมแบบขอมที่มีลวดบัว โดยใช้วิธีการหล่อปูน
 - **กรอบประตู** ไม่มีการทำกรอบประตูตามลักษณะปราสาทขอม

ภาพที่ 4.38 แสดงซุ้มประตูมุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกฯ พนมพิมาน

2.3) บัวส่วนบน บัวส่วนบนของอาคาร ได้ประยุกต์ลักษณะบัวส่วนบนของปราสาทขอมมาใช้โดยออกแบบให้มีลักษณะที่เรียบง่าย ไม่มีการตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ

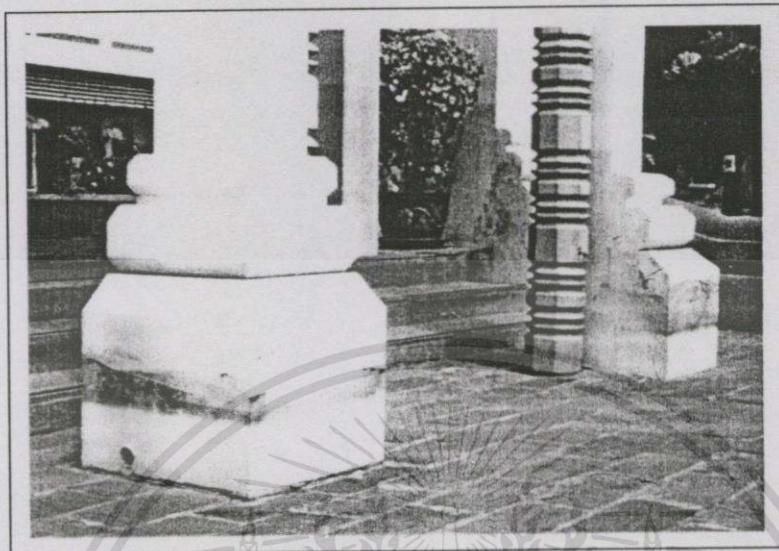

ภาพที่ 4.39 แสดงบัวส่วนบนมุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกฯ พนมพิมาน

2.4) บัวฐานเสา - บัวหัวเสา บัวฐานเสา - บัวหัวเสาของอาคาร ได้ประยุกต์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะบัวฐานเสา – บัวหัวเสาของปราสาทขอมมาใช้โดยออกแบบให้มีลักษณะที่เรียบง่าย ไม่มีการตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ

ภาพที่ 4.40 แสดงบัวฐานเสา มุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกฯ พนมพิมาน

3) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม

3.1) ลวดลายหน้าบัน ปราศจากการตกแต่งประดับลวดลายหน้าบันดั้งเดิม เพียงแต่ปั้นปูนสูงเป็นรอยมกรเชื่อมต่อกับเศียรนาค และเน้นสีของรอยมกรและนาคให้เข้มกว่าสีของหน้าบัน

3.2) ลวดลายทับหลัง ปราศจากการตกแต่งประดับลวดลายทับหลังดั้งเดิม

ภาพที่ 4.41 แสดงลวดลายหน้าบัน มุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกฯ พนมพิมาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

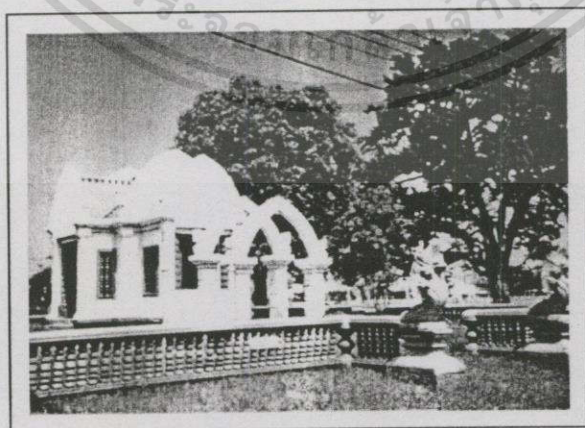
4) พื้นผิวภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาของอาคารมีพื้นผิวภายนอกที่มีลักษณะผิวเป็นลอนโค้งจากปูนหล่อ ทาสี ส่วนตัวอาคารมีลักษณะผิวเรียบจากวัสดุปูนฉาบเรียบ ทาสี

ภาพที่ 4.42 แสดงพื้นผิวภายนอกและสีภายนอกของมุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกฯ พนมพิมาน

5) สีภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาที่หน้าบ้านทาเฉดสีขาว-เทา ลอนหลังคาทาสีชมพู ส่วนตัวอาคารทาเฉดสีขาว-เทา เน้นส่วนบัวฐานเสา บัวหัวเสา รอยมกรและนาคด้วยสีเทา และเน้นเสาประดับกรอบประตูด้วยสีชมพูส้เดียวกับส่วนลอนหลังคา ทั้งนี้ สถาปนิกเจตนาให้สีชมพูนี้ สืบถึงวัสดุหินทรายสีชมพู ซึ่งเป็นวัสดุในการก่อสร้างปราสาทเขาพนมรุ้ง

4.5 หอพระพุทธรูปศิริฉาย

ภาพที่ 4.43 แสดงอาคารหอพระพุทธรูปศิริฉาย

ที่ตั้งโครงการ

ร.ร.เมืองดงพญาสวรรค์ อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรแข่งขันเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จัดสร้างโดย นาย ทรงธรรม ศิริฉาย และนาย สุรสิทธิ์ คุ้มฉนวนกุล
อายุอาคาร 4 ปี
ลักษณะอาคาร ลักษณะอาคารเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นเดียว

หน้าที่ใช้สอยหลักของอาคาร ที่ประดิษฐานพระพุทธรูป

แนวคิดหลักในการออกแบบสถาปัตยกรรม

สถาปนิกได้มีการใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ใกล้เคียงกับรูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอมโดยการประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม

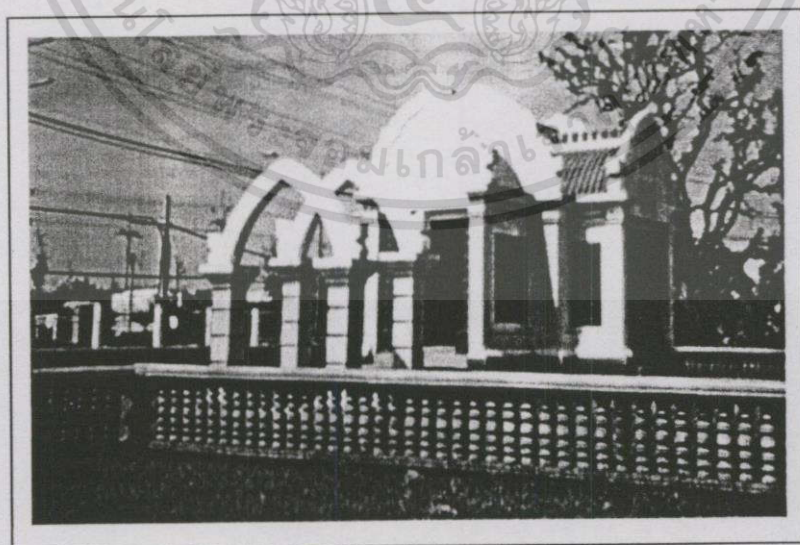
ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม

1) **รูปทรงของอาคาร** รูปทรงของอาคารได้ประยุกต์มาจากรูปทรงของโคปุระของปราสาทเขาพนมรุ้ง

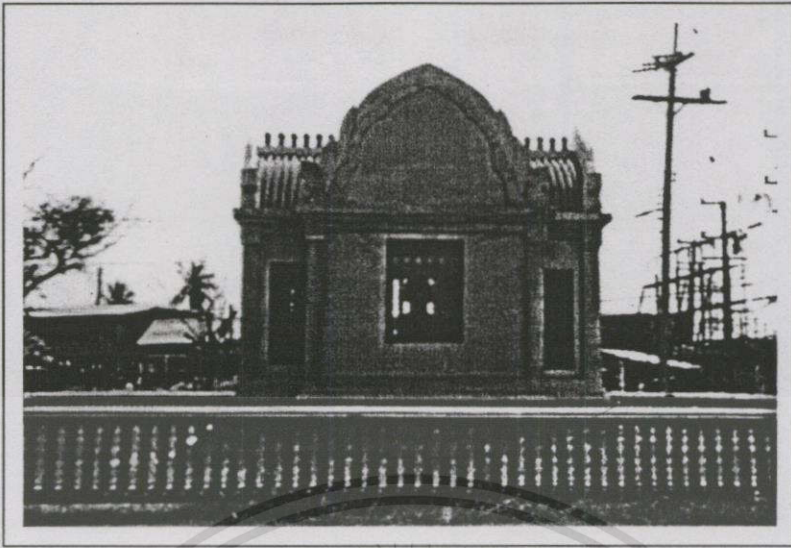
1.1) **ส่วนหลังคา** ส่วนหลังคาได้นำลักษณะทางกายภาพของส่วนหลังคาของโคปุระที่มีลักษณะจตุรมุข แต่มีการยื่นมุขทิศด้านหน้าเพียงด้านเดียวมาประยุกต์ใช้ หลังคามีลักษณะเป็นลอนโค้งปูนหล่อ ที่สันหลังคาประดับบลาคี

1.2) **ส่วนตัวอาคาร** ส่วนตัวอาคารประยุกต์จากตัวอาคารโคปุระ โดยการลดทอนรายละเอียด มีเขาระ่องทางแนวนอนเป็นช่วงๆ ตกแต่งบัวเชิงฐาน และบัวส่วนบน

1.3) **ส่วนฐานอาคาร** ส่วนฐานอาคารประยุกต์ลักษณะฐานอาคารของโคปุระมาใช้ โดยประยุกต์ลวดบัวของฐาน

ภาพที่ 4.44 แสดงรูปด้านหน้าของอาคารหอพระพุทธรูปศิริฉาย

ภาพที่ 4.45 แสดงรูปด้านหลังของอาคารหอพระพุทธรูปศิริฉาย

2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

2.1) ทางเข้าสู่อาคาร

โดยรอบอาคารมีการทำรั้วระดับลูกมะหวดปูนหล่อ ลักษณะเลียนลูกมะหวดของปราสาทขอม และเปิดทางเข้าสู่อาคารที่ด้านหน้า และด้านข้างขวา เน้นทางเข้าสู่อาคารด้วยการใช้เศียรนาคปูนหล่อผสมหินทรายซึ่งมีลักษณะเป็นหัวมกรคายนาค แต่ไม่มีลำตัวของมกร

ทางเข้าสู่อาคารด้านหน้า ออกแบบให้มีการเน้นทางเข้าด้วยการใช้โครงสร้างเสา-คานโค้ง จำนวน 2 คู่ ลักษณะเป็นเสาแบบสถาปัตยกรรมขอม และหน้าจั่วรวมมกรและหัวนาค เปลี่ยนเป็นเส้นโค้งเดียว ไม่มีการหยักเหมือนรวมมกรที่หน้าบัน

ก.

ข.

ภาพที่ 4.46 ก. แสดงทางเข้าสู่อาคารเน้นด้วยสะพานนาคราช

ข. แสดงทางเข้าสู่อาคารเน้นด้วยโครงสร้างเสา-คานโค้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารทสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2) ชุ่มประตู ชุ่มประตู ประกอบด้วย หน้าบัน ,ทับหลัง ,เสาดัดผนัง ,เสาประดับ
กรอบประตู และกรอบประตู โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- หน้าบัน คงรูปร่างของหน้าบันประดับใบระกาของหน้าบันปราสาทขอมมาใช้ ลด
รายละเอียด ไม่มีการประดับลวดลาย

- รายนมกร บันปูนนูนต่ำเป็นรายนมกร ไม่มีการตกแต่งลวดลาย

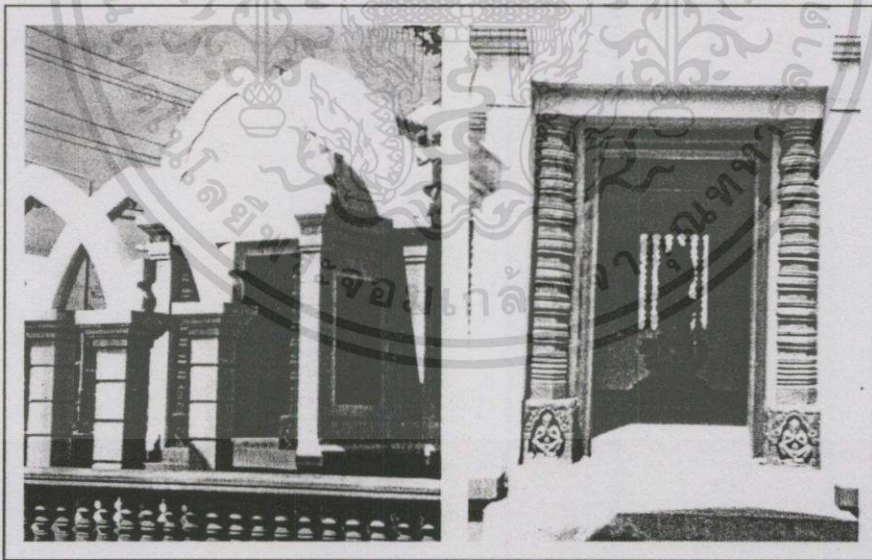
- นาค บันปูนเป็นส่วนเดียวกับรายนมกร เศียรนาคมีลักษณะแบน ไม่เป็นปริมาตรที่มี
สัน และไม่มีการตกแต่งลวดลาย

- ทับหลัง ลดระนาบของหน้าบันกับระนาบของทับหลังแต่มีการลดขนาดความสูงของ
ทับหลังซึ่งตามสัดส่วนของปราสาทขอม ความสูงของทับหลังจะเท่ากับความสูงของบัวหัวเสาเสมอ

- เสาดัดผนัง คงรูปแบบเสาดัดผนังของขอม ที่มีบัวหัวเสาและบัวฐานเสา แต่ลด
รายละเอียดไม่มีการตกแต่งลวดลาย แต่เจาะร่องเป็นเส้นตามแนวนอนเป็นช่วงๆ

- เสาประดับกรอบประตู คงรูปแบบเสาเหลี่ยมแบบขอม โดยวิธีการหล่อปูน ช่วง
ล่างของเสาดัดด้วยลวดลายเลียนลักษณะดั้งเดิม

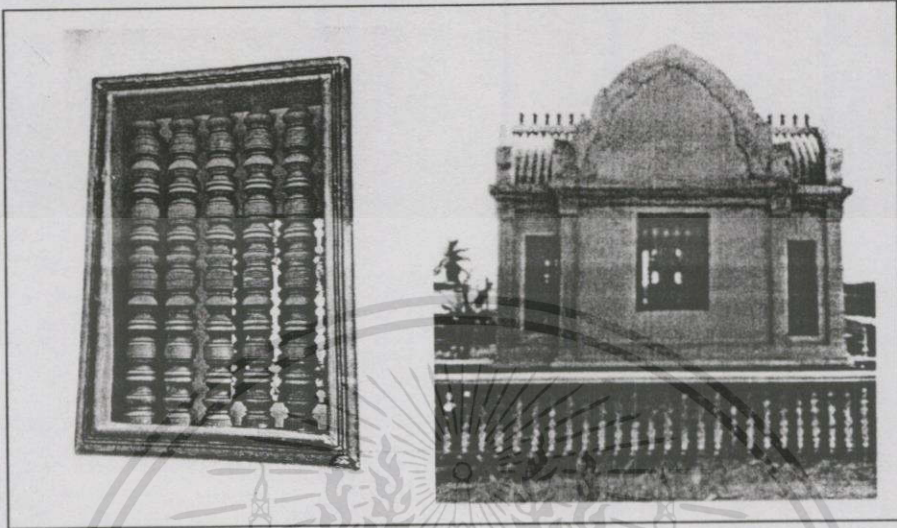
- กรอบประตู กรอบประตูเลียนลักษณะกรอบประตูปราสาทขอมแต่ตัดส่วนกรอบ
ล่างออกเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเข้า-ออก

ภาพที่ 4.47 ก. แสดงชุ่มประตูทางเข้าอาคารหอพระพุทธรูปศิริฉาย

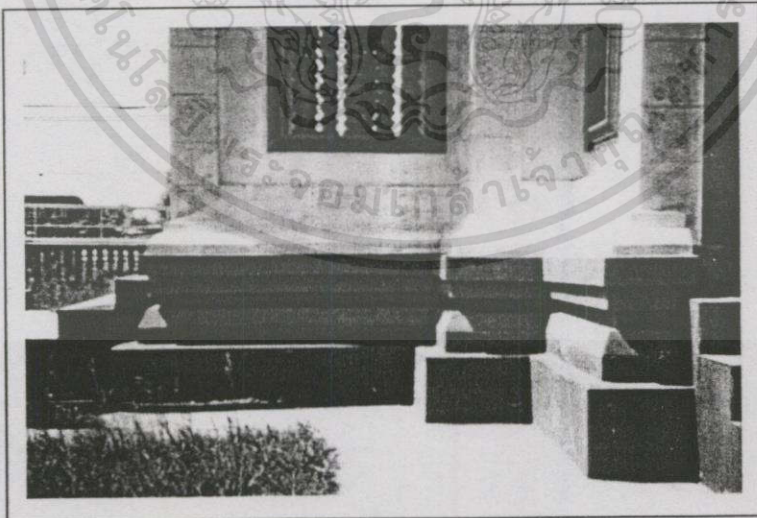
ข. แสดงเสาประดับกรอบประตู

2.3) การเจาะช่องเปิด การเจาะช่องเปิดของอาคารได้อิงจากช่องเปิดของปราสาท
 ขอม แต่ใช้รูปแบบการเจาะช่องเปิดที่มีบันปุ่นเป็นกรอบเช็ดหน้า ประดับภายในช่องด้วยลูก
 มะหวดปุ่นหล่อเลียนลักษณะลูกมะหวดหินทรายกลิ้งของปราสาทขอม

ภาพที่ 4.48 ก./ข. แสดงการเจาะช่องเปิดของอาคารหอพระพุทธรูปศิโรฉาย

2.4) บัวเชิงฐาน - บัวส่วนบน บัวเชิงฐานและบัวส่วนบนของอาคาร ได้ประยุกต์
 ลักษณะบัวเชิงฐานและบัวส่วนบนของปราสาทขอมมาใช้โดยออกแบบให้มีลักษณะที่เรียบง่าย รูป
 ร้างของบัวเปลี่ยนไปจากเดิม ไม่มีการตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ

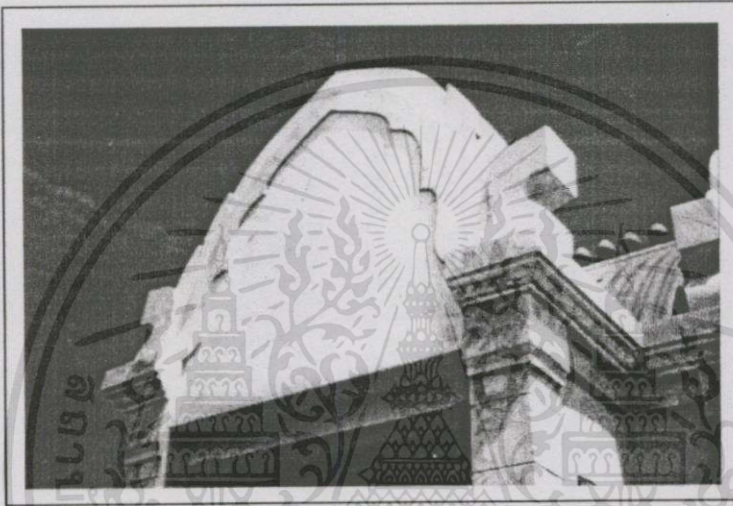
ภาพที่ 4.49 แสดงบัวเชิงฐานอาคารหอพระพุทธรูปศิโรฉาย

2.4) บัฏฐานเสา - บัฏหัวเสา บัฏฐานเสา - บัฏหัวเสาของอาคาร ได้ประยุกต์ลักษณะบัฏฐานเสา - บัฏหัวเสาของปราสาทขอมมาใช้โดยออกแบบให้มีลักษณะที่เรียบง่าย รูปร่างของบัวเปลี่ยนไปจากเดิมและไม่มีการตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ

3) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม

3.1) ลวดลายหน้าบัน ปรากฏจากการตกแต่งลวดลายหน้าบัน เพียงแต่ปั้นรวมมกรเป็นเส้นนูนต่ำ ต่อเนื่องไปยังเศียรนาคทั้งสองข้าง

3.2) ลวดลายทับหลัง ปรากฏจากการตกแต่งลวดลายทับหลัง

ภาพที่ 4.50 แสดงลวดลายหน้าบันอาคารหอพระพุทธรูปศิรินาย

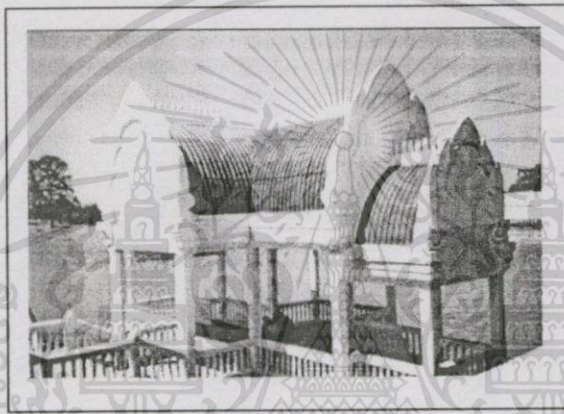
ภาพที่ 4.51 แสดงพื้นผิวภายนอกและสีภายนอกของหอพระพุทธรูปศิรินาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) **พื้นผิวภายนอกของอาคาร** ส่วนหลังคาของอาคารมีพื้นผิวภายนอกของอาคารที่มีลักษณะผิวเป็นลอนโค้งจากการหล่อปูน ทาสี ส่วนตัวอาคารมีลักษณะผิวเรียบจากวัสดุปูนฉาบ ทาสี และส่วนฐานอาคารมีลักษณะผิวเรียบจากวัสดุปูนฉาบ ทาสี

5) **สีภายนอกของอาคาร** ส่วนหลังคาที่หน้าบ้านทาสีขาว ลอนหลังคาทาสีส้ม สันหลังคาทาสีขาว ประดับบราลีสีน้ำตาล ส่วนตัวอาคารทาสีขาว เน้นกรอบช่องเปิดด้วยสีน้ำตาลแดงและลูกมะหวดใช้สีน้ำตาล ส่วนฐานอาคารทาสีน้ำตาล

4.6 ศาลา ดร.อนูวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ

ภาพที่ 4.52 แสดงอาคารศาลา ดร.อนูวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ

ที่ตั้งโครงการ ริมแม่น้ำมูล อ.สตึก จ.บุรีรัมย์
สถาปนิก นาย เทียนชัย ให้ศิริกุล
อายุอาคาร 7 ปี
ลักษณะอาคาร ลักษณะอาคารเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นเดียว
หน้าที่ใช้สอยหลักของอาคาร ศาลาพักผ่อน
ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม

1) **รูปทรงของอาคาร** รูปทรงของอาคารได้ประยุกต์มาจากรูปทรงของโคปุระของปราสาทเขาพนมรุ้ง

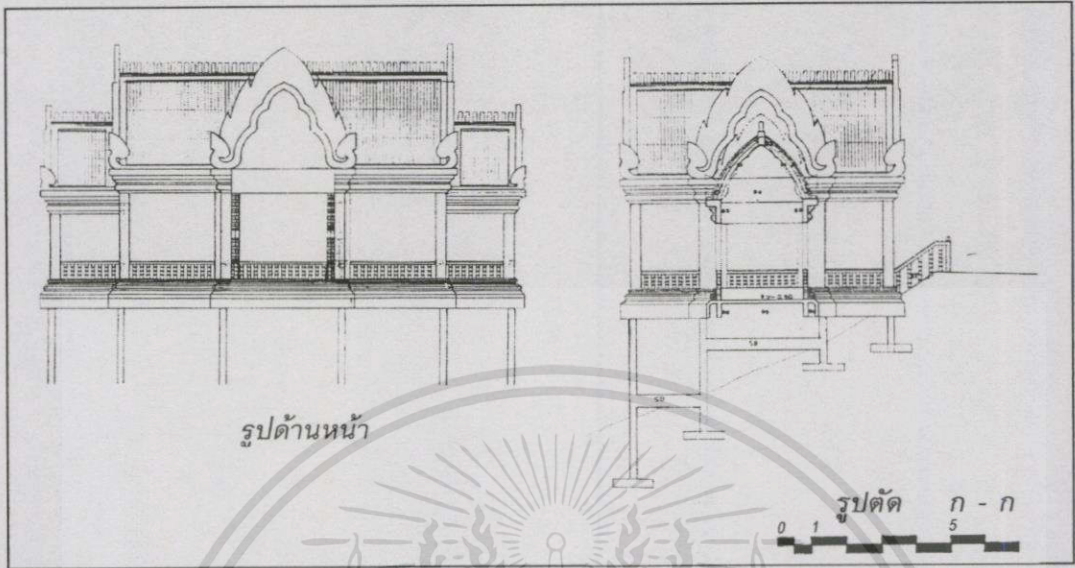
1.1) **ส่วนหลังคา** ส่วนหลังคาได้นำลักษณะทางกายภาพของส่วนหลังคาของโคปุระที่มีลักษณะจตุรมุขมาประยุกต์ใช้ หลังคามีลักษณะเป็นลอนโค้ง ที่สันหลังคาประดับบราลีสีน้ำตาล

1.2) **ส่วนตัวอาคาร** เนื่องจากหน้าที่ใช้สอยของอาคาร ส่วนตัวอาคารจึงมีลักษณะเปิดโล่ง ไม่มีผนังปิดล้อม ปรากฏเสาโครงสร้างลอยเด่น มีการทำราวลูกกรงโดยรอบ และมีการ

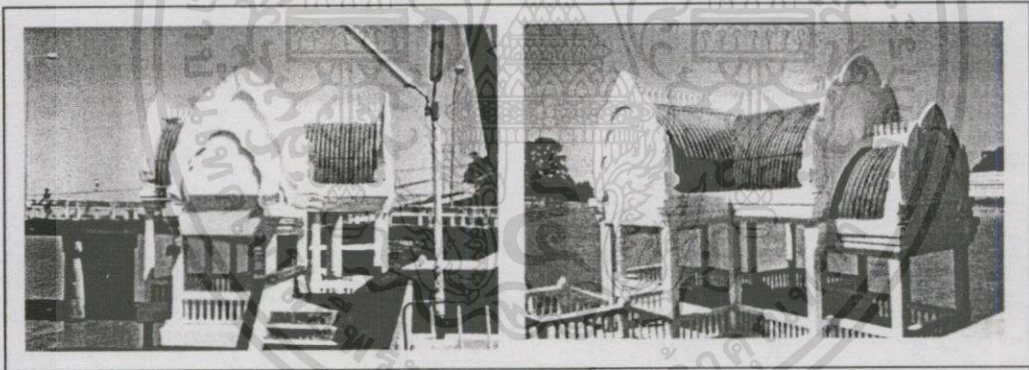
ตกแต่งบัวเชิงฐาน และบัวส่วนบน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3) ส่วนฐานอาคาร อาคารไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานอาคาร

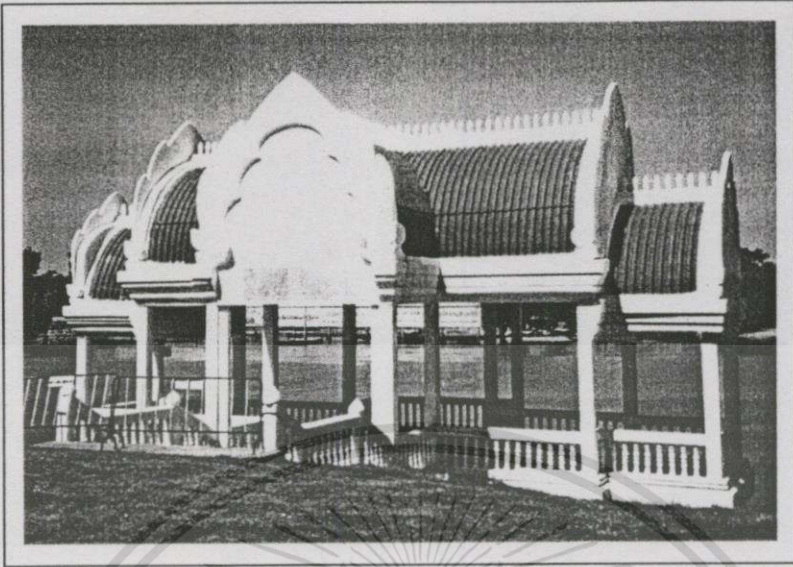
ภาพที่ 4.53 แสดงรูปด้านหน้า และรูปตัด ก-ก ของศาลา ดร.อนุวรรณ วิฒนพงศ์ศิริ

ภาพที่ 4.54 แสดงรูปทรงของศาลา ดร.อนุวรรณ วิฒนพงศ์ศิริ

2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

2.1) ทางเข้าสู่อาคาร เนื่องจากอาคารตั้งอยู่ริมแม่น้ำ บนพื้นที่ที่มีความลาดเอียง ทางเข้าสู่อาคารจึงเป็นบันไดเดินลงไปยังอาคาร โดยทั้งสองข้างทำเป็นราวประดับลูกกรง และไม่นำลักษณะทางเข้าสู่อาคารแบบปราสาทขอมมาใช้

ภาพที่ 4.55 แสดงทางเข้าสู่ศาลา ดร.อนูวรรตน์ วัดมณฑลศิริ

2.2) **ซุ้มประตู** ซุ้มประตู ประกอบด้วย หน้าบัน ,ทับหลัง ,เสาดัดมนัง ,เสาประดับ
กรอบประตู ไม่มีกรอบประตู โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- **หน้าบัน** โครงสร้างของหน้าบันประดับใบระกาของหน้าบันปราสาทขอมมาใช้ ลด
รายละเอียด ไม่มีการประดับลวดลาย

- **รอยมกร** บันปูนนูนต่ำเป็นรอยมกร ไม่มีการตกแต่งลวดลาย

- **นาค** บันปูนเป็นส่วนเดียวกับรอยมกร เปลี่ยนลักษณะของเศียรนาคจากของเดิม
ซึ่งสถาปนิกกล่าวว่าเป็นอยู่นี้ เกิดจากปัญหาความไม่เข้าใจในแบบก่อสร้างของช่างก่อ
สร้าง เมื่อมองจากทัศนียภาพมุมเอียงด้านหน้าบันกับด้านข้างจะสังเกตเห็นลำตัวของมกรอีก ซึ่ง
ปราสาทขอมจะไม่มีลำตัวของมกรอยู่บนบัวส่วนบนเลย นอกจากจะปรากฏลำตัวที่หน้าบันเท่านั้น

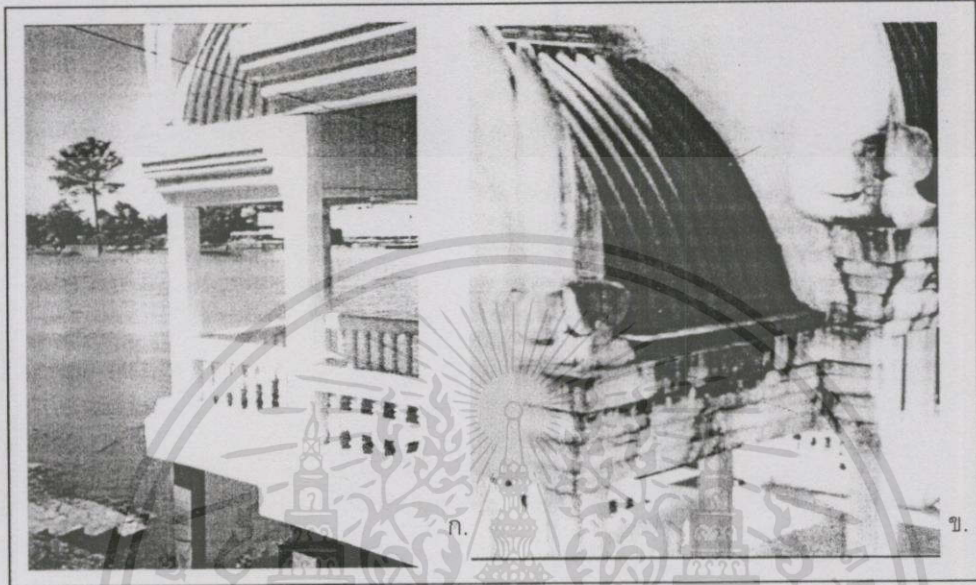
- **ทับหลัง** ลดระนาบของทับหลังจากระนาบของหน้าบัน โดยการปาดมุมเอียง

- **เสาดัดมนัง** ลดรายละเอียดไม่มีการตกแต่งลวดลาย มีแต่บัวหัวเสาไม่มีบัวฐานเสา

- **เสาประดับกรอบประตู** เปลี่ยนลักษณะเสาเหลี่ยมแบบขอมเป็นเสาสี่เหลี่ยม ลด
รายละเอียดไม่มีการตกแต่งลวดลายแต่ขีดเป็นเส้นตามแนวนอน

2.3) **บัวเชิงฐาน** - **บัวส่วนบน** บัวเชิงฐานและบัวส่วนบนของอาคาร ได้ประยุกต์
ลักษณะบัวเชิงฐาน และบัวส่วนบนของปราสาทขอมมาใช้โดยออกแบบให้มีลักษณะที่เรียบง่าย
ลักษณะของลวดบัวเปลี่ยนไปจากเดิม ไม่มีการตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ

2.4) บัวหัวเสา บัวหัวเสาของอาคาร ได้ประยุกต์ลักษณะบัวหัวเสาของปราสาท
ขอมมาใช้โดยออกแบบให้มีลักษณะที่เรียบง่าย ลักษณะของลวดบัวเปลี่ยนไปจากเดิมและไม่มีการ
ตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ

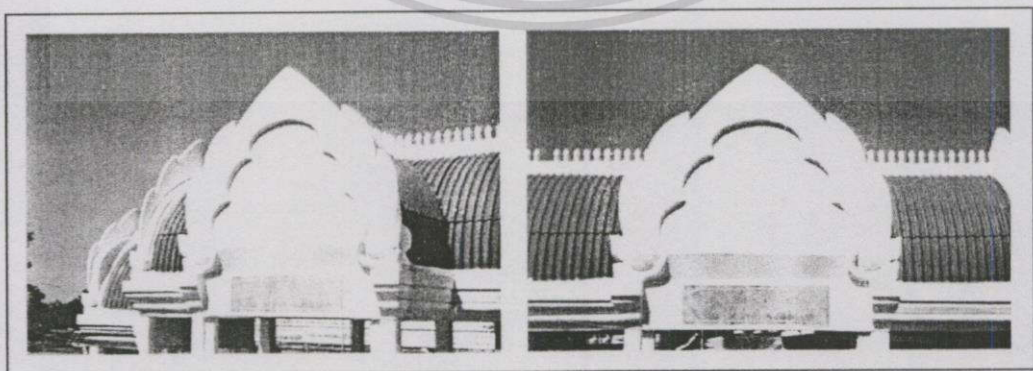

ภาพที่ 4.56 ก. แสดงบัวเชิงฐานและบัวส่วนบนของศาลา ดร.อนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ
ข. แสดงเศียรนาคที่มีปัญหาด้านการก่อสร้างที่ผิดไปจากแบบก่อสร้าง

3) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม

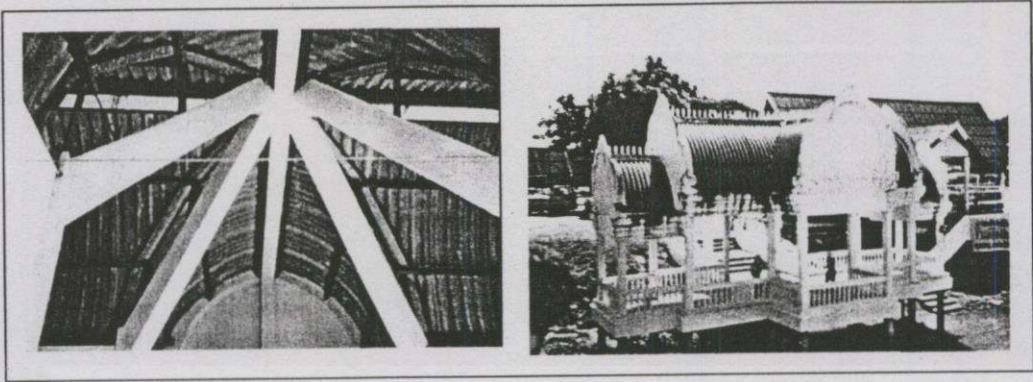
3.1) ลวดลายหน้าบัน ปราศจากการตกแต่งลวดลายหน้าบัน เพียงแต่ปั้นปูน
นูนต่ำเป็นลำตัวของมกรเชื่อมไปยังส่วนของเศียรนาค

3.2) ลวดลายทับหลัง ปราศจากการตกแต่งลวดลายทับหลัง

ภาพที่ 4.57 แสดงลวดลายหน้าบันของศาลา ดร.อนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก.

ข.

ภาพที่ 4.58 ก. แสดงโครงสร้างหลังคาของศาลา ดร.อนุวรรณณ์ วัดมณฑลศิริ

ข. แสดงรูปทรงด้านหน้าของศาลา ดร.อนุวรรณณ์ วัดมณฑลศิริ ที่ยื่นล้ำตลิ่งแม่น้ำมูล

4) พื้นผิวภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาของอาคารมีพื้นผิวภายนอกของอาคารที่มีลักษณะผิวเป็นลอนโค้งจากการวัสดุกระเบื้องซีเมนต์ใยหินชนิดลอนโค้ง ส่วนตัวอาคารมีลักษณะผิวเรียบจากวัสดุปูนฉาบ ทาสี

5) สีภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาที่หน้าบ้านทาสีขาว ลอนหลังคาทาสีส้มแดง สันหลังคาทาสีขาว ประดับบราลีทาสีขาว และส่วนตัวอาคารทาสีขาว

4.7 ศาลาพักผ่อน วนอุทยานแห่งชาติเขาคะโดง

ภาพที่ 4.59 แสดงป้ายชื่อสถานที่วนอุทยานเขาคะโดง

ที่ตั้งโครงการ วนอุทยานแห่งชาติเขาคะโดง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์

รับเหมาก่อสร้างโดย นาย สุรสิทธิ์ คุ้มมณฑล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

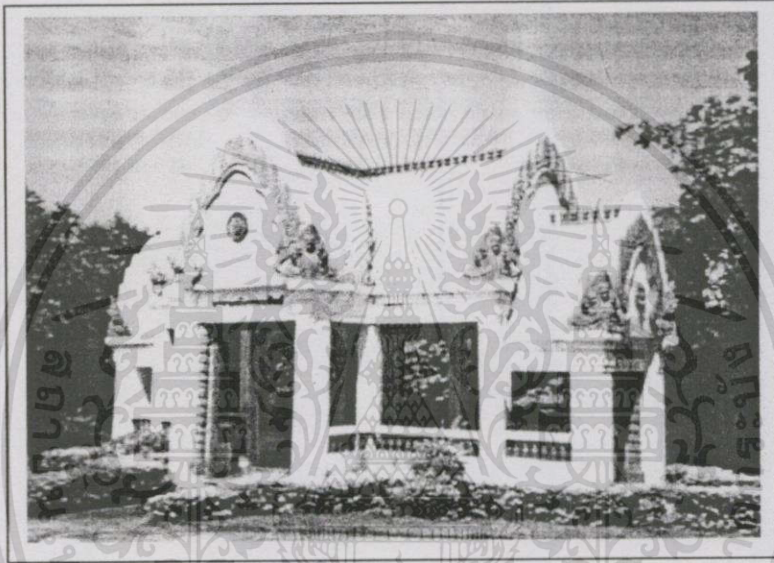
อายุอาคาร 8 ปี

ลักษณะอาคาร ลักษณะอาคารเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นเดียว

หน้าที่ใช้สอยหลักของอาคาร ศาลาพักผ่อน

แนวคิดหลักในการออกแบบสถาปัตยกรรม

อาคารหลังนี้ถือเป็นอาคารที่สถาปนิกได้มีการใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ใกล้เคียงกับรูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอมโดยการประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม

ภาพที่ 4.60 แสดงรูปทรงของอาคารของศาลาพักผ่อนวนอุทยานฯ เขากะโดง

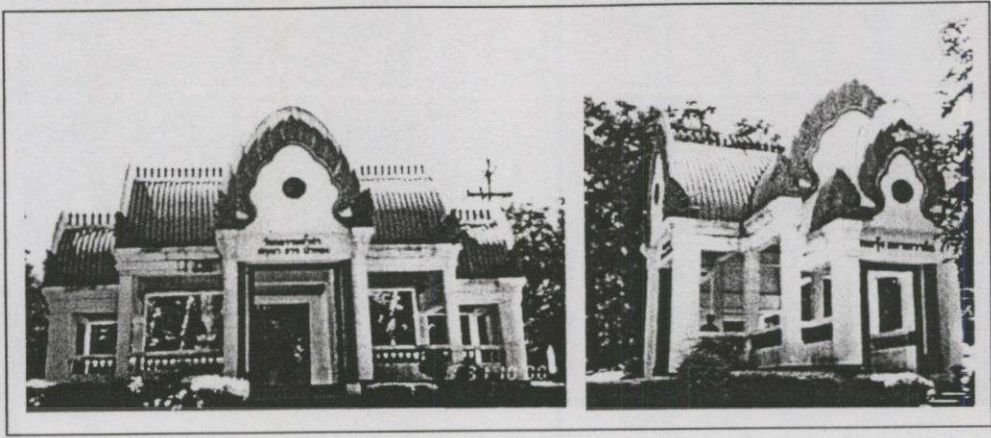
ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม

1) รูปทรงของอาคาร รูปทรงของอาคารได้ประยุกต์มาจากรูปทรงของโคปุระของปราสาทเขาพนมรุ้ง

1.1) ส่วนหลังคา ส่วนหลังคาได้นำลักษณะทางกายภาพของส่วนหลังคาของโคปุระที่มีลักษณะจตุรมุข หลังคามีลักษณะเป็นลอนโค้งปูนหล่อ ที่สันหลังคาประดับปราลี

1.2) ส่วนตัวอาคาร ส่วนตัวอาคารประยุกต์จากตัวอาคารโคปุระ โดยการลดทอนรายละเอียด มีเขาะร่องทางแนวนอนเป็นช่วงๆ ตกแต่งบัวเชิงฐาน และบัวส่วนบน ตอนล่างของตัวอาคารทำเป็นม้านั่งมีราวลูกมะหวดปูนหล่อเลียนลูกมะหวดของปราสาทขอม

1.3) ส่วนฐานอาคาร อาคารไม่ได้ตั้งบนฐานอาคาร

ภาพที่ 4.61 แสดงรูปทรงของอาคารศาลาพักผ่อนนันทอุทยานฯ เขากะโดง

2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

2.1) **ซุ้มประตู** ซุ้มประตู ประกอบด้วย หน้าบัน ,ทับหลัง ,เสาดัดผนัง ,เสาประดับกรอบประตู และกรอบประตู โดยมีรายละเอียด ดังนี้

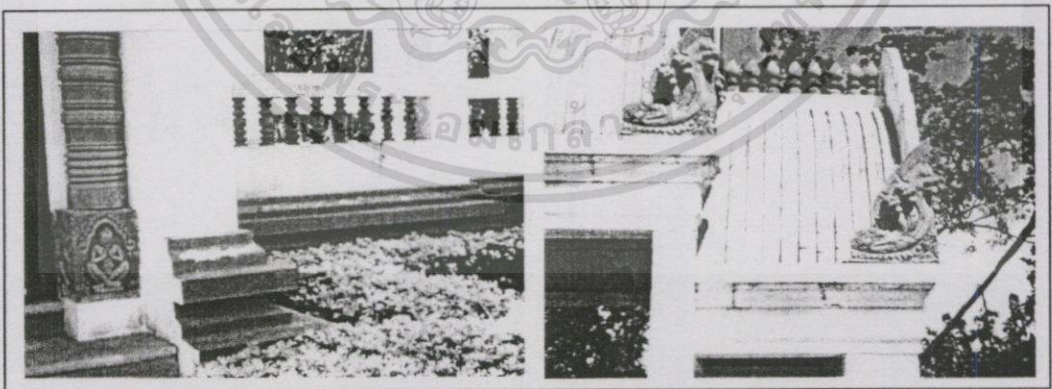
- **หน้าบัน** คงรูปร่างของหน้าบันประดับใบระกาของหน้าบันปราสาทขอมมาใช้ รายละเอียด มีการประดับลวดลายใบระกาปูนหล่อเลียนของเดิม
- **รอยมกร** ประดับรอยมกรปูนหล่อที่มีการตกแต่งลวดลายเลียนของเดิม
- **นาค** นาคปูนหล่อลักษณะของนาคและลวดลายเลียนของเดิม
- **ทับหลัง** ลดระนาบของหน้าบันจากระนาบของทับหลัง แต่ไม่มีการประดับลวดลาย แต่ใช้เป็นที่ติดตัวอักษรเป็นคำขวัญเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดบุรีรัมย์
- **เสาดัดผนัง** คงรูปแบบเสาดัดผนังของขอม ที่มีบัวหัวเสาและบัวฐานเสา แต่ลดรายละเอียดไม่มีการตกแต่งลวดลาย แต่เขาระ่องเป็นเส้นตามแนวนอนเป็นช่วงๆ
- **เสาประดับกรอบประตู** คงรูปแบบเสาเหลี่ยมแบบขอม โดยวิธีการหล่อปูน ช่วงล่างของเสาดัดตกแต่งด้วยลวดลายเลียนของเดิม
- **กรอบประตู** กรอบประตูเลียนลักษณะกรอบประตูปราสาทขอมแต่ตัดส่วนกรอบล่างออกเพื่อสะดวกในการเข้าออก

ภาพที่ 4.62 แสดงซุ้มประตูของศาลาพักผ่อนนันทอุทยานฯ เขากระโดง

2.3) การเจาะช่องเปิด เนื่องจากหน้าที่ใช้สอยของอาคารที่ต้องการเปิดโล่ง จึงไม่มีผนังปิดล้อม

2.4) บัวเชิงฐาน – บัวส่วนบน บัวเชิงฐานและบัวส่วนบนของอาคาร ได้ประยุกต์ลักษณะบัวเชิงฐาน และบัวส่วนบนของปราสาทขอมมาใช้โดยออกแบบให้มีลักษณะที่เรียบง่าย ลักษณะของลวดบัวเปลี่ยนไปจากเดิม ไม่มีการตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ

ก.

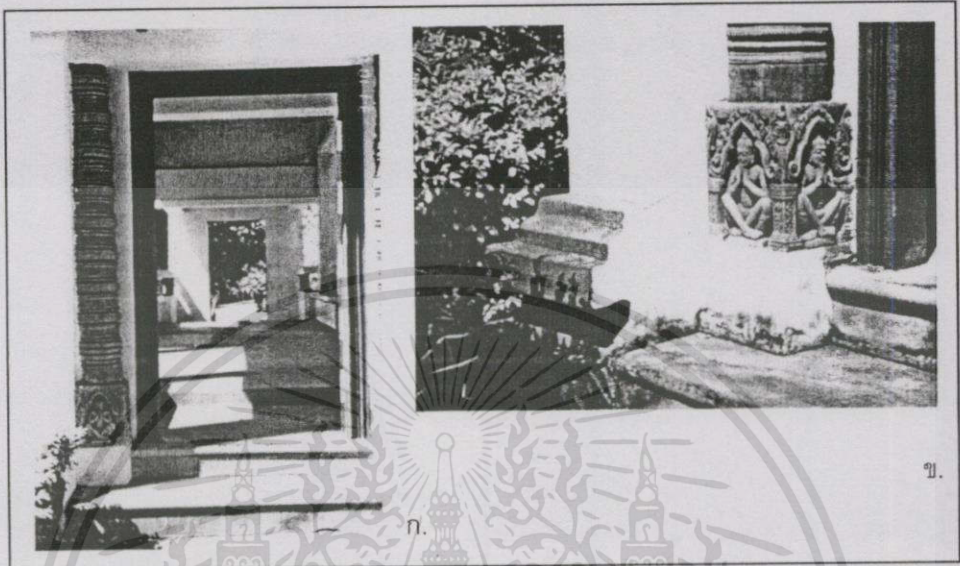
ข.

ภาพที่ 4.63 ก. แสดงบัวเชิงฐานของศาลาพักผ่อนนันทอุทยานฯ เขากระโดง

ข. แสดงบัวส่วนบนของศาลาพักผ่อนนันทอุทยานฯ เขากระโดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5) บั้วฐานเสา - บั้วหัวเสา บั้วฐานเสา - บั้วหัวเสาของอาคาร ได้ประยุกต์ลักษณะบั้วฐานเสา - บั้วหัวเสาของปราสาทขอมมาใช้โดยออกแบบให้มีลักษณะที่เรียบง่าย รูปร่างของบั้วเปลี่ยนไปจากเดิมและไม่มีการตกแต่งหรือสลักลวดลายใดๆ

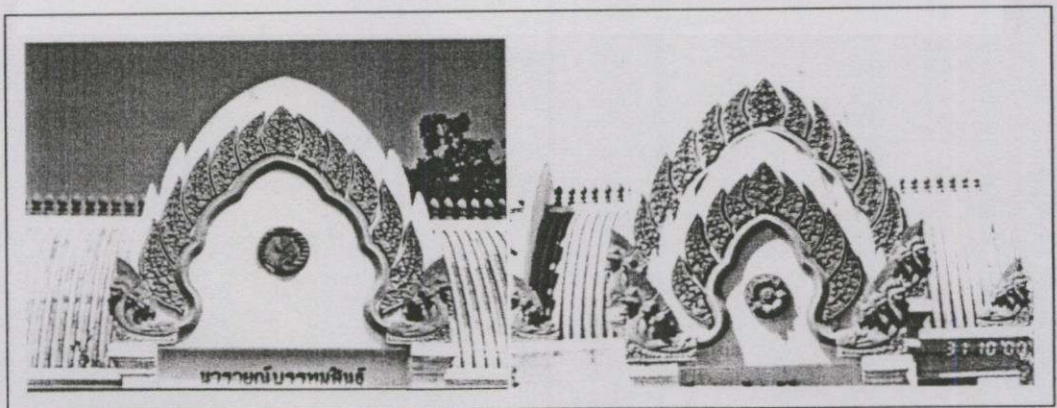

ภาพที่ 4.64 ก. แสดงเสาประดับกรอบประตูของศาลาพักผ่อนวนอุทยานฯ เขาค้อระโดง
ข. แสดงฐานเสา

3) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม

3.1) ลวดลายหน้าบัน ประดับลวดลายใบระกา รวยมกรและนาค ที่หน้าบันทางด้านประดับลวดลายปูนหล่อสัญลักษณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดบุรีรัมย์ ทางด้านประดับลวดลายปูนหล่อลายดอกบัวบานเลียนลวดลายสลักที่อัมจันทร์ปึกกาของปราสาทขอม

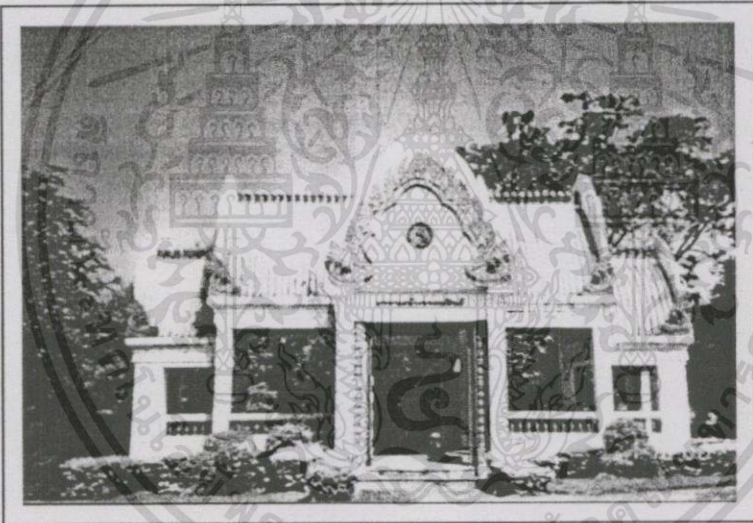
3.2) ลวดลายทับหลัง ปราศจากการตกแต่งลวดลายทับหลังเลียนของเดิมแต่แต่ใช้เป็นที่ติดตัวอักษรเป็นคำขวัญเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารภาพที่ 4.65 ก แสดงลวดลายหน้าบัน ของศาลาพักผ่อนวนอุทยานฯ เขาค้อระโดงไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.66 แสดงลวดลายหน้าบันของศาลาพักผ่อนนันทอุทยานฯ เขากะโดง

ภาพที่ 4.67 แสดงพื้นผิวภายนอกและสีภายนอกของศาลาพักผ่อนนันทอุทยานฯ เขากะโดง

4) พื้นผิวภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาของอาคารมีพื้นผิวภายนอกของอาคารที่มีลักษณะผิวเป็นลอนโค้งจากการหล่อปูน ทาสี ส่วนตัวอาคารมีลักษณะผิวเรียบจากวัสดุปูนฉาบ ทาสี และส่วนฐานอาคารมีลักษณะผิวเรียบจากวัสดุปูนฉาบ ทาสี

5) สีภายนอกของอาคาร ส่วนหลังคาที่หน้าบัน สันหลังคาทาสีขาว ลอนหลังคาทาสี ส้มเหลือง ประดับบราลีทาสีน้ำตาลแดง ส่วนตัวอาคารทาสีขาว เน้นลวดลายประดับลูกมะหวด และเสาประดับกรอบประตูทาสีน้ำตาลแดง ส่วนบัวเชิงฐานอาคารและลูกกรงทาสีน้ำตาลเข้ม

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา : จังหวัด บุรีรัมย์ ครั้งนี้ได้ทำการศึกษาลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมจากสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอม จำนวน 7 อาคารในจังหวัด บุรีรัมย์ ได้แก่ อาคารจัดแสดง ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์, อาคารบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว และอาคารจัดแสดง ศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง, ศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ, มุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกิจ พนมพิमान ,หอพระพุทธรูปศิรินาย ,ศาลาดร.อนูวรรตน์ ฯ และศาลาพักผ่อนนวนอุทยานแห่งชาติ เขากะโแดง โดยรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ ดังนี้

1. ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอมที่ทำการศึกษา ในด้านรูปทรงของอาคาร, ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม, ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม, พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคาร
2. แนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษาของสถาปนิก
3. การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษา และความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม ของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

ดังนั้น จึงแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

ส่วนที่ 2 แนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาปนิก

ส่วนที่ 3 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษา และความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม ของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

5.1 ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอมที่ทำการศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสังเกต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 แสดงจำนวนอาคารจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของอาคาร

ข้อมูลทั่วไปของอาคาร	จำนวน (อาคาร)
ลักษณะอาคารทั่วไป	
1) อาคาร ค.ส.ล. ชั้นเดียว	6
2) อาคาร ค.ส.ล. สองชั้น	1
อายุของอาคาร	
1) 1 – 5 ปี	2
2) 6 – 10 ปี	5
หน้าที่ใช้สอยของอาคาร	
1) จัดนิทรรศการ พิพิธภัณฑ	3
2) มุขทางเข้าด้านหน้าอาคาร	1
3) ประดิษฐานพระพุทธรูป	1
4) ศาลาพักผ่อน	2

จากตาราง พบว่า สถาปัตยกรรมร่วมสมัยมีลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นเดียว จำนวน 6 อาคาร และเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สองชั้น จำนวน 1 อาคาร โดยมีอายุของอาคารประมาณ 1-5 ปี จำนวน 2 อาคาร และมีอายุประมาณ 6-10 ปี จำนวน 5 อาคาร ทั้งนี้เป็นอาคารที่มีหน้าที่ใช้สอยภายในสำหรับจัดแสดงนิทรรศการ หรือเป็นพิพิธภัณฑ จำนวน 3 อาคาร เป็นศาลาพักผ่อน จำนวน 2 อาคาร เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป จำนวน 1 อาคาร และเป็นอาคารที่ต่อเติมขึ้นจากอาคารเดิมเพื่อเป็นมุขทางเข้าด้านหน้าของอาคาร จำนวน 1 อาคาร

ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนอาคารจำแนกตามลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่แสดงลักษณะปราสาทขอม

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่แสดงลักษณะปราสาทขอม	จำนวน (อาคาร)
รูปทรงของอาคาร	
1) ส่วนหลังคา	7
2) ส่วนตัวอาคาร	7
3) ส่วนฐานอาคาร	2

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่แสดง ลักษณะปราสาทขอม	จำนวน (อาคาร)
ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม	
1) ทางเข้าสู่อาคาร	4
2) การเจาะช่องเปิด	1
3) ชุ่มประตู่	5
4) บัวเชิงฐาน - บัวส่วนบน	7
5) บัวฐานเสา - บัวหัวเสา	5
ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม	
1) ลวดลายหน้าบัน	6
2) ลวดลายทับหลัง	1
พื้นผิวภายนอกของอาคาร	1
สีภายนอกของอาคาร	5

จากตาราง พบว่า ด้านรูปทรงของอาคาร ทั้งส่วนหลังคาและส่วนตัวอาคารของอาคารทั้งหมด แสดงลักษณะปราสาทขอม โดยมีจำนวน 2 อาคารที่มีส่วนฐานของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอม

ด้านส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม อาคารทั้งหมดมีบัวเชิงฐาน-บัวส่วนบนแสดงลักษณะปราสาทขอม ,อาคารที่มีชุ่มประตู่และบัวฐานเสา-บัวส่วนบนแสดงลักษณะปราสาทขอม มีจำนวน 5 อาคาร, อาคารที่มีทางเข้าสู่อาคารแสดงลักษณะปราสาทขอม มีจำนวน 4 อาคารและมีเพียงอาคารหนึ่งที่มีการเจาะช่องเปิดที่แสดงลักษณะปราสาทขอม

ด้านส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม อาคารที่มีลวดลายหน้าบันแสดงลักษณะปราสาทขอมมีจำนวน 6 อาคารและมีเพียงอาคารหนึ่งที่มีลวดลายทับหลังแสดงลักษณะปราสาทขอม

ด้านพื้นผิวภายนอกของอาคาร มีเพียงอาคารหนึ่งแสดงลักษณะปราสาทขอม และอาคารที่มีสีภายนอกของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอม มีจำนวน 5 อาคาร

ตารางที่ 5.3 แสดงจำนวนอาคารจำแนกตามกลวิธีการออกแบบลักษณะทางกายภาพของอาคารที่แสดงลักษณะปราสาทขอมของสถาปนิก

ลักษณะทางกายภาพของอาคารที่แสดงลักษณะปราสาทขอม	จำนวน (อาคาร)	
	สถาปนิกประยุกต์ลักษณะใหม่ที่ใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม	สถาปนิกประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม
รูปทรงของอาคาร		
1) ส่วนหลังคา	6	1
2) ส่วนตัวอาคาร	6	1
3) ส่วนฐานอาคาร	2	-
ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม		
1) ทางเข้าสู่อาคาร	3	1
2) การเจาะช่องเปิด	1	-
3) ชุ่มประตู่	5	-
4) บัวเชิงฐาน - บัวส่วนบน	5	2
5) บัวฐานเสา - บัวหัวเสา	5	-
ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม		
1) ลวดลายหน้าบัน	6	-
2) ลวดลายทับหลัง	1	-
พื้นผิวภายนอกของอาคาร	1	-
สีภายนอกของอาคาร	3	2

จากตาราง พบว่า สถาปนิกออกแบบส่วนหลังคาและส่วนตัวอาคารให้แสดงลักษณะปราสาทขอม โดยประยุกต์ลักษณะใหม่ที่ใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม จำนวน 6 อาคาร ซึ่งเพียงอาคารหนึ่งที่ประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม ส่วนฐานของอาคารสถาปนิกออกแบบโดยประยุกต์ลักษณะใหม่ที่ใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม มีจำนวน 2 อาคาร

ด้านส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม สถาปนิกออกแบบชุ่มประตู่, บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน และบัวฐานเสา-บัวหัวเสา โดยประยุกต์ลักษณะใหม่ที่ใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม, จำนวน 5 อาคาร ,สถาปนิกออกแบบทางเข้าสู่อาคาร จำนวน 1 อาคาร และบัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน จำนวน 2 อาคารโดยประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม,

ด้านส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม สถาปนิกออกแบบลดลายน้้าบัน จำนวน 6 อาคารและลดลายน้้าหลัง จำนวน 1 อาคาร โดยประยุกต์ลักษณะใหม่ ที่ใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม

ด้านพื้นผิวภายนอกของอาคาร สถาปนิกออกแบบโดยประยุกต์ลักษณะใหม่ ที่ใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม จำนวน 1 อาคาร และออกแบบให้สีภายนอกของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมโดยประยุกต์ลักษณะใหม่ ที่ใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม จำนวน 3 อาคารและอีก 2 อาคารที่สถาปนิกออกแบบโดยประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม

5.2 แนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาปนิก

เพื่อศึกษาแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ตารางที่ 5.4 แสดงจำนวนอาคารจำแนกตามแรงบันดาลใจในการออกแบบของสถาปนิก

ปราสาทขอมที่เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาปนิก	จำนวน (อาคาร)
ปราสาทเขาพนมรุ้ง	6
ปราสาทขอมโดยรวมไม่เฉพาะเจาะจง	1

จากตาราง พบว่า สถาปนิกได้แรงบันดาลใจจากปราสาทเขาพนมรุ้งในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยมี จำนวน 6 อาคาร โดยมีอาคารเดียวที่สถาปนิกได้แรงบันดาลใจจากปราสาทขอมโดยทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นแห่งใดเป็นต้นแบบประกอบแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย และไม่มีสถาปนิกคนใดที่ได้แรงบันดาลใจจากปราสาทเมืองต่ำโดยตรง

ตารางที่ 5.5 แสดงจำนวนอาคารจำแนกตามองค์ประกอบของปราสาทขอมที่สถาปนิกใช้
เป็นต้นแบบแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

องค์ประกอบของปราสาทขอมที่สถาปนิกใช้เป็นต้นแบบแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย	จำนวน (อาคาร)
ปราสาทแบบมีมณฑป	1
โคปุระ	5
โคปุระและระเบียงคต	1

จากตาราง พบว่า สถาปนิกใช้โคปุระเป็นต้นแบบของการออกแบบ มีจำนวน 5 อาคาร, ใช้ปราสาทแบบมีมณฑปเป็นต้นแบบ จำนวน 1 อาคาร และใช้โคปุระและระเบียงคตเป็นต้นแบบ จำนวน 1 อาคาร

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวนอาคารจำแนกตามลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ได้มีการประยุกต์จากปราสาทขอม

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ได้มีการประยุกต์จากสถาปัตยกรรมปราสาทขอม	จำนวน (อาคาร)
รูปทรงของอาคาร	
1) ส่วนหลังคา	7
2) ส่วนตัวอาคาร	7
3) ส่วนฐานอาคาร	2
ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม	
1) ทางเข้าสู่อาคาร	4
2) ชุ่มประตู	5
3) การเจาะช่องเปิด	3
4) บัวเชิงฐาน - บัวส่วนบน	7
5) บัวฐานเสา - บัวหัวเสา	5

ตารางที่ 5.6 (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ได้มีการประยุกต์จากสถาปัตยกรรมปราสาทขอม	จำนวน(อาคาร)
ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม	
1) ลวดลายหน้าบัน	6
2) ลวดลายทับหลัง	1
พื้นผิวภายนอกของอาคาร	2
สีภายนอกของอาคาร	4

จากตาราง พบว่า ส่วนรูปทรงของอาคาร สถาปนิกประยุกต์ส่วนหลังคาและส่วนตัวอาคารจากลักษณะดั้งเดิม จำนวน 7 อาคาร

ด้านส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม สถาปนิกประยุกต์ลักษณะบัวเชิงฐาน-บัวส่วนบนจากลักษณะดั้งเดิม จำนวน 7 อาคาร ,ประยุกต์ซุ้มประตู และบัวฐานเสา-บัวหัวเสาจำนวน 5 อาคาร, ประยุกต์ทางเข้าสู่อาคาร จำนวน 4 อาคาร และประยุกต์การเจาะช่องเปิด จากลักษณะดั้งเดิม จำนวน 3 อาคาร

ด้านส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม สถาปนิกประยุกต์ลวดลายหน้าบันจากลักษณะดั้งเดิม จำนวน 6 อาคาร และประยุกต์ลวดลายทับหลังจากลักษณะดั้งเดิม จำนวน 1 อาคาร

ด้านพื้นผิวภายนอกของอาคาร สถาปนิกประยุกต์พื้นผิวของวัสดุก่อสร้างภายนอกของอาคารจากลักษณะดั้งเดิม จำนวน 2 อาคาร และประยุกต์สีภายนอกจากมีลักษณะดั้งเดิม จำนวน 4 อาคาร

ตารางที่ 5.7 แสดงจำนวนอาคารจำแนกตามกลวิธีในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอมของสถาปนิก

กลวิธีในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอมของสถาปนิก	จำนวน(อาคาร)
การใช้รูปทรง หรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ใกล้เคียงกับรูปทรง หรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอมโดยมีการประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม	6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

กลวิธีในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอมของสถาปนิก	จำนวน(อาคาร)
การใช้รูปทรง หรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่พัฒนามาจากปราสาทขอมโดยมีการประยุกต์ลักษณะใหม่แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิมโดยชัดเจน	1

จากตาราง พบว่า สถาปนิกใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ใกล้เคียงกับรูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอมโดยมีการประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม จำนวน 6 อาคาร และมีเพียงอาคารหนึ่งที่ประยุกต์ลักษณะใหม่แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิมโดยชัดเจน และไม่มีอาคารใดที่สถาปนิกใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบบางส่วนของปราสาทขอมมาใช้โดยไม่มีการประยุกต์

5.3 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษา และความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอมของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

เพื่อการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม และความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของนักวิชาการ และบุคคลทั่วไป โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

5.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) นักวิชาการ ประกอบด้วย

ก. นักวิชาการกลุ่มงานวิชาการโบราณคดี สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร ,ฝ่ายวิชาการ สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 กรมศิลปากร,เจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และสมาชิกหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จ.บุรีรัมย์

ตารางที่ 5.8 แสดงจำนวนและร้อยละของนักวิชาการฯ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	14	56.0
หญิง	11	44.0
รวม	25	100.0

จากตาราง พบว่า นักวิชาการฯ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 56 เป็นเพศชาย และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 44

ตารางที่ 5.9 แสดงจำนวนและร้อยละของนักวิชาการฯ จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
31 – 40	8	32.0
41 – 50	10	40.0
51 – 60	4	16.0
61 ปีขึ้นไป	3	12.0
รวม	25	100.0

จากตาราง พบว่า นักวิชาการฯ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 40 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี รองลงมา ร้อยละ 32 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี และร้อยละ 28 มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 5.10 แสดงจำนวนและร้อยละของนักวิชาการฯ จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม

ภูมิลำเนาเดิม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จ.บุรีรัมย์	2	8.0
จ.อื่นๆ ในเขตอีสานใต้	8	32.0
จ.อื่นๆ	15	60.0
รวม	25	100.0

จากตาราง พบว่า นักวิชาการฯ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 60 มีได้มีภูมิลำเนาในจังหวัดในเขตอีสานใต้ และมีเพียงร้อยละ 8 ที่มีภูมิลำเนาเดิม อยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.11 แสดงจำนวนและร้อยละของนักวิชาการฯ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยใน จ.บุรีรัมย์

ระยะเวลา (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 ปี	4	16.0
6 - 10	2	8.0
11 - 20	4	16.0
21 - 30	2	8.0
31 - 40	2	8.0
51 ปีขึ้นไป	2	8.0
ไม่ได้พำนักใน จ.บุรีรัมย์	9	36.0
รวม	25	100.0

จากตาราง พบว่า นักวิชาการฯ ร้อยละ 36 มิได้พักอาศัยอยู่ใน จังหวัดบุรีรัมย์ และส่วนใหญ่ ร้อยละ 32 พักอาศัยอยู่ใน จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งแต่ 6 - 30 ปี

ตารางที่ 5.12 แสดงจำนวนและร้อยละของนักวิชาการฯ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	4.2
ปริญญาตรี	13	54.2
สูงกว่าปริญญาตรี	10	41.6
รวม	24	100.0

จากตาราง พบว่า นักวิชาการฯ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.8 มีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป และร้อยละ 41.6 มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 5.13 แสดงจำนวนและร้อยละของนักวิชาการฯ จำแนกตามสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีความสนใจเป็นพิเศษ

สาขาวิชา	เชี่ยวชาญ/สนใจ	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ
โบราณคดี	14	56.0
ศิลปกรรม	11	44.0
ประวัติศาสตร์	8	32.0
ประวัติศาสตร์ศิลป์	7	28.0
สถาปัตยกรรม	5	20.0
ปรัชญาศาสนา	5	20.0
นาฏศิลป์ การแสดงพื้นบ้าน	3	12.0

จากตาราง พบว่า นักวิชาการฯ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 56 มีความเชี่ยวชาญหรือสนใจเป็นพิเศษในสาขาวิชาโบราณคดี รองลงมา ร้อยละ 44 มีความเชี่ยวชาญหรือสนใจเป็นพิเศษในสาขาวิชาศิลปกรรม และมีเพียงร้อยละ 20 ที่มีความเชี่ยวชาญหรือสนใจเป็นพิเศษในสาขาวิชาสถาปัตยกรรม

ข.สถาปนิกกลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถาปนิกกลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร จำนวนรวม 10 คน พบว่า สถาปนิกส่วนใหญ่ จำนวน 7 คน เป็นเพศชาย และสถาปนิกส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-50 ปี ทั้งนี้ทั้งหมดมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ สำหรับด้านการศึกษา นั้น สถาปนิกทั้งหมดมีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยมีจำนวน 2 คนที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี

สำหรับด้านประสบการณ์การทำงานนั้น มีสถาปนิก จำนวน 6 คน ที่มีผลงานด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยแนวเน้นเอกลักษณ์ไทยหรือแนวเน้นเอกลักษณ์ท้องถิ่น จำนวนน้อยกว่า 5 โครงการ ทั้งนี้สถาปนิกจำนวนกึ่งหนึ่งมีความสนใจในสถาปัตยกรรมปราสาทขอมในเขตอีสานใต้ ของประเทศไทยในระดับมาก-มากที่สุด และมีสถาปนิก จำนวน 7 คนที่เคยมีผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอม

1) บุคคลทั่วไป ประกอบด้วย

ก. ประชาชนในท้องถิ่น

ตารางที่ 5.14 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	170	46.7
หญิง	194	53.3
รวม	364	100.0

จากตาราง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.3 เป็นเพศหญิง และเป็นเพศชาย ร้อยละ 46.7

ตารางที่ 5.15 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
20 - 30	248	68.5
31 - 40	75	20.7
41 - 50	36	9.9
51 - 60	3	0.8
ไม่ตอบ	1	-
รวม	364	100.0

จากตาราง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.5 มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี รองลงมา ร้อยละ 20.7 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี และร้อยละ 10.7 มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 5.16 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม

ภูมิลำเนาเดิม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จ.บุรีรัมย์	253	69.7
จ.อื่นๆ ในเขตอีสานใต้	49	13.5
จ.อื่นๆ	61	16.8
ไม่ตอบ	1	-
รวม	364	100.0

จากตาราง พบว่าประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.7 มีภูมิลำเนาในจังหวัดบุรีรัมย์ และร้อยละ 13.5 มีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่นๆ ในเขตอีสานใต้

ตารางที่ 5.17 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยใน จ.บุรีรัมย์

ระยะเวลา (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 ปี	64	17.9
6 - 10	30	8.4
11 - 20	69	19.3
21 - 30	134	37.4
31 - 40	39	10.9
41 - 50	22	6.1
ไม่ได้พำนักใน จ.บุรีรัมย์	6	-
รวม	364	100.0

จากตาราง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.4 อาศัยในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเวลา 21 - 30 ปี รองลงมา ร้อยละ 19.3 อาศัยในจังหวัดบุรีรัมย์เป็นเวลา 11 - 20 ปี และร้อยละ 17 อาศัยในจังหวัดบุรีรัมย์เป็นเวลา 31 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 5.18 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	148	40.7
ปริญญาตรี	205	56.3
สูงกว่าปริญญาตรี	11	3.0
รวม	364	100.0

จากตาราง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.3 มีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป และร้อยละ 40.7 มีการศึกษาด้านต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 5.19 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้าราชการ พนง.รัฐวิสาหกิจ	120	33.0
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	31	8.5
พนักงานบริษัทเอกชน	16	4.4
นักศึกษาระดับอุดมศึกษา	168	46.1
อื่นๆ	29	8.0
รวม	364	100.0

จากตาราง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.1 เป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 33 มีอาชีพรับราชการ หรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ตารางที่ 5.20 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามประสบการณ์ในการอนุรักษ์, บูรณะ หรือศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปราสาทขอม ใน จ.บุรีรัมย์

ประสบการณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	122	33.6
ไม่เคย	241	66.4
รวม	363	100.0

จากตาราง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.4 ไม่เคยมีประสบการณ์ในการอนุรักษ์, บูรณะ, หรือศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปราสาทขอม ในจังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ 5.21 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามประสบการณ์ในการเยี่ยมชม ปราสาทขอมใน จ.บุรีรัมย์

ประสบการณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	340	93.4
ไม่เคย	24	6.6
รวม	364	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตาราง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่น ร้อยละ 93.4 เคยมีประสบการณ์ในการเที่ยวชม ปราสาทขอมใน จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ 5.22 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามความถี่ในการท่องเที่ยวชมปราสาทเขาพนมรุ้ง

ความถี่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ครั้งเดียว	43	11.8
นานๆ ครั้ง	221	60.7
อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	84	23.1
ไม่เคยไป	16	4.4
รวม	364	100.0

จากตาราง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.7 เดินทางไปเที่ยวชมปราสาทเขาพนมรุ้งนานๆครั้ง รองลงมา ร้อยละ 23.1 เดินทางไปเที่ยวชมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ,ร้อยละ 11.8 เดินทางไปเที่ยวชมเพียงครั้งเดียว และร้อยละ 4.4 ไม่เคยเดินทางไปเที่ยวชม

ตารางที่ 5.23 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามความถี่ในการท่องเที่ยวชมปราสาทเมืองต่ำ

ความถี่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ครั้งเดียว	61	16.8
นานๆ ครั้ง	191	52.6
อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	48	13.2
ไม่เคยไป	63	17.4
รวม	363	100.0

จากตาราง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.6 เดินทางไปเที่ยวชมปราสาทเมืองต่ำ นานๆครั้ง และรองลงมา ร้อยละ 17.4 ไม่เคยเดินทางไปเที่ยวชม

ตารางที่ 5.24 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อความสำคัญของปราสาทเขาพนมรุ้งในระดับจังหวัด

ความสำคัญ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	15	4.1
เป็นโบราณสถานควรค่าแก่การอนุรักษ์	246	67.6
เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียง	103	28.3
รวม	364	100.0

จากตาราง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.6 เห็นว่าปราสาทเขาพนมรุ้งเป็นโบราณสถานควรค่าแก่การอนุรักษ์ รองลงมา ร้อยละ 28.3 เห็นว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียง

ตารางที่ 5.25 แสดงจำนวนและร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อความสำคัญของปราสาทเมืองต่ำในระดับจังหวัด

ความสำคัญ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	17	4.8
เป็นโบราณสถานควรค่าแก่การอนุรักษ์	298	81.9
เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียง	47	13.0
เป็นแหล่งประกอบอาชีพ นำมาซึ่งรายได้	1	0.4
รวม	363	100.0

จากตาราง พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.9 เห็นว่าปราสาทเมืองต่ำเป็นโบราณสถานควรค่าแก่การอนุรักษ์ รองลงมา ร้อยละ 13 เห็นว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียง

ตารางที่ 5.26 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวก่อนจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	55	39.3
หญิง	85	60.7
รวม	140	100.0

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.7 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 39.3 เป็นเพศชาย

ตารางที่ 5.27 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวก่อนจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
20 – 30	134	95.7
31 – 40	4	2.9
41 – 50	1	0.7
61 ปีขึ้นไป	1	0.7
รวม	140	100.0

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.7 มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี และร้อยละ 4.3 มีอายุมากกว่า 31 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 5.28 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวก่อนจำแนกตามภูมิลำเนาเดิม

ภูมิลำเนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาคเหนือ	2	1.4
ภาคกลาง	2	1.4
ภาคอีสาน	136	97.1
รวม	140	100.0

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.1 มีภูมิลำเนาที่ภาคอีสาน

ตารางที่ 5.29 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	27	19.2
ปริญญาตรี	113	80.8
รวม	140	100.0

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.8 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 19.2 มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 5.30 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้าราชการ พนง.รัฐวิสาหกิจ	8	5.7
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	10	7.1
พนักงานบริษัทเอกชน	4	2.9
นักศึกษาระดับอุดมศึกษา	115	82.1
อื่นๆ	3	2.1
รวม	140	100.0

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.1 เป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 7.1 มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว และร้อยละ 5.7 มีอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ตารางที่ 5.31 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามจุดประสงค์การมาเยือนจ.บุรีรัมย์

จุดประสงค์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
งานราชการ	20	14.3
ท่องเที่ยว	68	48.6
ติดต่อธุรกิจการค้า	1	0.7
ธุระส่วนตัว	45	32.1
เยี่ยมญาติ	6	4.3
รวม	140	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.6 มีจุดประสงค์การมาเยือนจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อการท่องเที่ยว รองลงมา ร้อยละ 32.1 มีจุดประสงค์การมาเยือนเพื่อทำธุระส่วนตัว และร้อยละ 14.3 มีมีจุดประสงค์การมาเยือนเพื่องานราชการ

ตารางที่ 5.32 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามประสบการณ์ในการอนุรักษ์ , บูรณะ หรือศึกษาวิจัย เกี่ยวกับปราสาทขอม ใน จ.บุรีรัมย์

ประสบการณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	60	42.9
ไม่เคย	80	57.1
รวม	140	100.0

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.1 ไม่เคยมีประสบการณ์ในการอนุรักษ์ , บูรณะ หรือศึกษาวิจัย เกี่ยวกับปราสาทขอมในจังหวัดบุรีรัมย์ มีเพียงร้อยละ 42.9 ที่เคยมีประสบการณ์ดังกล่าว

ตารางที่ 5.33 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามประสบการณ์ในการเที่ยวชม ปราสาทขอมใน จ.บุรีรัมย์

ประสบการณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	120	85.7
ไม่เคย	20	14.3
รวม	140	100.0

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.7 เคยมีประสบการณ์ในการเที่ยวชมปราสาทขอมในจังหวัดบุรีรัมย์ และร้อยละ 14.3 ไม่เคยมีประสบการณ์ดังกล่าว

ตารางที่ 5.34 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความถี่ในการท่องเที่ยวชมปราสาทเขาพนมรุ้ง

ความถี่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ครั้งเดียว	24	17.3
นานๆ ครั้ง	75	54.0
อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	26	18.7
ไม่เคยไป	14	10.1
รวม	139	100.0

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 54 เดินทางไปเที่ยวชมปราสาทเขาพนมรุ้ง นานๆ ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 18.7 เดินทางไปเที่ยวชมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ตารางที่ 5.35 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความถี่ในการท่องเที่ยวชมปราสาทเมืองต่ำ

ความถี่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ครั้งเดียว	32	22.9
นานๆ ครั้ง	52	37.1
อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	18	12.9
ไม่เคยไป	38	27.1
รวม	140	100.0

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.1 เดินทางไปเที่ยวชมปราสาทเมืองต่ำ นานๆ ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 22.9 เคยเดินทางไปเที่ยวชมเพียงครั้งเดียว

ตารางที่ 5.36 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อความสำคัญของปราสาทเขาพนมรุ้งในระดับจังหวัด

ความสำคัญ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	2	1.4
เป็นโบราณสถานควรค่าแก่การอนุรักษ์	97	69.3
เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียง	40	28.6
เป็นแหล่งประกอบอาชีพ นำมาซึ่งรายได้	1	0.7
รวม	140	100.0

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.3 เห็นว่าปราสาทเขาพนมรุ้งเป็นโบราณสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ รองลงมา ร้อยละ 28.6 เห็นว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่น

ตารางที่ 5.37 แสดงจำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อความสำคัญของปราสาทเมืองต่ำในระดับจังหวัด

ความสำคัญ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	7	5.0
เป็นโบราณสถานควรค่าแก่การอนุรักษ์	113	80.7
เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียง	16	11.4
เป็นแหล่งประกอบอาชีพ นำมาซึ่งรายได้	4	2.9
รวม	140	100.0

จากตาราง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.7 เห็นว่าปราสาทเมืองต่ำเป็นโบราณสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ รองลงมา ร้อยละ 11.4 เห็นว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่น

5.3.2 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษ

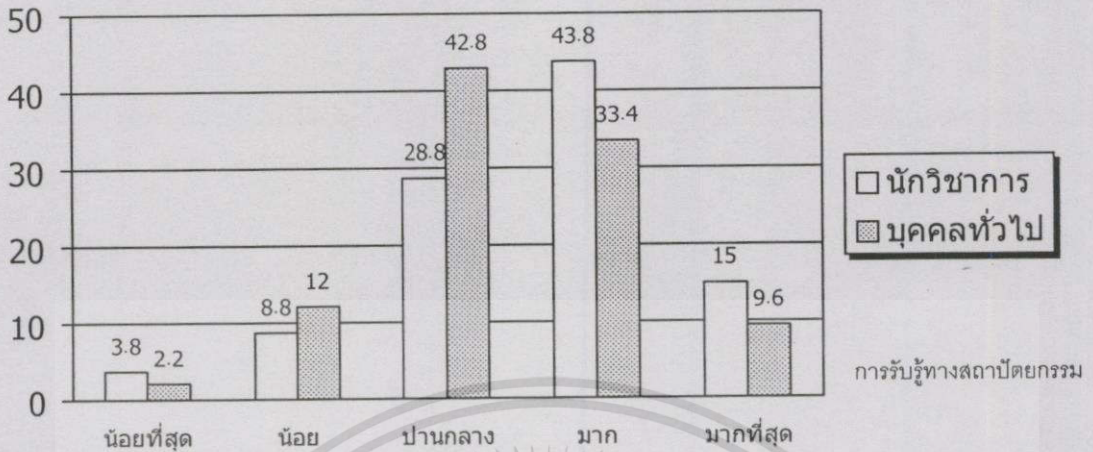
ตัวแปร	ความหมาย
n_1	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของนักวิชาการ
n_2	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของบุคคลทั่วไป
\bar{x}_1	ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของนักวิชาการ
\bar{x}_2	ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของบุคคลทั่วไป
S.D. ₁	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักวิชาการ
S.D. ₂	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบุคคลทั่วไป

1) รูปทรงของอาคาร

ตารางที่ 5.38 แสดงจำนวน, ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อรูปทรงของอาคารจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

ประเด็น	กลุ่ม	การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม					\bar{x}_1	S.D. ₁	ระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม	
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด				
ส่วนหลังคา แสดงลักษณะ ปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	1	1	9	18	6	3.77	0.88	มาก
		ร้อยละ	2.9	2.9	25.7	51.4	17.1			
	บุคคลทั่วไป $n_2=504$ คน	จำนวน	8	49	214	180	53	3.44	0.86	
		ร้อยละ	1.6	9.7	42.5	35.7	10.5			
ส่วนตัวอาคาร แสดงลักษณะ ปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	2	6	10	12	5	3.34	1.11	ปานกลาง
		ร้อยละ	5.7	17.1	28.6	34.3	14.3			
	บุคคลทั่วไป $n_2=497$ คน	จำนวน	12	74	221	153	37	3.26	0.89	
		ร้อยละ	2.4	14.9	44.5	30.8	7.4			
ส่วนฐานอาคาร แสดงลักษณะ ปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1=10$ คน	จำนวน	-	-	4	5	1	3.70	0.67	มาก
		ร้อยละ	-	-	40.0	50.0	10.0			
	บุคคลทั่วไป $n_2=142$ คน	จำนวน	5	14	54	49	20	3.46	0.97	
		ร้อยละ	3.5	9.9	38.0	34.5	14.1			
รวม	นักวิชาการ $n_1=80$ คน	จำนวน	3	7	23	35	12	3.58	0.98	มาก
		ร้อยละ	3.8	8.8	28.8	43.8	15.0			
	บุคคลทั่วไป $n_2=1143$ คน	จำนวน	25	137	489	382	110	3.36	0.89	
		ร้อยละ	2.2	12.0	42.8	33.4	9.6			

ร้อยละ

ภาพที่ 5.1 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อรูปทรงของอาคาร จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

จากตาราง พบว่า นักวิชาการรับรู้ว่ารูปร่างของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับมาก แต่บุคคลทั่วไปรับรู้ได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=3.58, \bar{x}_2=3.36$)

เมื่อพิจารณาในแต่ละส่วนประกอบแล้ว พบว่า นักวิชาการรับรู้ว่าส่วนหลังคาและส่วนฐานของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับมาก แต่บุคคลทั่วไปรับรู้ได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=3.77, \bar{x}_2=3.44$), ($\bar{x}_1=3.70, \bar{x}_2=3.46$)

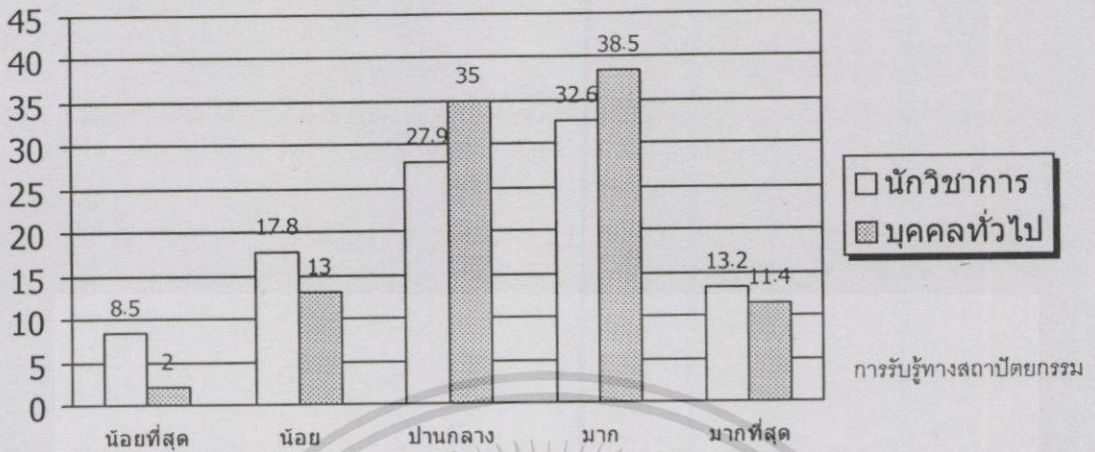
ทั้งสองกลุ่ม รับรู้ว่ารูปร่างตัวอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=3.34, \bar{x}_2=3.26$)

2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

ตารางที่ 5.39 แสดงจำนวน, ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อ ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

ประเด็น	กลุ่ม		การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม					\bar{X}_1	S.D. ₁	ระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}_2	S.D. ₂	
ทางเข้าสู่อาคาร แสดงลักษณะ ปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1 = 29$ คน	จำนวน	3	8	4	9	5	3.17	1.31	ปานกลาง
		ร้อยละ	10.3	27.6	13.8	31.0	17.2			
	บุคคลทั่วไป $n_2 = 426$ คน	จำนวน	7	59	163	151	46	3.40	0.91	ปานกลาง
		ร้อยละ	1.6	13.8	38.3	35.4	10.8			
ซุ้มประตู แสดงลักษณะ ปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1 = 24$ คน	จำนวน	-	3	6	12	3	3.63	0.88	มาก
		ร้อยละ	-	8.6	17.1	34.3	8.6			
	บุคคลทั่วไป $n_2 = 356$ คน	จำนวน	5	48	111	153	39	3.49	0.91	ปานกลาง
		ร้อยละ	1.4	13.5	31.2	43.0	11.0			
การเจาะช่องเปิด แสดงลักษณะ ปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1 = 20$ คน	จำนวน	4	3	5	3	5	3.10	1.48	ปานกลาง
		ร้อยละ	20.0	15.0	25.0	15.0	25.0			
	บุคคลทั่วไป $n_2 = 291$ คน	จำนวน	7	31	92	119	42	3.54	0.95	มาก
		ร้อยละ	2.4	10.7	31.6	40.9	14.4			
บัวเชิงฐาน-บัว ส่วนบนแสดง ลักษณะ ปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1 = 35$ คน	จำนวน	4	6	12	11	2	3.03	1.10	ปานกลาง
		ร้อยละ	11.4	17.1	34.3	31.4	5.7			
	บุคคลทั่วไป $n_2 = 500$ คน	จำนวน	13	66	189	182	50	3.38	0.93	ปานกลาง
		ร้อยละ	2.6	13.2	37.8	36.4	10.0			
บัวฐานเสา-บัว หัวเสาแสดง ลักษณะ ปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1 = 21$ คน	จำนวน	-	3	9	7	2	3.38	0.86	ปานกลาง
		ร้อยละ	-	14.3	42.9	33.3	9.5			
	บุคคลทั่วไป $n_2 = 336$ คน	จำนวน	7	45	114	130	40	3.45	0.94	ปานกลาง
		ร้อยละ	2.1	13.4	33.9	38.7	11.9			
รวม	นักวิชาการ $n_1 = 129$ คน	จำนวน	11	23	36	42	17	3.24	1.15	ปานกลาง
		ร้อยละ	8.5	17.8	27.9	32.6	13.2			
	บุคคลทั่วไป $n_2 = 1909$ คน	จำนวน	39	249	669	735	217	3.44	0.93	ปานกลาง
		ร้อยละ	2.0	13.0	35.0	38.5	11.4			

ร้อยละ

ภาพที่ 5.2 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

จากตาราง พบว่า ทั้งสองกลุ่มการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมว่าส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=3.24$, $\bar{x}_2=3.44$)

เมื่อพิจารณาในแต่ละส่วนประกอบแล้ว พบว่า นักวิชาการรับรู้ว่ามีประตูของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับมาก แต่บุคคลทั่วไปรับรู้ได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=3.63$, $\bar{x}_2=3.49$)

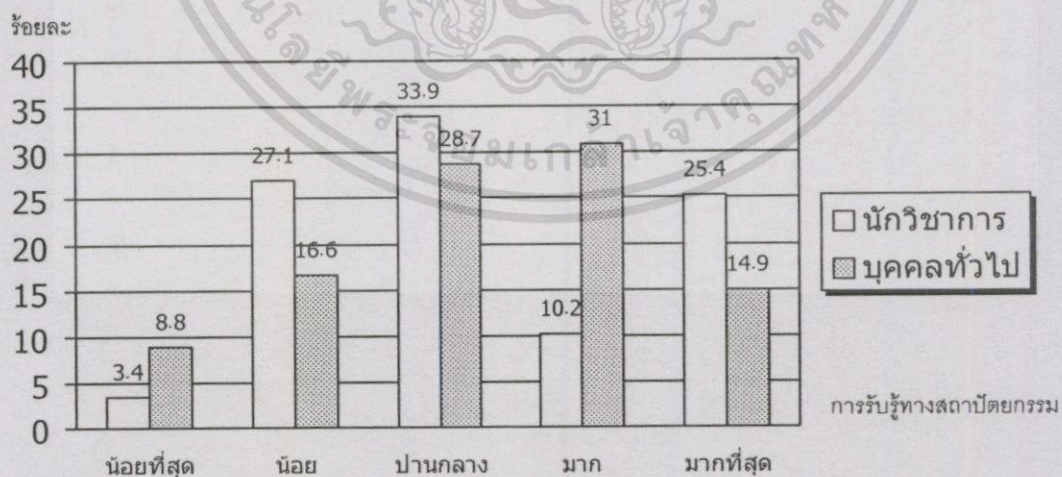
นักวิชาการรับรู้ว่าการเจาะช่องเปิดของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับปานกลาง แต่บุคคลทั่วไปรับรู้ได้ในระดับมาก ($\bar{x}_1=3.10$, $\bar{x}_2=3.54$)

ทั้งสองกลุ่มรับรู้ว่าจะเข้าสู่อาคาร, บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบนและบัวฐานเสา-บัวหัวเสาของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=3.17$, $\bar{x}_2=3.40$) , ($\bar{x}_1=3.03$, $\bar{x}_2=3.38$) และ ($\bar{x}_1=3.38$, $\bar{x}_2=3.45$)

3) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม

ตารางที่ 5.40 แสดงจำนวน, ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อ ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

ประเด็น	กลุ่ม		การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม					\bar{x}_1	S.D. ₁	ระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}_2	S.D. ₂	
ลวดลายหน้าบ้าน แสดงลักษณะปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1 = 35$ คน	จำนวน	1	8	15	3	8	3.26	1.15	ปานกลาง
		ร้อยละ	2.9	22.9	42.9	8.6	22.9			
	บุคคลทั่วไป $n_2 = 500$ คน	จำนวน	35	89	154	160	62	3.25	1.10	ปานกลาง
		ร้อยละ	7.0	17.8	30.8	32.0	12.4			
ลวดลายทับหลัง แสดงลักษณะปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1 = 24$ คน	จำนวน	1	8	5	3	7	3.29	1.33	ปานกลาง
		ร้อยละ	4.2	33.3	20.8	12.5	29.2			
	บุคคลทั่วไป $n_2 = 357$ คน	จำนวน	40	53	92	106	66	3.29	1.25	ปานกลาง
		ร้อยละ	11.2	14.8	25.8	29.7	18.5			
รวม	นักวิชาการ $n_1 = 59$ คน	จำนวน	2	16	20	6	15	3.27	1.22	ปานกลาง
		ร้อยละ	3.4	27.1	33.9	10.2	25.4			
	บุคคลทั่วไป $n_2 = 857$ คน	จำนวน	75	142	246	266	128	3.27	1.16	ปานกลาง
		ร้อยละ	8.8	16.6	28.7	31.0	14.9			

ภาพที่ 5.3 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

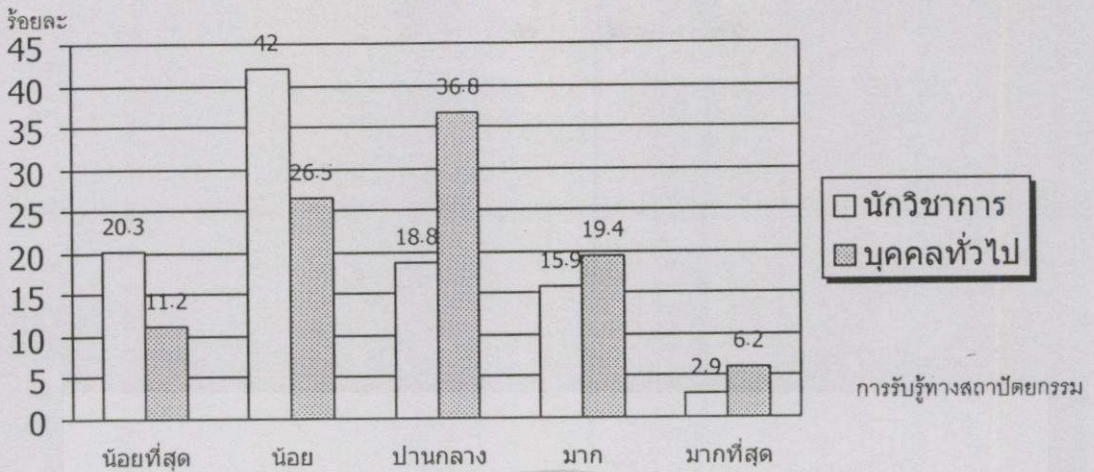
จากตาราง พบว่า ทั้งสองกลุ่มรับรู้ว่าส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรมแสดงลักษณะ
ปราสาทขอมได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=3.27, \bar{x}_2=3.27$)

เมื่อพิจารณาในแต่ละส่วนประกอบแล้ว พบว่า ทั้งสองกลุ่มรับรู้ว่าลวดลายหน้าบันและ
ลวดลายทับหลังของอาคาร แสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=3.26,$
 $\bar{x}_2=3.25$) และ ($\bar{x}_1=3.29, \bar{x}_2=3.29$)

4) พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคาร

ตารางที่ 5.41 แสดงจำนวน, ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อ
พื้นผิวภายนอกและสีภายนอกของอาคาร จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและ
บุคคลทั่วไป

ประเด็น	กลุ่ม	การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม					\bar{x}_1	S.D. ₁	ระดับการ รับรู้ทาง สถาปัตยกรรม	
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	\bar{x}_2	S.D. ₂		
พื้นผิวภายนอก ของอาคารแสดง ลักษณะปราสาท ขอม	นักวิชาการ $n_1=34$ คน	จำนวน	8	14	7	4	1	2.29	1.06	น้อย
		ร้อยละ	23.5	41.2	20.6	11.8	2.9			
	บุคคลทั่วไป $n_2=500$ คน	จำนวน	56	114	193	108	29	2.88	1.05	ปานกลาง
		ร้อยละ	11.2	22.8	38.6	21.6	5.8			
สีภายนอกของ อาคารแสดง ลักษณะ ปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	6	15	6	7	1	2.49	1.09	น้อย
		ร้อยละ	17.1	42.9	17.1	20.0	2.9			
	บุคคลทั่วไป $n_2=504$ คน	จำนวน	56	152	176	87	33	2.78	1.07	ปานกลาง
		ร้อยละ	11.1	30.2	34.9	17.3	6.5			
รวม	นักวิชาการ $n_1=69$ คน	จำนวน	14	29	13	11	2	2.39	1.07	น้อย
		ร้อยละ	20.3	42.0	18.8	15.9	2.9			
	บุคคลทั่วไป $n_2=1004$ คน	จำนวน	112	226	369	195	62	2.83	1.06	ปานกลาง
		ร้อยละ	11.2	26.5	36.8	19.4	6.2			

ภาพที่ 5.4 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อพื้นผิวภายนอกและสีภายนอกของอาคารจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

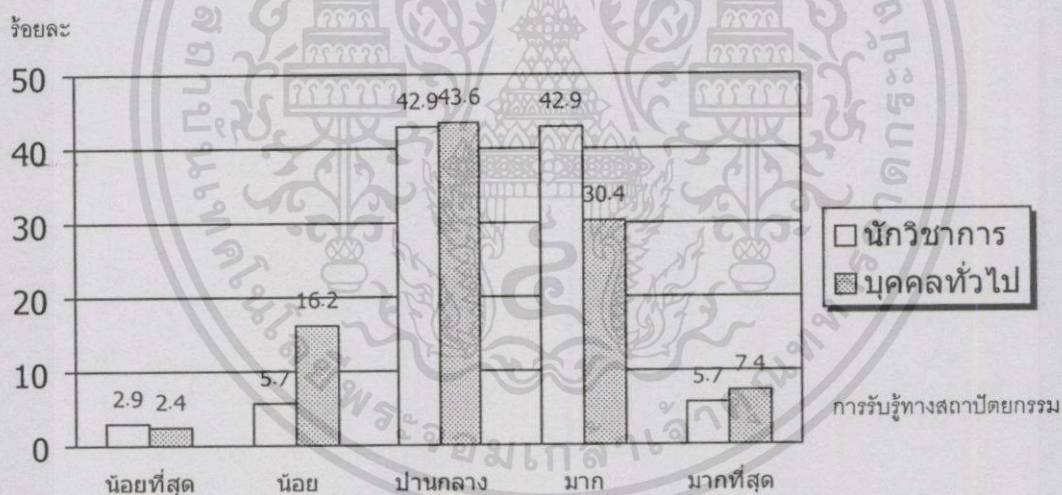
จากตาราง พบว่า นักวิชาการรับรู้พื้นผิวภายนอกและสีภายนอกแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับน้อย แต่บุคคลทั่วไปรับรู้ทางสถาปัตยกรรมได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=2.39, \bar{x}_2=2.83$)

เมื่อพิจารณาในแต่ละส่วนประกอบแล้ว พบว่า นักวิชาการรับรู้พื้นผิวภายนอกของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับน้อย แต่บุคคลทั่วไปรับรู้ได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=2.29, \bar{x}_2=2.88$)

นักวิชาการรับรู้สีภายนอกของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับน้อย แต่บุคคลทั่วไปรับรู้ได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=2.49, \bar{x}_2=2.78$)

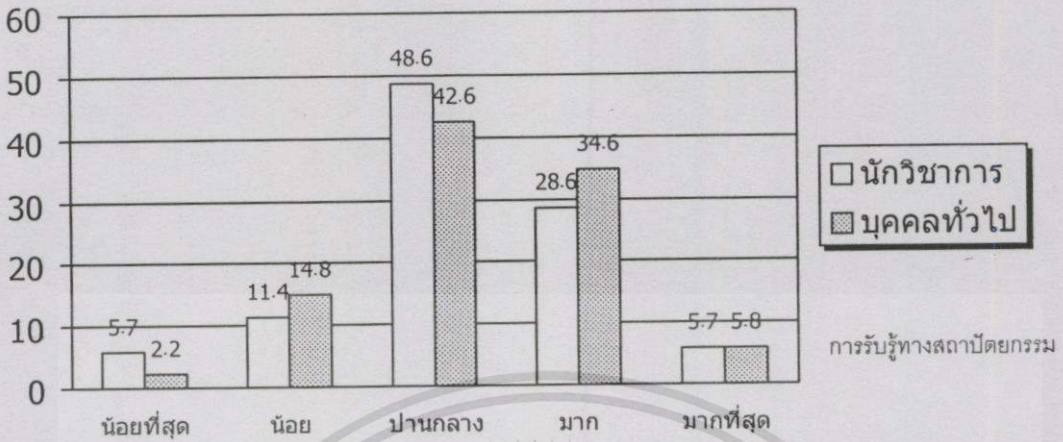
ตารางที่ 5.42 แสดงจำนวน, ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

ประเด็น	กลุ่ม		การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม					\bar{x}_1	S.D. ₁	ระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}_2	S.D. ₂	
ลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอม	นักวิชาการ $n_1 = 35$ คน	จำนวน	1	2	15	15	2	3.43	0.81	ปานกลาง
		ร้อยละ	2.9	5.7	42.9	42.9	5.7			
	บุคคลทั่วไป $n_2 = 500$ คน	จำนวน	12	81	218	152	37	3.24	0.90	
		ร้อยละ	2.4	16.2	43.6	30.4	7.4			
ลักษณะภายนอกของอาคารแสดงถึงหน้าที่ใช้สอยภายในของอาคาร	นักวิชาการ $n_1 = 35$ คน	จำนวน	2	4	17	10	2	3.17	0.92	ปานกลาง
		ร้อยละ	5.7	11.4	48.6	28.6	5.7			
	บุคคลทั่วไป $n_2 = 500$ คน	จำนวน	11	74	213	173	29	3.27	0.86	
		ร้อยละ	2.2	14.8	42.6	34.6	5.8			

ภาพที่ 5.5 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมว่าลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

ร้อยละ

ภาพที่ 5.6 แผนภูมิแสดงร้อยละของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมว่าลักษณะภายนอกอาคารแสดงถึงหน้าที่ใช้สอยภายในของอาคารจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

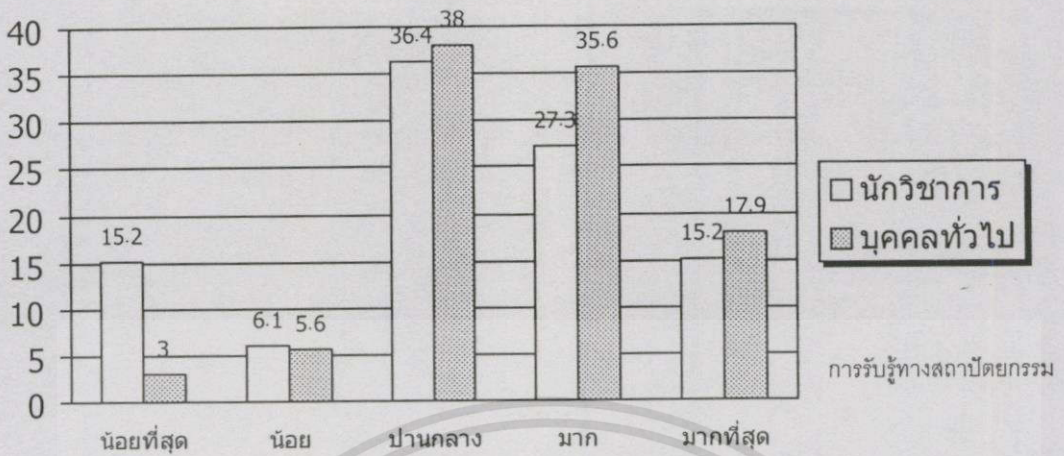
จากตาราง พบว่า ทั้งสองกลุ่มรับรู้ว่าคุณลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารแสดงลักษณะปราสาทห้อมได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=3.43$, $\bar{x}_2=3.24$) ทั้งสองกลุ่มรับรู้ว่าคุณลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารแสดงถึงหน้าที่ใช้สอยภายในอาคารได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x}_1=3.17$, $\bar{x}_2=3.27$)

5) การตัดสินใจคุณค่าความงามของสถาปัตยกรรม

ตารางที่ 5.43 แสดงจำนวน, ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับความรู้สึกที่มีต่อสถาปัตยกรรม จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

ประเด็น	กลุ่ม	การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม					\bar{x}_1	S.D. ₁	ระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม	
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}_2	S.D. ₂		
ความประทับใจในความงามของอาคาร	นักวิชาการ $n_1=33$ คน	จำนวน	5	2	12	9	5	3.21	1.24	ปานกลาง
		ร้อยละ	15.2	6.1	36.4	27.3	15.2			
	บุคคลทั่วไป $n_2=503$ คน	จำนวน	15	28	191	179	90	3.60	-0.94	มาก
		ร้อยละ	3.0	5.6	38.0	35.6	17.9			

ร้อยละ

ภาพที่ 5.7 แผนภูมิแสดงร้อยละของการตัดสินคุณค่าความงามของสถาปัตยกรรมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

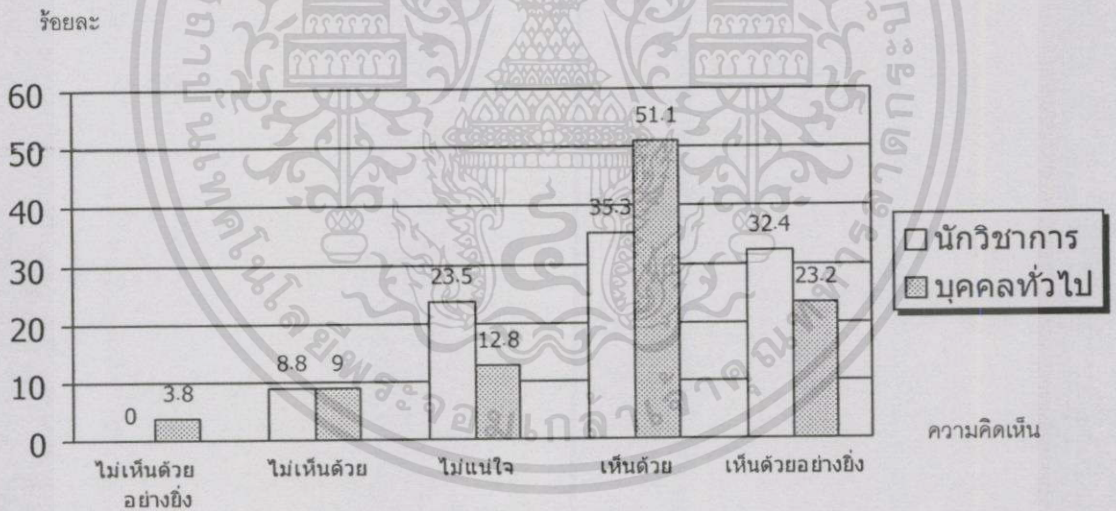
จากตาราง พบว่า นักวิชาการมีความประทับใจในความงามของอาคารในระดับปานกลาง และบุคคลทั่วไปมีความประทับใจความงามของอาคารในระดับมาก ($\bar{x}_1=3.21, \bar{x}_2=3.60$)

5.3.3 ความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม

ตัวแปร	ความหมาย
n_1	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของนักวิชาการ
n_2	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของบุคคลทั่วไป
\bar{x}_1	ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักวิชาการ
\bar{x}_2	ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของบุคคลทั่วไป
S.D. ₁	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักวิชาการ
S.D. ₂	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบุคคลทั่วไป

ตารางที่ 5.44 แสดงจำนวน, ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่สถาปนิกจะนำลักษณะปราสาทขอมมาออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยโครงการต่อไปในจังหวัดบุรีรัมย์จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

ประเด็น	กลุ่ม		ความคิดเห็น					\bar{X}_1	S.D. ₁	ระดับ ความ คิดเห็น
			ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	\bar{X}_2	S.D. ₂	
การที่สถาปนิกจะนำ ลักษณะปราสาทขอมให้ ในการออกแบบ สถาปัตยกรรมร่วมสมัย โครงการต่อไปในบุรีรัมย์	นักวิชาการ $n_1=34$ คน	จำนวน	-	3	8	12	11	3.91	0.97	เห็นด้วย
		ร้อยละ	-	8.8	23.5	35.3	32.4			
	บุคคลทั่วไป $n_2=499$ คน	จำนวน	19	45	64	255	116	3.81	1.01	เห็นด้วย
		ร้อยละ	3.8	9.0	12.8	51.1	23.2			

ภาพที่ 5.8 แผนภูมิแสดงร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่สถาปนิกจะนำลักษณะปราสาทขอมมาออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยโครงการต่อไปในจังหวัดบุรีรัมย์จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

จากตาราง พบว่า ทั้งสองกลุ่ม เห็นด้วยกับการที่สถาปนิกจะนำลักษณะปราสาทขอมมาออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยโครงการต่อไปในจังหวัดบุรีรัมย์ ($\bar{x}_1=3.91$, $\bar{x}_2=3.81$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.45 แสดงจำนวน, ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทของอาคารที่สถาปนิกสามารถนำลักษณะปราสาทขอมมาออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยโครงการต่อไปในจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

ประเภทของอาคาร	กลุ่ม		ความคิดเห็น					\bar{X}_1	S.D. ₁	ระดับ ความ คิดเห็น
			ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	\bar{X}_2	S.D. ₂	
อาคารที่พักอาศัย บ้าน แฟลต คอนโดมิเนียม	นักวิชาการ $n_1=33$ คน	จำนวน	14	10	8	1	-	1.88	0.89	ไม่ เห็นด้วย
		ร้อยละ	42.4	30.3	24.2	3.0	-			
	บุคคลทั่วไป $n_2=498$ คน	จำนวน	67	156	126	130	19	2.76	1.10	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	13.5	31.3	25.3	26.1	3.8			
อาคารทางการศึกษา อาคารเรียน	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	5	7	5	14	4	3.14	1.29	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	14.3	20.0	14.3	40.0	11.4			
	บุคคลทั่วไป $n_2=503$ คน	จำนวน	21	91	100	217	74	3.46	1.08	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	4.2	18.1	19.9	43.1	14.7			
อาคารพาณิชย์กรรม ศูนย์การค้า ภัตตาคาร	นักวิชาการ $n_1=34$ คน	จำนวน	13	7	9	3	2	2.24	1.23	ไม่ เห็นด้วย
		ร้อยละ	38.2	20.6	26.5	8.8	5.9			
	บุคคลทั่วไป $n_2=501$ คน	จำนวน	62	149	112	137	41	2.89	1.18	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	12.4	29.7	22.4	27.3	8.2			
โรงแรม อาคารบริการด้านการ ท่องเที่ยว	นักวิชาการ $n_1=34$ คน	จำนวน	5	4	8	14	3	3.18	1.22	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	14.7	11.8	23.5	41.2	8.8			
	บุคคลทั่วไป $n_2=504$ คน	จำนวน	26	55	63	228	132	3.76	1.11	เห็นด้วย
		ร้อยละ	5.2	10.9	12.5	45.2	26.2			
โรงละคร โรงภาพยนตร์	นักวิชาการ $n_1=31$ คน	จำนวน	8	6	8	8	1	2.61	1.23	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	25.8	19.4	25.8	25.8	3.2			
	บุคคลทั่วไป $n_2=501$ คน	จำนวน	72	139	125	115	50	2.86	1.21	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	14.4	27.7	25.0	23.0	10.0			
ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	-	-	4	13	18	4.40	0.69	เห็นด้วย
		ร้อยละ	-	-	11.4	37.1	51.4			
	บุคคลทั่วไป $n_2=504$ คน	จำนวน	3	9	16	135	341	4.59	0.70	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
		ร้อยละ	0.6	1.8	3.2	26.8	67.7			

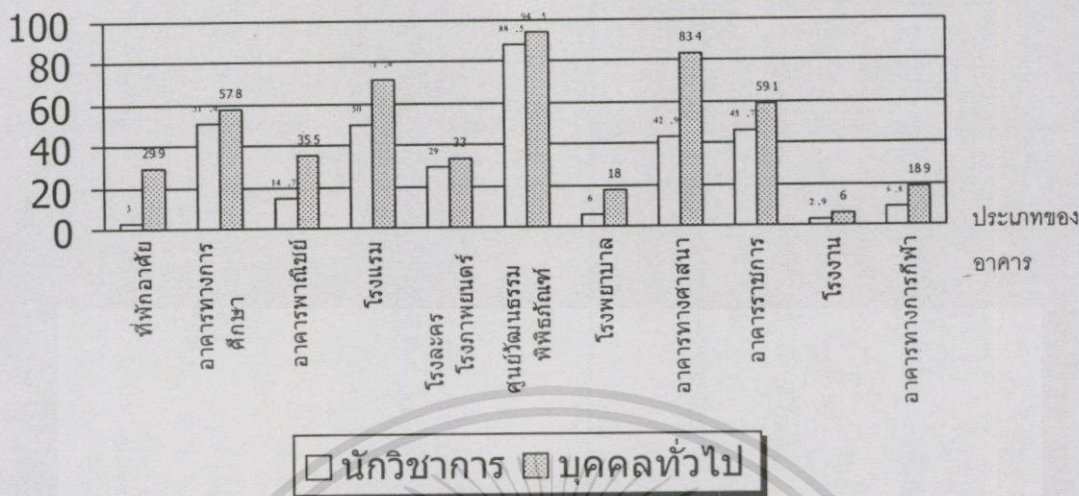
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.45 (ต่อ)

ประเภทของอาคาร	กลุ่ม		ความคิดเห็น					\bar{X}_1	S.D. ₁	ระดับ ความเห็น
			ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	\bar{X}_2	S.D. ₂	
โรงพยาบาล สถานพยาบาล	นักวิชาการ $n_1=33$ คน	จำนวน	11	8	12	1	1	2.18	1.04	ไม่ เห็นด้วย
		ร้อยละ	33.3	24.2	36.4	3.0	3.0			
	บุคคลทั่วไป $n_2=500$ คน	จำนวน	86	187	137	73	17	2.50	1.05	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	17.2	37.4	27.4	14.6	3.4			
อาคารทางศาสนา อุโบสถ วิหาร กุฏิ	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	3	6	11	8	7	3.29	1.23	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	8.6	17.1	31.4	22.9	20.0			
	บุคคลทั่วไป $n_2=500$ คน	จำนวน	19	25	39	185	232	4.17	1.03	เห็นด้วย
		ร้อยละ	3.8	5.0	7.8	37.0	46.4			
อาคารที่ทำการราชการ ศาลากลาง ศาล	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	6	5	8	10	6	3.14	1.35	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	17.1	14.3	22.9	28.6	17.1			
	บุคคลทั่วไป $n_2=502$ คน	จำนวน	39	72	94	206	91	3.47	1.17	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	7.8	14.3	18.7	41.0	18.1			
อาคารทางอุตสาหกรรม โรงงาน	นักวิชาการ $n_1=34$ คน	จำนวน	21	8	4	1	-	1.56	0.82	ไม่ เห็นด้วย
		ร้อยละ	61.8	23.5	11.8	2.9	-			
	บุคคลทั่วไป $n_2=500$ คน	จำนวน	193	194	83	24	6	1.91	0.92	ไม่ เห็นด้วย
		ร้อยละ	38.6	38.8	16.6	4.8	1.2			
อาคารทางการกีฬา ยิมเนเซียม สนามกีฬา	นักวิชาการ $n_1=34$ คน	จำนวน	15	8	8	3	-	1.97	1.03	ไม่ เห็นด้วย
		ร้อยละ	44.1	23.5	23.5	8.8	-			
	บุคคลทั่วไป $n_2=503$ คน	จำนวน	131	164	113	76	19	2.38	1.13	ไม่ เห็นด้วย
		ร้อยละ	26.2	32.6	22.5	15.1	3.8			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร้อยละ

ภาพที่ 5.9 แผนภูมิแสดงร้อยละของความเห็นด้วย-เห็นด้วยอย่างยิ่งเกี่ยวกับประเภทของอาคารที่สถาปนิกสามารถออกแบบให้แสดงลักษณะปราสาทขอมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

จากตาราง พบว่า นักวิชาการ เห็นด้วย และบุคคลทั่วไปเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการที่สถาปนิกจะนำลักษณะปราสาทขอมมาออกแบบอาคารประเภทศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถาน ($\bar{x}_1=4.40, \bar{x}_2=4.59$)

นักวิชาการ ไม่เห็นด้วยกับการที่สถาปนิกจะนำลักษณะปราสาทขอมมาออกแบบอาคารประเภทอาคารที่พักอาศัย หรือ อาคารพาณิชย์กรรม หรือ อาคารโรงพยาบาล สถานพยาบาล ($\bar{x}_1=1.88, \bar{x}_2=2.24, \bar{x}_3=2.18$) แต่บุคคลทั่วไป ไม่แน่ใจกับกรณีดังกล่าว ($\bar{x}_1=2.76, \bar{x}_2=2.89, \bar{x}_3=2.50$)

นักวิชาการ ไม่แน่ใจกับการที่สถาปนิกจะนำลักษณะปราสาทขอมมาออกแบบอาคารประเภทโรงแรม อาคารบริการด้านการท่องเที่ยวหรืออาคารทางศาสนา ($\bar{x}_1=3.18, \bar{x}_2=3.29$) แต่บุคคลทั่วไปเห็นด้วยกับกรณีดังกล่าว ($\bar{x}_2=3.76, \bar{x}_3=4.17$)

ทั้งสองกลุ่ม ไม่แน่ใจ กับการที่สถาปนิกจะนำลักษณะปราสาทขอมมาออกแบบอาคารประเภทอาคารทางการศึกษา หรือ โรงละคร โรงภาพยนตร์ หรือ อาคารที่ทำการราชการ ศาลากลาง ศาล ($\bar{x}_1=3.14, \bar{x}_2=3.46, \bar{x}_3=2.61, \bar{x}_4=2.86$) และ ($\bar{x}_1=3.14, \bar{x}_2=3.47$)

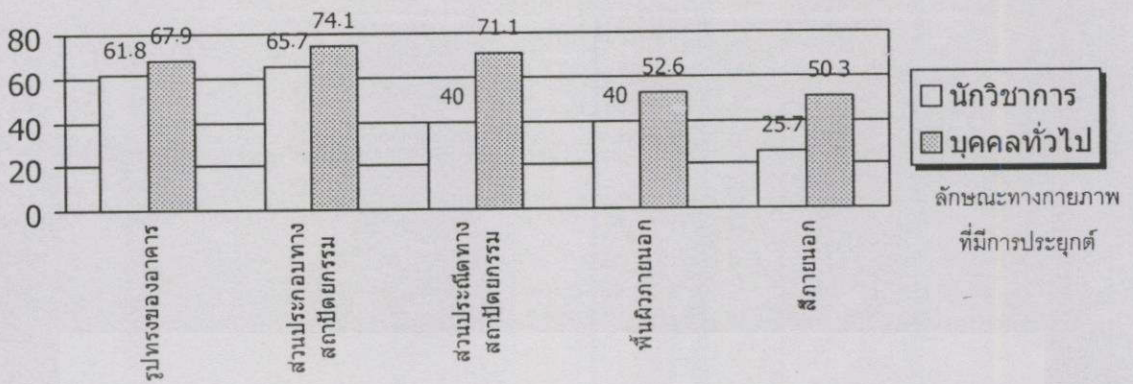
ทั้งสองกลุ่มไม่เห็นด้วยกับการที่สถาปนิกจะนำลักษณะปราสาทขอมมาออกแบบอาคารประเภทอาคารทางอุตสาหกรรม โรงงาน หรือ อาคารทางการกีฬา ($\bar{x}_1=1.56, \bar{x}_2=1.91$) และ ($\bar{x}_1=1.97, \bar{x}_2=2.38$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.46 แสดงจำนวน, ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่สถาปนิกสามารถประยุกต์จากลักษณะดั้งเดิม เพื่อให้สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ออกแบบขึ้นใหม่แสดงลักษณะปราสาทขอมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

การประยุกต์ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม	กลุ่ม	ความคิดเห็น					\bar{X}_1	S.D. ₁	ระดับความคิดเห็น	
		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	\bar{X}_2	S.D. ₂		
ประยุกต์รูปทรงของอาคาร	นักวิชาการ $n_1=34$ คน	จำนวน	-	3	10	19	2	3.59	0.74	เห็นด้วย
		ร้อยละ	-	8.8	29.4	55.9	5.9			
	บุคคลทั่วไป $n_2=499$ คน	จำนวน	7	50	103	283	56	3.66	0.86	เห็นด้วย
		ร้อยละ	1.4	10.0	20.6	56.7	11.2			
ประยุกต์ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	1	2	9	17	6	3.71	0.93	เห็นด้วย
		ร้อยละ	2.9	5.7	25.7	48.6	17.1			
	บุคคลทั่วไป $n_2=498$ คน	จำนวน	6	44	79	285	84	3.80	0.87	เห็นด้วย
		ร้อยละ	1.2	8.8	15.9	57.2	16.9			
ประยุกต์ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	2	4	15	11	3	3.26	0.98	ไม่แน่ใจ
		ร้อยละ	5.7	11.4	42.9	31.4	8.6			
	บุคคลทั่วไป $n_2=502$ คน	จำนวน	13	37	95	246	111	3.81	0.95	เห็นด้วย
		ร้อยละ	2.6	7.4	18.9	49.0	22.1			
ประยุกต์พื้นผิวภายนอกของอาคาร	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	1	5	15	12	2	3.26	0.89	ไม่แน่ใจ
		ร้อยละ	2.9	14.3	42.9	34.3	5.7			
	บุคคลทั่วไป $n_2=502$ คน	จำนวน	19	77	142	231	33	3.36	0.95	ไม่แน่ใจ
		ร้อยละ	3.8	15.3	28.3	46.0	6.6			
ประยุกต์สีภายนอกของอาคาร	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	1	9	16	7	2	3.00	0.91	ไม่แน่ใจ
		ร้อยละ	2.9	25.7	45.7	20.0	5.7			
	บุคคลทั่วไป $n_2=503$ คน	จำนวน	18	81	151	212	41	3.35	0.96	ไม่แน่ใจ
		ร้อยละ	3.6	16.1	30.0	42.1	8.2			

ร้อยละ

ภาพที่ 5.10 แผนภูมิแสดงร้อยละของความเห็นด้วย-เห็นด้วยอย่างยิ่งหากสถาปนิกจะประยุกต์ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการ/บุคคลทั่วไป

จากตาราง พบว่า ทั้งสองกลุ่ม เห็นด้วยกับการประยุกต์รูปทรงของอาคารและส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมจากลักษณะดั้งเดิม ($\bar{x}_1=3.59, \bar{x}_2=3.66$) และ ($\bar{x}_1=3.71, \bar{x}_2=3.80$)

นักวิชาการ ไม่แน่ใจกับการประยุกต์ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม ($\bar{x}_1=3.26$) แต่บุคคลทั่วไป เห็นด้วยกับกรณีดังกล่าว ($\bar{x}_2=3.81$)

ทั้งสองกลุ่มไม่แน่ใจกับการประยุกต์พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคารจากลักษณะดั้งเดิม ($\bar{x}_1=3.26, \bar{x}_2=3.36$) และ ($\bar{x}_1=3.00, \bar{x}_2=3.35$)

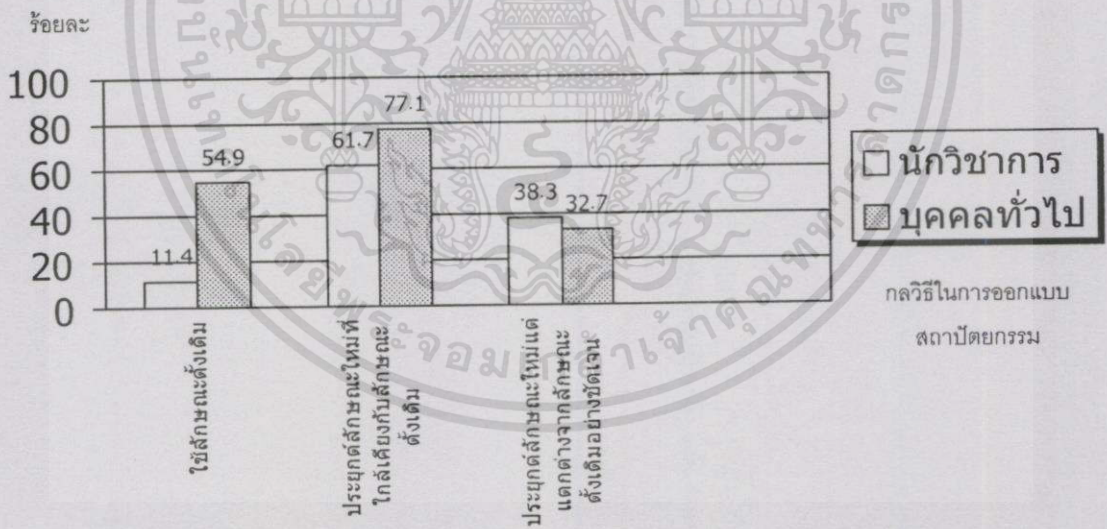
ตารางที่ 5.47 แสดงจำนวน, ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลวิธีในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาปนิกที่จะทำให้อาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

กลวิธี	กลุ่ม		ความคิดเห็น					\bar{x}_1	S.D. ₁	ระดับความคิดเห็น
			ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
การใช้ลักษณะเหมือนดั้งเดิมของปราสาทขอมมาใช้โดยไม่มีการประยุกต์	นักวิชาการ $n_1=35$ คน	จำนวน	8	16	7	2	2	2.26	1.07	ไม่เห็นด้วย
		ร้อยละ	22.9	45.7	20.0	5.7	5.7			
	บุคคลทั่วไป $n_2=502$ คน	จำนวน	18	111	97	197	79	3.41	1.10	ไม่แน่ใจ
		ร้อยละ	3.6	22.1	19.3	39.2	15.7			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.47 (ต่อ)

กลวิธี	กลุ่ม		ความคิดเห็น					\bar{X}_1	S.D. ₁	ระดับ ความ คิดเห็น
			ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
การใช้ลักษณะที่ใกล้เคียงโดยการประยุกต์ ลักษณะใหม่แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม	นักวิชาการ $n_1=34$ คน	จำนวน	1	1	11	15	6	3.71	0.91	เห็นด้วย
		ร้อยละ	2.9	2.9	32.4	44.1	17.6			
	บุคคลทั่วไป $n_2=502$ คน	จำนวน	2	34	79	289	98	3.89	0.81	เห็นด้วย
		ร้อยละ	0.4	6.8	15.7	57.6	19.5			
การใช้ลักษณะที่พัฒนา จากปราสาทขอมโดย ประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่แตกต่างจากลักษณะ ดั้งเดิมโดยชัดเจน	นักวิชาการ $n_1=34$ คน	จำนวน	3	8	10	11	2	3.03	1.09	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	8.8	23.5	29.4	32.4	5.9			
	บุคคลทั่วไป $n_2=501$ คน	จำนวน	62	154	121	127	37	2.85	1.15	ไม่ แน่ใจ
		ร้อยละ	12.4	30.7	24.2	25.3	7.4			

ภาพที่ 5.11 แผนภูมิแสดงร้อยละของความเห็นด้วย-เห็นด้วยอย่างยิ่ง เกี่ยวกับกลวิธีในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอมของสถาปนิกจำแนกตามกลุ่มนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

จากตาราง พบว่า ทั้งสองกลุ่ม เห็นด้วยกับการใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมลักษณะที่ใกล้เคียงกับรูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมปราสาทขอม โดยการประยุกต์ลักษณะใหม่แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม ($\bar{x}_1=3.71$, $\bar{x}_2=3.89$)

ทั้งสองกลุ่ม ไม่แน่ใจกับการใช้ลักษณะที่พัฒนาจากปราสาทขอมโดยการประยุกต์ลักษณะใหม่แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิมอย่างชัดเจน ($\bar{x}_1=3.03$, $\bar{x}_2=2.85$)

นักวิชาการไม่เห็นด้วยกับการใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมลักษณะเหมือนดั้งเดิมของปราสาทขอมมาใช้ โดยไม่มีการประยุกต์ ($\bar{x}_1=2.26$) แต่บุคคลทั่วไป ไม่แน่ใจกับกลวิธีดังกล่าว ($\bar{x}_2=3.41$)

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา : จังหวัด บุรีรัมย์ ครั้งนี้ได้ทำการศึกษาลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมจากสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอม จำนวน 7 อาคารในจังหวัด บุรีรัมย์ และศึกษาแนวคิดในการออกแบบจากสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารดังกล่าวเพื่อใช้เป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลด้านการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมและความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม ของนักวิชาการ และบุคคลทั่วไป

6.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทำการสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งการสรุปผลการวิจัยเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

1) ข้อมูลทั่วไปของอาคาร

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยมีลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังก่ออิฐฉาบปูน ส่วนใหญ่มีอายุของอาคารประมาณ 6-10 ปี

ทั้งนี้ สถาปัตยกรรมร่วมสมัยทั้งหมดล้วนแต่มีหน้าที่ใช้สอยของอาคารเปลี่ยนแปลงไปจากหน้าที่ใช้สอยเดิมของปราสาทขอม โดยหน้าที่ใช้สอยของแต่ละอาคารนี้เป็นไปตามความต้องการในสังคมปัจจุบัน

2) ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษา

ลักษณะทางกายภาพทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญ ของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอม ได้แก่ ส่วนหลังคา และส่วนตัวอาคาร ซึ่งอาคารทั้งหมดปรากฏลักษณะดังกล่าวอย่างเด่นชัด โดยส่วนตัวอาคารจะมีส่วนประกอบของบัวเชิงฐานและบัวส่วนบนเป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญ อาคารส่วนใหญ่จะแสดงการใช้ซุ้มประตูที่ประยุกต์จากซุ้มประตูของปราสาทขอม และในส่วนประเด็นทางสถาปัตยกรรมปรากฏว่า อาคารส่วนใหญ่

ปรากฏผลหลายหน้าบ้นที่แสดงลักษณะปราสาทขอม ภายนอกของอาคารส่วนใหญ่ใช้การทาสีหรือพ่นสีเลียนสีของวัสดุธรรมชาติที่ใช้ในการก่อสร้างปราสาท

3) กลวิธีการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยส่วนใหญ่ปรากฏลักษณะทางกายภาพที่เกิดจากกลวิธีการออกแบบของสถาปนิกโดยการใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนที่ประยุกต์จากรูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนจากปราสาทขอม ซึ่งลักษณะที่ประยุกต์นี้มีลักษณะใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม

คงมีแต่ด้านพื้นผิวภายนอกของอาคารที่สถาปนิกใช้วัสดุก่อสร้างในสมัยปัจจุบัน จึงประยุกต์สีภายนอกของอาคารให้ใกล้เคียงกับสีดั้งเดิม

ส่วนที่ 2 แนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาปนิก

1) แนวคิดมูลฐาน

สถาปนิกที่ออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยส่วนใหญ่ ได้แรงบันดาลใจจากปราสาทเขาพนมรุ้งเป็นส่วนใหญ่ ในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยนั้นสถาปนิกได้นำองค์ประกอบของปราสาท ได้แก่ ปรางค์ประธานแบบมีมณฑป, โคปุระ หรือโคปุระและระเบียงคตมาใช้เป็นต้นแบบแนวคิด ในการเลือกใช้อองค์ประกอบได้นั้นเลือกเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับขนาด (Scale) และสัดส่วน (Proportion) ของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

ทั้งนี้ แนวคิดมูลฐานของสถาปนิกทุกคน คือ ความต้องการที่จะแสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้ปรากฏในงานสถาปัตยกรรม หรือบางคนต้องการให้สอดคล้องกับรูปแบบของสถาปัตยกรรมปราสาทเขาพนมรุ้ง และปราสาทเมืองต่ำ เนื่องจากสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ออกแบบขึ้นนั้นตั้งอยู่ในบริเวณที่ตั้งของปราสาทขอมดังกล่าว

2) หลักเกณฑ์ หรือ แนวทางในการแก้ปัญหา

หลักเกณฑ์ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาของสถาปนิกในการนำลักษณะปราสาทขอมมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยนั้น สถาปนิกส่วนใหญ่ใช้กลวิธีในการออกแบบโดยใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนที่ประยุกต์จากรูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนจากปราสาทขอม ซึ่งลักษณะที่ประยุกต์นี้มีลักษณะใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม และไม่มีสถาปนิกคนใดใช้กลวิธีในการออกแบบโดยใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบบางส่วนของปราสาทขอมมาใช้โดยไม่มีการประยุกต์

3) ผลลัพธ์ทางกายภาพ

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่สถาปนิกส่วนใหญ่ออกแบบนั้นมีการประยุกต์รูปทรงของอาคารจากปราสาทขอมอย่างเด่นชัด โดยส่วนใหญ่ตัวอาคารมีส่วนประกอบของบัวเชิงฐานและบัวส่วนบน ร่องลงมาปรากฏการใช้ซุ้มประตู หรือส่วนหน้าบันปรากฏลวดลายที่ประยุกต์จากลวดลายหน้าบันของปราสาทขอม

ในด้านพื้นผิวของภายนอกอาคาร บางอาคารมีการใช้วัสดุศิลาแลงมาเป็นฐานของอาคาร หรือหินทรายเป็นพื้น แต่ก็ยังมีปริมาณน้อย ส่วนใหญ่เป็นวัสดุอื่นที่ทำเลียนวัสดุดั้งเดิม และสีภายนอกของอาคาร ส่วนใหญ่เป็นสีที่เกิดจากการฉาบเทา หรือการพ่น

ส่วนที่ 3 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อสถาปัตยกรรมที่ทำการศึกษาคิดเห็น
ที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1) นักวิชาการ

นักวิชาการที่ทำการตอบแบบสอบถาม จำนวน 35 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี โดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมในจังหวัดอื่นๆที่ไม่ใช่จังหวัดในเขตอีสานใต้ มีเพียง 2 คนที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ และนักวิชาการ จำนวน 19 คน ปัจจุบันไม่ได้พักอาศัยอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์

นักวิชาการส่วนใหญ่มีการศึกษาดั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยมีนักวิชาการจำนวน 14 คน มีความเชี่ยวชาญหรือสนใจในสาขาวิชาโบราณคดีเป็นพิเศษ

1.2) บุคคลทั่วไป

บุคคลทั่วไปที่ทำการตอบแบบสอบถาม จำนวน 504 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 20-30 ปี และส่วนใหญ่มีการศึกษาดั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

บุคคลทั่วไปส่วนใหญ่ ไม่เคยมีประสบการณ์ในการอนุรักษ์, บูรณะหรือศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปราสาทขอมในจังหวัดบุรีรัมย์ แต่ส่วนใหญ่เคยเที่ยวชมปราสาทขอม โดยเดินทางไปเที่ยวชมปราสาทเขาพนมรุ้งและปราสาทเมืองต่ำ นานๆครั้ง

ทั้งนี้ บุคคลทั่วไปส่วนใหญ่ เห็นว่าปราสาททั้งสองมีความสำคัญเป็นโบราณสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ สำคัญเป็นอันดับแรก และร่องลงมาเห็นว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ท้องถิ่น โดยมีส่วนน้อยที่เห็นว่าปราสาททั้งสองเป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

2) การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษานักวิชาการและบุคคลทั่วไป

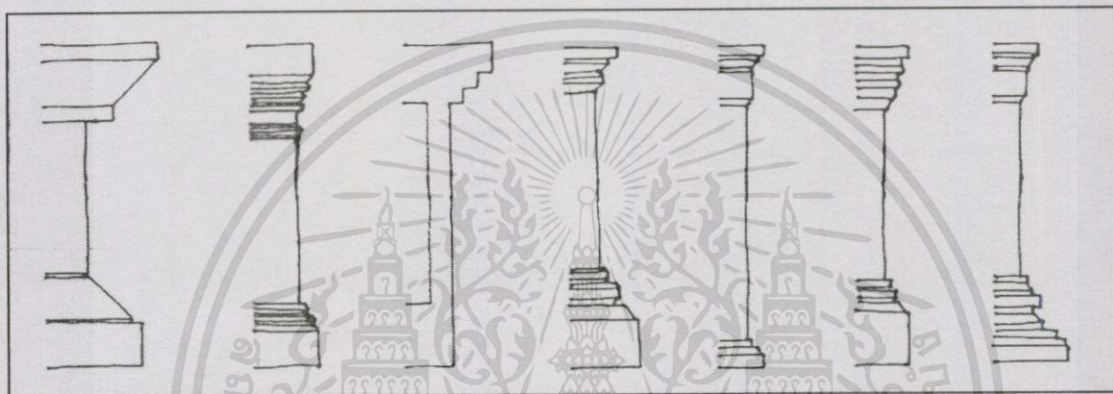
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1) รูปทรงของอาคาร

นักวิชาการรับรู้ว่ารูปทรงของอาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมในระดับมาก โดยเฉพาะส่วนหลังคา และส่วนตัวอาคาร แต่บุคคลทั่วไปรับรู้ได้ในระดับปานกลาง

2.2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

ทั้งสองกลุ่มรับรู้ว่าเป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมแสดงลักษณะปราสาทขอมในระดับปานกลาง โดยนักวิชาการรับรู้ว่ามีประติมากรรมแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับมาก และส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมอื่นๆ ได้แก่ ทางเข้าสู่อาคาร, การเจาะช่องเปิด, บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน และบัวฐานเสา-บัวหัวเสา แสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับปานกลาง

ภาพที่ 6.1 แสดงบัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน บัวฐานเสา-บัวหัวเสาของอาคาร เรียงจากซ้ายไปขวา ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้, ศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง, ศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ, มุขฯ พนมพิมาน, หอพระพุทธรูปศิริฉาย, ศาลา ดร.อนุวรรตน์ฯ, ศาลาพักผ่อนวนอุทยาน เขากะโคง

2.3) ส่วนประติมากรรมทางสถาปัตยกรรม

ทั้งสองกลุ่มรับรู้ว่าเป็นส่วนประติมากรรมทางสถาปัตยกรรม ได้แก่ ลวดลายหน้าบัน และ ลวดลายทับหลัง แสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับปานกลาง

2.4) พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคาร

นักวิชาการรับรู้ว่าเป็นพื้นผิวภายนอกของอาคาร และสีภายนอกของอาคารได้ในระดับน้อย แต่บุคคลทั่วไปรับรู้ได้ในระดับปานกลาง

2.5) การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม

ทั้งสองกลุ่มรับรู้ ว่าลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารแสดงลักษณะปราสาท

ขอมได้ในระดับปานกลาง และรับรู้ว่าลักษณะภายนอกของอาคารแสดงถึงหน้าที่ใช้สอยภายในของอาคารได้ในระดับปานกลาง

ภาพที่ 6.2 แสดงลวดลายหน้าบัน เรียงจากซ้ายไปขวา

แถวบน หน้าบันปราสาทเขาพนมรุ้ง, ศูนย์วัฒนธรรมอิสานใต้

แถวกลาง หน้าบันศูนย์บริการข้อมูลพนมรุ้ง, ศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ, มุข ๗พนมพิมาน

แถวล่างหน้าบันหอพระพุทธรูปศิรินาย, ศาลาพักผ่อนวนอุทยานเขากระโดง, ศาลา ดร.อนุวรรณฯ

2.6) ความรู้สึกที่มีต่อสถาปัตยกรรม

ทั้งสองกลุ่มมีความประทับใจในความงามของอาคารในระดับปานกลาง

3) ความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอมของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

ทั้งนักวิชาการและบุคคลทั่วไป เห็นด้วยหากสถาปนิกจะนำลักษณะปราสาทขอมมาใช้ในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย โครงการต่อไปในจังหวัด บุรีรัมย์ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับประเภทของอาคารด้วย โดยนักวิชาการเห็นด้วยและบุคคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั่วไปเห็นด้วยอย่างยิ่ง หากสถาปนิกออกแบบให้อาคารประเภทศูนย์วัฒนธรรม-พิพิธภัณฑ์แสดงลักษณะปราสาทขอม แต่ไม่เห็นด้วยกับอาคารทางอุตสาหกรรม หรืออาคารทางการกีฬา

ในกระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาปนิก จำต้องมีการประยุกต์ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมจากลักษณะดั้งเดิมของปราสาทขอม เพื่อให้อาคารที่ออกแบบขึ้นใหม่แสดงลักษณะปราสาทขอม โดยที่ทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยกับหากสถาปนิกจะประยุกต์รูปทรงของอาคาร และส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมจากลักษณะดั้งเดิม แต่ทั้งสองกลุ่มแสดงความไม่แน่ใจว่าอาคารที่สถาปนิกออกแบบขึ้นใหม่นี้หากประยุกต์พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคารจากลักษณะดั้งเดิม จะยังคงแสดงลักษณะปราสาทขอมหรือไม่ ทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยกับกลวิธีการออกแบบของสถาปนิกโดยการใช้รูปทรง หรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับรูปทรงหรือส่วนประกอบของปราสาทขอมโดยมีการประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม แต่ทั้งสองกลุ่มแสดงความไม่แน่ใจ ในกลวิธีการออกแบบของสถาปนิกโดยการใช้รูปทรง หรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนที่พัฒนามาจากปราสาทขอมโดยการประยุกต์ลักษณะใหม่ขึ้น ซึ่งแตกต่างจากลักษณะดั้งเดิมโดยชัดเจน และนักวิชาการไม่เห็นด้วยในกลวิธีการออกแบบของสถาปนิกโดยการใช้รูปทรง หรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนที่มีลักษณะเหมือนรูปทรงหรือส่วนประกอบบางส่วนของปราสาทขอมมาใช้โดยไม่มีการประยุกต์ แต่บุคคลทั่วไปไม่แน่ใจกับกลวิธีดังกล่าว

6.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยทั้ง 7 อาคารประกอบแนวคิดของสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารเหล่านั้น สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษาก่อสร้างโดยอาศัยกรรมวิธีในการก่อสร้างปัจจุบัน มิได้เป็นอาคารที่เกิดจากการเรียงอิฐหรือหินตามกรรมวิธีการก่อสร้างปราสาทขอม โดยอาคารเหล่านี้ดำเนินการก่อสร้างในช่วงเวลาเดียวกับช่วงที่ภาครัฐบาลรณรงค์การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ต่อเนื่องกับการรณรงค์ด้านการท่องเที่ยวและเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่กรมศิลปากรทำการบูรณะปราสาทเขาพนมรุ้ง และปราสาทเมืองต่ำ ล้วนเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดแนวคิดการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอม

ทั้งนี้ ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยตามแนวคิดของสถาปนิกนั้น พบว่าอาคารแต่ละหลังมีการใช้ลักษณะทางกายภาพที่แสดงลักษณะปราสาทขอมประกอบรวมกัน

ทั้งรูปทรงของอาคาร ,ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม ,ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม ,พื้นผิว เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคาร ซึ่งอาคารที่มีการใช้ลักษณะทางกายภาพเหล่านี้ ประกอบกันมากเท่าใดก็ส่งผลต่อระดับความชัดเจนในการแสดงลักษณะปราสาทขอม แต่พบว่า พื้นผิวภายนอกของอาคารส่วนใหญ่ใช้วัสดุอื่นที่มีใช้วัสดุดั้งเดิม และสีภายนอกของอาคารเกิดจากการฉาบทาเลียนสีธรรมชาติของวัสดุทำให้ส่งผลต่อความชัดเจนในการแสดงลักษณะปราสาทขอม และบางอาคารก็มิได้เป็นสีที่สถาปนิกตั้งใจไว้ เป็นเพราะข้อจำกัดด้านเจดสี และการควบคุมการก่อสร้าง ทั้งนี้สีที่ปรากฏอยู่ที่ภายนอกของอาคารโดยปัจจุบันเป็นสีที่ผ่านการกัดกร่อนจากสภาวะแวดล้อม แสงแดด ความชื้น ตามอายุของอาคารเป็นผลให้สีภายนอกของอาคารแตกต่างจากสีภายนอกของอาคารเมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จไม่มากนัก แต่ทั้งนี้พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคารที่ศึกษาก็ไม่ขัดแย้งอย่างรุนแรงกับลักษณะดั้งเดิม

สถาปนิกส่วนใหญ่ได้แรงบันดาลใจจากปราสาทเขาพนมรุ้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสำคัญทางประวัติศาสตร์และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของปราสาทที่มีศักดิ์เหนือกว่าปราสาทเมืองต่ำ โดยสถาปนิกใช้กลวิธีในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ประยุกต์ลักษณะใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม เพื่อให้บุคคลทั่วไปรับรู้ได้อย่างชัดเจน มีเพียงสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำที่มีแนวคิดให้อาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมในลักษณะนามธรรม โดยอาศัยการเน้นความรู้สึกรู้สึกที่มีต่ออาคาร

จากผลสรุปของการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม และความคิดเห็นของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป จึงสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป มีความแตกต่างกันในด้านรูปทรงของอาคาร, พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคาร ซึ่งนักวิชาการรับรู้ถึงรูปทรงของอาคารที่ทำการศึกษาแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับมาก แต่บุคคลทั่วไปรับรู้ได้ในระดับปานกลาง และนักวิชาการรับรู้ถึงพื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคารที่ทำการศึกษาแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับน้อย แต่บุคคลทั่วไปรับรู้ได้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นผลจากประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกันของกลุ่มทั้งสอง กล่าวคือ นักวิชาการมีประสบการณ์เดิมด้านการศึกษา การประกอบวิชาชีพและความสนใจที่มีต่อปราสาทขอม ทำให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของปราสาทขอมในระบบมโนทัศน์ เมื่อพบเห็นลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยจึงสามารถแสดงระดับของการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมได้แม่นยำกว่าบุคคลทั่วไป สอดคล้องกับแนวคิดของ จอห์น ลีอค (อ้างจาก อนุสรณ์ จัวงพาณิชย์, 2539 : 82) ที่กล่าวว่า การรู้เป็นกระบวนการรู้ที่มีขึ้นมาทั้งหมดย่อมมีขึ้นมาจากประสบการณ์ (Experience) ผู้ใดมีประสบการณ์มาก ย่อมมีการรู้ (Cognition) และการรับรู้ (Perception) มากตามไปด้วย

การที่ทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยกับสถาปนิกหากจะออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอมโครงการต่อไปในจังหวัดบุรีรัมย์ แสดงถึงการยอมรับหน้าที่ใช้สอยตามสภาพสังคมปัจจุบันภายใต้รูปทรงที่ประยุกต์จากรูปทรงดั้งเดิมของปราสาทขอม แต่เป็นการยอมรับโดยมีเงื่อนไขเกี่ยวกับความเหมาะสมของอาคารแต่ละประเภทที่สถาปนิกจะออกแบบให้แสดงลักษณะปราสาทขอม โดยนักวิชาการเห็นด้วยและบุคคลทั่วไปเห็นด้วยอย่างยิ่ง หากเป็นอาคารประเภทศูนย์วัฒนธรรมหรือพิพิธภัณฑ์ ซึ่งหากพิจารณาความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปสอดคล้องกับความความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปราสาทเขาพนมรุ้ง และปราสาทเมืองต่ำที่มีในระดับจังหวัด โดยเห็นว่าปราสาททั้งสองเป็นโบราณสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์เป็นอันดับแรก นั้นแสดงถึงการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของโบราณสถาน สอดคล้องกับงานวิจัยของเทียนชัย ให้ศิริกุล (2538 : 63) ที่พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นถือว่าปราสาทเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติมากที่สุด

ดังนั้น หากสถาปนิกนำลักษณะปราสาทขอมมาประยุกต์ใช้กับสถาปัตยกรรมร่วมสมัยบุคคลทั่วไปจึงเห็นด้วยหากเป็นอาคารที่มีหน้าที่ใช้สอยด้านการส่งเสริมวัฒนธรรม

ข้อสังเกตหนึ่งเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปที่เห็นด้วยหากสถาปนิกจะออกแบบอาคารทางพุทธศาสนา เช่น อุโบสถ วิหาร กุฏิให้แสดงลักษณะปราสาทขอม (โดยเป็นที่ทราบว่าเป็นปราสาทขอมเป็นศาสนสถานของลัทธิเทวนิกาย(ฮินดูหรือพราหมณ์) แม้ว่าบางช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงเป็นพุทธศาสนสถานแต่ก็กลับเป็นเทวสถานภายหลัง) อาจเป็นเพราะเหตุผลด้านการถ่ายแบบทางสถาปัตยกรรมประเภทวัดในพุทธศาสนาที่ได้รับอิทธิพลจากปราสาทขอม และอาจมีเหตุผลทางวัฒนธรรมมาเกี่ยวข้อนั้นคือ ระบบคุณค่าที่นับถือของบุคคลทั่วไป คือการนับถือพุทธศาสนาแบบผสมผสานในประเทศไทย สอดคล้องกับแนวคิดของศรีศักร วัลลิโภดม (2527 : 8) ที่กล่าวว่าประเพณีการถือผีซึ่งเกี่ยวพันกับศาสนาพุทธและศาสนาฮินดูได้มีมาช้านานแล้วในสังคมไทย จึงอาจทำให้บุคคลทั่วไปไม่มีความคิดเห็นข้างต้น

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปที่เห็นด้วยหากสถาปนิกจะออกแบบโรงแรมหรืออาคารบริการด้านการท่องเที่ยวให้แสดงลักษณะปราสาทขอม ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าว สอดคล้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปราสาทเขาพนมรุ้งและปราสาทเมืองต่ำที่มีในระดับจังหวัด โดยบุคคลทั่วไปให้ความสำคัญว่าปราสาททั้งสองเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียงแก่ท้องถิ่นมากเป็นอันดับสอง รองจากความสำคัญด้านการเป็นโบราณสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับสรรเชต วรรณวิชัย (2540 : 33-34) ที่กล่าวว่าประชาชนส่วนใหญ่ถือว่าโบราณสถานเป็นที่ท่องเที่ยวมากกว่าจะถือว่าเป็นศาสนสถาน

สอดคล้องกับความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปซึ่งมีจำนวนน้อย ที่ให้ความสำคัญแก่ปราสาทเขาพนมรุ้งและปราสาทเมืองต่ำว่าเป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากระบบเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณค่าความเชื่อทางศาสนา ด้วยเหตุนี้จึงเห็นด้วยหากนำลักษณะทางกายภาพของปราสาทขอม ซึ่งถือเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดูมาประยุกต์ใช้กับการออกแบบอาคารเชิงพาณิชย์กรรม ด้าน การท่องเที่ยว แต่หากเป็นการนำลักษณะทางกายภาพของอาคารทางพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ ความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปกับกรณีนี้อาจเปลี่ยนไป

การยอมรับให้สถาปนิกนำลักษณะปราสาทขอมมาออกแบบโรงแรม หรืออาคารบริการ ด้านการท่องเที่ยว อาจเป็นผลมาจากความคิดเห็นข้างต้น ประกอบกับความเคยชินในปัจจุบันที่ ปราสาทขอมมีบทบาทสำคัญรองรับการพาณิชย์กรรม และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้นทุก ขณะ ทั้งการใช้ปราสาทขอมเป็นสถานที่จัดการแสดงแสง-สี-เสียง เป็นสถานที่ถ่ายทำละครหรือ โฆษณาสินค้า กระทั่งปราสาทขอมได้ถือเป็นสัญลักษณ์ (Symbol) และจุดขาย (Magnet) ที่ สำคัญของการท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ ความเคยชินในการเป็นสัญลักษณ์เชิงการท่องเที่ยวใน เขตอีสานใต้นี้เอง อาจเป็นเหตุที่ทำให้บุคคลทั่วไปเห็นด้วยหากสถาปนิกจะนำลักษณะทางกาย ภาพของปราสาทขอมมาใช้เป็นสัญลักษณ์ให้กับอาคารบริการด้านการท่องเที่ยว หรือโรงแรมที่ ต้องการแสดงเอกลักษณ์ท้องถิ่น ถือเป็นกรจาลองศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งบางครั้งศิลปวัฒนธรรมนั้นต้องถูกประยุกต์ดัดแปลงจากที่เป็นอยู่เพื่อสร้างความพึงพอใจ และความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นหลัก สอดคล้องกับแนวคิดของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2530 : 85) ที่กล่าวว่า อิทธิพลของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวทำลายวัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อสังเกตที่ตั้งไว้ทั้งสองประการนี้ นักวิชาการแสดงความไม่แน่ใจว่าจะเป็นการเหมาะสม หรือไม่หากสถาปนิกจะออกแบบอาคารทางพุทธศาสนา,อาคารบริการด้านการท่องเที่ยว หรือโรง แรมให้แสดงลักษณะปราสาทขอม

ทั้งนี้ นิธิ หิญาธิระนันท์ (ม.ป.ป. : 3-32) ให้ข้อคิดแก่สถาปนิกว่า ควรหลีกเลี่ยงการลอก เลียนสถาปัตยกรรมตามยุคสมัยของชาติต่างๆ มาใช้อย่างไรเหตุผล อันเป็นการหยุดพัฒนาและ เป็นการหลงทาง

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอม ที่สถาปนิกออกแบบโดยไม่ได้ พิจารณาความเหมาะสมกับประเภทของอาคาร อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสุนทรียภาพทาง สัญลักษณ์ (Symbolic Esthetics) ดังที่ วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2541 : 95) ให้ข้อคิดแก่สถาปนิก ว่า ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมซับซ้อนในปัจจุบัน มิฉะนั้นบุคคล จะต้องมีการเรียนรู้ใหม่ทุกครั้งในการรับรู้ และเกิดความผิดพลาดในการรับรู้ได้ง่าย

สำหรับความคิดเห็นของนักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่มีต่อบัจจัยด้านการออกแบบ สถาปัตยกรรม ทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยหากสถาปนิกจะประยุกต์รูปทรงของอาคารและส่วนประกอบ ทางสถาปัตยกรรมเพื่อให้อาคารที่ออกแบบขึ้นใหม่แสดงลักษณะปราสาทขอม และนักวิชาการ

แสดงความไม่แน่ใจกับการประยุกต์ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม เช่น ลวดลายหน้าบัน ลวด เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลายทับหลัง อาจเป็นเพราะลวดลายต่างๆถือเป็นรายละเอียดที่แสดงศิลปสถาปัตยกรรม มีความละเอียดอ่อนเฉพาะตัวโดยสามารถแสดงถึงยุคสมัยการสร้าง

และทั้งสองกลุ่มแสดงความไม่แน่ใจว่า การที่สถาปนิกจะประยุกต์พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคารแล้วจะยังคงแสดงลักษณะปราสาทขอมได้หรือไม่ ทั้งนี้เป็นเพราะในระบบโมทัศน์ของบุคคลชัดเจนว่าวัสดุในการก่อสร้างปราสาทขอม คือ อิฐ, หินทราย หรือศิลาแลง ซึ่งมีพื้นผิวและสีเฉพาะตัว

กลวิธีต่างๆ ในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาปนิกจะประยุกต์ปัจจัยทางสถาปัตยกรรมดังกล่าว ซึ่งนักวิชาการไม่เห็นด้วยกับกลวิธีที่จะใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนที่มีลักษณะดั้งเดิมของปราสาทขอมมาใช้โดยไม่มีการประยุกต์ หากเทียบเคียงปราสาทขอมกับสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ข้อสรุปข้างสอดคล้องกับกับแนวคิดของตริงใจ บุรณสมภพ (2537 : 52) ที่กล่าวว่า การนำลักษณะสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยคงไม่ใช่นำสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาทั้งดุ้น แต่ควรเป็นการนำความรู้สึก และวิญญาณไทยมาสอดแทรก

ทั้งนี้ วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2537 : 86) ให้เหตุผลว่ารูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยประเพณีเป็นทางเลือกรูปแบบไทยที่สัมพันธ์กับอาคารประเภทต่างๆ เป็นทางเลือกที่ค่อนข้างจำกัด ยังมีลักษณะไทยชัดเจนมากก็ยังมีโอกาสได้ใช้น้อย ซึ่งลักษณะทางกายภาพของปราสาทขอมก็เป็นเช่นทำนองเดียว หากสถาปนิกจะนำลักษณะดั้งเดิมมาใช้โดยไม่มีการประยุกต์ ย่อมมีข้อจำกัดด้านความเหมาะสมกับประเภทของอาคาร และความสัมพันธ์ของหน้าที่ใช้สอยของอาคาร รวมถึงเทคโนโลยีการก่อสร้างในสมัยปัจจุบัน

ทั้งนักวิชาการและบุคคลทั่วไป แสดงความไม่แน่ใจว่ากลวิธีการออกแบบที่ใช้รูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนของปราสาทขอมมาใช้ โดยการประยุกต์ลักษณะใหม่แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิมโดยชัดเจน จะยังคงลักษณะปราสาทขอมได้

หากเทียบเคียงกับการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย ข้อสรุปข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2537 : 93) ที่ตั้งข้อสังเกตว่า รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยหรือไทยสมัยใหม่ในแนวมรดกรรมมักขาดความชัดเจนในเอกลักษณ์ไทย จนทำให้คนทั่วไปไม่สามารถรับรู้ว่าเป็นรูปแบบไทย เพราะมักไม่เข้าใจที่มาของรูปแบบ

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ลักษณะปราสาทขอม โดยออกแบบด้วยกลวิธีการพัฒนาจากรูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วน เป็นการประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิมโดยชัดเจน ก็เช่นเดียวกันอาจทำให้การรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของบุคคลไม่ชัดเจนว่าลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยนั้นแสดงลักษณะปราสาทขอม

ทั้งนี้ ทั้งนักวิชาการและบุคคลทั่วไปเห็นด้วยกับกลวิธีการออกแบบด้วยการใช้รูปทรงหรือ ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมบางส่วนใกล้เคียงกับรูปทรงหรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม บางส่วนจากปราสาทขอมมาใช้โดยการประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม

หากเทียบเคียงกับการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย ข้อสรุปข้างต้นสอดคล้องกับ จีรวัดน์ เหลืองอร่าม (2541 : 211) ที่กล่าวว่า การใช้องค์ประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรม ไทยสมัยใหม่ที่ใกล้เคียงกับองค์ประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรมไทยในอดีตมีค่าความเป็น ลักษณะไทยสูงกว่า การใช้อ้างอิงองค์ประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรมที่ไม่ใกล้เคียงกับองค์ ประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรมไทยในอดีต

ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ประยุกต์ให้ใกล้เคียงกับลักษณะทาง กายภาพของปราสาทขอมย่อมสามารถแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ชัดเจนกว่าลักษณะทางกาย ภาพที่ประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิมอย่างชัดเจน

ดังนั้น จากผลสรุปการวิจัย จึงสามารถอภิปรายผลลักษณะทางกายภาพของ สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม ที่เหมาะสมกับการรับรู้ทาง สถาปัตยกรรมและได้รับการยอมรับจากนักวิชาการและบุคคลทั่วไปได้ ดังนี้

1) รูปทรงของอาคาร

รูปทรงของอาคารที่ประยุกต์จากลักษณะดั้งเดิมของปราสาทขอม ถือเป็นองค์ประกอบ หลักที่สำคัญ มีผลให้เกิดความชัดเจนในการแสดงลักษณะปราสาทขอม โดยเฉพาะส่วนหลังคาที่มี ลักษณะเป็นยอดแบบส่วนปรางค์ประธาน หลังคาจั้วจตุรมุขที่มีการซ้อนชั้น ไม่ยื่นชายคายาว หรือส่วนตัวอาคารที่มีลักษณะค่อนข้างทึบตัน มีผนังปิดล้อม และมีบัวเชิงฐานและบัวส่วนบน ประดับตัวอาคาร โดยที่ส่วนฐานของอาคารนั้นไม่มีผลต่อการแสดงลักษณะปราสาทขอมเท่าใด นัก เนื่องจาก ปราสาทขอมที่พบในเขตอีสานใต้ส่วนใหญ่ จะตั้งอยู่บนฐานเดี่ยวๆ ทำให้ส่วนฐาน ของอาคารปรากฏในระบบมโนทัศน์ของบุคคลไม่เด่นชัด

หากพิจารณาจากแนวคิดแบบประเพณีนิยมหรือคติสัญลักษณ์ของฮินดู ที่มีอิทธิพลต่อ การออกแบบปราสาทขอม ดังที่อนุวิทย์ เจริญศุภกุล (2541 : 4) กล่าวว่า การออกแบบ ปราสาทขอมคือการจำลองภูมิจักรวาลมาไว้บนพื้นพิภพ ปราสาทประธานเปรียบดังเขาพระสุเมรุ เป็นแกนจักรวาล จึงถือว่าปราสาทประธานเป็นอาคารที่สำคัญ ในการสร้างอาคารจึงเน้นให้มี ขนาดใหญ่ที่สุดและมีความสูงที่สุด ทำให้รูปทรงของอาคารที่ประยุกต์จากปราสาทประธานที่มี ลักษณะเป็นยอดปรางค์เป็นลักษณะของรูปทรงของอาคารที่แสดงลักษณะปราสาทขอมได้ชัดเจน ตามการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของบุคคลทั่วไป ทั้งนี้รูปทรงของอาคารที่ประยุกต์จากโคปุระ หรือระเบียงคตนั้นแสดงลักษณะปราสาทขอมไม่ชัดเจนเทียบเท่า อาจเป็นเพราะลักษณะดั้งเดิม

ของอาคารดังกล่าว คล้ายคลึงกับลักษณะของสถาปัตยกรรมไทยที่เคยพบเห็นเป็นประจำ เนื่อง จากลักษณะที่ประณีตงดงามของปราสาทขอมที่เห็นในรูปถ่ายและในสื่อต่างๆ ทำให้เกิดการนำเอา ลักษณะที่ประณีตงดงามของปราสาทขอมมาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การนำเอาลักษณะที่ประณีตงดงามของปราสาทขอมมาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยในปัจจุบัน อาจทำให้เกิดการเข้าใจผิดว่าปราสาทขอมเป็นเพียงศิลปะที่ประณีตงดงามเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมที่แท้จริงของปราสาทขอม

จากสถาปัตยกรรมไทยก็ได้รับอิทธิมาจากขอมอีกถ่ายหนึ่ง ดังที่ นิจ วิทยีระนันท์ (ม.ป.ป. : 3-23) กล่าวว่า สถาปัตยกรรมไทยประเภทวังและวัด ได้รับอิทธิพลส่วนใหญ่มาจากศาสนาฮินดู

หากพิจารณาเรื่องรูปทรงของอาคารที่แสดงลักษณะปราสาทขอม ที่ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในประเทศไทย ซึ่งมีภูมิอากาศแบบร้อนชื้นและมีฝนตกชุก รูปทรงของหลังคาที่ไม่ยื่นชาย อาจมีปัญหาเรื่องการค้ำแดดค้ำฝน หากสถาปนิกออกแบบให้หลังคามีรางน้ำสำหรับรับน้ำฝน ควรพิจารณาเรื่องความสามารถในการระบายน้ำ มิฉะนั้นอาจเกิดปัญหาน้ำในรางระบายไหลย้อนเข้าสู่ภายในอาคาร เนื่องจากการระบายน้ำไม่ทัน เป็นต้น

ทั้งนี้ สถาปนิกควรคำนึงถึงการเลือกรูปทรงขององค์ประกอบปราสาทขอม ไม่ว่าจะเป็นปราสาท โคปุระ หรือระเบียงคด ที่จะนำมาประยุกต์ให้มีสัดส่วนเหมาะสมกับสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการออกแบบเป็นสำคัญ

2) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

การใช้ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมหลายอย่างประกอบกัน เช่น ทางเข้าสู่อาคาร, ชุ่มประตู่, การเจาะช่องเปิด, บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน และบัวฐานเสา-บัวหัวเสา ส่งผลให้เกิดความชัดเจนในการแสดงลักษณะปราสาทขอม แต่บางครั้งสถาปนิกอาจมีข้อจำกัดหรือความเหมาะสมที่จะนำส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมทั้งหมดมาใช้ประกอบกันได้ จำเป็นต้องนำมาบางส่วนซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับการรับรู้ของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป ได้แก่ ชุ่มประตู่ ซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะของศิลปะสถาปัตยกรรมขอม

ดังนั้นสถาปนิกสามารถใช้ชุ่มประตู่เป็นตัวแทนที่สื่อถึงลักษณะปราสาทขอมได้ แต่ทั้งนี้การออกแบบควรนำสัดส่วนดั้งเดิมและองค์ประกอบทั้งหมดมาใช้ เนื่องจากการเปลี่ยนสัดส่วนหรือองค์ประกอบใหม่ อาจทำให้ชุ่มประตู่ที่ออกแบบขึ้นใหม่มีผลต่อระดับการรับรู้ทางสถาปัตยกรรม จนถึงไม่สามารถแสดงลักษณะชุ่มประตู่ของปราสาทขอมได้

3) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม

ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม ได้แก่ ลวดลายหน้าบัน และลวดลายทับหลังซึ่งถือเป็นรายละเอียดระดับประดา ที่มีลักษณะเฉพาะศิลปะสถาปัตยกรรมแต่ละยุคของขอม ยากแก่การประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรมข้างต้นล้วนเป็นส่วนระดับประดาที่แต่งเติมเพิ่มให้กับอาคาร จึงมักไม่มีผลต่อการแสดงลักษณะปราสาทขอมของอาคารโดยรวม หากอาคารนั้นไม่มีรูปทรงที่แสดงลักษณะปราสาทขอมแม้ตกแต่งด้วยลวดลายอย่างไร ก็ไม่อาจทำให้อาคารแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ชัดเจนโดยการรับรู้จากระยะไกลได้

การนำลวดลายที่มีลักษณะเหมือนดั้งเดิมมาใช้มากเกินไป ยังสามารถแสดงลักษณะปราสาทขอมได้ชัดเจนเท่านั้น แต่ทั้งนี้ความคิดเห็นของนักวิชาการไม่เห็นด้วยกับการนำลักษณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดั้งเดิมของปราสาทขอมมาใช้โดยไม่มีการประยุกต์

4) พื้นผิวภายนอกของอาคารและสีภายนอกของอาคาร

พื้นผิวภายนอกของอาคาร และสีภายนอกของอาคารอันเกิดจากสัจจะแห่งวัสดุก่อสร้างปราสาทขอม มีอาจใช้วัสดุก่อสร้างอื่นใดหรือสีที่ทำเลียนอย่างได้ ดังที่ เฉลิม สุจริต (2540 : 2) กล่าวไว้ว่า ความงามของวัสดุขึ้นอยู่กับคุณสมบัติ ลักษณะและความสามารถเฉพาะตัวของวัสดุก่อสร้างนั้นๆ ดังนั้นแนวคิดของสถาปนิกที่ประยุกต์ใช้วัสดุอื่นๆที่มีสีหินทราย อิฐ สีลาแสงเป็นวัสดุก่อสร้างอาคารแล้วจะแสดงลักษณะปราสาทขอมมีอาจเป็นไปได้มากนักในการรับรู้ของบุคคลทั่วไป

6.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ทำการศึกษานี้ และความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอมของนักวิชาการ และบุคคลทั่วไป ผลที่ได้จากการศึกษาได้นำมาพิจารณาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางประกอบแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอมของสถาปนิก ดังนี้

6.3.1 แนวคิดในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

1) ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรม ที่แสดงลักษณะปราสาทขอมได้อย่างชัดเจน นั่นคือ รูปทรงของอาคาร ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมมากที่สุดเพราะมีปริมาตรขนาดใหญ่ สามารถรับรู้ได้จากระยะไกล ทั้งนี้การนำรูปทรงขององค์ประกอบใดของปราสาทขอมมาประยุกต์ใช้นั้นควรพิจารณาเรื่องขนาด (Scale) และสัดส่วน (Proportion) ขององค์ประกอบดั้งเดิมกับอาคารที่จะออกแบบขึ้นใหม่ด้วย

แต่การที่สถาปนิกจะนำรูปทรงของปราสาทขอมทั้งหมด มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยอาจมีข้อจำกัดด้านขนาดและประเภทของอาคาร ขนาดและสภาพที่ตั้งโครงการ ฯลฯ ทำให้ไม่สามารถนำรูปทรงทั้งหมดมาใช้ได้ หรือบางครั้งสถาปนิกมีแนวคิดออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยแนวสากล ที่ไม่นำรูปทรงของปราสาทขอมมาใช้ก็อาจนำส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่สามารถรับรู้ได้ว่าแสดงลักษณะปราสาทขอม นั่นคือ ชุ่มประตุม่าใช้ได้

2) สถาปนิกไม่สามารถออกแบบอาคารทุกประเภทให้แสดงลักษณะปราสาทขอมแล้วเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป สถาปนิกต้องตระหนักถึงความเหมาะสมของประเภทอาคาร สอดคล้องกับแนวคิดของ อเล็กแซนเดอร์ แจกสัน ดาวนิง(อ้างจากวิมลสิทธิ์ หรยางกูร. 2541 : 94) ที่เสนอว่า อาคารแต่ละประเภทควรมีแบบอย่างเฉพาะ(Styles) ทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับ

อาคารประเภทนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลทั่วไปสามารถรับรู้ทางสถาปัตยกรรมได้ สอดคล้องกับแนวคิดของมุสตี ทิพทัส (2541 : 63) ควรให้ผู้พบเห็นอาคารสามารถแยกประเภทของอาคารได้โดยเห็นจากรูปทรงภายนอกได้

3) กลวิธีในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยให้แสดงลักษณะปราสาทขอม นักวิชาการและบุคคลทั่วไปไปยอมรับในกลวิธีการประยุกต์ลักษณะใหม่แต่ใกล้เคียงกับลักษณะดั้งเดิม แม้ว่ากลวิธีดังกล่าวถือเป็นกลวิธีที่ทำให้บุคคลทั่วไปรับรู้และเข้าใจโดยไม่ต้องมีการตีความลักษณะปราสาทขอมที่เกิดขึ้น แต่ทั้งนี้กลวิธีดังกล่าว อาจมิใช่การสร้างสรรค์เชิงพัฒนา เป็นแต่เพียงการสืบสานโดยเชื่อมโยงลักษณะทางกายภาพของปราสาทขอมในอดีตมาปรับใช้ วิถีชีวิตภายในสังคมยุคปัจจุบัน โดย เรืองศักดิ์ กันตะบุตร (2537 :48) กล่าวถึงแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมในสมัยปัจจุบันว่าควรมีการสืบเนื่องทางกระแสดวงคิดในการกำหนดรูปแบบที่ได้มีการประยุกต์ โดยใช้เทคนิควิทยาการสมัยใหม่ (Modern Technology) และ วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2544 : 10) กล่าวว่า งานออกแบบสถาปัตยกรรมให้มีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ เป็นการนำปัจจัยต่างๆที่เป็นบริบทแวดล้อมมาร่วมพิจารณากับความต้องการเฉพาะของกลุ่มสังคมต่างๆ และกลุ่มผู้ใช้ต่างๆ เทคโนโลยีการก่อสร้างที่ทันสมัย และเหมาะสม โดยการประยุกต์เข้ากับภูมิปัญญาไทยและลักษณะไทย

แต่ จิรวัดณ์ เหลืองอร่าม(2541:215) ที่กล่าวว่า กลุ่มสถาปนิกมีความเห็นว่าการนำรูปแบบในอดีตมาใช้โดยไม่มีการตัดทอนหรือเปลี่ยนแปลงรายละเอียดให้น้อยลงถือเป็นการลอกเลียนรูปแบบในอดีต โดยใช้วัสดุและเทคโนโลยีสมัยใหม่เท่านั้น ไม่อาจก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นมาได้ การพัฒนาควรเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ใหม่ แต่ยังคงเค้าโครงของลักษณะไทย

อาจกล่าวได้ว่า การออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอม สถาปนิกควรนำปัจจัยแวดล้อมต่างๆมาพิจารณาร่วมกับความต้องการทางกายภาพ จิตใจ และอารมณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างสรรค์งานที่เอื้อต่อการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของบุคคลและใช้เทคโนโลยีการก่อสร้างที่ทันสมัยเหมาะสมกับอาคาร โดยมีการนำภูมิปัญญาไทยมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน รวมถึงสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมร่วมสมัยเชิงพัฒนาต่อไป

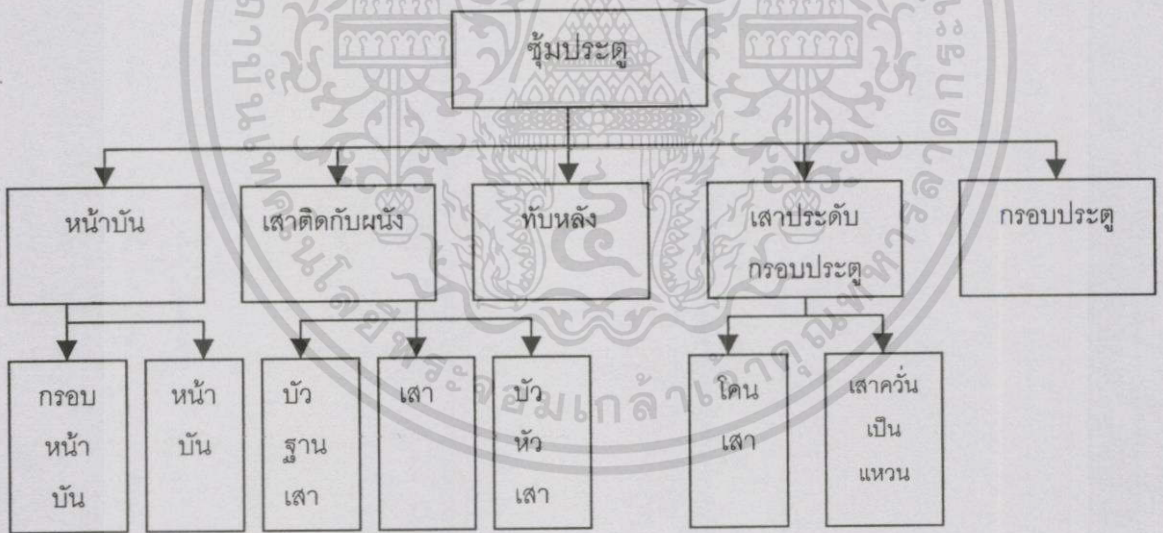
ดังนั้น จากการศึกษาสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอมกรณีศึกษา:จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ผลสรุปที่สำคัญว่าในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่ดีนั้น มิใช่เป็นหน้าที่ของสถาปนิกแต่เพียงลำพัง หากแต่เป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา ร่วมกำหนดทิศทางที่ควรจะเป็น ดังที่ นิจ หนีญชีระนันท์ (ม.ป.ป. : 3-33) กล่าวว่า สังคมเป็นตัวชี้แนะและผลักดันระบบและรูปแบบสถาปัตยกรรม ไม่ควรละเลยให้เป็นแต่หน้าที่ของผู้ชำนาญอย่างที่เราเรียกว่า Leave it to experts เท่านั้น

ทั้งนี้ เนื่องจากสถาปัตยกรรมเป็นสิ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมแต่ละช่วงเวลาของยุคสมัย นอกเหนือจากหน้าที่ด้านประโยชน์ใช้สอยที่มั่นคงแข็งแรงและทำให้เราชื่นชมยินดี

6.3.2 การออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

เนื่องจากบางครั้งในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาปนิกอาจมีข้อจำกัดที่ทำให้อาคารที่ออกแบบขึ้นไม่อาจนำรูปทรงของปราสาทขอมมาประยุกต์ใช้ได้หรือสถาปนิกอาจมีแนวคิดในการออกแบบให้อาคารมีลักษณะตามแนวสากล โดยไม่นำรูปทรงของปราสาทขอมมาประยุกต์ใช้แต่ยังคงต้องการให้อาคารนั้นแสดงลักษณะปราสาทขอม ซึ่งสามารถกระทำได้โดยนำส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่แสดงลักษณะปราสาทขอมมาใช้ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ชุ่มประดู เป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่นักวิชาการและบุคคลทั่วไปส่วนใหญ่รับรู้ได้ว่าแสดงลักษณะปราสาทขอมในระดับมาก ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการออกแบบชุ่มประดูที่มีลักษณะ 3 มิติ และ 2 มิติ โดยมีแนวทางการออกแบบดังนี้

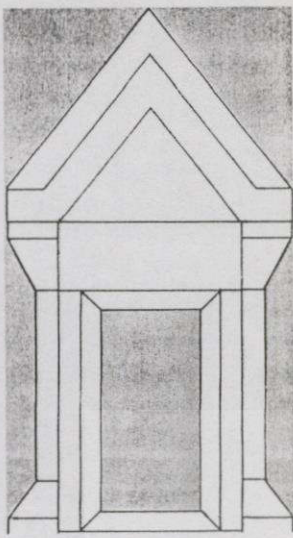
1. พิจารณาองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของชุ่มประดู ซึ่งมีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ดังนี้

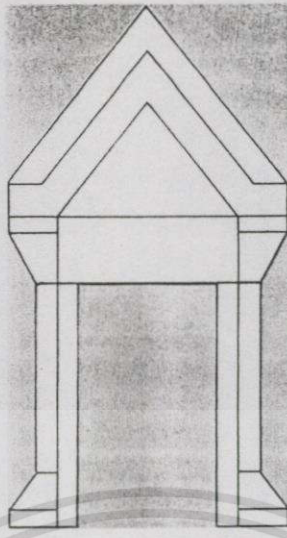
ภาพที่ 6.3 แสดงองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของชุ่มประดูปราสาทขอม

การประยุกต์ลักษณะทางกายภาพของชุ่มประดูจากลักษณะดั้งเดิม ควรยึดถือองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นฉันทลักษณ์ (ORDER) ของชุ่มประดูที่ประกอบด้วยหน้าบัน, เสาดัดกับผนัง, ทับหลัง, เสาประดับกรอบประตูและกรอบประตูไว้ เพราะการลดทอนองค์ประกอบของชุ่มประดูมีผลต่อการแสดงลักษณะชุ่มประดูของปราสาทขอม ดังแสดงจากภาพ 1A ถึงภาพ 1E ที่สามารถแสดงลักษณะปราสาทขอมจากระดับมากไปหาน้อย

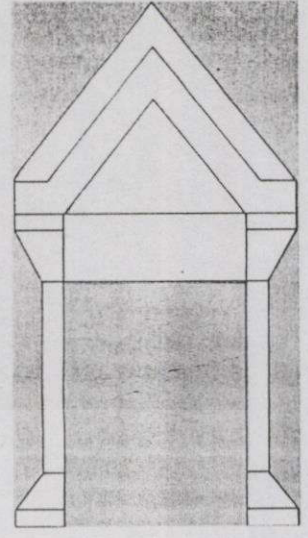
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

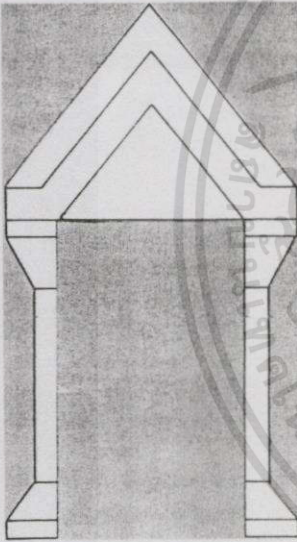
1A ชุ่มประตู

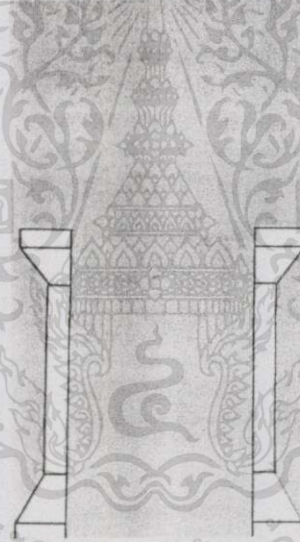
1B ลดกรอบประตู

1C ลดเสาประดับกรอบประตู

1D ลดทับหลัง

1E ลดหน้าบัน

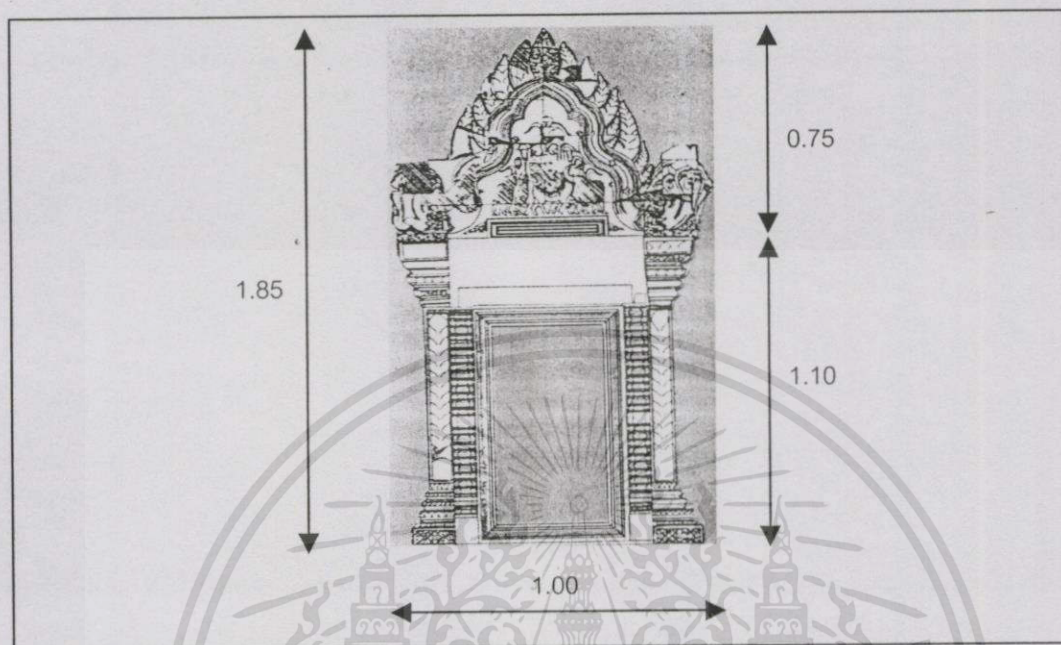
ภาพที่ 6.4 แสดงผลการแสดงลักษณะชุ่มประตูของปราสาทขอมเมื่อลดทอนองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของชุ่มประตู

2. พิจารณาสัดส่วนของชุ่มประตู

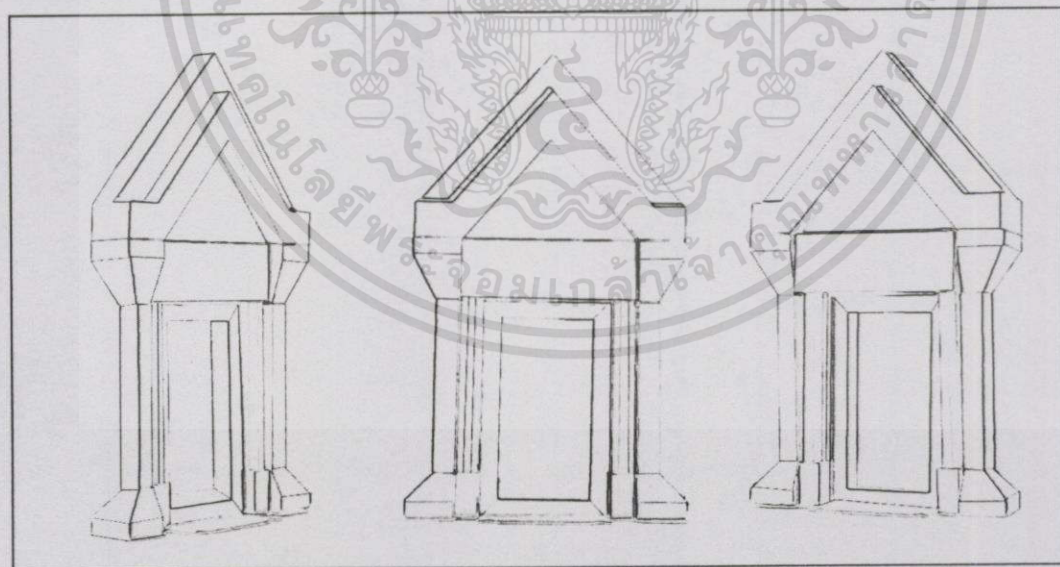
ลักษณะทางกายภาพของชุ่มประตูที่ออกแบบขึ้น ควรยึดสัดส่วน (PROPORTION) ดั้งเดิม มาใช้เพื่อกงลักษณะชุ่มประตูของปราสาทขอมโดยมีสัดส่วนความกว้าง : ความสูงของชุ่มประตู ประมาณ 1 : 1.85 ส่วนโดยประมาณ ซึ่งมีสัดส่วนของส่วนหน้าบัน เป็น 0.75 ส่วน และส่วนเสา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ติดกับประตู เป็น 1.10 ส่วนโดยประมาณ (อ้างอิงจากซุ้มประตูของปราสาทประธาน ปราสาทเขาพนมรุ้ง)

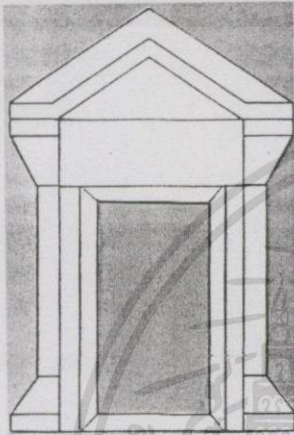
ภาพที่ 6.5 แสดงสัดส่วนซุ้มประตูปราสาทขอมโดยประมาณ

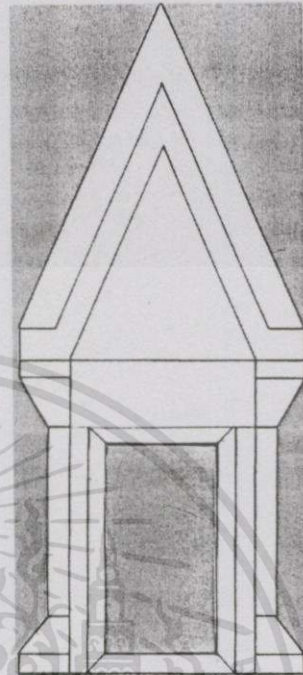
ภาพที่ 6.6 แสดงตัวอย่างการออกแบบซุ้มประตูโดยยึดสัดส่วนจากลักษณะดั้งเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

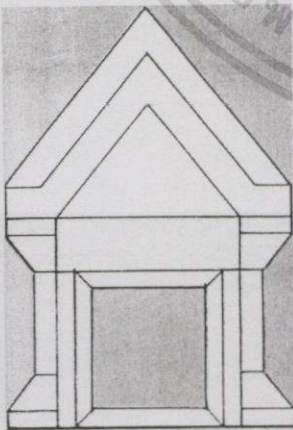
หากมีการเปลี่ยนสัดส่วนจากลักษณะดั้งเดิม ย่อมมีผลต่อการแสดงลักษณะซุ้มประตูของ
ปราสาทขอม โดยลักษณะทางกายภาพนั้นอาจแสดงลักษณะซุ้มประตูของปราสาทขอมไม่ชัดเจน
จนถึงไม่สามารถแสดงได้เลย

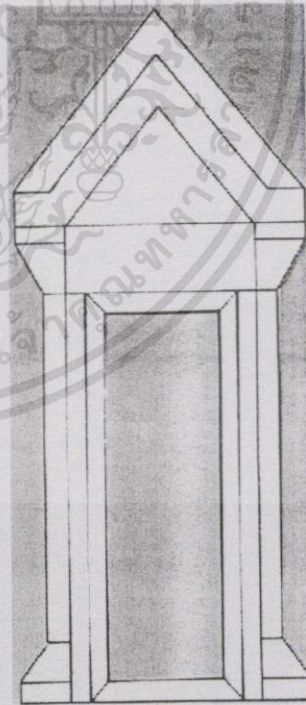
2A ลดความสูงส่วนหน้าบัน

2B เพิ่มความสูงส่วนหน้าบัน

2C ลดความสูงส่วนเสาดัดกับผนัง

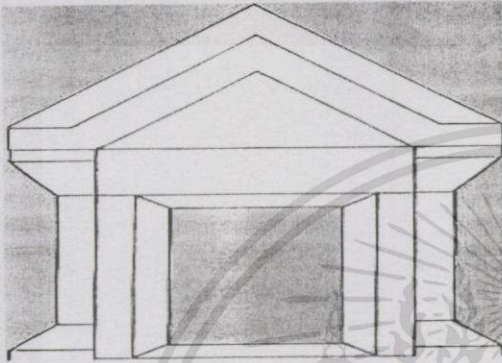

2D เพิ่มความสูงส่วนเสาดัดกับผนัง

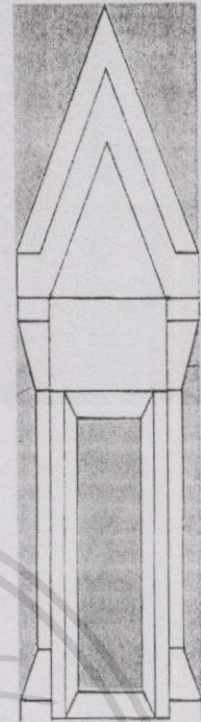
ภาพที่ 6.7 แสดงผลการแสดงลักษณะซุ้มประตูของปราสาทขอมเมื่อออกแบบโดยการ

เปลี่ยนสัดส่วนจากลักษณะดั้งเดิม

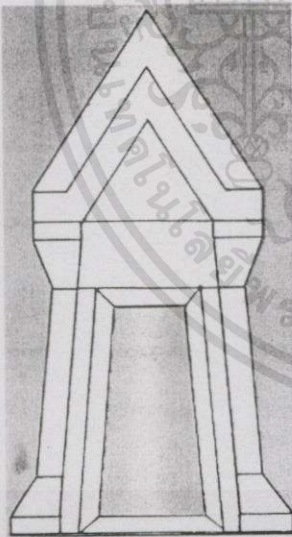
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2E ยึดออกตามแนวนอน

2F ยึดออกตามแนวตั้ง

2G เอียง 5 องศาจากมุมฉาก

ภาพที่ 6.7 (ต่อ)

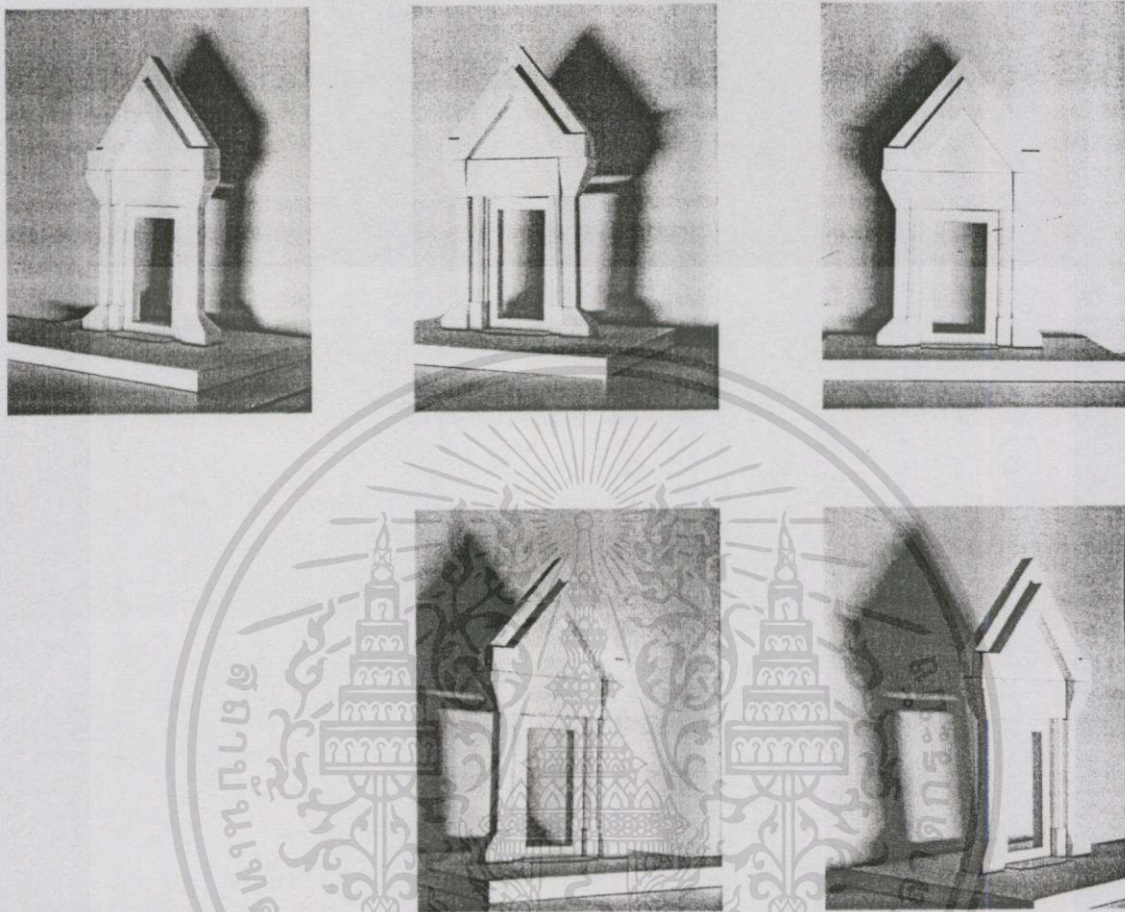
จากภาพตัวอย่าง การเปลี่ยนสัดส่วนจากลักษณะดั้งเดิมลักษณะต่างๆ ทำให้ลักษณะของซุ้มประตูที่ออกแบบขึ้น ไม่อาจแสดงลักษณะของซุ้มประตูปราสาทขอมได้ชัดเจนหากเทียบกับซุ้มประตูที่ออกแบบโดยยึดสัดส่วนดั้งเดิมมาใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพตัวอย่างการออกแบบซุ้มประตูที่แสดงลักษณะซุ้มประตูของปราสาทขอม

ที่มี

ลักษณะ 3 มิติ

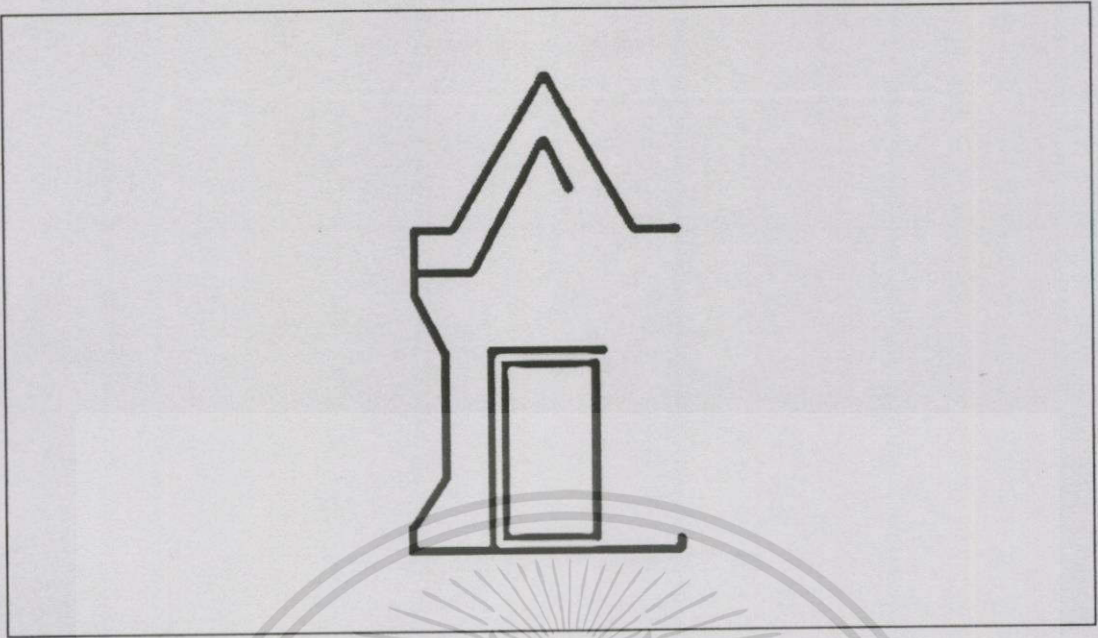
ภาพที่ 6.8 แสดงตัวอย่างซุ้มประตูที่มีลักษณะ 3 มิติ

ภาพตัวอย่างการออกแบบซุ้มประตูที่แสดงลักษณะซุ้มประตูของปราสาทขอม

ที่มี

ลักษณะ 2 มิติยังคงยึดสัดส่วนของดั้งเดิม แต่มีการลดจำนวนเส้นลงเพื่อให้ผลเชิงสัญลักษณ์ (sybmle) ที่ง่ายต่อการรับรู้และจดจำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.9 แสดงตัวอย่างชั้มประตูที่มีลักษณะ 2 มิติ

ตัวอย่างการนำไปใช้ ชั้มประตูที่ออกแบบขึ้นทั้งลักษณะ 3 มิติ และ 2 มิติ สามารถนำไปใช้ในงานออกแบบสถาปัตยกรรม งานสถาปัตยกรรมภายใน งานภูมิสถาปัตยกรรม แม้กระทั่งงานออกแบบกราฟฟิคที่ต้องการแสดงลักษณะปราสาทขอม

6.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม โดยศึกษาจากอาคารที่ก่อสร้างในจังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้มีกรอบจำกัดเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีลักษณะตามที่ปรากฏในอาคารเท่านั้น (ซึ่งในปัจจุบันยังมีสถาปัตยกรรมร่วมสมัยอื่นๆที่แสดงลักษณะปราสาทขอม เช่น ตึกคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร , โรงแรมกานต์มณี ถ.ประดิพัทธ์ กรุงเทพมหานคร และอาคารอำนวยการและอาคารเรียนรวมมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา) เมื่อใช้ประกอบการรวบรวมข้อมูลด้านการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป จึงได้ผลของการรับรู้ที่มีต่ออาคารที่ทำการศึกษานั้น ประกอบกับการศึกษาลักษณะทางกายภาพทางสถาปัตยกรรมกำหนดประเด็นที่ศึกษาจำนวนมาก งานวิจัยต่อเนื่องจึงควรมีการวิจัยในเชิงลึกต่อไป ดังนี้

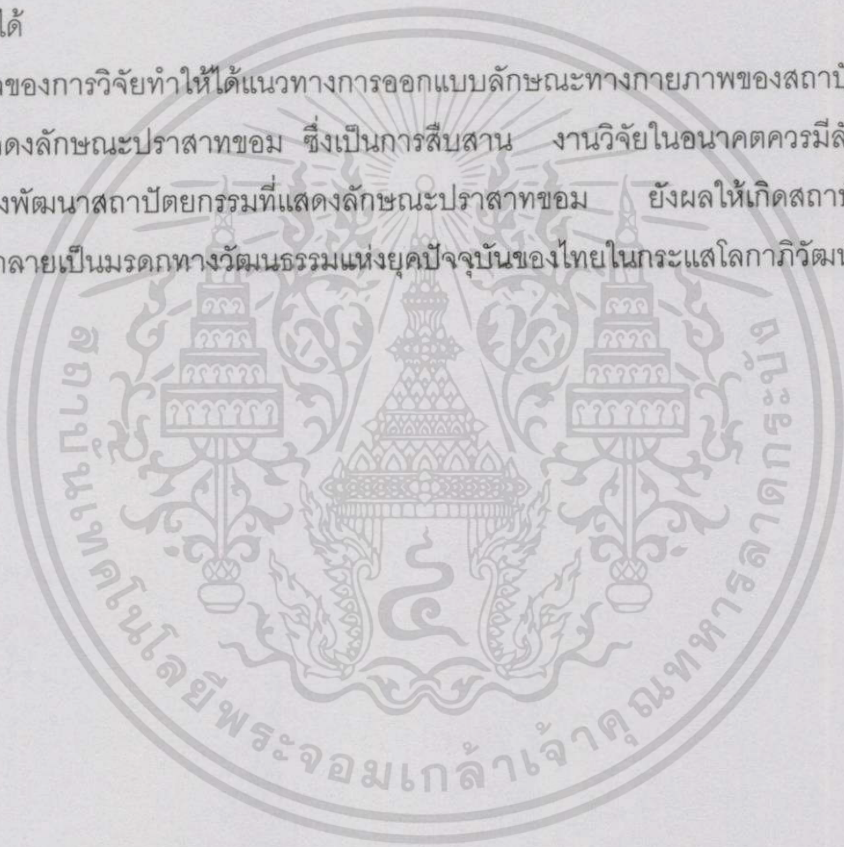
1.งานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยในแต่ละประเด็น

อย่างลึกซึ้ง ทั้งด้านรูปทรงของอาคาร, ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม, ส่วนประเด็นทางเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถาปัตยกรรม ,พื้นผิวจากวัสดุก่อสร้างภายนอกและสีภายนอกของอาคาร โดยอาจมีการสร้างภาพจำลอง แสดงลักษณะต่างๆ โดยใช้กลวิธีในการออกแบบที่แตกต่างกัน ในแต่ละประเด็นที่ศึกษา เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ทางสถาปัตยกรรมของบุคคลที่มีต่อแต่ละลักษณะ ซึ่งจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปประกอบแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมได้

2.การวิจัยครั้งนี้กำหนดกรณีศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยเป็นคำตอบภายใต้สภาพบริบทของจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งงานวิจัยต่อไปสามารถวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้กับงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอมอาคารอื่นๆ หรือสถาปัตยกรรมร่วมสมัยแนวนั้นเอกลักษณ์ท้องถิ่นอื่นๆ ได้

3.ผลของการวิจัยทำให้ได้แนวทางการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอม ซึ่งเป็นการสืบสาน งานวิจัยในอนาคตควรมีลักษณะการสร้างสรรค์เชิงพัฒนาสถาปัตยกรรมที่แสดงลักษณะปราสาทขอม ยังผลให้เกิดสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่า กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมแห่งยุคปัจจุบันของไทยในกระแสโลกาภิวัตน์

บรรณานุกรม

ตำรา เอกสารภาษาไทย

- คึกฤทธิ์ ปราโมช, พลตรี ม.ร.ว. 2534. ถกเขมร. กรุงเทพฯ : สยามรัฐ.
- จิตร ภูมิศักดิ์. 2525. ประวัติศาสตร์ชนวนาตำนานแห่งนครวัด. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เฉลิม รัตนทัศนีย์. 2534. วิวัฒนาการพระพุทธปรารงค์. หนังสือครบรอบ 100 ปี พระพรหมพิจิตร. กรุงเทพฯ : เมฆาเพรส.
- เฉลิม สุจริต. 2540. วัสดุและการก่อสร้างสถาปัตยกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โชติ กัลยาณมิตร. 2518. พจนานุกรมสถาปัตยกรรมและศิลปะเกี่ยวเนื่อง. กรุงเทพฯ : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- ดี.จี.อี ฮอลล์. 2526. ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เล่ม 1. แปลโดย วรณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยาและคณะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธาดา สุทธิธรรมและคณะ. 2540. สถาปัตยกรรมอีสาน หลากภูมิธรรม นฤมิตรกรรมอีสาน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์.
- ธิดา สารระยา. 2538. เมืองประวัติศาสตร์ เมืองพิมาย เขาพระวิหาร เมืองอุบล เมืองศรีสังขานาลัย. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- _____. 2539. อารยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- บัณฑิต จุลาสัย บรรณาธิการ. 2541. แนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น. ณ ปากน้ำ (นามแฝง). 2530. พจนานุกรมศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- นิจ นิยุชีระนันท์. มปป. สถาปัตยกรรมไทย ข้อจำกัดและทางเลือกในการสืบสาน. เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรม. สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ผุสดี ทิพทัส. 2530. หลักเบื้องต้นในการจัดองค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรม. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- _____. 2539. สถาปนิกสยาม พื้นฐาน บทบาท ผลงานและแนวคิด (พ.ศ. 2475-2537). กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์.
- _____. 2541. เกณฑ์ในการออกแบบสถาปัตยกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พริยะ ไกรฤกษ์. 2538. ประวัติศาสตร์ศิลป์ในประเทศไทย ฉบับคู่มือนักศึกษา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ การพิมพ์.

มาดแลน จีโต. 2527. ประวัติเมืองพระนคร(ANGKOR)ของขอม. ทรงแปลโดย ศ.ม.จ.สุภัทรดิศ ดิศกุล. กรุงเทพฯ : จันฉนวนิชย์.

โรเบิร์ต อี.ซิลเวอร์แมน. 2539. จิตวิทยาทั่วไป. แปลโดย สุปาณี สนธิรัตน์. กรุงเทพฯ : เนติกุล การพิมพ์.

วิมลสิทธิ์ หรยางกูรและคณะ. 2536. พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงาน สถาปัตยกรรมอดีต ปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์.

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. 2537. พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม มูลฐานทางพฤติกรรม เพื่อการออกแบบและวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2541. การจัดทำรายละเอียดโครงการเพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. ม.ป.ป. สถาปัตยกรรมไทย ข้อจำกัดและทางเลือกในการสืบสาน. เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรม. สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์.

_____. 2544 "ทะลุมิติการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่" หน้า 1-17 .เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องมิติใหม่ : ลักษณะเฉพาะในการสร้างสรรค์ศิลปะของไทย. คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญาร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สมใจ นิมเล็ก. 2539. เครื่องบนและงานประดับของสถาปัตยกรรมไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินตติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

สมเด็จพระยามหาราชานุภาพและหม่อมเจ้าจงจิตรถนอม ดิศกุล พระธิดา, มูลนิธิ. 2531. จดหมายเหตุการณ์เสด็จตรวจโบราณวัตถุสถานมณฑลนครราชสีมาของสมเด็จพระยามหาราชานุภาพ พ.ศ.2472. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินตติ้ง กรุ๊ป.

สรเชต วรคามวิชัย. 2530. ปราสาทหินพนมรุ้ง. บุรีรัมย์ : เรวัตการพิมพ์.

_____. 2540. เส้นทางโบราณพนมรุ้ง-เมืองต่ำ. บุรีรัมย์ : เรวัตการพิมพ์.

สรเชต วรคามวิชัยและสมมาตร ผลเกิด.ม.ป.ป. จดหมายเหตุบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สมิทธี ศิริภัทร์. 2532. ปราสาทเขาพระวิหาร. กรุงเทพฯ : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา. 2539. น้ำบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : เอ็น เอส พี พรินติ้ง กรุ๊ป.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล, หม่อมเจ้า. 2533. ศิลปะขอม. เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของคุรุสภา.
- _____. 2533. ศิลปะขอม. เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของคุรุสภา.
- _____. 2540. ประวัติศาสตร์ศิลปะประเทศไทย อินเดียน ลังกา ชวา จาม ชอม พม่า ลาว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มติชน.
- สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. 2531. พนมรุ้ง. กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรม.
- เสนอ นิลเดช. 2541. ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิลป์ พีระศรี. แปลโดย เขียน ยิ้มศิริ. 2512. ประวัติศาสตร์ศิลปะและแบบอย่างศิลปะโดยสังเขป. กรุงเทพฯ : คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิลปากร, กรม. 2516. ทะเบียนโบราณวัตถุสถานทั่วราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ : คุรุสภาพระสุเมรุ.
- _____. 2531. ปราสาทพนมรุ้ง. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป.
- _____. 2533. วิวัฒนาการพุทธสถานไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป.
- _____. 2536. รายงานการขุดแต่งโบราณสถานปราสาทเมืองต่ำและการขุดตรวจเพื่อค้นหาแหล่งชุมชนโบราณบริเวณโดยรอบปราสาทเมืองต่ำ. กรุงเทพฯ : ประชาชน.
- _____. 2536. ทำเนียบโบราณสถานขอมในประเทศไทย เล่ม 2 จังหวัดบุรีรัมย์. กรุงเทพฯ : นำกัการพิมพ์.
- _____. 2540. บัว: องค์ประกอบประวัติศาสตร์ศิลปะวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดบุรีรัมย์. 2541. เอกสารประกอบการสัมมนา ศิลปินและสื่อมวลชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น. บุรีรัมย์ : เอกสารอัดสำเนา.
- อรศิริ ปาณินท์. 2538. กระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรม. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- อนุกุญช์ เจริญศุภกุล. 2541. ปราสาทเมืองต่ำ การศึกษาทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุสรณ์ จังพาดินช. 2539. เอกสารคำสอนวิชา แนวความคิดทางสถาปัตยกรรม. สำเนา. ภาค
- เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

อภิวันท์ อุดลยพิเชฐร์ บรรณาธิการ. 2542. ภาพถ่ายทางอากาศ 7 ปราสาทหิน
มหัศจรรย์แห่งอีสาน. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.

เอเดรียน สนอดกราส. 2541. สัญลักษณ์แห่งพระสถูป. แปลโดย ภัทรพร สิริกาญจนและ
คณะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์วิสาหการ.

วารสาร

นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2530. "อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อวัฒนธรรม." ศิลปวัฒนธรรม.
ปีที่ 8 ฉบับที่ 6 เม.ย. : 84-91.

ตรึงใจ บุรณสมภพ. 2533. "การนำลักษณะไทยประเพณีมาใช้ในสถาปัตยกรรมร่วมสมัย."
หน้าจั่ว. ฉบับที่ 10 : 115-123.

_____. 2537. "รูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ 9 ในทัศนะของ ดร.ตรึงใจ
บุรณสมภพ." อาษา. ธ.ค. : 49-52.

ภิญโญ สุวรรณคีรี. 2537. "รูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ 9 ในทัศนะของ
รศ.ภิญโญ สุวรรณคีรี." อาษา. ธ.ค. : 53-56.

เรืองศักดิ์ กันตะบุตร. 2537. "รูปแบบของศิลปะและสถาปัตยกรรมไทย จากอดีตสู่ปัจจุบันสมัย."
อาษา. ธ.ค. : 44-48.

วนิดา พึ่งสุนทร. 2543. "ความสำคัญของระเบียบวิธีในงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณี."
สารศาสตร์สถาปัตย์ 42. ฉบับ 1 : 29-35.

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. 2537. "สถาปัตยกรรมไทย: ข้อจำกัดและทางเลือกในการสืบสาน." อาษา.
พ.ย. : 86-95.

ศรีศักร วัลลิโภดม. 2527. "การถือผีในเมืองไทย." ศิลปวัฒนธรรม. ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 ก.พ. : 6-
17.

สรเชต วรคามวิชัย. 2541. "ไวยากรณ์ปราสาท." ราชภัฏบุรีรัมย์. ฉบับปฐมฤกษ์ มหกรรม
วัฒนธรรม : 124-129.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2539. "อาจารย์ศึกฤทธิ์ กับจิตร ภูมิศักดิ์ วินิจฉัยใครคือขอม?" ศิลป
วัฒนธรรม. ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 ม.ค. : 20, 224-226.

สุภัทรดิศ ดิศกุล.ม.จ. 2537. "รูปจำลองปราสาทนครวัดในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม." มรดกของ
ชาติ. เล่มที่ 5 : 55-58.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. 2531. "การออกแบบและคติสัญลักษณ์ของปราสาทเมืองต่ำ." *อาษา*. พ.ย.-ธ.ค. : 76-86.
- _____. 2533. "ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมในประเทศไทยในส่วนของสถาปัตยกรรมหิน." *อาษา*. ส.ค. : 50-63.
- _____. 2533. "การอนุรักษ์ค่านิยมทางประเพณีในอาคาร." *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 ธ.ค.32-พ.ค.33 : 50-63.
- เอกฤทธิ์ ประดิษฐสุวรรณ บรรณาธิการ. 2535 "บทสัมภาษณ์สถาปนิกศูนย์บริการข้อมูลพนม รุ่ง." *อาษา*. ปีที่ 35/26 ต.ค. : 62-69.
- เอกฤทธิ์ ประดิษฐสุวรรณ บรรณาธิการ. 2537. "อาคารในอุทยานประวัติศาสตร์". *อาษา*. ปีที่ 31/59 มี.ค. : 34-35, 40-43.

วิทยานิพนธ์

- จิรวัดณ์ เหลืองอร่าม. 2541. "รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่:องค์ประกอบและส่วน ประณีตสถาปัตยกรรม." วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา สถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โชติช่วง ศรีหิรัญรัตน์. 2541. "รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่:รูปทรงและที่ว่าง." วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. 2521. "จารึกพบที่ปราสาทเขาพนมรุ้ง." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาตะวันออก ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เทียนชัย ให้ศิริกุล. 2538. "บทบาทของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กรณีศึกษา : ปราสาทหินพนมรุ้งและปราสาทกุสุวันแดง จังหวัดบุรีรัมย์." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ตำราและเอกสารภาษาต่างประเทศ

- Aasen,Claremce.1998.Architecture of Siam. Singapore:Kyodo Printing.
- Danby ,miles.1963.Grammar of architectural design.England:Oxford University press.
- Dumarcay,Jacques and Michael Smithies.1995.Cultural site of Burma, Thailandand Combodia.Kuala Lumpur:Kyodo Printing.
- Hesselgren ,sven.1975.Man s perception of man-made environment. Sweden:Studentitteraturab Luad.
- Michael Freeman.1998.Prasat PHNOM RUNG & MUANG TAM. Bangkok:River Book .
- Mitchell , William J.1994,The Logic of architecture . London:Massachusetts Institute of technology.
- Rooney Dawn F.1983.Angkor :an introduction to the temples.Hong Kong:asia book.

การสัมภาษณ์

- เทียนชัย ให้ศิริกุล ให้สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2543. สมบัติ ประจัญสานต์ ผู้สัมภาษณ์. แนวคิดในการออกแบบโครงการมุขด้านหน้าอาคารสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ธุรกิจ พนมพิมาน และศาลา ดร.อนูวรรต์ วัดนพวงศ์ศิริ. สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุกวี ชัยบุตร ให้สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542. สมบัติ ประจัญสานต์ ผู้สัมภาษณ์. แนวคิดในการออกแบบโครงการศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์. สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- เสาวลักษณ์ โปษะพันธ์, 22 มกราคม 2544. สมบัติ ประจัญสานต์ ผู้สัมภาษณ์. แนวคิดในการออกแบบโครงการศูนย์บริการข้อมูลเมืองต่ำ. สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร.

ภาคผนวก ก.

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสังเกต

คำชี้แจง : แบบสังเกตนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบ จากปราสาทขอม กรณีศึกษา : จังหวัดบุรีรัมย์ โดยนาย สมบัติ ประจวบศานต์ วิทยานิพนธ์หลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง พ.ศ.2543 : ผลของการวิจัยใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

1. ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อโครงการ.....

เจ้าของโครงการ.....

ที่ตั้งโครงการ.....

สถาปนิกโครงการ.....

อายุของอาคาร.....

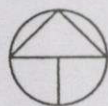
ลักษณะอาคาร.....

หน้าที่ใช้สอยของอาคาร ประกอบด้วย.....

ผู้ดูแลสถานที่..... หมายเลขโทรศัพท์.....

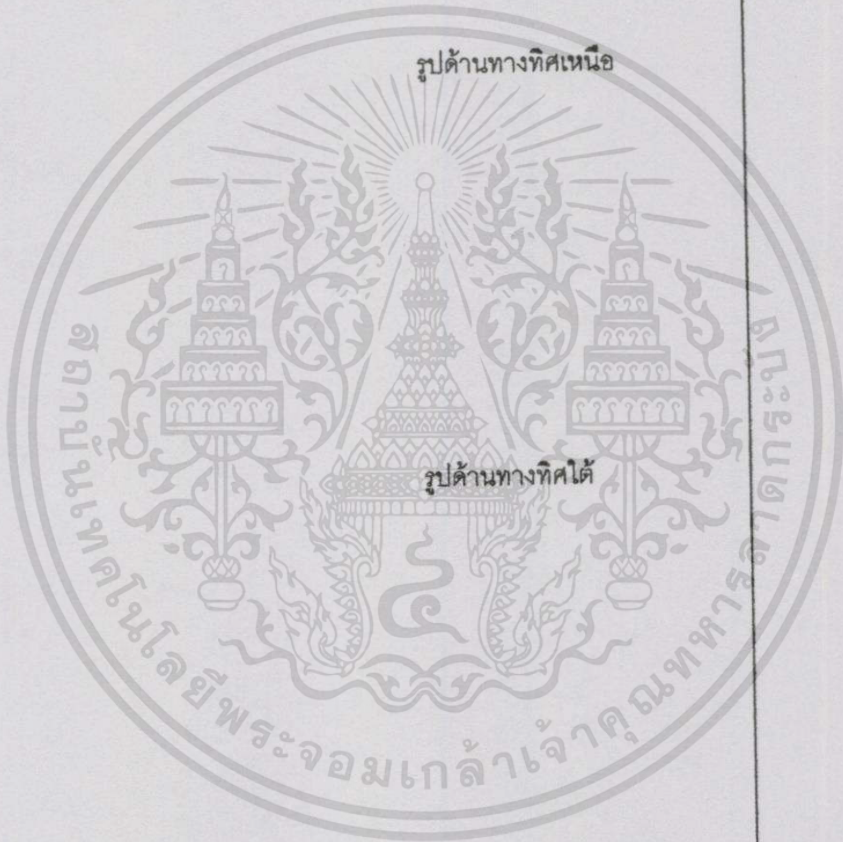
2. แผนที่ตั้งโดยสังเขป บันทึกภาพถ่าย

ทิศเหนือ

3. รูปทรงของอาคาร

บันทึกภาพถ่าย

รูปด้านทางทิศเหนือ

รูปด้านทางทิศใต้

รูปด้านทางทิศตะวันออก

รูปด้านทางทิศตะวันตก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.ลักษณะทางกายภาพที่แสดงลักษณะสถาปัตยกรรมปราสาทขอม

บันทึกภาพถ่าย

- รูปทรง.....
 - ส่วนหลังคา.....
 - ส่วนตัวอาคาร.....
 - ส่วนฐานอาคาร.....
- ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม.....
 - ทางเข้าอาคาร.....
 - ชุ่มประตู่.....
 - การเจาะช่องเปิด.....
 - บัวเชิงฐาน - บัวส่วนบน.....
- ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม.....
 - ลวดลายหน้าบัน.....
 - ลวดลายทับหลัง.....
- พื้นผิวจากวัสดุก่อสร้างภายนอกของอาคาร.....
- สีภายนอกของอาคาร.....

บันทึก

แบบสัมภาษณ์

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง **สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการ**
ออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา : **จังหวัดบุรีรัมย์** โดย **นาย สมบัติ ประจัญสานต์**
 วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
 เจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ.2543 : ผลของการวิจัยใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

1. ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อสถาปนิกโครงการ / สถาปนิก.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

วันเวลาดำเนินงาน.....

1.1 ชื่อโครงการ.....

1.2 ที่ตั้งโครงการ.....

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ.....

1.4 ประโยชน์ใช้สอยหลักของโครงการ.....

2. แนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม

2.1 แนวคิดมูลฐาน (มูลเหตุในการนำลักษณะปราสาทขอมมาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย)

2.2 หลักเกณฑ์หรือแนวทางในการแก้ปัญหา (วิธีการนำลักษณะปราสาทขอมมาใช้ในการออกแบบอาคารอย่างไร)

2.3 ผลลัพธ์ทางกายภาพ (ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่แสดงลักษณะปราสาทขอม)

- รูปทรงของอาคาร

○ ส่วนหลังคา

○ ส่วนตัวอาคาร

○ ส่วนฐานอาคาร

- ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

○ ทางเข้าสู่อาคาร

○ ชุ่มประตู่

○ การเจาะช่องเปิด

○ บัวเชิงฐาน - บัวส่วนบน

○ บัวฐานเสา - บัวหัวเสา

- ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม

○ ลวดลายหน้าบัน

○ ลวดลายทับหลัง

- พื้นผิวจากวัสดุก่อสร้างภายนอกของอาคาร

- สีภายนอกของอาคาร

3. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมได้จากปราสาทขอมแห่งใด

3.2 ปัญหาและอุปสรรคระหว่างดำเนินการออกแบบ-ก่อสร้าง

.....
.....
.....

3.3 ความพึงพอใจผลงานสถาปัตยกรรมที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ

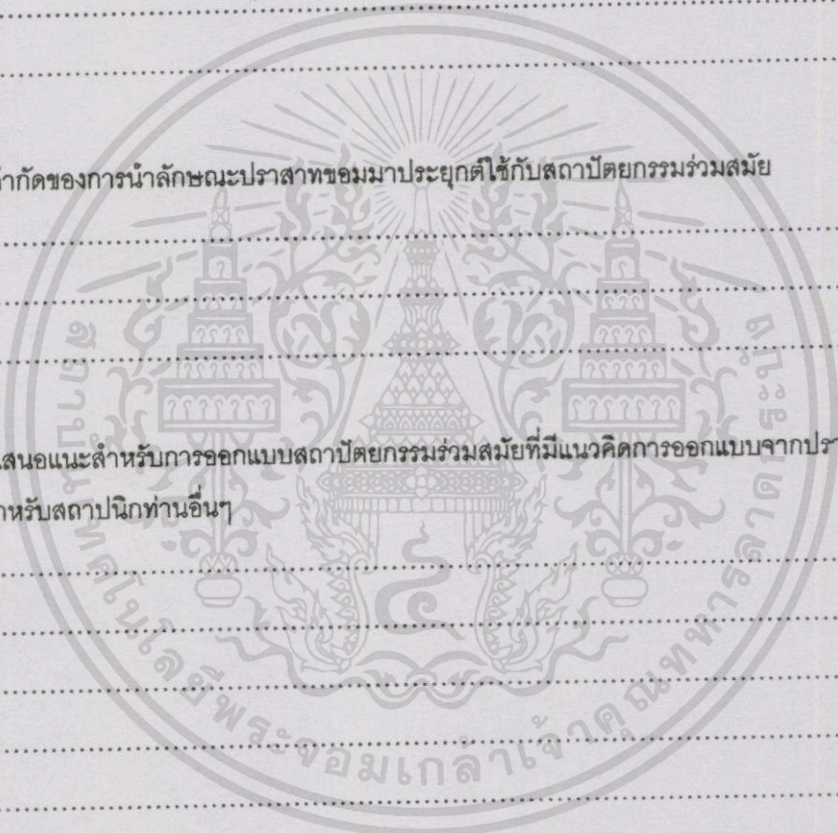
.....
.....
.....

3.4 ข้อจำกัดของการนำลักษณะปราสาทขอมมาประยุกต์ใช้กับสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

.....
.....
.....

3.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม
โครงการต่อไป สำหรับสถาปนิกท่านอื่นๆ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

รหัสโครงการ

เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับกลุ่มนักวิชาการ

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา:จังหวัดบุรีรัมย์ โดย นาย สมบัติ - ประจัญตานต์ วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ.2543 : ผลของการวิจัยใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ
คำแนะนำ กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความที่ท่านเลือกโดยตรงกับความ
 ความเป็นจริง หรือ ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. เพศของท่าน

 ชาย หญิง

2. อายุของท่าน (ปี)

20-30 ปี

31-40 ปี

41-50 ปี

51-60 ปี

61ปี ขึ้นไป

3. ภูมิลำเนาเดิม หรือสถานที่เกิดของท่าน คือ

จ.บุรีรัมย์

จ.อื่นๆในเขตอีสานใต้

จ.อื่นๆโปรดระบุ.....

4. ถ้าท่านที่มีภูมิลำเนาหรือย้ายมาพำนักใน จ.บุรีรัมย์ ท่านอาศัยอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์เป็นเวลากี่ปี

น้อยกว่า 5 ปี

6-10 ปี

11-20 ปี

21-30 ปี

31-40 ปี

41-50ปี

51 ปี ขึ้นไป

5. ระดับการศึกษาของท่าน

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

6. สาขาวิชาที่ท่านมีความเชี่ยวชาญ หรือมีความสนใจเป็นพิเศษ (เลือกตอบได้หลายข้อ)

โบราณคดี

ศิลปกรรม

ประวัติศาสตร์

นาฏศิลป์ การแสดงพื้นบ้าน

ประวัติศาสตร์ศิลป์

ปรัชญาศาสนา

สถาปัตยกรรม

อื่นๆ โปรดระบุ.....

รหัสโครงการ เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับกลุ่มสถาปนิกกลุ่มงานอนุรักษ์โบราณสถาน

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา:จังหวัดบุรีรัมย์ โดย นาย สมบัติ ประจัญสานต์ วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ.2543 : ผลของการวิจัยใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ

คำแนะนำ กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความที่ท่านเลือกโดยตรงกับความเป็นจริง หรือ ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. เพศของท่าน

ชาย

หญิง

2. อายุของท่าน (ปี)

20-30

31-40

41-50

51-60

61ปี ขึ้นไป

3. ภูมิลำเนาเดิมหรือสถานที่เกิดของท่าน คือ

จ.บุรีรัมย์

จ.อื่นๆในเขตอีสานใต้

จ.อื่นๆโปรดระบุ.....

4. ระดับการศึกษาของท่าน

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

5. ผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยแนวเน้นเอกลักษณ์ไทยหรือสถาปัตยกรรมร่วมสมัยแนวเน้นเอกลักษณ์ท้องถิ่นของท่าน

1 - 5 โครงการ

6-10โครงการ

มากกว่า10โครงการ

6. ท่านเคยศึกษาหรือมีความสนใจในสถาปัตยกรรม ปราสาทขอมในภาคอีสาน ของประเทศไทยในระดับใด

น้อยที่สุด

น้อย

ปานกลาง

มาก

มากที่สุด

7. ท่านเคยมีผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่แสดงลักษณะปราสาทขอมหรือไม่

ใช่เคย

ไม่เคย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สละไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รหัสโครงการ เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับกลุ่มบุคคลทั่วไป (ประชาชนในท้องถิ่น)

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา : จังหวัดบุรีรัมย์ โดย นาย สมบัติ ประจัญสานต์ วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ.2543 : ผลของการวิจัยใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 12 ข้อ

คำแนะนำ กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความที่ท่านเลือกโดยตรงกับความเป็นจริง หรือ ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. เพศของท่าน

ชาย

หญิง

2. อายุของท่าน (ปี)

20-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี 61ปี ขึ้นไป

3. ภูมิลำเนาเดิมหรือสถานที่เกิดของท่าน คือ

จ.บุรีรัมย์

จ.อื่นๆในเขตอีสานใต้

จ.อื่นๆโปรดระบุ.....

4. ถ้าท่านที่มีภูมิลำเนาหรือย้ายมาพำนักใน จ.บุรีรัมย์ ท่านอาศัยอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์เป็นเวลากี่ปี

น้อยกว่า5ปี 6-10 ปี 11-20 ปี 21-30 ปี

31-40 ปี 41-50 ปี 51ปี.ขึ้นไป

5.ระดับการศึกษาของท่าน

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

6. อาชีพของท่าน

ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ประกอบธุรกิจส่วนตัว

พนักงานบริษัทเอกชน

อื่นๆ โปรดระบุ.....

นักศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ , บูรณะ , ศึกษาวิจัย อย่างหนึ่งอย่างใดที่ปราสาทขอมในจังหวัดบุรีรัมย์หรือไม่

เคย

ไม่เคย

8. ท่านเคยไปท่องเที่ยวชมปราสาทขอม ในจังหวัดบุรีรัมย์หรือไม่

เคย

ไม่เคย

9. ท่านเคยไปท่องเที่ยวชม ปราสาทเขาพนมรุ้ง จ.บุรีรัมย์ บ่อยเพียงใด

ครั้งเดียว

นานๆ ครั้ง

เป็นประจำอย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง

ไม่เคยเดินทางไป

10. ท่านเคยไปท่องเที่ยวชมปราสาทเมืองต่ำ จ.บุรีรัมย์ บ่อยเพียงใด

ครั้งเดียว

นานๆ ครั้ง

เป็นประจำอย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง

ไม่เคยเดินทางไป

11. ท่านมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจุบัน ปราสาทเขาพนมรุ้ง มีความสำคัญอย่างไรต่อจังหวัดบุรีรัมย์

(เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

เป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

เป็นโบราณสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัด

เป็นแหล่งประกอบอาชีพ นำมาซึ่งรายได้

12. ท่านมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจุบัน ปราสาทเมืองต่ำ มีความสำคัญอย่างไรต่อจังหวัดบุรีรัมย์

(เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

เป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

เป็นโบราณสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัด

เป็นแหล่งประกอบอาชีพ นำมาซึ่งรายได้

รหัสโครงการ

เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับกลุ่มบุคคลทั่วไป (นักท่องเที่ยว)

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา : จังหวัดบุรีรัมย์ โดย นาย สมบัติ ประจวบสานต์ วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ.2543 : ผลของการวิจัยใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 12 ข้อ
 คำแนะนำ กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความที่ท่านเลือกโดยตรงกับความเป็นจริง หรือ ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. เพศของท่าน

 ชาย หญิง

2. อายุของท่าน (ปี)

 20-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี 61ปี ขึ้นไป

3. ภูมิภาคที่ท่านเกิดหรือสถานที่เกิดของท่าน คือ

 ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคใต้

4. ระดับการศึกษาของท่าน

 ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพของท่าน

 ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ประกอบธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัทเอกชน อื่นๆ โปรดระบุ..... นักศึกษา

6. จุดประสงค์การมาเยือน จ.บุรีรัมย์ของท่านในครั้งนี้

 งานราชการ ท่องเที่ยว ติดต่อธุรกิจการค้า ธุระส่วนตัว เยี่ยมญาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ , บูรณะ , ศึกษาวิจัย อย่างหนึ่งอย่างใดที่ปราสาทขอมใน จังหวัดบุรีรัมย์หรือไม่

 เคย

 ไม่เคย

8. ท่านเคยไปท่องเที่ยวชมปราสาทขอม ในจังหวัดบุรีรัมย์หรือไม่

 เคย

 ไม่เคย

9. ท่านเคยไปท่องเที่ยวชม ปราสาทเขาพนมรุ้ง จ.บุรีรัมย์ บ่อยเพียงใด

 ครั้งเดียว

 นานๆ ครั้ง

 เป็นประจำอย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง

 ไม่เคยเดินทางไป

10. ท่านเคยไปท่องเที่ยวชม ปราสาทเมืองต่ำ จ.บุรีรัมย์ บ่อยเพียงใด

 ครั้งเดียว

 นานๆ ครั้ง

 เป็นประจำอย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง

 ไม่เคยเดินทางไป

11. ท่านมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจุบัน ปราสาทเขาพนมรุ้ง มีความสำคัญอย่างไรต่อจังหวัดบุรีรัมย์ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

 เป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

 เป็นโบราณสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัด

 เป็นแหล่งประกอบอาชีพ นำมาซึ่งรายได้

12. ท่านมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจุบัน ปราสาทเมืองต่ำ มีความสำคัญอย่างไรต่อจังหวัดบุรีรัมย์ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

 เป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

 เป็นโบราณสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัด

 เป็นแหล่งประกอบอาชีพ นำมาซึ่งรายได้

ส่วนที่ 2

การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม

จำนวน 8 ข้อ

คำแนะนำ

ให้ท่านพิจารณา อาคารจัดแสดง ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

จ.บุรีรัมย์ แล้วแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องแสดงระดับความคิดเห็น

แสดงระดับความคิดเห็น

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1.	รูปทรงของอาคาร 1.1 ส่วนหลังคา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 1.2 ส่วนตัวอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
2.	ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม 2.1 ทางเข้าสู่อาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 2.2 การเจาะช่องเปิด แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 2.3 บัวเชิงฐาน-บัวสวนบน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้					
3.	ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม 3.1 ลวดลายหน้าบัน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
4.	พื้นผิวของวัสดุก่อสร้างที่ใช้กับภายนอกอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
5.	สี ภายนอกของอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
6.	ลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารนี้ แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
7.	ลักษณะภายนอกของอาคารนี้ แสดงถึงหน้าที่ใช้สอยของอาคารได้ในระดับใด					
8.	ท่านมีความประทับใจในความงามของอาคารนี้ ในระดับใด					

ส่วนที่ 2

การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม

จำนวน 8 ข้อ

คำแนะนำ

ให้ท่านพิจารณา อาคารศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูลพนมรุ้ง จ.บุรีรัมย์ แล้วแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องแสดงระดับความคิดเห็น

แสดงระดับความคิดเห็น

ข้อ	ข้อความ	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
		ที่สุด		กลาง		ที่สุด
		5	4	3	2	1
1.	รูปทรงของอาคาร 1.1 ส่วนหลังคา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 1.2 ส่วนตัวอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 1.3 ส่วนฐานอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
2.	ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม 2.1 ทางเข้าสู่อาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 2.2 ชุ่มประตู แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 2.3 การเจาะช่องเปิด แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 2.4 บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ 2.5 บัวฐานเสา-บัวหัวเสา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้					
3.	ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม 3.1 ลวดลายหน้าบัน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 3.2 ลวดลายทับหลัง แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
4.	พื้นผิวของวัสดุก่อสร้างที่ใช้กับภายนอกอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
5.	สี ภายนอกของอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
6.	ลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารนี้ แสดงถึงลักษณะ ปราสาทขอมได้ในระดับใด					
7.	ลักษณะภายนอกของอาคารนี้ แสดงถึงหน้าที่ใช้สอยของ อาคารได้ในระดับใด					
8.	ท่านมีความประทับใจในความงามของอาคารนี้ ในระดับใด					

ส่วนที่ 2

การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม

จำนวน 8 ข้อ

คำแนะนำ

ให้ท่านพิจารณา อาคารศูนย์บริการข้อมูลเมืองท่า จ.บุรีรัมย์

แล้วแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องแสดงระดับความคิดเห็น

แสดงระดับความคิดเห็น

ข้อ	ข้อความ	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
		ที่สุด		กลาง		ที่สุด
		5	4	3	2	1
1.	รูปทรงของอาคาร 1.1 ส่วนหลังคา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 1.2 ส่วนตัวอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
2.	ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม 2.1 ทางเข้าสู่อาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 2.2 การเจาะช่องเปิด แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 2.3 บัวเชิงฐาน - บัวส่วนบน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้					
3.	ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม 3.1 ลวดลายหน้าบัน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
4.	พื้นผิวของวัสดุก่อสร้างที่ใช้กับภายนอกอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
5.	สี ภายนอกของอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
6.	ลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารนี้ แสดงถึงลักษณะ ปราสาทขอมได้ในระดับใด					
7.	ลักษณะภายนอกของอาคารนี้ แสดงถึงหน้าที่ใช้สอยของ อาคารได้ในระดับใด					
8.	ท่านมีความประทับใจในความงามของอาคารนี้ ในระดับใด					

ส่วนที่ 2 การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม

จำนวน 8 ข้อ

คำแนะนำ ให้ท่านพิจารณา อาคารมุขด้านหน้าสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพธุรกิจพนมพิมาน จ.บุรีรัมย์ แล้วแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องแสดงระดับความคิดเห็น

แสดงระดับความคิดเห็น

ข้อ	ข้อความ	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
		ที่สุด	4	กลาง	2	ที่สุด
		5	4	3	2	1
1.	รูปทรงของอาคาร 1.1 ส่วนหลังคา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 1.2 ส่วนตัวอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
2.	ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม 2.1 ทางเข้าสู่อาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 2.2 ชุ่มประตู แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 2.3 บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ 2.4 บัวฐานเสา-บัวหัวเสา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้					
3.	ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม 3.1 ลวดลายหน้าบัน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด 3.2 ลวดลายทับหลัง แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
4.	พื้นผิวของวัสดุก่อสร้างที่ใช้กับภายนอกอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
5.	สี ภายนอกของอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
6.	ลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารนี้ แสดงถึงลักษณะ ปราสาทขอมได้ในระดับใด					
7.	ลักษณะภายนอกของอาคารนี้ แสดงถึงหน้าที่ใช้สอยของ อาคารได้ในระดับใด					
8.	ท่านมีความประทับใจในความงามของอาคารนี้ ในระดับใด					

ส่วนที่ 2

การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม

จำนวน 8 ข้อ

คำแนะนำ

ให้ท่านพิจารณา หอพระพุทธรูปศิริฉาย ร.ร.เมืองตลุงพิทยาสรรพ์ จ.บุรีรัมย์ แล้วแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องแสดงระดับความคิดเห็น

แสดงระดับความคิดเห็น

ข้อ	ข้อความ	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
		ที่สุด		กลาง		ที่สุด
		5	4	3	2	1
1.	รูปทรงของอาคาร					
	1.1 ส่วนหลังคา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	1.2 ส่วนตัวอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	1.3 ส่วนฐานอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
2.	ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม					
	2.1 ทางเข้าสู่อาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	2.2 ชุ่มประตู แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	2.3 การเจาะช่องเปิด แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้					
	2.4 บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้					
	2.5 บัวฐานเสา-บัวหัวเสา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้					
3.	ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม					
	3.1 ลวดลายหน้าบัน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	3.2 ลวดลายทับหลัง แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
4.	พื้นผิวของวัสดุก่อสร้างที่ใช้กับภายนอกอาคาร					
	แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
5.	สี ภายนอกของอาคาร					
	แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
6.	ลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารนี้					
	แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
7.	ลักษณะภายนอกของอาคารนี้					
	แสดงถึงหน้าที่ใช้สอยของอาคารได้ในระดับใด					
8.	ท่านมีความประทับใจในความงามของอาคารนี้ ในระดับใด					

ส่วนที่ 2

การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม

จำนวน 8 ข้อ

คำแนะนำ

ให้ท่านพิจารณา ศาลา ดร.อนุวรรตน์ วัดนพงค์ศิริ จ.บุรีรัมย์

แล้วแสดงความคิดเห็น ในแต่ละข้อ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องแสดงระดับความคิดเห็น

แสดงระดับความคิดเห็น

ข้อ	ข้อความ	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
		ที่สุด		กลาง		ที่สุด
		5	4	3	2	1
1.	รูปทรงของอาคาร					
	1.1 ส่วนหลังคา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	1.2 ส่วนตัวอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
2.	ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม					
	2.1 ชุ่มประตู่ แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	2.2 บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	2.3 บัวฐานเสา-บัวหัวเสา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
3.	ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม					
	3.1 ลวดลายหน้าบัน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	3.2 ลวดลายทับหลัง แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
4.	พื้นผิวของวัสดุก่อสร้างที่ใช้กับภายนอกอาคาร					
	แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
5.	สี ภายนอกของอาคาร					
	แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
6.	ลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารนี้					
	แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
7.	ลักษณะภายนอกของอาคารนี้					
	แสดงถึงหน้าที่ใช้สอยของอาคารได้ในระดับใด					
8.	ท่านมีความประทับใจในความงามของอาคารนี้ ในระดับใด					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2

การรับรู้ทางสถาปัตยกรรม

จำนวน 8 ข้อ

คำแนะนำ

ให้ท่านพิจารณา **ศาลาพักผ่อน** วนอุทยานแห่งชาติ เขากระโดง จ.บุรีรัมย์ แล้วแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องแสดงระดับความคิดเห็น

แสดงระดับความคิดเห็น

ข้อ	ข้อความ	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
		ที่สุด		กลาง		ที่สุด
		5	4	3	2	1
1.	รูปทรงของอาคาร					
	1.1 ส่วนหลังคา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	1.2 ส่วนตัวอาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
2.	ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม					
	2.1 ทางเข้าสู่อาคาร แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	2.2 ชุ่มประตู แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	2.3 บัวเชิงฐาน - บัวส่วนบน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้					
	2.4 บัวฐานเสา-บัวหัวเสา แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้					
3.	ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม					
	3.1 ลวดลายหน้าบัน แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
	3.2 ลวดลายทับหลัง แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
4.	พื้นผิวของวัสดุก่อสร้างที่ใช้กับภายนอกอาคาร					
	แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
5.	สี ภายนอกของอาคาร					
	แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
6.	ลักษณะภายนอกโดยรวมของอาคารนี้					
	แสดงถึงลักษณะปราสาทขอมได้ในระดับใด					
7.	ลักษณะภายนอกของอาคารนี้					
	แสดงถึงหน้าที่ใช้สอยของอาคารได้ในระดับใด					
8.	ท่านมีความประทับใจในความงามของอาคารนี้ ในระดับใด					

แสดงระดับความคิดเห็น

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง 5	เห็น ด้วย 4	ไม่ แน่ ใจ 3	ไม่ เห็น ด้วย 2	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง 1
4.	สถาปัตยกรรมร่วมสมัย ที่จะแสดงลักษณะปราสาทขอมต้อง เลือกใช้รูปทรง หรือส่วนประกอบบางส่วนที่มีลักษณะ เหมือนดั้งเดิมของปราสาทขอมมาใช้ โดยไม่มีการ ประยุกต์				-	
5.	สถาปัตยกรรมร่วมสมัย ที่จะแสดงลักษณะปราสาทขอมต้อง มีรูปทรง หรือส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ใกล้เคียงกับ รูปทรง หรือส่วนประกอบของปราสาทขอมโดยการประยุกต์ ลักษณะใหม่ แต่ไม่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิม					
6.	สถาปัตยกรรมร่วมสมัย ที่จะแสดงลักษณะปราสาทขอมต้อง มีรูปทรง หรือส่วนประกอบบางส่วนที่พัฒนามาจากปราสาท ขอมโดยการประยุกต์ลักษณะใหม่ แต่แตกต่างจาก ลักษณะดั้งเดิมโดยชัดเจน					

ขอขอบพระคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือ
ในการตอบแบบสอบถามด้วยดี

หากมีข้อเสนอแนะใดๆ กรุณาติดต่อผู้วิจัย: นายสมบัติ ประจัญสานต์

ที่อยู่ 564/1 ถ.30กัญญา ซอย 14 (กีฬากลาง)

อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000 โทร.(044) 273057

e-mail :sombat-pra@chaiyo.com

ภาคผนวก ข.

การออกแบบสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การออกแบบสถาปัตยกรรม

การศึกษาสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา: จังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้ผู้วิจัยเสนอตัวอย่างผลงานการออกแบบโดยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์และผลสรุปมาใช้ ในการกำหนดแนวคิดในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่แสดงลักษณะปราสาทขอม ในด้านรูปทรงของอาคาร ,ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม,ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม,พื้นผิวภายนอกและสีภายนอกของอาคาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ชื่อโครงการ : อาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

ที่ตั้งโครงการ : อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์

ความเป็นมาของโครงการโดยสังเขป

ในอดีตราวพุทธศตวรรษที่ 15 – 18 อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์ ถือเป็นแหล่งเตาเผาเครื่องเคลือบโบราณที่มีอายุก่อนเครื่องสังคโลกในสมัยสุโขทัย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เครื่องเคลือบดังกล่าวนอกจากจะผลิตเพื่อใช้ในชุมชนแล้วยังผลิตเป็นสินค้าส่งออกไปยังชุมชนอื่นๆ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เช่น อินโดนีเซีย ตุรกี บาหลีเรน และฟิลิปปินส์ เป็นต้น

แหล่งเตาเผาเครื่องเคลือบที่มีอยู่ใน อ.บ้านกรวด จำนวนมากกว่า 200 เตา ซึ่งในปัจจุบัน กรมศิลปากรได้มีการขุดแต่งแหล่งเตาเผาและมีการจัดสร้างอาคารครอบคลุม ได้แก่ แหล่งเตาเผานายเจียน และแหล่งเตาเผาสวาย โดยในพื้นที่ตั้งของชุมชนได้มีการขุดพบโบราณวัตถุเครื่องเคลือบบุรีรัมย์จำนวนมากมาย บางชิ้นได้รับการเก็บรักษาโดยกรมศิลปากร บางชิ้นถูกครอบครองโดยชาวบ้านผู้ขุดพบ และบางชิ้นถูกขายเป็นสินค้าประเภทวัตถุโบราณ

ดังนั้น ผู้นำชุมชน ผู้บริหารชุมชนและชาวบ้านเห็นควรให้มีอาคารสถานที่เพื่อเป็นแหล่งเก็บรักษาและจัดแสดงโบราณวัตถุที่รวบรวมไว้ในปัจจุบันและที่อาจขุดพบในเวลาต่อไป อย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ด้านการศึกษา วิจัยทางโบราณคดี และประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น

หน้าที่ใช้สอยหลักของอาคาร

- 1) ส่วนจัดแสดงโบราณวัตถุ
- 2) ส่วนสงวนรักษา ชั้นทะเบียน และคลังโบราณวัตถุ
- 3) ส่วนจัดแสดงนิทรรศการชั่วคราว
- 4) ส่วนบริการ ได้แก่ ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ร้านจำหน่ายอาหารว่างและเครื่องดื่ม
ห้องน้ำ ลานจอดรถ

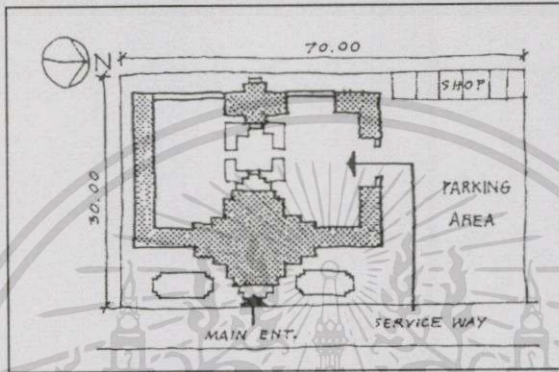
ลักษณะทั่วไปของอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารมีลักษณะทั่วไปเป็นอาคารโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังก่อด้วยบล็อก
ประสานของ วท. (Inter locking Block) ไม่ฉาบผิว ไม่ทาสี โครงสร้างหลังคาเป็นโครงสร้าง
เหล็กรูปพรรณมุงด้วยแผ่นหลังคาเหล็ก (Metal Sheet) ชนิดบุแผ่นฉนวนใยแก้วหุ้มแผ่น
อลูมิเนียมพอลิเอทิลีนจากโรงงาน

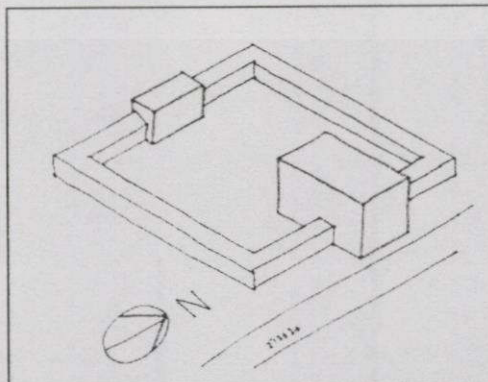
แนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม

1) ผังบริเวณ

ภาพที่ ข.1 แสดงแนวคิดการจัดผังบริเวณ

ที่ตั้งโครงการมีพื้นที่ประมาณ 70.00x35.00 เมตร หรือประมาณ 6.125 ไร่ ประยุกต์
การจัดผังบริเวณของปราสาทขอมที่ยึดหลักความสำคัญของแนวแกนตะวันออก-ตะวันตก โดยให้
ส่วนจัดแสดงถาวรซึ่งเป็นการจัดแสดงโบราณวัตถุ ตั้งอยู่ด้านหน้าของโครงการ เชื่อมต่อกับส่วน
จัดแสดงชั่วคราวที่มีลักษณะเป็นลานอเนกประสงค์ เชื่อมต่อกับส่วนจำหน่ายอาหารว่างและ
เครื่องดื่มและลานพักผ่อน ข้างหนึ่งของส่วนจัดแสดงถาวรเชื่อมต่อกับส่วนสงวนรักษา และ
ทำงานเจ้าหน้าที่ โดยส่วนจอดรถและส่วนจำหน่ายสินค้าของชุมชนอยู่ด้านทิศเหนือซึ่งเป็นพื้นที่
ที่เชื่อมต่อกับด้านข้างของอาคาร

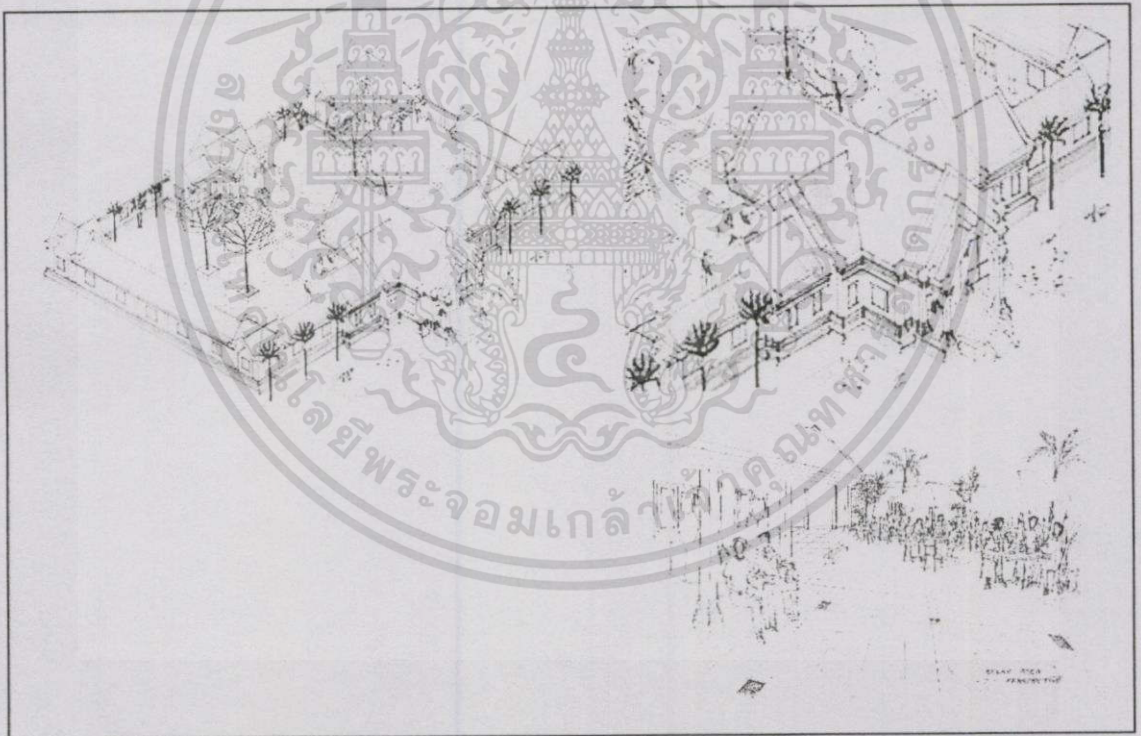

ภาพที่ ข.2 แสดงแนวคิดการจัดผังบริเวณและรูปทรงของอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) รูปทรงของอาคาร

พิจารณาเรื่องขนาดและสัดส่วนของอาคาร จึงนำองค์ประกอบของปราสาทขอม ได้แก่ โคปุระและระเบียงคตมาใช้เป็นหลัก โดยมีการดึงเอาอาคารปราสาทประธานเลื่อนออกมาด้านหน้า แทนตำแหน่งของโคปุระด้านทิศตะวันออก ทำให้อาคารเชื่อมต่อกับส่วนระเบียงคต มีผลให้สามารถมองเห็นรูปด้านหน้าของอาคารประธานได้ทั้งหมดจากถนนทางเข้า เป็นการเปิดมุมมองของโครงการ รูปทรงของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุนำลักษณะผังพื้นของอาคารปราสาทขอมมาประยุกต์ใช้ ออกแบบรูปทรงใหม่โดยไม่นำลักษณะของรูปทรงปราสาทแบบมียอดปรางค์มาใช้ เนื่องจากไม่เหมาะสมกับขนาดและสัดส่วนของอาคาร และลดองค์ประกอบของโคปุระด้านทิศเหนือและทิศใต้ตามความจำเป็นของหน้าที่ใช้สอยของอาคาร และคงส่วนของโคปุระด้านทิศตะวันตก เพื่อให้คงหลักการออกแบบของขอมที่ให้ศักดิ์สำคัญแก่อาคารแนวแกนทิศตะวันออก-ตะวันตก โดยใช้เป็นอาคารร้านจำหน่ายอาหารว่างและเครื่องดื่ม ทำให้อาคารมีลักษณะล้อมรอบที่ว่างภายใน

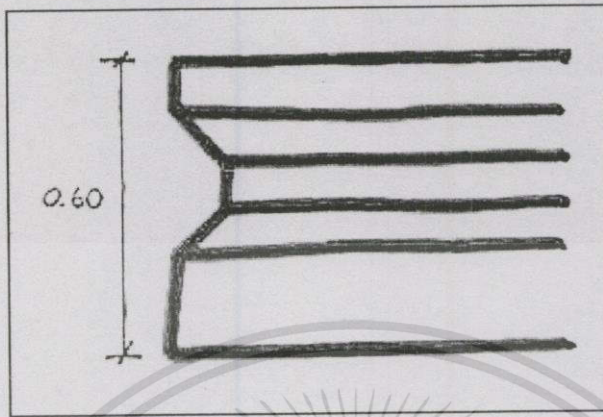
ภาพที่ ข.3 แสดงรูปทรงของอาคาร และทัศนียภาพบริเวณส่วนจัดแสดงที่เชื่อมกับลานอเนกประสงค์

รูปทรงของอาคาร ประกอบด้วย ส่วนฐานอาคาร, ส่วนตัวอาคาร และส่วนหลังคา ซึ่งมีรายละเอียดด้านการออกแบบดังนี้

ส่วนฐานอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

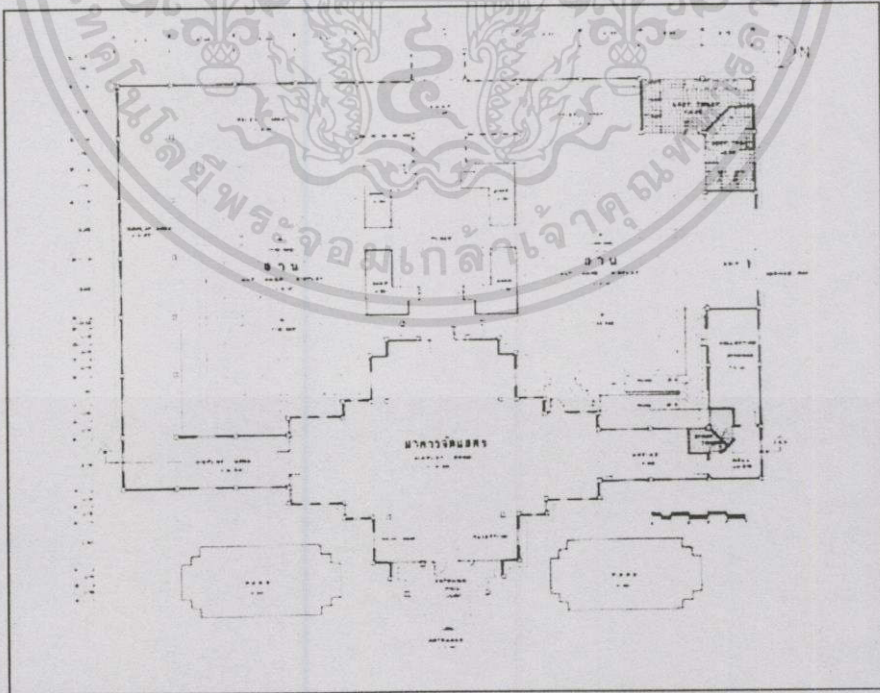
ฐานของอาคารมีลักษณะเป็นฐานเตี้ย ประกอบด้วยบัวที่ประยุกต์จากฐานเขียง ให้ผลด้านสัดส่วนที่ตีระหว่างส่วนตัวอาคารต่อส่วนหลังคา

ภาพที่ ข.4 แสดงรูปด้านส่วนฐานของอาคาร

ส่วนตัวอาคาร

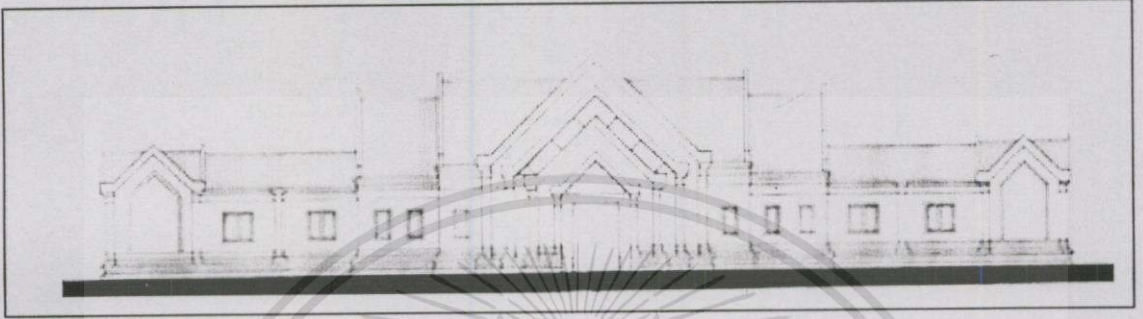
จากการออกแบบผังพื้นของอาคารที่ประยุกต์จากลักษณะผังพื้นของปราสาทประธานมาใช้โดยมีลักษณะเป็นรูปกากบาทย่อมุม เชื่อมต่อกับอาคารที่ประยุกต์จากส่วนระเบียงคต ทางทิศเหนือซึ่งเป็นส่วนสำนักงานเจ้าหน้าที่ สงวนรักษา และคลังวัตถุ อาคารทางทิศใต้เป็นส่วนจัดแสดงที่ไม่มีการกั้นผนังอาคารเปิดพื้นที่ให้ต่อเนื่องกับลานอเนกประสงค์

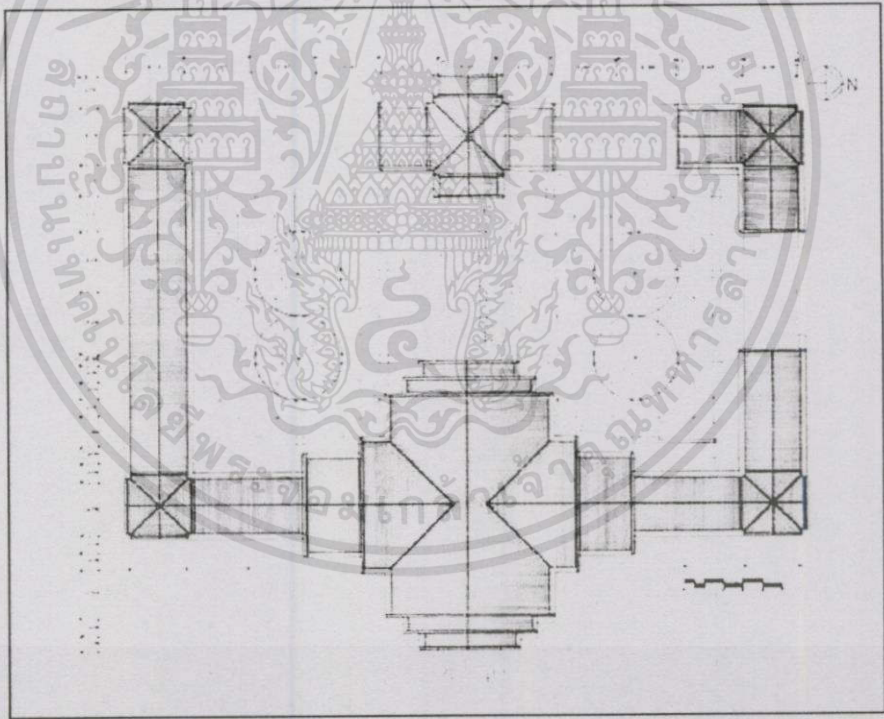
ภาพที่ ข.5 แสดงผังพื้นของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนตัวอาคารออกแบบโดยเล่นจังหวะ(Rhythm) โครงสร้างเสา-คานาโครงหลังคา ทำให้เกิดมิติเป็นการเน้นทางเข้าสู่อาคาร และเป็นการแสดงระบบวิธีการก่อสร้างให้ปรากฏเด่นชัดจากภายนอกให้สามารถรับรู้ถึงระบบการก่อสร้างระบบเสา-คานา มิได้เป็นระบบผนังรับน้ำหนักดังเช่นวิธีการก่อสร้างปราสาทขอม แต่ส่วนตัวอาคารยังคงประดับด้วยบัวส่วนบนและบัวเชิงฐานอันเป็นลักษณะสำคัญของอาคารปราสาทขอม

ภาพที่ ข.6 แสดงรูปด้านหน้าของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

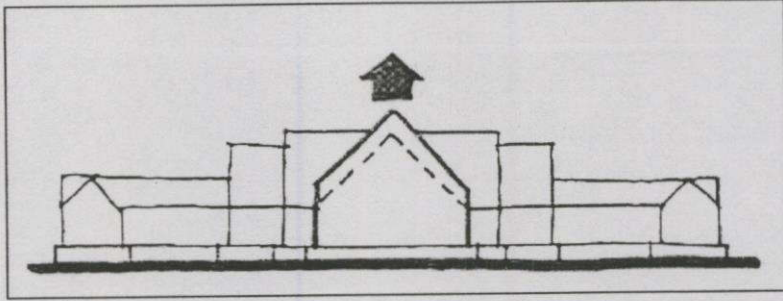

ภาพที่ ข.7 แสดงผังหลังคาของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

ส่วนหลังคา

จากผังหลังคาที่มีลักษณะเป็นหลังคาจั่วซ้อนชั้น ประยุกต์จากลักษณะหลังคาจตุรมุขของปราสาทขอม แต่เพิ่มความสูงของมุขด้านทิศตะวันออก-ตะวันตก เพื่อให้เกิดความสง่างามแก่ทางเข้าสู่อาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

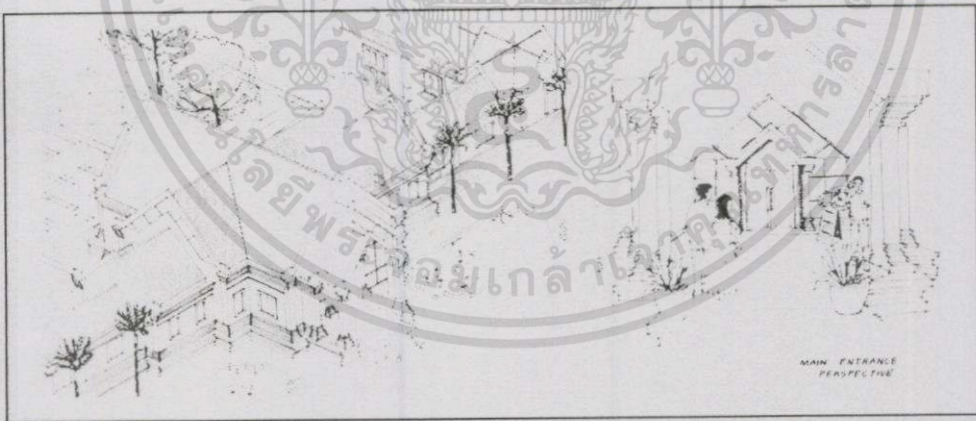

ภาพที่ ข.8 แสดงแนวคิดการเพิ่มความสูงของมุขด้านหน้าอาคาร

3) ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

ทางเข้าสู่อาคาร

จากถนนด้านหน้าโครงการ นำสายตาดูด้วยทางเดินเท้าที่พุ่งตรงมายังบันไดทางขึ้นด้านหน้า โดยใช้รูปทรงของอาคารที่เน้นด้วยรูปทรงและโครงสร้างเสา-คานาโครงหลังคา เน้นทางเข้าสู่อาคาร (Approach) ด้านหน้าอาคารออกแบบภูมิทัศน์ด้วยการปลูกไม้ยืนต้น ให้ความร่มรื่น บังแสงแดดทางทิศตะวันออก ช้างทางเท้าที่พุ่งตรงจากถนนด้านหน้าโครงการออกแบบให้มีบ่อน้ำขอบคันหิน ค.ส.ล. บ่อมีความลึกไม่มากนัก ปลูกไม้จำพวกบัว การสร้างบ่อน้ำนี้เพื่อผลทางภูมิทัศน์และอ้างอิงถึงการสร้างบรรณาลัยที่ชาวขอมสร้างควบคู่กับปราสาทเสมอ

ภาพที่ ข.9 แสดงทางเข้าสู่อาคาร และซุ้มประตูของอาคาร

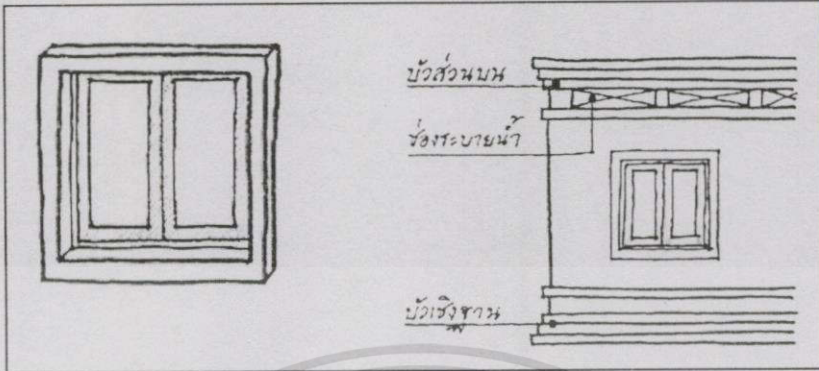
ซุ้มประตู

ซุ้มประตูทางเข้าของอาคาร ประยุกต์จากซุ้มประตูของขอม โดยใช้องค์ประกอบหลัก คือ เสาติดกับผนังและหน้าบัน ลดรายละเอียดไม่ประดับลวดลาย แต่คงแสดงลักษณะปราสาทขอมไว้

การเจาะช่องเปิด

ลักษณะของช่องเปิด ประยุกต์ลักษณะของช่องเปิดของปราสาทขอม ที่มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหลี่ยมจัตุรัส บันบัวเป็นกรอบบานโดยรอบ แทนการสลักหินเป็นกรอบเซ็ดหน้า ช่องเปิดมีลักษณะเป็นหน้าต่างบานเปิดคู่ วงกบและกรอบบานอลูมิเนียมเคลือบสี ลูกฟักกระຈักตัดแฉง

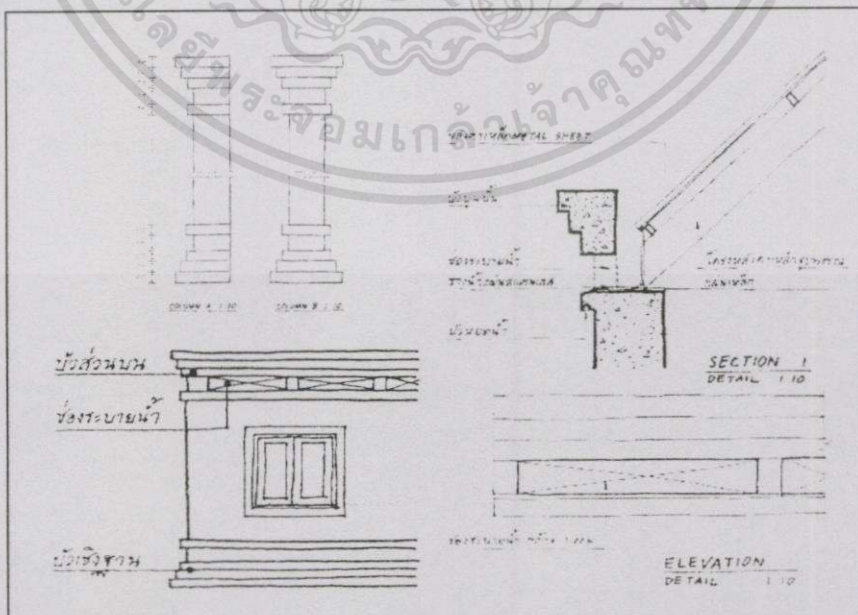
ภาพที่ ข.10 แสดงการเจาะช่องเปิด และบัวส่วนบน-บัวเชิงฐาน

บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน

บัวเชิงฐานและบัวส่วนบนใช้การปั้นปูน ทาสี ประยุกต์ลักษณะจากบัวเชิงฐาน-บัวส่วนบนของปราสาทขอม โดยออกแบบให้บัวส่วนบนบังปิดรางน้ำที่รับน้ำจากหลังคา และมีช่องระบายน้ำกว้าง 0.15 ม. ยาว 1.00 ม.เป็นช่วงๆ ตลอดแนวชายคา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภายในการระบายน้ำ และทำบัวหยดน้ำที่บัวส่วนบนเพื่อลดปัญหาความสกปรกของคราบน้ำที่ผนังอาคาร

บัวฐานเสา-บัวหัวเสา

บัวฐานเสาและบัวหัวเสาใช้การปั้นปูน ทาสีลักษณะลวดบัวแบบเดียวกับบัวเชิงฐานและบัวส่วนบน ที่มีลักษณะเป็นบัวเหลี่ยมซ้อนกันลดหลั่นกัน

ภาพที่ ข.11 แสดงบัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน และบัวฐานเสา-บัวหัวเสา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

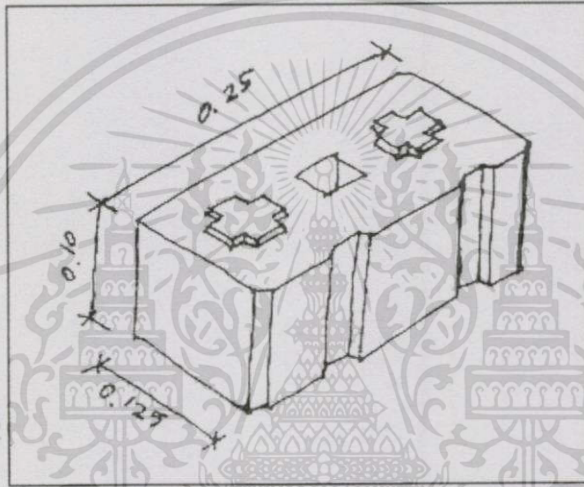
4) ส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม

ลวดลายหน้าบัน ไม่ได้ประดับประดาลวดลายใดๆตามแบบปราสาทขอม เน้นคานโค้ง หลังคาเป็นเส้นนูนจากหน้าบัน บางหน้าบันมีการเปิดช่องแสงให้แสงเข้าทางด้านข้างเป็นการสร้างบรรยากาศภายในของอาคาร

5) พื้นผิวภายนอกและสีภายนอกของอาคาร

พื้นผิวภายนอกและสีภายนอกของอาคาร ประกอบด้วย

ส่วนหลังคา หลังคามุงวัสดุแผ่นเหล็กกรี๊ด(Metal Sheet) สีขาวซึ่งเป็นวัสดุมุงหลังคาสมัยปัจจุบันที่นำมาใช้กับอาคารร่วมสมัยได้

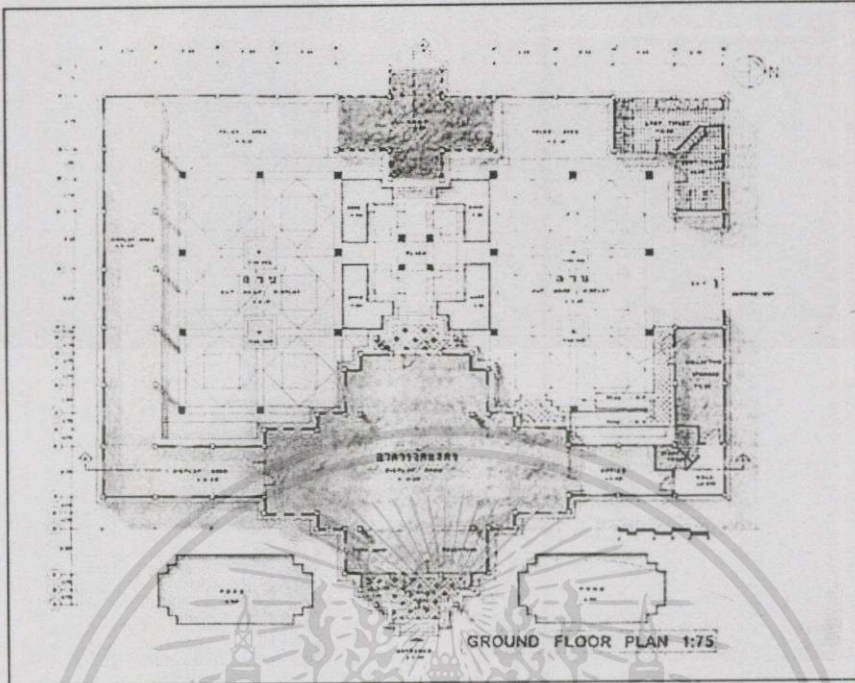
ภาพที่ ข.12 แสดงมิติของ บล็อกประสานของ วท.

ส่วนตัวอาคาร ผนังทั่วไปเป็นผนังก่อด้วยบล็อกประสาน (Inter locking Block) ซึ่งเป็นวัสดุที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) พัฒนารุ่นขึ้นจากเทคโนโลยีของประเทศเยอรมัน มีส่วนประกอบของดินและซีเมนต์เป็นหลัก ผ่านกรรมวิธีอัดเป็นก้อนแล้วเผา ซึ่งในปัจจุบันวัสดุนี้ได้มีบริษัทเอกชนผลิตจำหน่ายตามท้องตลาดแล้ว จึงสามารถเลือกนำมาใช้ก่อสร้างอาคารได้ โดยผนังของอาคารทั่วไปนี้ไม่มีการฉาบผิว และทาสี จึงแสดงพื้นผิวและสีตามธรรมชาติของวัสดุ ส่วนโครงสร้างเสา คาน บัวเชิงฐาน-บัวส่วนบน บัวฐานเสา-บัวหัวเสา ใช้วัสดุ ค.ส.ล. ฉาบปูน/ปั้นปูน ทาสี และส่วนฐานอาคาร ใช้บัวปูนปั้น ทาสี

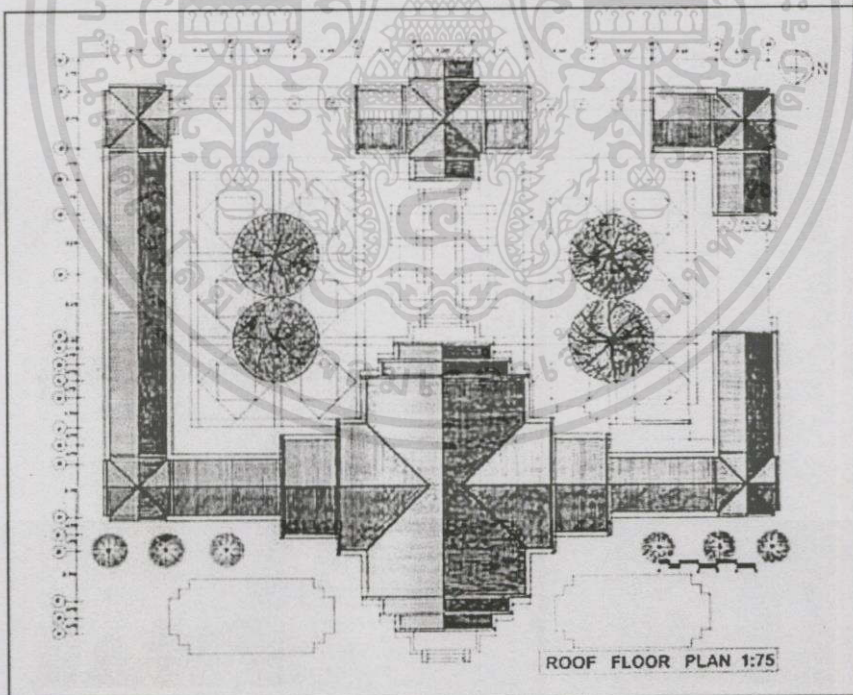
ส่วนฐานอาคาร

ฐานของอาคารมีลักษณะเป็นบัวปูนปั้น พื้นผิวกรวดล้างทรายล้างสีธรรมชาติ

แบบสถาปัตยกรรมอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์

ภาพที่ ข.13 แสดงผังพื้นของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

ภาพที่ ข.14 แสดงผังหลังคาของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม ภาควิชา: จังหวัดบุรีรัมย์

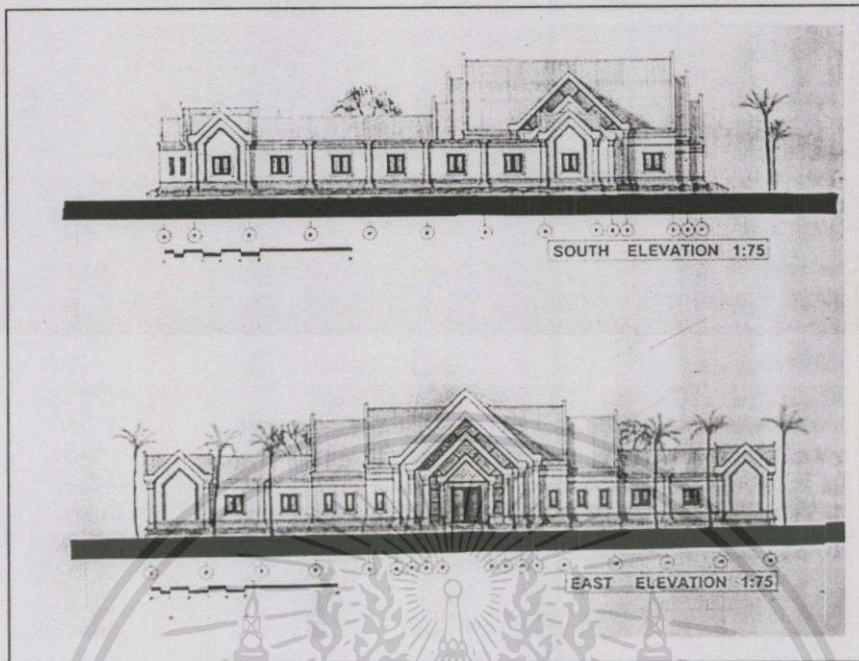

นักศึกษา : สมบัติ ประจักษ์นันท์

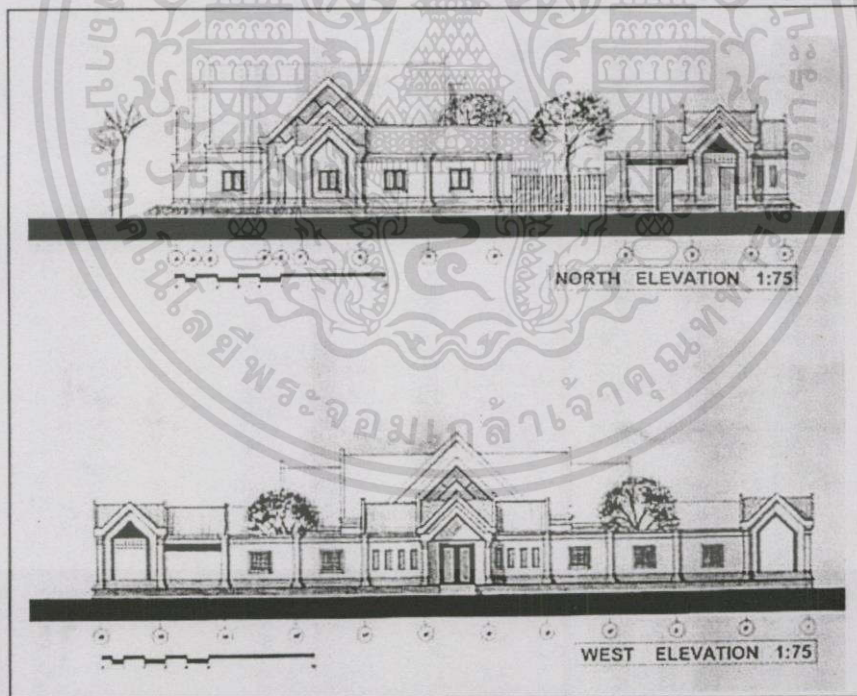
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

01

แบบสถาปัตยกรรมอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์

ภาพที่ ข.15 แสดงรูปด้านของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

ภาพที่ ข.16 แสดงรูปด้านของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา: จังหวัดบุรีรัมย์

นักศึกษา : สมบัติ ประจักษ์วนต์

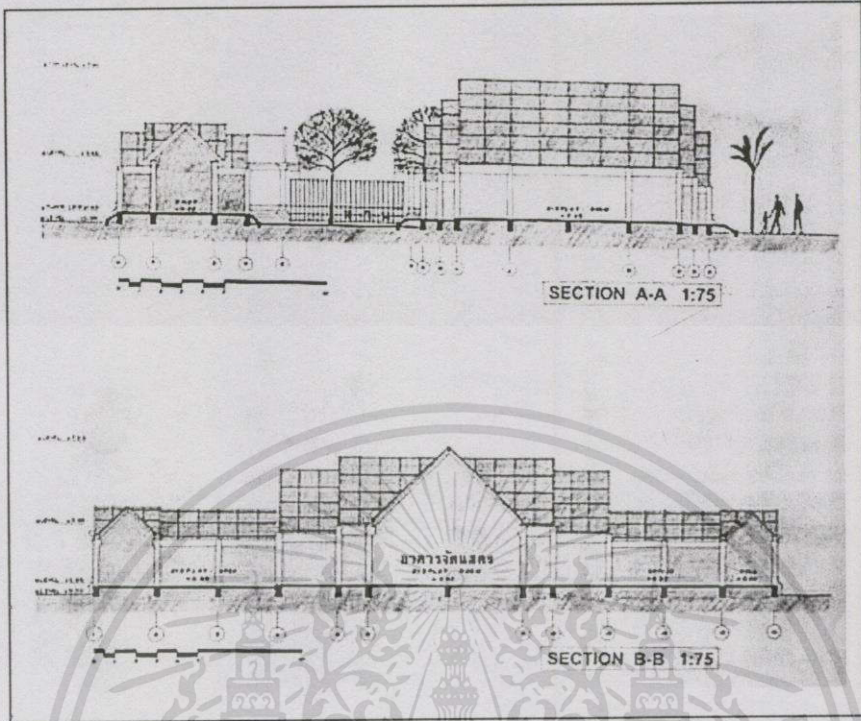
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม มัณฑลวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

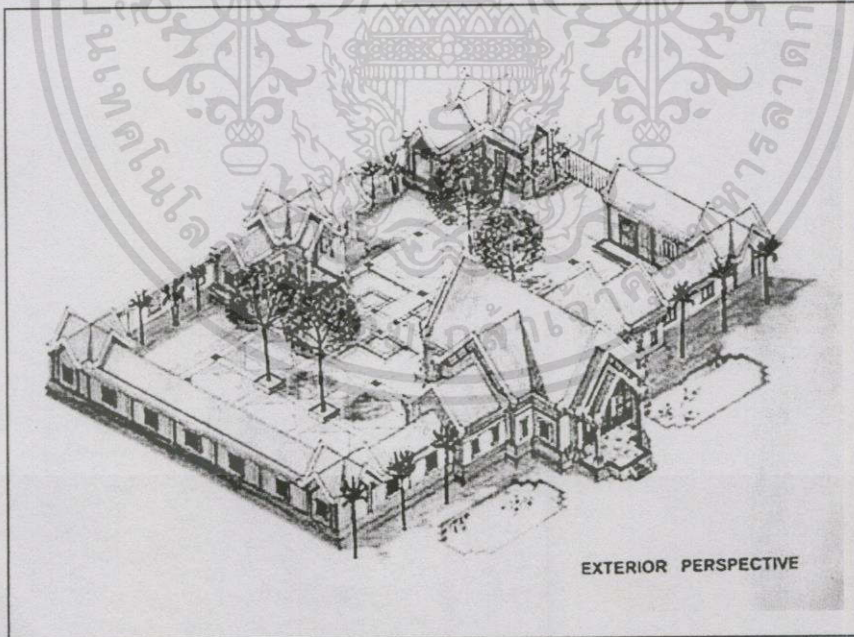
02

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ไม่สามารถนำออกจำหน่ายหรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

แบบสถาปัตยกรรมอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์

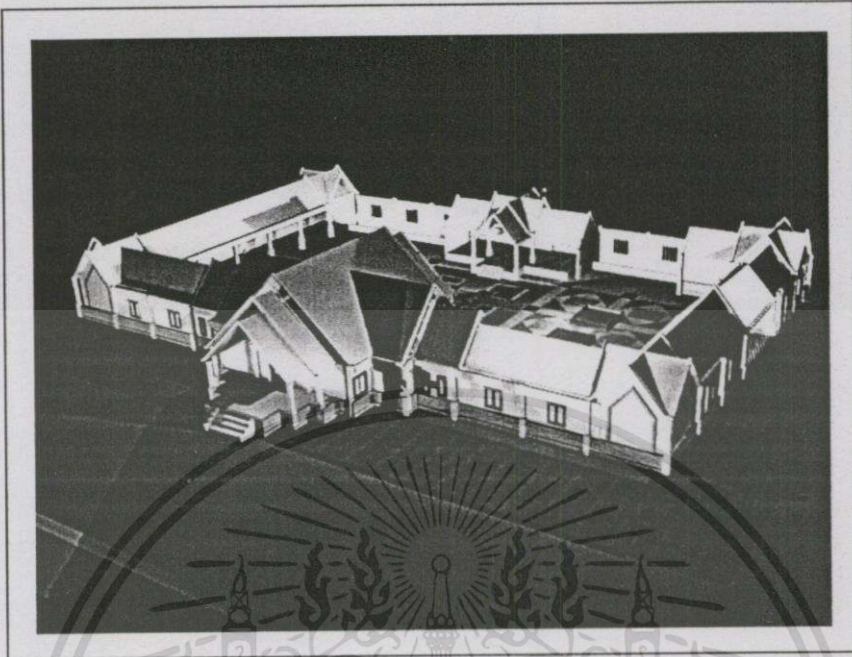

ภาพที่ ข.17 แสดงรูปตัดของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

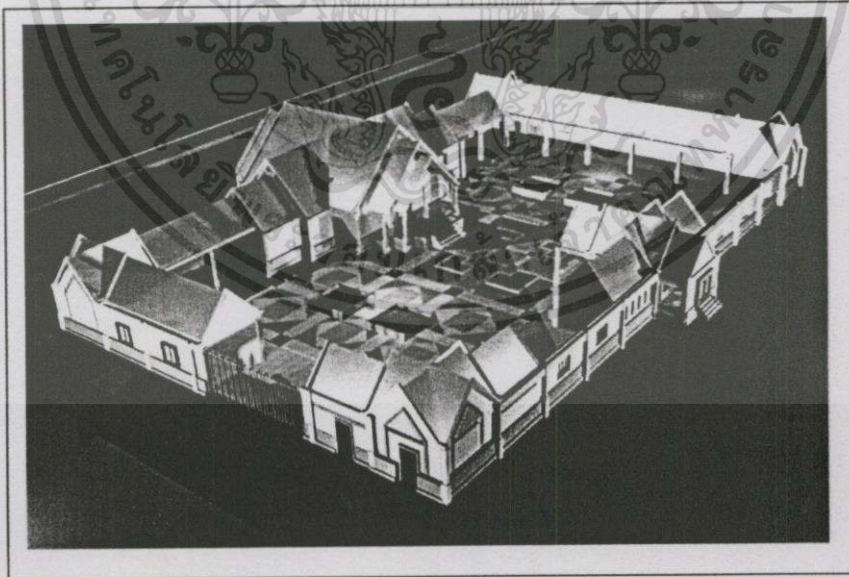

ภาพที่ ข.18 แสดงทัศนียภาพภายนอกของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

แบบสถาปัตยกรรมอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์

ภาพที่ ข.19 แสดงทัศนียภาพอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

ภาพที่ ข.20 แสดงทัศนียภาพทางเข้าด้านหน้าของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม กรณีศึกษา: จังหวัดบุรีรัมย์

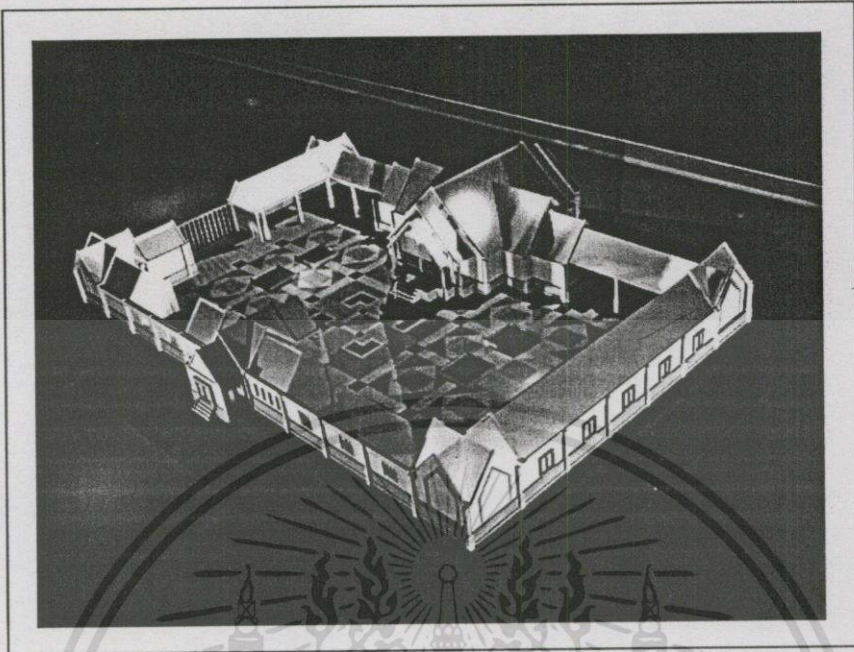
04

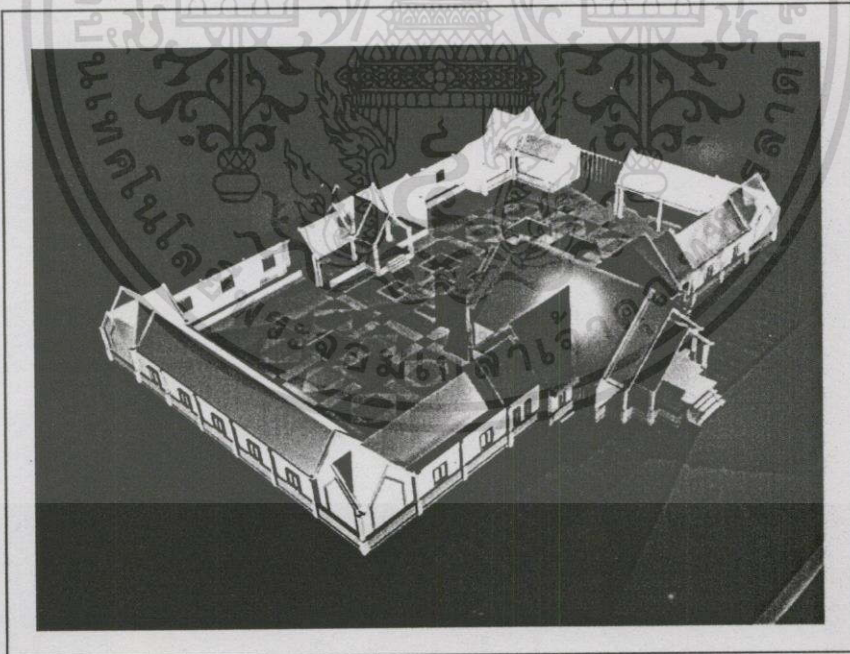
นักศึกษา สมบัติ ประจักษ์สานต์
 วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ไม่สามารถนำออกจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา การค้า หรือการอื่นใดที่มิใช่เพื่อการนำไปใช้

แบบสถาปัตยกรรมอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์

ภาพที่ ข.21 แสดงทัศนียภาพภายนอกอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

ภาพที่ ข.22 แสดงทัศนียภาพภายนอกของอาคารจัดแสดงโบราณวัตถุบ้านกรวด

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีแนวคิดในการออกแบบจากปราสาทขอม ภาคนิศึกษา: จังหวัดบุรีรัมย์

นักศึกษา : สมบัติ ประจักษ์ ศานต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

05

ประวัติผู้เขียน

นาย สมบัติ ประจัญสานต์ เกิดเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2516 ที่จังหวัด นครราชสีมา สำเร็จการศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (สถาปัตยกรรมเกียรตินิยมอันดับ 1) ปีการศึกษา 2538 จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง และ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม) ปีการศึกษา 2536 จากสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา

ปี พ.ศ.2539 - 2541 เข้าทำงานตำแหน่ง สถาปนิก บริษัท วงศ์จันทร์ จำกัด และปี พ.ศ.2541 - ปัจจุบัน รัับราชการ ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัด สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

